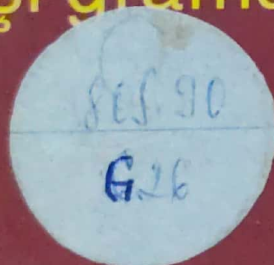
Camelia Gavrilă
Mariana Chirilă

POLIROM

EXERCIȚII ȘI TESTE DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Abordări formative ale fenomenelor literare și gramaticale

Gymnasium

Camelia Gavrilă este profesor de limba şi literatura română, gradul didactic I, la Colegiul „Costache Negruzzi", Iaşi, doctorand al Facultăţii de Litere, Universitatea „Al.I. Cuza" cu teza *Mitic şi magic în creaţia lui Lucian Blaga*. A colaborat la revistele *Cronica*, *Convorbiri literare*, *Tribuna învăţământului*, *Materom*, *Univers didactic*; coautor al volumului *Lecturi mitice ale textului literar*, Junimea, Iaşi, 1998. Membră în Comisia Naţională de limbă şi literatură română. În prezent, inspector general la Inspectoratul Şcolar al Judeţului Iaşi şi coordonator al Centrului Regional Iaşi pentru formarea profesorilor, inspectorilor şi a directorilor.

Mariana Chirilă este profesor de limba şi literatura română, gradul I, la Colegiul „Costache Negruzzi", Iaşi. Colaborator la revistele *Cronica*, *Convorbiri didactice*, *Materom*; coautor al volumului *Lecturi critice ale textului literar*, Junimea, Iaşi, 1998.

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Copou nr. 4, P.O. Box 266, 6600
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale :

GAVRILĂ, CAMELIA
Exerciţii şi teste de limba şi literatura română: abordări formative ale fenomenelor literare şi gramaticale / Camelia Gavrilă, Mariana Chirilă; Iaşi : Polirom, 1999
256 p., 24 cm – (GYMNASIUM)

ISBN : 973-683-361-5

I. Chirilă, Mariana

CIP: 811.135.1(075.33)(079.1)

Printed in ROMANIA

Camelia Gavrilă

Mariana Chirilă

Exerciţii şi teste de limba şi literatura română

Abordări formative ale fenomenelor literare şi gramaticale

„Un cuvânt e un arbore. Că s-a născut pe pământul tău ori a căzut ca o sămânţă din lumea altora, un cuvânt este până la urmă o făptură specială."

(Constantin Noica)

PRELIMINARII

Concepută pe baza actualei programe a examenului naţional de capacitate, lucrarea de faţă este o încercare de a răspunde noilor orientări didactice, acoperind o problematică variată, atât sub raportul investigării textului literar, cât şi sub acela al demersului gramatical. Prima parte conţine propuneri de teste cu cerinţe de dificultăţi diferite, respectând o structură fixă în care itemii sunt organizaţi pe probleme de literatură, limbă, exerciţii cu alegere simplă sau multiplă, aplicarea elementelor de teorie literară, cultivarea exprimării şi a comunicării. Varietatea situaţiilor alese contribuie la consolidarea unor acumulări din domeniul literar şi lingvistic, cu un accent deosebit asupra cultivării exprimării corecte, precum şi a îmbogăţirii limbajului cu elemente din fondul neologic.

Testele sunt însoţite de indicarea selectivă a modului de rezolvare, pe mai multe trepte de complexitate, insistând asupra cerinţelor cu un grad de dificultate crescut, lăsând loc – totodată – pentru manifestarea spiritului creator atât al elevului, cât şi al profesorului.

Capitolul **Modele de rezolvare a subiectelor de literatură** conţine sugestii pentru abordarea textelor literare, precum şi posibile metode de rezolvare a subiectelor de acest tip. Cu caracter orientativ s-au formulat succinte indicaţii de ordin metodic în vederea unei învăţări eficiente.

Precizăm că limitarea impusă de noile tipuri de subiecte a determinat organizarea şi structurarea concisă a materialului, urmărind eficienţa pregătirii elevilor.

În capitolul **Rezolvări ale testelor** s-a urmărit ca rezolvarea exerciţiilor să fie unitară, sub aspectul manierei de lucru, cu comentarea aspectelor mai dificile, îmbinând abordarea clasică cu cea modernă în aprofundarea unor elemente din domeniul foneticii, al vocabularului, morfologiei, sintaxei, stilisticii şi ortografiei.

Capitolul următor – **Complexitatea fenomenului gramatical. Sintaxa** – comentează o serie de structuri sintactice dificile care determină confuzii şi ezitări în rezolvare, în speranţa evitării unor răspunsuri eronate.

Lucrarea se încheie cu explicitarea unor **Noi strategii de abordare a subiectelor de limbă şi literatură română** în vederea examenului naţional de capacitate, prin care elevii sunt iniţiaţi în aspectele deziderativ-formative ale demersului acestui prim examen, pentru o autoevaluare obiectivă.

Utilitatea lucrării constă în faptul că oferă posibile modele de subiecte pentru evaluarea nivelului de pregătire a elevilor, favorizând acomodarea cu viziunea cuprinzătoare a problematicii de examen. Testele intenţionează formarea deprinderii de a sintetiza cunoştinţele, de a concretiza şi de a argumenta, în ideea flexibilizării gândirii elevului şi cu intenţia valorificării laturii creative în rezolvarea exerciţiilor de limbă şi literatură. Lucrarea răspunde nevoii acute a candidaţilor de a şti *ce* şi *cum* trebuie să înveţe, oferindu-le un instrument de lucru care invită la un studiu activ şi creativ, în afirmarea voinţei neistovite de autodepăşire.

prof. Camelia Gavrilă
prof. Mariana Chirilă

LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ
Programa valabilă pentru examenul de capacitate 2000

I. Obiective

Prin susţinerea examenului de capacitate la această disciplină, elevul va trebui să facă dovada următoarelor abilităţi, capacităţi şi elemente de competenţă, conţinute în sarcinile de lucru :

A. Limba română

- identificarea unor elemente de fonetică, de vocabular, de morfologie şi de sintaxă ;
- exemplificarea acestor elemente într-o situaţie propusă ;
- operarea, în anumite contexte, cu noţiuni de fonetică şi de vocabular ;
- selectarea, din textul dat, a unor părţi de vorbire şi a unor categorii gramaticale ale acestora ;
- operarea, în anumite contexte, cu noţiuni de morfologie şi de sintaxă ;
- identificarea elementelor regente ale propoziţiilor subordonate, a elementelor de relaţie şi operarea cu acestea ;
- stabilirea corespondenţei dintre părţile de propoziţie şi propoziţiile subordonate (extensia sau expansiunea ; contragerea) ;
- construcţia unor enunţuri cu subordonate introduse prin diferite elemente de relaţie ;
- motivarea rolului punctuaţiei şi al topicii propoziţiilor subordonate ;
- aplicarea normelor de ortografie şi de punctuaţie în redactarea unui text.

B. Lecturi literare (cu noţiuni de teorie literară)

- alcătuirea rezumatului unor texte literare narative ;
- prezentarea subiectului, cu identificarea momentelor acestuia ;
- transformarea unui text din vorbire directă în vorbire indirectă ;
- redactarea unor răspunsuri succinte la întrebări privind conţinutul, valoarea artistică şi semnificaţia operei literare ;
- identificarea unor trăsături fizice şi morale ale unui personaj dintr-un fragment indicat ;
- identificarea unor modalităţi (directe şi indirecte) de portretizare a personajului ;
- identificarea unor mijloace artistice folosite în operele literare (procedee stilistice : antiteza, enumeraţia, repetiţia etc. ; figuri de stil : epitetul, metafora, hiperbola etc.) ;

- interpretarea unor elemente de expresivitate artistică dintr-un fragment de text literar ;
- argumentarea apartenenţei unei opere la o specie literară (elemente definitorii) ;
- recunoaşterea modurilor de expunere dintr-un text literar (elemente definitorii).

II. Conţinuturi

A. Limba română

a. Fonetica
Silaba. Diftongul, triftongul, hiatul. Despărţirea cuvintelor în silabe. Accentul

b. Cunoştinţe generale despre vocabular
Vocabularul limbii române. Mijloace interne de îmbogăţire a vocabularului : derivarea, compunerea, schimbarea valorii gramaticale ; familia lexicală. Mijloace externe : împrumuturi lexicale din alte limbi ; exemplificări. Neologismul ; arhaismul ; regionalismul.

Cuvânt şi context ; sens propriu şi sens figurat ; cuvinte polisemantice ; sinonime ; omonime ; antonime ; paronime ; pleonasm. Exemplificări.

c. Morfologie şi sintaxă
Morfologia. Părţile de vorbire flexibile ; categoriile gramaticale. Părţile de vorbire neflexibile. Locuţiuni

Sintaxa. Sintaxa propoziţiei. Părţile de propoziţie. Raporturile de coordonare şi de subordonare în propoziţie.

d. Sintaxa frazei
Raporturile de coordonare în frază. Propoziţiile coordonate.

Raporturile de subordonare în frază. Propoziţia principală ; propoziţia regentă ; propoziţia subordonată. Construcţii de fraze care să ilustreze această relaţie.

Termenul regent. Elementul de relaţie : conjuncţii şi locuţiuni conjuncţionale coordonatoare şi subordonatoare ; adverbe relative ; pronume şi adjective pronominale relative. Exemplificări.

Propoziţiile subordonate : subiectivă, predicativă, atributivă, completivă directă, completivă indirectă, circumstanţială de loc, circumstanţială de timp, circumstanţială de mod, circumstanţială de cauză, circumstanţială de scop, circumstanţială condiţională, circumstanţială concesivă, circumstanţială consecutivă. Topica şi punctuaţia în propoziţie şi în frază.

B. Lecturi literare cu noţiuni de teorie literară

Opera literară. Creaţii literare epice şi lirice. Literatura populară. Literatura cultă.
Specii literare : basmul, schiţa, nuvela, romanul, balada cultă, poemul, pastelul.
Moduri de expunere : naraţiunea, descrierea, dialogul (elemente definitorii).
Subiectul operei literare. Momentele subiectului.
Personajul literar. Modalităţi de portretizare.

Procedee de expresivitate artistică: repetiţia, enumeraţia, inversiunea, comparaţia, antiteza, epitetul, metafora, personificarea, hiperbola.

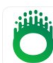
Elemente de prozodie: strofa, versul, rima, măsura, ritmul (trohaic, iambic).

Opere literare

- *Greuceanu*
- *Domnu Trandafir* de Mihail Sadoveanu
- *Vizită...* de I.L. Caragiale
- *Sobieski şi românii* de Costache Negruzzi
- *Iarna* de Vasile Alecsandri
- *D-l Goe...* de I.L. Caragiale
- *Călin (File din poveste)* de Mihai Eminescu
- *Dan, căpitan de plai* de Vasile Alecsandri
- *Paşa Hassan* de George Coşbuc
- *Mai am un singur dor* de Mihai Eminescu
- *Vara* de George Coşbuc
- *La Vulturi!* de Gala Galaction
- *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă (partea a IV-a, fragmentul din manualul de clasa a VIII-a)
- *Neamul Şoimăreştilor* de Mihail Sadoveanu (fragmentele din manual)

LISTĂ DE ABREVIERI

P = propoziţie;
PN = predicat nominal;
S = subiect;
A = atribut;
PV = predicat verbal;
C = complement;
Vc = verb copulativ;
NP = nume predicativ;
C. direct = complement direct;
C. indirect = complement indirect;
C.C. cauză = complement circumstanţial de cauză;
C.C. scop = complement circumstanţial de scop
SB = propoziţie subordonată subiectivă;
PR = propoziţie subordonată predicativă;
AT = propoziţie subordonată atributivă;
CD = propoziţie subordonată completivă directă;
CI = propoziţie subordonată completivă indirectă;
CL = propoziţie subordonată circumstanţială de loc;
CT = propoziţie subordonată circumstanţială de timp;
CM = propoziţie subordonată circumstanţială modală;
CZ = propoziţie subordonată circumstanţială cauzală;
CS = propoziţie subordonată circumstanţială de scop;
CDT = propoziţie subordonată circumstanţială condiţională;
CNV = propoziţie subordonată circumstanţială concesivă;
CNS = propoziţie subordonată circumstanţială consecutivă;
PS = propoziţie subordonată;
PP = propoziţie principală;
PPinc. = propoziţie incidentă principală;
fem. = gen feminin;
masc. = gen masculin;
sg. = numărul singular;
pl. = numărul plural;
Ac = cazul acuzativ;
G = cazul genitiv;
D = cazul dativ;
V = cazul vocativ;
N = cazul nominativ;
pers. = persoană;
adj. = adjectiv;
adv. = adverb;
pron. = pronume;
prep. = prepoziţie;
subst. = substantiv;
√... = element subînţeles;
nr. = numărul.

TESTE PROPUSE

TESTUL 1

I. Argumentaţi succint ideea că Tudor Şoimaru, personaj al romanului *Neamul Şoimăreştilor* de Mihail Sadoveanu, se înscrie în rândul eroilor legendari.

II. Se dă textul:

„În lan erau feciori şi fete,
Şi ei cântau o doină-n cor.
Juca viaţa-n ochii lor
Şi vântul le juca prin plete.
Miei albi fugeau către izvor
Şi graури suri zburau în cete."

(George Coşbuc – *Vara*)

Cerinţe:

A.

1. Explicaţi folosirea cratimei: *doină-n*, *viaţa-n*.
2. Obţineţi adjective de la cuvintele: *a juca*, *zbura*.
3. Indicaţi forma de infinitiv lung a verbului *a cânta*.
4. Selectaţi substantivul colectiv şi indicaţi alte patru astfel de substantive.
5. Indicaţi patru locuţiuni cu sensul de *a fugi*.

B.

1. Cuvântul *fecior* este:
   - ☐ a) arhaism;
   - ☐ b) regionalism;
   - ☐ c) cuvânt popular;
   - ☐ d) formă literară.
2. În strofa dată apar pronume care:
   - ☐ a) au formă de persoană;
   - ☐ b) nu au formă de persoană;
3. Verbul *juca* este:
   - ☐ a) tranzitiv;
   - ☐ b) intranzitiv.
4. Cuvântul *şi* din al doilea vers:
   - ☐ a) aparţine propoziţiei nr. 2;
   - ☐ b) se analizează cu pronumele *ei*;
   - ☐ c) are rol independent.
5. Desinenţa verbului *fugeau* este:
   - ☐ a) *u*;
   - ☐ b) *au*;
   - ☐ c) nu prezintă desinenţă.

C.

1. Ritmul în această strofă este:
   - ☐ a) iambic;
   - ☐ b) trohaic;
2. Dinamismul versurilor este susţinut prin:
   - ☐ a) verbe;
   - ☐ b) imagini artistice.
3. Relevaţi rolul adjectivelor cromatice folosite în scop artistic de George Coşbuc.
4. Comentaţi, la alegere, o personificare.

III.
1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *standard*, *meschin*.
2. Daţi sinonime neologice: *a trage sforile*, *în puterea vârstei*.
3. Folosiţi corect, în exemple, următoarele paronime: *marcat – marcant*.
4. Corectaţi: „Ei se întrajutorau reciproc".
5. Construiţi exemple, respectând cerinţele:
   a) un subiect exprimat prin pronume care nu are categoria persoanei;
   b) un predicat exprimat prin verb cu formă de conjunctiv şi valoare de imperativ.

TESTUL 2

I. Prezentaţi gradaţia stărilor sufleteşti ale lui Nică la despărţirea de sat, comentând punctul culminant.

II. Se dă textul:

„Cât de frumoasă te-ai gătit,
Naturo, tu! Ca o virgină
Cu umblet drag, cu chip iubit!
Aş vrea să plâng de fericit,
Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!"

(George Coşbuc – *Vara*)

Cerinţe:

A.

1. Folosiţi în propoziţii şi explicaţi diferenţele: *ce ai*, *ce-ai*, *ceai*.
2. Selectaţi cuvintele derivate, enumeraţi sufixele folosite şi indicaţi radicalul.
3. Indicaţi altă valoare morfologică a cuvântului *drag*.
4. Enumeraţi verbele tranzitive folosite în text.
5. Ilustraţi o situaţie în care pronumele relativ are funcţie sintactică în altă propoziţie decât cea pe care o introduce.

B.

1. Cuvântul *cât* este:
   - ☐ a) pronume relativ;
   - ☐ b) adjectiv pronominal;
   - ☐ c) adverb.

2. Cuvântul *tu* este:
   - ☐ a) subiect;
   - ☐ b) nu are funcţie sintactică;
   - ☐ c) apoziţie.
3. Elementul relaţional *ce* este:
   - ☐ a) conjuncţie, fără funcţie sintactică;
   - ☐ b) pronume relativ, fără funcţie sintactică;
   - ☐ c) pronume relativ cu funcţie sintactică.
4. Cuvintele *că*, respectiv *cu* sunt:
   - ☐ a) conjuncţie, conjuncţie;
   - ☐ b) conjuncţie, prepoziţie;
   - ☐ c) prepoziţie, conjuncţie.
5. Textul conţine:
   - ☐ a) 7 propoziţii;
   - ☐ b) 8 propoziţii;
   - ☐ c) 9 propoziţii.

C.

1. Strofa conţine:
   - ☐ a) personificare;
   - ☐ b) comparaţie;
   - ☐ c) simetrie;
   - ☐ d) invocaţie retorică.
2. Penultimul vers conţine:
   - ☐ a) epitet;
   - ☐ b) personificare;
3. Prezentaţi rolul stilistic al enumeraţiei.
4. Comentaţi succint valoarea poetică a vocativelor.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *loial*, *ingenios*.
2. Daţi sinonime neologice: *a se lăsa păgubaş*, *a se duce pe apa Sâmbetei*.
3. Folosiţi corect, în enunţuri, următoarele paronime: *abil* – *agil*.
4. Corectaţi: „El a îngheţat de frig în staţie".
5. Construiţi exemple, respectând cerinţele:
   a) un verb la gerunziu cu funcţie de atribut;
   b) o propoziţie eliptică de predicat.

TESTUL 3

I. Prezentaţi compoziţia nuvelei *La Vulturi!*, urmărind cele două planuri temporale.

II. Se dă textul:

„Mi-e inima de lacrimi plină,
Că-n ea s-au îngropat mereu
Ai mei, şi-o să mă-ngrop şi eu!

O mare e, dar mare lină –
Natură, în mormântul meu,
E totul cald, că e lumină!"

(George Coşbuc – *Vara*)

Cerinţe:

A.

1. Precizaţi rolul accentului în cuvântul *lumină*.
2. Formulaţi enunţuri cu alte sensuri pentru două cuvinte din strofa dată.
3. Analizaţi predicatul primei propoziţii.
4. Indicaţi numărul de propoziţii care alcătuiesc fraza.
5. Schimbaţi valoarea morfologică a cuvintelor: *meu*, *şi*, *mi*.

B.

1. Pronumele *ai mei* este în cazul:
   - ☐ a) Ac;
   - ☐ b) G;
   - ☐ c) N.
2. Verbul *să mă-ngrop* este la modul:
   - ☐ a) indicativ;
   - ☐ b) conjunctiv;
   - ☐ c) imperativ.
3. Cuvântul *mare* este:
   - ☐ a) omonim;
   - ☐ b) polisemantic;
   - ☐ c) monosemantic.
4. Substantivul *natură* se află în cazul:
   - ☐ a) N;
   - ☐ b) V;
   - ☐ c) Ac.
5. Predicatele din text sunt:
   - ☐ a) verbale;
   - ☐ b) nominale;
   - ☐ c) verbale şi nominale.

C.

1. În text apare:
   - ☐ a) repetiţia;
   - ☐ b) tautologia.
2. Natura este:
   - ☐ a) personificată;
   - ☐ b) metaforizată.
3. Comentaţi succint metafora şi precizaţi felul ei.
4. Prezentaţi rolul poetic al pronumelor folosite de George Coşbuc.

III. 1. Folosiţi în enunţuri: *fantasmagoric*, *dezolant*.
2. Daţi sinonime neologice: *a-şi da viaţa*, *ca pe tatăl nostru*.
3. Folosiţi corect, în enunţuri, următoarele paronime: *a prefera* – *a profera*.

4. Corectaţi: „Filmul avea un happy-end fericit".
5. Construiţi exemple, respectând cerinţele:
   a) nume predicativ exprimat prin verb la gerunziu;
   b) adjectiv invariabil în cazul G.

TESTUL 4

I. Povestiţi, justificaţi şi interpretaţi actul de justiţie săvârşit de Tudor Şoimaru, erou al romanului *Neamul Şoimăreştilor* de Mihail Sadoveanu.

II. Se dă textul:

„Tu te lauzi că Apusul înainte ţi s-a pus?...
Ce-i mâna pe ei în luptă, ce-au voit acel Apus?
Laurii voiau să-i smulgă de pe fruntea ta de fier,
A credinţii biruinţă căta orice cavaler."

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea III*)

Cerinţe:

A.

1. Precizaţi rolul accentului în cuvintele *mâna* şi *luptă*.
2. Explicaţi scrierea cu majusculă a cuvântului *Apus*.
3. Exemplificaţi valoarea de adjectiv pronominal interogativ a pronumelui din text.
4. Evidenţiaţi în enunţuri sensurile diferite ale pluralului cuvântului *fier*.
5. Selectaţi pronumele din text şi indicaţi funcţia lor sintactică.

B.

1. Pronumele *te* este:
   - ☐ a) pronume personal;
   - ☐ b) pronume reflexiv;
   - ☐ c) pronume posesiv;
2. Verbul „a avea" folosit în text are valoare:
   - ☐ a) predicativă;
   - ☐ b) copulativă;
   - ☐ c) auxiliară.
3. Cuvântul subliniat „fruntea *ta*" este:
   - ☐ a) atribut adjectival;
   - ☐ b) atribut pronominal;
   - ☐ c) dativ posesiv.
4. Forma *i* în contextul „ce-*i* mâna" şi „să-*i* smulgă" este în cazul:
   - ☐ a) (1) Ac, (2) Ac;
   - ☐ b) (1) Ac, (2) D;
   - ☐ c) (1) D, (2) Ac.
5. Forma corectă este:
   - ☐ a) „a credinţei";
   - ☐ b) „a credinţii";
   - ☐ c) ambele forme.

C.

1. În acest text poetic există:
   - ☐ a) epitet;
   - ☐ b) repetiţie;
   - ☐ c) metaforă.
2. Strofa conţine şi:
   - ☐ a) cuvinte arhaice;
   - ☐ b) cuvinte populare.
3. Precizaţi rolul poetic al propoziţiilor interogative. Numiţi acest procedeu artistic.
4. Indicaţi efectul artistic obţinut prin inversiune.

III.
1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *sublim*, *bizar*.
2. Formulaţi sinonime neologice pentru expresiile: *apă de ploaie*, *a pune rămăşag*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *discordant* – *discordat*.
4. Corectaţi: „Acest individ uman şi-a primit pedeapsa".
5. Construiţi exemple, respectând cerinţele:

   a) predicat nominal cu numele predicativ exprimat prin locuţiune substantivală, caz D;

   b) complement circumstanţial de mod, caz D.

TESTUL 5

I. Real şi fantastic în poemul eroic *Dan, căpitan de plai* de Vasile Alecsandri.

II. Se dă textul:

„– Eu vă rog, gospodarilor, zise cu umilinţă Orheianu, aveţi bunătate şi mă răsplătiţi pentru toate ostenelile mele... Daţi-mi de bunăvoie moşia voastră, căci eu mi-am pus obrazul pentru voi şi v-am cerut iertare de la Vodă! ..."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.

1. Selectaţi cuvintele derivate şi compuse.
2. Indicaţi, într-o propoziţie, funcţia de atribut genitival a substantivului *Vodă*.
3. Exemplificaţi o altă valoare morfologică a verbului *a avea*.
4. Ilustraţi, pornind de la situaţia din text, punctuaţia vocativelor.
5. Explicaţi folosirea virgulei.

B.

1. P_2 este:
   - ☐ a) PP incidentă;
   - ☐ b) propoziţie intercalată;
   - ☐ c) PP.
2. În structura „ostenelile *mele*", cuvîntul subliniat este în cazul:
   - ☐ a) N;
   - ☐ b) Ac;
   - ☐ c) G.

3. În text apar:
 ☐ a) numai pronume personale;
 ☐ b) pronume personale + reflexive;
 ☐ c) pronume personale + pronume posesive.
4. Ultimele două propoziţii sunt:
 ☐ a) coordonate prin juxtapunere;
 ☐ b) subordonate;
 ☐ c) coordonate disjunctiv.
5. Fraza conţine:
 ☐ a) 2 locuţiuni diferite;
 ☐ b) 3 locuţiuni verbale;
 ☐ c) 3 locuţiuni.

C.
1. Dialogul evidenţiază:
 ☐ a) relaţiile dintre personaje;
 ☐ b) concepţia de viaţă;
 ☐ c) trăsăturile personajului.
2. Fragmentul face parte din capitolul:
 ☐ a) „Crucea răzeşilor";
 ☐ b) „Morţii poruncesc celor vii".
3. Indicaţi rolul şi semnificaţia propoziţiei: „Zise cu umilinţă Orheianu".
4. Enumeraţi două trăsături ale personajului care reies din replica dată de boierul Orheianu.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *melancolic*, *maliţios*.
 2. Daţi sinonime neologice: *om cu două feţe*, *a-şi da cu părerea*.
 3. Folosiţi corect următoarele paronime: *captivat* – *captivant*.
 4. Corectaţi formularea: „Invitaţii se contraziceau reciproc".
 5. Construiţi, respectând cerinţele, exemple de:
 a) complement de agent exprimat prin pronume negativ;
 b) propoziţie simplă conţinând patru termeni.

TESTUL 6

I. Comentaţi împletirea modurilor de expunere în schiţa *Vizită...* de I.L. Caragiale.

II. Se dă textul:

„– Nu, moşule, răspunse zâmbind Orheianu. Cer toată moşia voastră: daţi ce-a mai rămas, ca să-mi întregesc ce-i al meu.

– Şi noi ce facem?

– Ce vă va lumina Dumnezeu!..."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.
1. Stabiliţi numărul de litere şi sunete ale cuvintelor: *cer*, *ce-a*, *ce*, *noi*, *cer*.
2. Explicaţi omonimia: *ce-a/cea*, *al/a-l*.

3. Indicaţi valoarea morfologică a posesivelor din text.
4. Precizaţi modul şi funcţia sintactică a verbelor din acest fragment.
5. Contrageţi două propoziţii subordonate din text.

B.

1. Cuvântul *nu* este:
   ☐ a) adverb;
   ☐ b) interjecţie;
   ☐ c) vocativ.
2. Construcţia *va lumina* este folosită cu:
   ☐ a) sens propriu;
   ☐ b) sens figurat;
   ☐ c) sens secundar.
3. Substantivul *moşule* este în cazul:
   ☐ a) N;
   ☐ b) V;
   ☐ c) Ac.
4. Pronumele *mi* este:
   ☐ a) pronume posesiv;
   ☐ b) pronume personal;
   ☐ c) pronume reflexiv.
5. Fraza este alcătuită din:
   ☐ a) 7 propoziţii;
   ☐ b) 6 propoziţii;
   ☐ c) 5 propoziţii.

C.

1. O deosebită valoare afectivă au:
   ☐ a) verbele;
   ☐ b) pronumele;
   ☐ c) substantivele.
2. Orheianu apare ca un personaj:
   ☐ a) orgolios;
   ☐ b) tiranic;
   ☐ c) perfid.
3. Arătaţi rolul artistic al propoziţiei: „răspunse zâmbind Orheianu".
4. Prezentaţi semnificaţia ultimei replici.

III.
1. Folosiţi în enunţuri: *supliciu*, *sentinţă*.
2. Formulaţi sinonime neologice pentru grupările: *a sta pe gânduri*, *a lua peste picior*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *plat – plan*; *a plana – a aplana*.
4. Corectaţi: „Aceasta era concluzia finală".
5. Construiţi exemple, respectând cerinţele:
   a) adverb substantivizat, caz Ac;
   b) substantiv cu valoare de adverb.

TESTUL 7

I. Povestiţi un fragment din schiţa *D-l Goe...* de I.L. Caragiale care vi se pare semnificativ pentru portretul caricatural al protagonistului.

II. Se dă textul:

„Priveam fără de ţintă-n sus –
Într-o sălbatică splendoare
Vedeam Ceahlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaş cu fruntea-n soare,
De pază ţării noastre pus."

(George Coşbuc – *Vara*)

Cerinţe:

A.

1. Selectaţi termenii care conţin un diftong.
2. Indicaţi sensuri figurate ale cuvintelor: *frunte*, *zare*.
3. Precizaţi felul unei locuţiuni din text.
4. Indicaţi funcţia sintactică a adverbelor.
5. Precizaţi rolul articolului în construcţia *un uriaş*.

B.

1. Este corectă despărţirea:
   ☐ a) Ceah-lă-ul;
   ☐ b) Cea-hlă-ul;
   ☐ c) Ce-a-hlă-ul.
2. Cuvântul *apus* este:
   ☐ a) substantiv;
   ☐ b) complement indirect;
   ☐ c) verb la participiu.
3. Structura *de pază* are funcţia:
   ☐ a) atribut;
   ☐ b) adverb;
   ☐ c) complement circumstanţial de scop.
4. În construcţia „de pază ţării *noastre* pus", cuvântul subliniat este în cazul:
   ☐ a) N;
   ☐ b) G;
   ☐ c) D.
5. Cuvântul *o* este:
   ☐ a) pronume cu valoare neutră;
   ☐ b) articol;
   ☐ c) pronume personal.

C.

1. *Sălbatică splendoare* este:
   ☐ a) epitet;
   ☐ b) personificare;
   ☐ c) epitet oximoronic.

2. Măsura versurilor este de:
   - ☐ a) 7 silabe;
   - ☐ b) 8 silabe;
   - ☐ c) 9 silabe.
3. Prezentaţi semnificaţia sintagmei „cu fruntea-n soare".
4. Grupaţi cuvintele din rimă şi observaţi capacitatea lor de sugestie.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *regenerare*, *rustic*.
2. Daţi sinonime neologice expresiilor: *tras prin inel*, *a spăla putina*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a credita – a acredita*.
4. Corectaţi: „Eu însuşi continui să vorbesc".
5. Construiţi exemple, respectând cerinţele:
   a) pronume reflexiv, caz D, cu prepoziţie;
   b) verb copulativ cu numele predicativ exprimat prin adverb antepus.

TESTUL 8

I. Argumentaţi tonalitatea elegiacă a poeziei *Mai am un singur dor* de Mihai Eminescu.

II. Se dă textul:

„– Sunt Tudor, feciorul lui Ionaşcu... răspunse mişcat Şoimaru; dintre toţi pribegii, eu singur mă întorc înapoi...

– Atuncea eu îţi sunt moş drept, frate cu tatăl tău... strigă bătrânul. Uită-te la mine şi mă cunoaşte!"

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.

1. Explicaţi scrierea cuvintelor: *pribegii*, *uită-te*.
2. Indicaţi seria sinonimică a cuvântului *mişcat*.
3. Ilustraţi alte trei funcţii sintactice în cazul Ac pentru pronumele *mine*.
4. Exemplificaţi funcţia de nume predicativ în cazul Ac a substantivului propriu *Tudor*.
5. Indicaţi propoziţiile simple şi stabiliţi structura lor.

B.

1. Este corect:
   - ☐ a) atunci;
   - ☐ b) atuncea;
   - ☐ c) ambele forme.
2. În frază se află:
   - ☐ a) o apoziţie;
   - ☐ b) două apoziţii;
   - ☐ c) nu apar apoziţii.
3. Ultimele două verbe au:
   - ☐ a) diateza reflexivă;
   - ☐ b) diateza reflexivă + diateza activă;
   - ☐ c) diateza activă + diateza reflexivă.

4. Fragmentul conţine:
   ☐ a) o frază incidentă;
   ☐ b) o propoziţie incidentă;
   ☐ c) două propoziţii incidente.
5. Formele neaccentuate din textul dat sunt:
   ☐ a) pronume personal;
   ☐ b) pronume reflexiv;
   ☐ c) ambele tipuri de pronume.

C.
1. În acest fragment intensitatea trăirilor sufleteşti este sugerată prin:
   ☐ a) epitet;
   ☐ b) intonaţie;
   ☐ c) detalii semnificative.
2. Dialogul evidenţiază:
   ☐ a) o punte între trecut şi prezent;
   ☐ b) etica populară;
   ☐ c) adânca legătură sufletească.
3. Explicaţi rolul verbului *strigă*.
4. Descoperiţi notaţii semnificative care evidenţiază implicarea afectivă a personajelor.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *fastuos*, *extravagant*.
2. Formulaţi sinonime neologice: *a sări în ochi*, *cai verzi pe pereţi*.
3. Folosiţi corect următorii termeni: *simplu – simplist*.
4. Corectaţi: „Sentimentele sale sufleteşti erau ardente".
5. Construiţi exemple, respectând cerinţele:
   a) prepoziţie specifică G însoţind un pronume în alt caz;
   b) adjectiv pronominal nehotărât, caz D.

TESTUL 9

I. Relevaţi imaginea satului Şoimăreşti conturată de Mihail Sadoveanu în romanul *Neamul Şoimăreştilor*.

II. Se dă textul:

„Fratele Greuceanului, umblând mai multă vreme în sec, se întoarse la locul de despărţire şi, găsind cuţitul curat, se puse a-l aştepta acolo cu bucurie, că văzuse soarele şi luna la locul lor pe cer."

(*Greuceanu*)

Cerinţe:

A.
1. Indicaţi numărul de litere şi de sunete în cuvintele: *cer*, *Greuceanului*.
2. Stabiliţi felul şi sensul omonimelor: *cer*, *mai*.
3. Indicaţi alte două funcţii sintactice ale verbului la modul infinitiv.
4. Ilustraţi funcţiile de nume predicativ şi adverb în două cazuri diferite ale substantivului *cer*.
5. Selectaţi substantivele articulate.

B
1. Este corect:
   ☐ a) „fratele Greuceanului";
   ☐ b) „fratele lui Greuceanu";
   ☐ c) ambele forme.
2. Textul conţine verbe:
   ☐ a) predicative;
   ☐ b) predicative şi nepredicative.
3. Cuvântul *a* din construcţia „*a*-l aştepta" este:
   ☐ a) verb auxiliar;
   ☐ b) articol;
   ☐ c) prepoziţie.
4. Ultima propoziţie este:
   ☐ a) CZ;
   ☐ b) CI;
   ☐ c) AT.
5. În text apare:
   ☐ a) o locuţiune adjectivală;
   ☐ b) o locuţiune adverbială;
   ☐ c) nici o locuţiune.

C.
1. Fragmentul constituie:
   ☐ a) un element real;
   ☐ b) un element fabulos;
   ☐ c) împletirea celor două aspecte.
2. Structura textului dat evidenţiază:
   ☐ a) plăcerea povestirii;
   ☐ b) plăcerea amănuntului;
   ☐ c) relatarea veridică.
3. Indicaţi două elemente care asigură fragmentului specificul de basm.
4. Numiţi motivul narativ folcloric conţinut în text şi enumeraţi alte două motive din acest basm.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *somptuos*, *a frustra*.
2. Daţi sinonime neologice: *a tăia pofta cuiva*, *a avea inima friptă*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *conjunctură – conjectură*.
4. Corectaţi: „El avea o anume nobleţe aristocratică".
5. Construiţi exemple, respectând cerinţele:
   a) articol demonstrativ însoţind un substantiv în Ac;
   b) adjectiv variabil în V.

TESTUL 10

I. Prezentaţi motivul comuniunii om – natură în viziunea eminesciană, ilustrată în poemul *Călin (File din poveste)*.

II. Se dă textul:

„– Dumnezeu îţi va ajuta pentru tot binele ce-l vei face... grăi popa molţămit; şi moşneagul ar mai fi spus ceva dacă privirea aprigă a lui Şoimaru nu i-ar fi îngheţat vorba pe buze."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.

1. Precizaţi structura fonetică şi lexicală a cuvintelor derivate.
2. Ilustraţi patru sensuri ale verbului *a îngheţa*.
3. Indicaţi funcţia sintactică a pronumelui relativ din text.
4. Ilustraţi valoarea de prepoziţie a cuvântului *a*.
5. Introduceţi prin *dacă* alte patru propoziţii subordonate decât în text.

B.

1. Cuvântul *binele* provine din:
   - ☐ a) adjectiv;
   - ☐ b) adverb;
   - ☐ c) interjecţie.
2. Verbul *a fi* este folosit cu valoare:
   - ☐ a) predicativă;
   - ☐ b) copulativă;
   - ☐ c) auxiliară.
3. Cuvântul *tot* este:
   - ☐ a) adverb;
   - ☐ b) pronume;
   - ☐ c) adjectiv pronominal.
4. Conjuncţia *dacă* are funcţia:
   - ☐ a) complement;
   - ☐ b) atribut;
   - ☐ c) nu are funcţie sintactică.
5. Termenul *îngheţat* este element component al modului:
   - ☐ a) indicativ;
   - ☐ b) condiţional-optativ;
   - ☐ c) conjunctiv.

C.

1. În fragmentul reprodus relatarea se face în:
   - ☐ a) stil direct;
   - ☐ b) stil indirect;
   - ☐ c) ambele stiluri.

2. Textul este scris în:
   ☐ a) limbă literară;
   ☐ b) limbă populară;
   ☐ c) limbaj artistic.
3. Indicaţi două elemente ale vorbirii populare transfigurate artistic de Mihail Sadoveanu.
4. Înlocuiţi epitetul din text prin trei comparaţii expresive.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *premeditat*, *exigenţă*.
2. Formulaţi sinonime neologice: *a umbla pe coclauri*, *a da cu tifla*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *complement – compliment*.
4. Corectaţi: „Chiar el însuşi a spus asta".
5. Construiţi, respectând cerinţele:
   a) o propoziţie CNS introdusă prin conjuncţia „să";
   b) un substantiv colectiv cu funcţie de complement direct.

TESTUL 11

I. Prezentaţi semnificaţia titlului operei *Sobieski şi românii* de Costache Negruzzi.

II. Se dă textul:

„La Nicopole văzut-ai câte tabere s-au strâns
Ca să steie înainte-mi ca şi zidul neînvins,
Când văzui a lor mulţime câtă frunză, câtă iarbă,
Cu o ură ne-mpăcată mi-am şoptit atunci în barbă,
Am jurat ca peste dânşii să trec falnic, fără păs,
Din pristolul de la Roma să dau calului ovăz..."

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea III*)

Cerinţe:

A.
1. Despărţiţi în silabe: *văzut-ai*, *frunză*, *pristolul*.
2. Formulaţi sinonime pentru cuvintele: *neînvins*, *falnic*, *ne-mpăcată*.
3. Indicaţi valorile morfologice din text ale cuvântului *cât*.
4. Contrageţi P_3 în partea de propoziţie corespunzătoare.
5. Stabiliţi felul ultimelor două propoziţii.

B.
1. Pronumele subliniat din „înainte-*mi*" este în cazul:
   ☐ a) G;
   ☐ b) Ac;
   ☐ c) D.
2. În structura „*a lor* mulţime" cuvântul marcat este:
   ☐ a) pronume posesiv;
   ☐ b) adjectiv pronominal posesiv;
   ☐ c) pronume personal.

3. Propoziţia nr. 6 are ca element relaţional:
   - ☐ a) conjuncţie simplă;
   - ☐ b) conjuncţie compusă;
   - ☐ c) locuţiune conjuncţională.
4. Fraza are:
   - ☐ a) 5 propoziţii subordonate;
   - ☐ b) 6 propoziţii subordonate;
   - ☐ c) 4 propoziţii subordonate.
5. În text apar:
   - ☐ a) substantive colective;
   - ☐ b) substantive defective de singular;
   - ☐ c) substantive defective de plural.

C.

1. Discursul evidenţiază:
   - ☐ a) trufia;
   - ☐ b) orgoliul;
   - ☐ c) aroganţa.
2. Textul conţine:
   - ☐ a) enumeraţie;
   - ☐ b) hiperbolă;
   - ☐ c) ambele procedee;

   şi are rimă:
   - ☐ a) pereche;
   - ☐ b) perfectă;
   - ☐ c) pereche + asonanţă.
3. Identificaţi comparaţia şi prezentaţi natura termenilor comparaţi.
4. Menţionaţi efectul artistic al unei inversiuni.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *imuabil*, *oriental*.
2. Formulaţi sinonime neologice: *pământesc, a se căi*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *carbonier-carbonifer*.
4. Corectaţi: „Cele două mii trebuiesc daţi colegului".
5. Construiţi, respectând cerinţele:
   a) un substantiv derivat diminutival (cu sens augmentativ);
   b) interjecţie cu funcţie de subiect.

TESTUL 12

I. Relataţi episoadele cele mai importante care pun în lumină caracterul personajului Dan din poemul *Dan, căpitan de plai* de Vasile Alecsandri.

II. Se dă textul:

„Bunicii mei sunt strănepoţii acelor oameni. Şi această istorisire de acum trei sute de ani, din vremea când strămoşii erau încă dârji, am scris-o în liniştea unei prisăci, având în inima mea răsunetul durerii lor."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.

1. Indicaţi numărul de sunete din cuvântul *erau* şi exemplificaţi o altă situaţie.
2. Ilustraţi sensurile cunoscute ale substantivului *inima* şi precizaţi felul lor.
3. Indicaţi adjective formate cu prefixul „*stră-*".
4. Indicaţi valoarea morfologică a verbelor *erau* şi „*am* scris-o".
5. Exemplificaţi subordonate SB, PR, CI, CDT introduse prin *când*.

B.

1. Structura *acelor oameni* conţine un:
   - ☐ a) atribut adjectival;
   - ☐ b) atribut pronominal;
   - ☐ c) atribut adverbial.
2. În text există:
   - ☐ a) cuvinte derivate;
   - ☐ b) cuvinte compuse;
   - ☐ c) cuvinte compuse şi derivate.
3. Textul are ca element relaţional:
   - ☐ a) pronume relativ;
   - ☐ b) adverb relativ;
   - ☐ c) adverb nehotărât.
4. „Inima *mea*" conţine:
   - ☐ a) pronume personal;
   - ☐ b) pronume posesiv;
   - ☐ c) adjectiv pronominal posesiv;
   - ☐ d) dativ posesiv.
5. Propoziţia subordonată este:
   - ☐ a) CT;
   - ☐ b) AT;
   - ☐ c) CD.

C.

1. Epilogul are caracter:
   - ☐ a) autobiografic;
   - ☐ b) moralizator;
   - ☐ c) obiectiv.
2. Încheierea romanului este:
   - ☐ a) misterioasă;
   - ☐ b) impresionantă;
   - ☐ c) lirică.
3. Formulaţi sinonime pentru cuvântul *istorisire* şi motivaţi preferinţa lui Sadoveanu pentru acest termen.
4. Enumeraţi elementele care susţin intervenţia subiectivităţii în acest pasaj.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *stimulativ*, *imputabil*.
2. Daţi sinonime neologice: *a opri*, *a încolţi*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *atitudine* – *altitudine*.

4. Corectaţi: „Am destule de multe probleme de rezolvat".
5. Construiţi, respectând cerinţele:
   a) un numeral distributiv cu valoare adverbială;
   b) o conjuncţie cu rol relaţional în propoziţie.

TESTUL 13

I. Demonstraţi că opera *Dan, căpitan de plai* de Vasile Alecsandri este o naraţiune în versuri.

II. Se dă textul:
„Iară Greuceanu se duse, se duse pe o potecă care-i scoase tocmai la casele zmeilor, aşezate unde-şi înţărcase dracul copiii. Dacă ajunse aici, Greuceanu se dete de trei ori peste cap şi se făcu un porumbel."

(*Greuceanu*)

Cerinţe:
A.
1. Indicaţi formele verbului *se duce* la celelalte diateze.
2. Ilustraţi două funcţii sintactice ale pronumelui *care* în cazul G.
3. Exemplificaţi alte două propoziţii subordonate introduse prin *dacă*.
4. Selectaţi formele populare şi explicaţi rolul lor.
5. Despărţiţi în silabe: *Greuceanu*, *tocmai*, *unde-şi*.

B.
1. Cuvântul *aşezate* este:
   ☐ a) atribut verbal;
   ☐ b) atribut adjectival;
   ☐ c) complement circumstanţial de cauză.
2. Pronumele *şi* are:
   ☐ a) funcţia de complement indirect;
   ☐ b) atribut;
   ☐ c) nu are funcţie sintactică.
3. În text apar:
   ☐ a) 1 verb copulativ;
   ☐ b) 2 verbe copulative;
   ☐ c) nici un verb copulativ.
4. Pronumele *care* are funcţia:
   ☐ a) atribut;
   ☐ b) complement direct;
   ☐ c) subiect.
5. În text există:
   ☐ a) o locuţiune verbală;
   ☐ b) două locuţiuni verbale;
   ☐ c) nici o locuţiune verbală.

C.

1. Verbul la timpul perfect simplu din textul dat sugerează:
   ☐ a) o acţiune durativă;
   ☐ b) o acţiune limitată;
   ☐ c) o acţiune încheiată.
2. Rolul conjuncţiei *iară* este:
   ☐ a) indicarea altui plan al acţiunii;
   ☐ b) prezentare antitetică.
3. Prezentaţi rolul repetiţiei din text.
4. Explicaţi sintagma „unde-şi înţărcase dracul copiii" şi motivaţi prezenţa ei.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *sexagenar*, *perisabil*.
2. Daţi sinonime neologice: om *învăţat*, *a-i face vânt*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *atitudine – aptitudine*.
4. Corectaţi: „Ele sunt cărţi valoroase a literaturii noastre".
5. Construiţi, respectând cerinţele:
   a) o formă inversată a unui verb la diateza reflexivă, mod condiţional optativ;
   b) verbul „a citi" la mod condiţional optativ, diateza pasivă.

TESTUL 14

I. Povestiţi şi comentaţi confruntarea dintre bătrânul plăieş şi solul polon din nuvela *Sobieski şi românii* de Costache Negruzzi.

II. Se dă textul:

„– Aşa? Ha? mă-nşel? Nu mă-nşel, căci dacă mazurii mei vor răcni numai o dată, cu străşnicie, în limba lor, vor veni toţi ceilalţi şi vă vor pune pe toţi cu feţele la pământ! Îndrăzneşti tu, poate, Şoimarule? Nu îndrăzni, că ţi-i braţul frânt. Şi te iert pentru cuvântul tău prost, căci o dată, în viaţă, mi-ai făcut un bine..."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.

1. Indicaţi semivocalele din cuvintele: *mazurii*, *mei*, *tău*.
2. Daţi sinonime pentru cuvintele: *prost*, *frânt*, *cuvânt*.
3. Prezentaţi valoarea morfologică a cuvintelor: *a face*, *bine*.
4. Selectaţi atributele pronominale din text, indicând cazul lor.
5. Indicaţi felul ultimelor trei propoziţii din acest fragment.

B.

1. Interjecţiile din text:
   ☐ a) au funcţie sintactică;
   ☐ b) nu au funcţie sintactică.
2. Cuvântul *poate* este:
   ☐ a) verb;
   ☐ b) adverb;
   ☐ c) interjecţie.

3. Sintagma *o dată* este:
   ☐ a) numeral;
   ☐ b) articol+substantiv;
   ☐ c) numeral+substantiv.
4. Construcția *cu străşnicie* constituie:
   ☐ a) adverb;
   ☐ b) locuțiune adverbială;
   ☐ c) prepoziție+adverb.
5. Pronumele *mi* şi *ţi*:
   ☐ a) au acelaşi rol; acelaşi caz;
   ☐ b) nu au acelaşi rol; acelaşi caz;
   ☐ c) au acelaşi rol; nu au acelaşi caz.

C.

1. Fragmentul sugerează ca trăsătură de caracter a boierului:
   ☐ a) laşitatea;
   ☐ b) perfidia;
   ☐ c) trufia.
2. În discursul sadovenian:
   ☐ a) există deosebiri între limbajul naratorului şi cel al personajului;
   ☐ b) nu există astfel de deosebiri.
3. Evidențiați rolul construcțiilor interogative.
4. Identificați pronumele cu încărcătură afectivă şi precizați semnificația lor.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *rudimentar*, *compatibil*.
2. Dați sinonime neologice pentru: *a da în vileag*, *a duce vorba*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *fortuit* – *forţat*.
4. Corectaţi: „El trebuie să se autoevalueze".
5. Construiţi, respectând cerinţele, enunţuri conţinând:
   a) D etic;
   b) interjecţie predicativă, urmată de un complement direct.

TESTUL 15

I. Comentaţi rolul dialogului în realizarea personajelor din schiţa *D-l Goe...* de I.L. Caragiale.

II. Se dă textul:

„Izbucnind într-o mânie grozavă, de mult stăpânită sub vorbe blajine şi rânjite, – Orheianu îşi repezi din şa trupu-nainte, scuipă pe Şoimaru şi ridică asupră-i buzduganul, pe care-l scoase de sub cingătoare."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

A.

1. Precizaţi rolul accentului în cuvintele: *ridică*, *mânie*.
2. Folosiţi în enunţuri: *de mult* – *demult*.
3. Indicaţi forma de plural a substantivului *şa*.

4. Construiţi două propoziţii în care verbul *izbucnind* să aibă alte două funcţii sintactice.
5. Transcrieţi adjectivele din textul dat şi precizaţi felul lor.

B.

1. Verbul *îşi repezi* este la diateza:
   ☐ a) activă;
   ☐ b) pasivă;
   ☐ c) reflexivă.
2. Formele neaccentuate ale pronumelor au funcţie de:
   ☐ a) atribute;
   ☐ b) atribut şi complement;
   ☐ c) complement şi atribut.
3. Verbul *scoase* are timpul:
   ☐ a) trecut;
   ☐ b) perfect simplu;
   ☐ c) mai mult ca perfect.
4. Propoziţiile P_2, P_3, P_4 sunt în raport de coordonare:
   ☐ a) copulativ;
   ☐ b) copulativ+juxtapunere;
   ☐ c) juxtapunere+copulativ.
5. Cuvântul *asupră* este:
   ☐ a) adverb;
   ☐ b) prepoziţie;
   ☐ c) adjectiv.

C.

1. „Vorbe blajine şi rânjite" constituie:
   ☐ a) epitete;
   ☐ b) epitete oximoronice;
   ☐ c) enumeraţie.
2. Portretul moral al lui Orheianu se completează cu:
   ☐ a) agresivitate;
   ☐ b) ipocrizie;
   ☐ c) trufie.
3. Indicaţi procedeele artistice din acest fragment.
4. Urmăriţi timpul formelor verbale şi redactaţi câteva consideraţii asupra sugestiilor aduse.

III.
1. Folosiţi în enunţuri termenii: *bombastic*, *premoniţie*.
2. Daţi sinonime neologice: *a o lăsa baltă*, *a face din ţânţar armăsar*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a tasa* – *a taxa*.
4. Corectaţi: „În clasa întâia şi s-a făcut asta".
5. Construiţi, respectând cerinţele, enunţuri cu:
   a) D posesiv, exprimat prin pronume reflexiv;
   b) adverbe corelative.

TESTUL 16

I. „Spectacolul” naturii în viziunea lui Vasile Alecsandri, autor al poeziei *Iarna*.

II. Se dă textul:

„Domniţa Magda şi-a purtat lumina ochilor ei prin ţări străine şi pribeagă a rămas până la mormânt; ci totuşi ceva din visul ei de tinereţă a rămas pentru totdeauna în taina poienii de unde se vedeau satele şi apele Orheiului.”

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.

1. Explicaţi din punct de vedere fonetic şi lexical scrierea „poien*ii*”.
2. Alcătuiţi familia lexicală a cuvintelor: *lumină*, *tânăr*.
3. Exemplificaţi formele de plural ale substantivului *vis*.
4. Ilustraţi 4 funcţii sintactice ale pronumelui *ceva* în cazul Ac.
5. Stabiliţi felul ultimei propoziţii şi alcătuiţi o altă propoziţie care să aibă ca regent acelaşi termen.

B.

1. Verbul *a rămâne* a fost folosit cu valoare:
   ☐ a) predicativă;
   ☐ b) copulativă;
   ☐ c) predicativă şi copulativă.
2. Verbul *se vedeau* este la diateza:
   ☐ a) pasivă;
   ☐ b) reflexivă;
   ☐ c) reflexiv-pasivă.
3. În text apar:
   ☐ a) conjuncţii coordonatoare;
   ☐ b) conjuncţii subordonatoare;
   ☐ c) ambele categorii.
4. Substantivul *Magda* este în cazul:
   ☐ a) N;
   ☐ b) Ac;
   ☐ c) D.
5. Este corectă forma de caz D:
   ☐ a) „lui Magda”;
   ☐ b) „Magdei”;
   ☐ c) „Magdăi”.

C.

1. Tonul folosit de autor sugerează:
   ☐ a) nostalgie;
   ☐ b) încântare;
   ☐ c) admiraţie.

2. Pasajul are caracter:
   - ☐ a) anticipator;
   - ☐ b) retrospectiv;
   - ☐ c) constatator.
3. Explicaţi semnificaţia sintagmei „taina poienii".
4. Indicaţi trei elemente din text care ilustrează farmecul rostirii sadoveniene.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *cordial*, *preferenţial*.
2. Daţi sinonime neologice: *urâcios*, *moarte*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *duză – doză*.
4. Corectaţi: „Ele sunt cele mai bine pregătite".
5. Construiţi, respectând cerinţele, câte un exemplu cu:
   a) forma inversată a verbului *a citi* la viitor, diateza reflexivă;
   b) articol hotărât proclitic.

TESTUL 17

I. Alcătuiţi o scurtă compoziţie în care să vă referiţi la arta descrierii în poemul *Călin (File din poveste)* de Mihai Eminescu.

II. Se dă textul:

„Iar Tudor şi cu soţia lui Aniţa, şi Mihu, şi toţi ceilalţi răzăşi au fost urgisiţi şi prigoniţi, dar s-au ţinut cu tărie. Pe urmă cei ce-au venit după ei au fost călcaţi şi supuşi de alţii."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.

1. Folosiţi şi apoi explicaţi fonetic şi morfologic: *cei*, *ce-i*, *cea*, *ce-a*.
2. Indicaţi prin sinonime sensul cuvintelor *urgisiţi*, *prigoniţi*.
3. Precizaţi forma literară a cuvântului *răzăşi*.
4. Exemplificaţi o altă valoare morfologică a cuvântului *lui*.
5. Precizaţi rolul conjuncţiei *şi* în textul dat.

B.

1. În fraza dată sunt:
   - ☐ a) 4 propoziţii;
   - ☐ b) 6 propoziţii;
   - ☐ c) 5 propoziţii.
2. În text apar locuţiuni:
   - ☐ a) verbale;
   - ☐ b) adverbiale;
   - ☐ c) conjuncţionale.
3. Cuvântul *cei* este:
   - ☐ a) articol demonstrativ;
   - ☐ b) pronume demonstrativ;
   - ☐ c) adjectiv pronominal demonstrativ.

4. Verbul *a fi* este folosit cu valoare:
   ☐ a) predicativă;
   ☐ b) copulativă;
   ☐ c) auxiliară.
5. În această frază există elementul relațional:
   ☐ a) „ce";
   ☐ b) pronumele relativ compus „cei ce".

C.
1. Limba sadoveniană este:
   ☐ a) arhaică;
   ☐ b) regională;
   ☐ c) literară;
   ☐ d) artistică.
2. Fragmentul face parte din:
   ☐ a) „Crucea răzeşilor";
   ☐ b) „Morţii poruncesc celor vii";
   ☐ c) „Epilog".
3. Indicaţi rolul poetic al conjuncţiei *şi*.
4. Identificaţi un element de simetrie în textul dat.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *a se precipita*, *sacramental*.
2. Daţi sinonime neologice: *a pune faţă în faţă*, *bun de gură*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *comuniune* – *comunicaţie*.
4. Corectaţi: „Noi trebuiam să plecăm".
5. Construiţi, respectând cerinţele:
   a) o locuţiune substantivală cu funcţia de atribut, caz G;
   b) o propoziţie cu subiect neexprimat.

TESTUL 18

I. Povestiţi evenimente revelatoare pentru destinul familiei lui Dănilă din nuvela *La Vulturi!* de Gala Galaction.

II. Se dă textul:

„De-o fi una, de-o fi alta... Ce e scris şi pentru noi,
Bucuroşi le-om duce toate, de e pace, de-i război."

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea III*)

Cerinţe:

A.
1. Explicaţi din punct de vedere fonetic grupurile: *de-o*, *de-i*, *le-om*.
2. Indicaţi sinonime pentru: *război*, *scris*.
3. Exemplificaţi alte două tipuri de propoziţii introduse prin *de*.
4. Indicaţi valorile morfologice din text ale verbului *a fi*.
5. Explicaţi semnele de ortografie folosite.

B.

1. Propoziţia nr. 3 este:
   ☐ a) CD;
   ☐ b) SB;
   ☐ c) AT.
2. Cuvântul *şi* este:
   ☐ a) conjuncţie;
   ☐ b) adverb;
   ☐ c) pronume reflexiv.
3. P_1 este:
   ☐ a) simplă;
   ☐ b) dezvoltată.
4. Predicatul propoziţiei nr. 3 este:
   ☐ a) PV;
   ☐ b) PN alcătuit din verb copulativ + nume predicativ;
   ☐ c) PN alcătuit din nume predicativ + verb copulativ.
5. Substantivul *pace* este:
   ☐ a) subiect;
   ☐ b) nume predicativ;
   ☐ c) complement direct.

C.

1. Limbajul este:
   ☐ a) ceremonios;
   ☐ b) de o mare simplitate;
   ☐ c) metaforic.
2. În text apare:
   ☐ a) enumeraţia;
   ☐ b) repetiţia;
   ☐ c) antiteza.
3. Definiţi şi exemplificaţi metafora din alt text poetic eminescian studiat.
4. Precizaţi sensul contextual al verbului *e scris*, relevând scopul utilizării sale.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *sfidător*, *mapamond*.
2. Daţi sinonime neologice: *măreţ*, *a zice*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *confuzie* – *contuzie*.
4. Corectaţi: „Copilul avea o hemoragie mare de sânge".
5. Construiţi, respectând cerinţele:
   a) o frază cu o propoziţie dislocată;
   b) un adverb de mod, provenit din altă parte de vorbire.

TESTUL 19

I. Povestiţi o întâmplare semnificativă şi comentaţi atitudinea naratorului faţă de Ionel, personaj al operei *Vizită...* de I.L. Caragiale.

II. Se dă textul:

„Şi abia plecă bătrânul... Ce mai freamăt, ce mai zbucium!
Codrul clocoti de zgomot, şi de arme şi de bucium,
Iar la poala lui cea verde mii de capete pletoase,
Mii de coifuri lucitoare ies din umbra-ntunecoasă."

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea III*)

Cerinţe:

A.

1. Explicaţi scrierea cuvintelor: *mii*, *mi-i*; *la*, *l-a*; *mai*; m-*ai*.
2. Indicaţi alte sensuri ale cuvintelor: *capete*, *poala*.
3. Precizaţi alte două valori morfologice ale cuvintelor: *cea*, *de*.
4. Indicaţi cazul adjectivelor din text.
5. Precizaţi funcţia sintactică a cuvintelor precedate de prepoziţii.

B.

1. Cuvântul *ce* este:
   - ☐ a) pronume relativ;
   - ☐ b) adjectiv pronominal;
   - ☐ c) adverb.
2. Sintagma *de zgomot* este:
   - ☐ a) complement de agent;
   - ☐ b) complement indirect;
   - ☐ c) complement circumstanţial de cauză.
3. Verbul *a ieşi* este:
   - ☐ a) predicativ;
   - ☐ b) copulativ;
   - ☐ c) auxiliar.
4. Fraza conţine:
   - ☐ a) 4 propoziţii;
   - ☐ b) 5 propoziţii;
   - ☐ c) 6 propoziţii.
5. Fraza:
   - ☐ a) conţine o propoziţie simplă;
   - ☐ b) nu conţine o propoziţie simplă.

C.

1. Versurile conţin:
   - ☐ a) un pasaj descriptiv;
   - ☐ b) îmbinarea naraţiunii cu descrierea.

2. *Umbra-ntunecoasă* constituie :
   ☐ a) epitet ;
   ☐ b) comparaţie ;
   ☐ c) nu are valoare stilistică.
3. Precizaţi măsura şi rima versurilor.
4. Stabiliţi ritmul unei alte poezii eminesciene studiate.

III. 1. Folosiţi în enunţuri : *rutină*, *spaţial*.
2. Daţi sinonime neologice : *pe de-a-ndoaselea*, *a trece la fapte*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime : *aventurist* – *aventuros*.
4. Corectaţi : „Nimeni nu este cel mai perfect".
5. Construiţi, respectând cerinţele, exemple de :
   a) adverb provenit din participiu ;
   b) propoziţii în care să evidenţiaţi diferite poziţii ale numelui predicativ faţă de verbul copulativ.

TESTUL 20

I. Povestiţi şi comentaţi scena luptei din balada *Paşa Hassan* de George Coşbuc.

II. Se dă textul :

„Privirile de farmec bete
Mi le-am întors către pământ –
Iar spicele jucau în vânt,
Ca-n horă dup-un vesel cânt
Copilele cu blonde plete,
Când saltă largul lor vestmânt."

(George Coşbuc – *Vara*)

Cerinţe :

A.

1. Comentaţi utilizarea formelor : *bete*, *către*, *vestmânt*.
2. Ilustraţi conversiunea unui adjectiv din text în adverb.
3. Înlocuiţi pronumele personal cu o formă de posesiv în structura „largul *lor* vestmânt" şi prezentaţi funcţiile sintactice.
4. Indicaţi funcţia sintactică a elementelor relaţionale.
5. Identificaţi verbele şi transpuneţi-le la alte diateze.

B.

1. Pronumele *lui* este :
   ☐ a) reflexiv ;
   ☐ b) personal ;
   ☐ c) posesiv.
2. Strofa conţine :
   ☐ a) un pronume relativ ;
   ☐ b) un adverb relativ.

3. În text există:
☐ a) adjective propriu-zise;
☐ b) adjective pronominale;
☐ c) ambele categorii.
4. Cuvântul *iar* este:
☐ a) conjuncţie copulativă;
☐ b) conjuncţie adversativă;
☐ c) conjuncţie disjunctivă.
5. În această strofă:
☐ a) apar cuvinte formate prin schimbarea valorii gramaticale;
☐ b) nu apar astfel de cuvinte.

C.
1. *Vesel cânt* este:
☐ a) epitet;
☐ b) inversiune;
☐ c) epitet+inversiune.
2. Strofa a II-a este:
☐ a) în antiteză cu strofa I;
☐ b) o completare a strofei I.
3. Prezentaţi succint semnificaţia comparaţiei.
4. Indicaţi rolul poetic al unei inversiuni.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *stresant*, *inopinat*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *veac*, *obişnuit*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *cauză* – *clauză*.
4. Corectaţi: „El continua mai departe să vorbească".
5. Construiţi, respectând cerinţele, exemple cu:
a) un verb impersonal la diateza pasivă;
b) o structură exclamativă cu sens de superlativ absolut.

TESTUL 21

I. Povestiţi şi comentaţi un episod revelator pentru comportamentul paşei Hassan, personaj al baladei cu acelaşi nume de George Coşbuc.

II. Se dă textul:
„– Cine-i? strigă înăbuşit Şoimaru.
– E boierul cel mare de la Murgeni! Stroe Orheianu cel plin de averi şi fală!... zise răzăşul Mihu întunecat şi aspru."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:
A.
1. Extrageţi din text: cuvinte monosilabice, bisilabice, trisilabice.
2. Indicaţi sensurile contextuale ale cuvintelor: *înăbuşit*, *întunecat*.
3. Ilustraţi conversiunea unui adjectiv din text în adverb.

4. Precizaţi felul P_1, potrivit tuturor criteriilor cunoscute.
5. Stabiliţi felul ultimei propoziţii şi precizaţi specificul ei.

B.

1. În propoziţia nr. 1 predicatul este:
   ☐ a) PV;
   ☐ b) PN.
2. În structura „*cel* plin de averi", cuvântul subliniat este:
   ☐ a) articol demonstrativ;
   ☐ b) pronume demonstrativ;
   ☐ c) adjectiv demonstrativ.
3. Funcţia sintactică a cuvântului *Mihu* este:
   ☐ a) atribut în Ac;
   ☐ b) atribut apoziţional în N;
   ☐ c) atribut apoziţional în Ac.
4. Fraza este alcătuită din:
   ☐ a) numai PP;
   ☐ b) PP şi PS;
   ☐ c) PP+PS+PP incidente.
5. Numele proprii din text sunt:
   ☐ a) la numărul singular;
   ☐ b) la singular+plural;
   ☐ c) defective de singular; defective de plural.

C.

1. Personajul Stroe Orheianu este caracterizat în acest pasaj în mod:
   ☐ a) direct;
   ☐ b) indirect.
2. Sadoveanu prezintă:
   ☐ a) gesturi;
   ☐ b) reacţii;

   pentru a contura un:
   ☐ a) portret fizic;
   ☐ b) portret moral;
   ☐ c) portret complex.
3. Indicaţi două elemente de expresivitate artistică din acest fragment.
4. Precizaţi un element din text care permite apropierea de balada populară.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *pseudovaloare*, *dilemă*.
2. Daţi sinonime neologice: *veşnic*, *a plăcea*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *delicatese* – *delicateţe*.
4. Corectaţi: „Intră înăuntru!".
5. Construiţi, respectând cerinţele, exemple de:
   a) adverb relativ, precedat de prepoziţie;
   b) verb cu formă de infinitiv lung, atribut.

TESTUL 22

I. Povestiţi o întâmplare hazlie din *Amintiri din copilărie* (fragmentul studiat în clasa a VIII-a) de Ion Creangă şi prezentaţi succint modul de realizare a umorului.

II. Se dă textul:

„Cărarea pe care apucase Agripina era cea mai scurtă, dar cea mai anevoioasă. Trebuia un om zdravăn ca să poată să biruiască pieptul muntelui, nu o muiere cu un copil în poală şi cu alţi doi târâş după ea."

(Gala Galaction – *La Vulturi !*)

Cerinţe:

A.

1. Exemplificaţi următoarele structuri vocalice cu termeni din text:
   - ☐ a) hiat+diftong;
   - ☐ b) hiat+triftong.
2. Daţi sinonime pentru cuvintele *muiere*, *piept*.
3. Ilustraţi funcţiile de atribut şi nume predicativ în Ac ale pronumelui relativ *care*.
4. Contrageţi prima propoziţie subordonată.
5. Construiţi două fraze diferite în care verbul *poate* să fie regent.

B.

1. Cuvântul *cea* reprezintă:
   - ☐ a) pronume demonstrativ;
   - ☐ b) articol demonstrativ;
   - ☐ c) cuvânt cu rol de marcă.
2. Cuvântul *piept* este folosit cu:
   - ☐ a) sens propriu;
   - ☐ b) sens secundar;
   - ☐ c) sens figurat.
3. Conjuncţia *dar* realizează joncţiunea între:
   - ☐ a) două propoziţii;
   - ☐ b) elemente ale predicatului nominal.
4. Verbul *trebuia* este urmat în text de:
   - ☐ a) subiect;
   - ☐ b) complement direct;
   - ☐ c) propoziţie subiectivă.
5. În construcţia „*un* copil", cuvântul evidenţiat este:
   - ☐ a) numeral;
   - ☐ b) articol nehotărât;
   - ☐ c) adjectiv pronominal nehotărât.

C.

1. Cadrul natural este prezentat:
   - ☐ a) personificat;
   - ☐ b) realist;
   - ☐ c) alegoric.

2. Prima frază marchează:
   ☐ a) un avertisment;
   ☐ b) un puternic dramatism.
3. Identificaţi momentul subiectului din care face parte acest fragment.
4. Explicaţi valoarea stilistică a conjuncţiei adversative *dar*.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *inefabil*, *deziluzie*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *vechi*, *privitor*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *transă* – *tranşă*.
4. Corectaţi: „El a rezumat pe scurt conţinutul povestirii".
5. Construiţi, respectând cerinţele:
   a) un numeral colectiv neologic;
   b) o apoziţie exprimată prin verb la infinitiv.

TESTUL 23

I. Prezentaţi complexitatea mijloacelor de realizare a personajului principal din opera *Domnu Trandafir* de Mihail Sadoveanu.

II. Se dă textul:

„Amintiri crâncene răscoliră deodată mintea şi sufletul lui Tudor. Cu ochii încruntaţi cetea necontenit slovele mari de pe crucea tatălui său, şi-i veni în minte dintr-o dată dintre icoanele înnegurate de uitare chipul palid, stropit de sânge, al unui oştean mort. Acela era tatăl său. Şi ciolanele lui se odihneau înainte-i, sub pământ."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.

1. Exemplificaţi scrierea cu consoane duble, altele decât în text.
2. Stabiliţi clasa lexicală în care se încadrează cuvintele: *slovele*, *ciolanele*.
3. Extrageţi şi precizaţi felul locuţiunilor din text.
4. Ilustraţi alte două funcţii sintactice ale pronumelui personal decât în text.
5. Precizaţi funcţiile sintactice ale adverbelor din text.

B.

1. În text sunt:
   ☐ a) substantive nearticulate;
   ☐ b) substantive articulate hotărât;
   ☐ c) substantive articulate nehotărât.
2. În construcţia „Acela era tatăl său", subiectul este:
   ☐ a) acela;
   ☐ b) tatăl;
   ☐ c) subiect subînţeles.
3. Structura *înainte-i* este:
   ☐ a) complement circumstanţial de loc, în D;
   ☐ b) complement+atribut în G;
   ☐ c) complement+complement în D.

4. Posesivele „tatălui *său*" şi „tatăl *său*" sunt în cazul :
   ☐ a) N ; Ac ;
   ☐ b) G ; N ;
   ☐ c) G ; Ac.
5. Cuvântul *stropit* este :
   ☐ a) atribut verbal ;
   ☐ b) atribut adjectival.

C.
1. Textul este marcat de :
   ☐ a) epic ;
   ☐ b) descriere ;
   ☐ c) dramatic.
2. „Amintiri *crâncene*" este :
   ☐ a) inversiune ;
   ☐ b) epitet ;
   ☐ c) personificare.
3. Identificaţi două procedee artistice şi motivaţi folosirea lor în acest context.
4. Enumeraţi patru elemente de esenţă populară.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele : *celibatar*, *onestitate*.
2. Daţi sinonime neologice pentru : *teamă*, *necunoscut*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime : *raport – report*.
4. Corectaţi : „Coboară jos până la noi ! ".
5. Construiţi, respectând cerinţele :
   a) o propoziţie CT introdusă printr-o locuţiune conjuncţională ;
   b) o propoziţie în care *ceea ce* să aibă funcţie de subiect.

TESTUL 24

I. Prezentaţi succint specificul tehnicii picturale din poezia *Iarna* de Vasile Alecsandri.

II. Se dă textul :
„Măriuca îi căzu moşneagului pe piept şi-i spuse înecându-se în plâns amar :
– Au venit turcii în sat, bunicule ! ... Mama ne-a luat de mână şi ne-a târât până sus în poieniţă... Acolo a ascuns pe Păunaş în fân şi s-a mâniat pe noi ! ... Nu vrea să ne vadă, nu vrea să ne audă ! "

(Gala Galaction – *La Vulturi !*)

Cerinţe :

A.
1. Comentaţi formarea diftongilor : *şi-i*, *ne-a*.
2. Alcătuiţi, gradat, seria sinonimică a verbului *a se mânia*.
3. Indicaţi alte două funcţii sintactice ale verbului la gerunziu din text.
4. Ilustraţi folosirea complementului direct fără prepoziţie.
5. Contrageţi o propoziţie subordonată din text.

B.

1. Textul conţine:
   - ☐ a) verbe copulative;
   - ☐ b) verbe auxiliare;
   - ☐ c) verbe predicative.
2. Structura *până sus* este în cazul:
   - ☐ a) Ac;
   - ☐ b) nu are caz;
   - ☐ c) G.
3. Substantivul „bunicule":
   - ☐ a) nu are funcţie sintactică;
   - ☐ b) are funcţie sintactică;
   - ☐ c) constituie un enunţ neanalizabil.
4. Verbul *vrea* are:
   - ☐ a) conjugarea I;
   - ☐ b) conjugarea a II-a;
   - ☐ c) conjugarea a III-a.
5. Structura *pe noi* are funcţia:
   - ☐ a) complement direct;
   - ☐ b) complement indirect.

C.

1. Construcţia *plâns amar* conţine un:
   - ☐ a) epitet;
   - ☐ b) metaforă;
   - ☐ c) personificare.
2. Construcţiile exclamative sunt marcate de:
   - ☐ a) oralitate;
   - ☐ b) afectivitate;
   - ☐ c) crescendo.
3. Relevaţi importanţa punctelor de suspensie.
4. Transpuneţi fragmentul din vorbire directă în vorbire indirectă.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *pedant*, *suveran*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *precupeţ*, *a strica*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a omite* – *a emite*.
4. Corectaţi: „Mijloacele mass-media au transmis ştirea."
5. Construiţi, respectând cerinţele, exemple cu:
   a) *ceea ce* – structură divizibilă şi indivizibilă;
   b) un adjectiv pronominal demonstrativ de diferenţiere, Ac.

TESTUL 25

I. Indicaţi şi comentaţi succint asemănările de structură între operele *Vizită...* şi *D-l Goe...*, de I.L. Caragiale.

II. Se dă textul:

„Era un cer fără soare şi mohorât deasupra şi soseau de la munţi, pe vârfurile înălţimilor, nouri zdrenţuiţi. Tudor sta drept pe cal şi neînduplecat; şi ieşiseră şi toţi

Şoimăreştii, bătrâni, muieri şi copii ; şi priveau cum trec fără încetare brăzdare cu şase boi şi apasă pe cormane oşteni, înnegrind şi asemănând încet bătătura unde sălăşluise stăpânirea Orheianului."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe :

A.

1. Exemplificaţi scrierea cu *nn*, *ss*, *rr*.
2. Stabiliţi categoria lexicală în care se încadrează : *cormane*, *brăzdare*, *bătătura*.
3. Comentaţi din punct de vedere morfologic forma *Şoimăreştii*.
4. Indicaţi o situaţie în care adverbul *unde* să nu aibă funcţie sintactică.
5. Schimbaţi valoarea morfologică a cuvântului *drept*.

B.

1. Cuvântul *deasupra* este :
   ☐ a) adverb ;
   ☐ b) prepoziţie ;
   ☐ c) adjectiv.
2. Cuvântul *muieri* este :
   ☐ a) arhaism ;
   ☐ b) regionalism ;
   ☐ c) cuvânt popular.
3. Este corect :
   ☐ a) „nori" ;
   ☐ b) „nouri" ;
   ☐ c) ambele forme.
4. Verbul *priveau* nu poate fi regent pentru :
   ☐ a) SB ;
   ☐ b) AT ;
   ☐ c) PR.
5. Cuvântul *neînduplecat* are :
   ☐ a) un prefix ;
   ☐ b) două prefixe ;
   ☐ c) trei prefixe.

C.

1. *Cer mohorât* constituie :
   ☐ a) epitet ;
   ☐ b) personificare ;
   ☐ c) epitet personificator.
2. Cuvântul *cormane* asigură :
   ☐ a) culoarea locală ;
   ☐ b) culoarea de epocă.
3. Comentaţi succint sugestiile motivului om – natură.
4. Indicaţi valoarea artistică a enumeraţiei.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii : *autohton*, *culpă*.
2. Daţi sinonime neologice pentru : *cuviincios*, *anevoios*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime : *ruletă* – *rulotă*.

4. Corectaţi: „Dar totuşi nu a respectat condiţiile".
5. Construiţi, respectând cerinţele, enunţuri cu:
   a) „cât" ca adverb relativ, element relaţional pentru o propoziţie AT.
   b) o propoziţie SB care are ca regent un predicat nominal.

TESTUL 26

I. Povestiţi o întâmplare care relevă responsabilitatea pe care o are Tudor Şoimaru faţă de comunitatea pe care o reprezintă în romanul *Neamul Şoimăreştilor* de Mihail Sadoveanu.

II. Se dă textul:

„Acum iată că din codru şi Călin mirele iese,
Care ţine-n a lui mână mâna gingaşei mirese.
Îi foşnea uscat pe frunze poala lung-a albei rochii,
Faţa-i roşie ca mărul, de noroc i-s umezi ochii;
La pământ mai că ajunge al ei păr de aur moale,
Care-i cade peste braţe, peste umerele goale."

(Mihai Eminescu – *Călin (File din poveste)*)

Cerinţe:

A.

1. Prezentaţi structura fonetică a cuvintelor: *albei*, *rochii*, *aur*, *faţa-i*.
2. Selectaţi patru categorii diferite de cuvinte din text care fac parte din vocabularul fundamental.
3. Enumeraţi cuvintele care nu au funcţie sintactică din P_2.
4. Indicaţi funcţiile sintactice ale adverbelor din text.
5. Prezentaţi felul ultimelor două propoziţii.

B.

1. În text, verbul *a fi* are valoare:
   ☐ a) predicativă;
   ☐ b) copulativă;
   ☐ c) auxiliară.
2. Pronumele *care*, element relaţional în text:
   ☐ a) are aceeaşi funcţie sintactică;
   ☐ b) are două funcţii sintactice diferite;
   ☐ c) nu are funcţie sintactică.
3. Fraza este alcătuită din:
   ☐ a) 8 propoziţii;
   ☐ b) 9 propoziţii;
   ☐ c) 7 propoziţii.
4. Cuvântul *a* din construcţia *poala lung-a albei rochii* este:
   ☐ a) articol hotărât;
   ☐ b) prepoziţie;
   ☐ c) articol posesiv;

şi aparţine:
- ☐ a) substantivului;
- ☐ b) adjectivului.

5. Complementul *la pământ* aparţine propoziţiei:
   - ☐ a) PP;
   - ☐ b) PS;
   - ☐ c) ultimei propoziţii.

C.

1. În text apare:
   - ☐ a) repetiţia;
   - ☐ b) tautologia.
2. Rolul conjuncţiei *iată* este acela de:
   - ☐ a) a actualiza;
   - ☐ b) a vizualiza.
3. Indicaţi trei modalităţi artistice de realizare a portretului miresei.
4. Selectaţi elementele coloristice din text.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *a retracta*, *culpabil*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *prielnic*, *distractiv*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *românesc – romanesc*.
4. Corectaţi: „El a revenit din nou la ora 11."
5. Construiţi, respectând cerinţele, enunţuri de tipul:
   a) o frază alcătuită din: SB+PP+CZ;
   b) o propoziţie cu un verb derivat dintr-o interjecţie propriu-zisă.

TESTUL 27

I. Prezentaţi rolul dialogului şi al monologului în prezentarea personajului principal din poemul *Dan, căpitan de plai* de Vasile Alecsandri.

II. Se dă textul:

„Şi ca o taină călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Şi n-avea aripi să mai zboare!
Şi tot văzduhul era plin
De cântece ciripitoare."

(George Coşbuc – *Vara*).

Cerinţe:

A.

1. Explicaţi din punct de vedere fonetic construcţia: „*plutea-ntr-acest* imens senin".
2. Indicaţi paronime pentru două cuvinte din text.
3. Prezentaţi alte valori morfologice ale cuvintelor: *tot*, *acest*, *şi*.
4. Contrageţi propoziţia subordonată din text.
5. Explicaţi folosirea semnului exclamării.

B.

1. Predicatul ultimei propoziţii este:
   - ☐ a) PV;
   - ☐ b) PN.
2. Verbul *a avea* este:
   - ☐ a) predicativ;
   - ☐ b) auxiliar;
   - ☐ c) copulativ.
3. În text există:
   - ☐ a) numai adjective propriu-zise;
   - ☐ b) numai adjective provenite din alte părţi de vorbire;
   - ☐ c) ambele categorii.
4. Textul dat conţine:
   - ☐ a) pronume;
   - ☐ b) adjective pronominale;
   - ☐ c) ambele categorii.
5. Adjectivele din această strofă sunt în cazul:
   - ☐ a) N;
   - ☐ b) Ac;
   - ☐ c) N şi Ac.

C.

1. Rima versurilor selectate este:
   - ☐ a) împerecheată;
   - ☐ b) îmbrăţişată;
   - ☐ c) monorimă.
2. Strofa conţine:
   - ☐ a) imagini vizuale;
   - ☐ b) imagini auditive;
   - ☐ c) ambele tipuri de imagini artistice.
3. Identificaţi o comparaţie din text şi menţionaţi semnificaţia ei.
4. Indicaţi rolul stilistic al adjectivelor din această strofă.

III.

1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *meschin*, *fast*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *uimire*, *neobişnuit*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *statuar – statutar*.
4. Corectaţi: „Nu te mai limita numai la cifre!”.
5. Construiţi, respectând cerinţele, exemple cu:
   a) verbe la modul infinitiv, însoţit de locuţiune prepoziţională;
   b) un substantiv epicen, caz G.

TESTUL 28

I. Sintetizaţi trăsăturile morale ale lui Mihai Viteazul în ipostaza de erou naţional, aşa cum este prezentat de George Coşbuc în balada *Paşa Hassan*.

II. Se dă textul:

„Moş Dănilă, fruntaşul ciobanilor de pe Scripetele, era un om care trecuse prin multe suferinţe şi încercase multe vaduri de amărăciune. Era de felul lui de dincoace de Olt, făcuse în tinereţe de trei ori avere şi de trei ori i-o măturase puhoiul năvălirilor străine... Ce conace! ce gospodării! ce rost temeinic!"

(Gala Galaction – *La Vulturi!*)

Cerinţe:

A.

1. Selectaţi cuvintele care conţin diftong şi marcaţi semivocalele.
2. Ilustraţi în enunţuri polisemia cuvântului *a trece* .
3. Identificaţi şi analizaţi atributele din text.
4. Realizaţi expansiunea unui atribut în propoziţia corespunzătoare.
5. Stabiliţi felul propoziţiilor subordonate şi indicaţi raporturile sintactice.

B.

1. Structura *Moş Dănilă* constituie:
   - ☐ a) un subiect;
   - ☐ b) subiect + atribut;
   - ☐ c) subiect + apoziţie.
2. Numeralul *de trei ori* este:
   - ☐ a) colectiv;
   - ☐ b) adverbial;
   - ☐ c) distributiv.
3. Verbul *a fi* formează în text, în ordine:
   - ☐ a) (1) PV + (2) PN;
   - ☐ b) (1) PN + (2) PV;
   - ☐ c) (1) PN + (2) PN.
4. În text există:
   - ☐ a) subiect inclus;
   - ☐ b) subiect subînţeles;
   - ☐ c) subiect multiplu.
5. În text, prepoziţia însoţeşte:
   - ☐ a) un substantiv;
   - ☐ b) un adverb;
   - ☐ c) un adjectiv.

C.

1. Modalitatea de caracterizare a lui Dănilă este:
   - ☐ a) prezentarea retrospectivă;
   - ☐ b) prezentarea directă;
   - ☐ c) în relaţie cu celelalte personaje.

2. Suferinţa bătrânului Dănilă simbolizează:
   - ☐ a) forţa morală;
   - ☐ b) rezistenţa unui popor;
   - ☐ c) curajul de a înfrunta destinul.
3. Indicaţi rolul în context al construcţiei *fruntaşul ciobanilor de pe Scripetele.*
4. Precizaţi rolul construcţiilor exclamative.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *aport*, *ardent*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *vitejie*, *alcătuire*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *modern* – *monden*.
4. Corectaţi: „Să fi cuminte! Şi nu continua înainte joaca".
5. Construiţi, respectând cerinţele, enunţuri cu:
   a) verbul *a urma* impersonal, regent pentru propoziţie SB;
   b) un complement circumstanţial de cauză exprimat prin verb.

TESTUL 29

I. Prezentaţi succint funcţiile descrierii în ansamblul povestirii istorice *Sobieski şi românii* de Costache Negruzzi.

II. Se dă textul:

„Copacii dimprejur zvâcneau şi începeau să se facă roşii. O sete groaznică îi frângea gâtlejul şi măruntaiele. Gândurile i se topeau în cap. S-ar fi trântit întreagă în omătul ce fierbea la nodurile Iablanicioarei şi-ar fi secat şuvoiul dintr-o sorbire, dar mai avea atâta minte să cugete că ar fi rămas pe loc trăsnită, copiii s-ar fi prăpădit şi osteneala ei de până atunci ar fi fost de prisos."

(Gala Galaction – *La Vulturi!*)

Cerinţe:

A.

1. Identificaţi cuvintele din text al căror număr de litere nu corespunde cu numărul de sunete.
2. Selectaţi cuvintele folosite cu sens figurat.
3. Exemplificaţi valoarea de adverb a cuvântului *ce*.
4. Contrageţi o propoziţie CI din text.
5. Indicaţi felul şi structura ultimului predicat.

B.

1. Verbul *a fi* folosit în text are valoare:
   - ☐ a) predicativă;
   - ☐ b) copulativă;
   - ☐ c) auxiliară.
2. În construcţia „osteneala *ei*", cuvântul evidenţiat este:
   - ☐ a) adjectiv pronominal posesiv;
   - ☐ b) pronume posesiv;
   - ☐ c) pronume personal.

3. În text sunt:
   ☐ a) două PN;
   ☐ b) trei PN;
   ☐ c) nici un PN.
4. Cuvântul relațional *ce* are funcția de:
   ☐ a) atribut;
   ☐ b) subiect;
   ☐ c) complement direct.
5. Fragmentul conține:
   ☐ a) locuțiuni verbale;
   ☐ b) locuțiuni adverbiale;
   ☐ c) locuțiuni adjectivale.

C.

1. Descrierea din acest fragment prezintă:
   ☐ a) cadrul natural;
   ☐ b) cadrul uman;
   ☐ c) ambele planuri.
2. Natura pare:
   ☐ a) sălbatică;
   ☐ b) ostilă;
   ☐ c) învolburată.
3. Selectați personificările din text și comentați expresivitatea asocierii lexicale în construcția „omătul fierbea".
4. Faceți observații asupra „jocului" timpurilor verbale.

III. 1. Folosiți în enunțuri termenii: *aplomb*, *accepție*.
2. Dați sinonime neologice pentru: *naiv*, *a liniști*.
3. Folosiți corect următoarele paronime: *aluzie* – *iluzie*.
4. Corectați: „În ceea ce privesc problemele creiate, vor avea o rezolvare".
5. Construiți, respectând cerințele, enunțuri cu:
   a) un numeral ordinal cu valoare substantivală, caz G;
   b) o frază alcătuită din: SB+PP+CS.

TESTUL 30

I. Alcătuiți o compunere în care să vă referiți la arta descrierii în poemul *Călin (File din poveste)* de Mihai Eminescu.

II. Se dă textul:

„Această știre era destul de veche și Dănilă o spunea Agripinei, încă o dată, la începutul lui mai, supărat și mâhnit în inimă-i că veștile cele mari pe care le aștepta nu mai veneau deloc."

(Gala Galaction – *La Vulturi!*)

Cerințe:

A.

1. Indicați rolul accentului în cuvântul *era*.
2. Alcătuiți seria sinonimică a cuvântului *supărat*, urmărind o anumită gradație.

3. Indicaţi valoarea cuvântului *lui* din structura „*lui* mai" şi daţi exemple de alte astfel de situaţii.
4. Precizaţi alte funcţii sintactice ale pronumelui relativ *care* în cazul Ac.
5. Contrageţi propoziţiile subordonate.

B.

1. Cuvântul *veneau* conţine:
   - ☐ a) triftong;
   - ☐ b) diftong;
   - ☐ c) hiat+diftong.
2. În construcţia „veştile cele mari" există:
   - ☐ a) două părţi de propoziţie;
   - ☐ b) trei părţi de propoziţie;
   - ☐ c) două părţi de vorbire.
3. În text apar:
   - ☐ a) un atribut adjectival + un atribut pronominal;
   - ☐ b) două atribute adjectivale;
   - ☐ c) numai un atribut adjectival.
4. Propoziţia subordonată din text care are ca regent un adjectiv este:
   - ☐ a) CD;
   - ☐ b) CI;
   - ☐ c) CZ.
5. Predicatul ultimei propoziţii este:
   - ☐ a) „nu mai veneau";
   - ☐ b) „nu veneau";
   - ☐ c) veneau.

C.

1. Fragmentul citat se caracterizează prin:
   - ☐ a) implicare afectivă a autorului;
   - ☐ b) registru neutru;
   - ☐ c) impersonalizare.
2. Coordonatele-simbol cu care se identifică bătrânul Dănilă sunt:
   - ☐ a) patriotismul;
   - ☐ b) eroismul;
   - ☐ c) forţa de regenerare.
3. Numiţi trăsătura de caracter pe care o evidenţiază atitudinea personajului Dănilă.
4. Indicaţi rolul pe care îl are din punct de vedere stilistic construcţia: „supărat şi mâhnit în inima-i".

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *a idealiza, afluenţă*.
2. Daţi sinonime neologice: *a stărui, ţară*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *decanta – deconta*.
4. Corectaţi: „El, a scris dar nu agrează această temă".
5. Construiţi, respectând cerinţele, exemple cu:
   a) verbul „a se chema" copulativ;
   b) un atribut prepoziţional, caz D, exprimat prin pronume nehotărât.

TESTUL 31

I. Reliefând mijloacele artistice, argumentaţi succint că *Mai am un singur dor* de Mihai Eminescu este o creaţie lirică.

II. Se dă textul:

„Aşa apare-n şesuri măreţul om de munte,
Călcând cu paşi gigantici pe urme mai mărunte!
Nu ştiu de el copacii tineri, crescuţi pe maluri,
Dar râul îl cunoaşte şi scade-a sale valuri,
Să treacă înainte viteazul Dan în luptă."

(Vasile Alecsandri – *Dan, căpitan de plai*)

Cerinţe:

A.

1. Comentaţi din punct de vedere fonetic asocierea cuvintelor: „aş*a a*pare", „p*e u*rme", „d*e e*l".
2. Folosiţi cu sens figurat cuvântul *valuri*.
3. Comparaţi din punct de vedere morfologic structurile: *pe urme*, *în urmă*, *în urma lui*.
4. Indicaţi valorile morfologice ale cuvintelor *înainte*, *aşa*.
5. Dezvoltaţi în propoziţia corespunzătoare *călcând*.

B.

1. Substantivul „maluri" însoţit de propoziţia „pe" ar alcătui:
   ☐ a) atribut;
   ☐ b) complement circumstanţial de loc;
   ☐ c) complement circumstanţial de mod.
2. Adjectivele din text au:
   ☐ a) grad pozitiv;
   ☐ b) grad comparativ;
   ☐ c) grad superlativ.
3. Cuvântul evidenţiat în structura „*a sale* valuri" este:
   ☐ a) adjectiv pronominal, Ac;
   ☐ b) pronume posesiv, G;
   ☐ c) adjectiv pronominal, G.
4. Ultima propoziţie este:
   ☐ a) PS, introdusă prin conjuncţia „să";
   ☐ b) PP.
5. Cuvintele evidenţiate în construcţia „nu ştiu *de el*" constituie:
   ☐ a) complement direct;
   ☐ b) complement indirect;
   ☐ c) complement de agent.

C.

1. Sintagma „măreţul om de munte” constituie:
   ☐ a) epitet;
   ☐ b) personificare;
   ☐ c) hiperbolă.
2. Personificarea „râul îl cunoaşte” susţine artistic:
   ☐ a) afectivitatea;
   ☐ b) motivul legăturii om – natură;
   ☐ c) o hiperbolă.
3. Comentaţi o inversiune din text.
4. Extrageţi cuvintele din rimă, precizaţi felul şi efectele acestora.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *afront*, *foileton*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *clădire*, *necugetat*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *mortal* – *mortar*.
4. Corectaţi: „El a avansat înainte, deşi trebuia la dreapta”.
5. Construiţi, respectând cerinţele, enunţuri cu:
   a) un atribut exprimat prin interjecţie;
   b) verbul „a însemna” copulativ şi impersonal concomitent.

TESTUL 32

I. Alcătuiţi o scurtă compunere în care să prezentaţi relaţia om – natură din elegia eminesciană *Mai am un singur dor*.

II. Se dă textul:

„Ascultaţi acum şi vă minunaţi, boieri dumneavoastră, de păţania bietului Greuceanu. Un mangosit de sfetnic d-ai împăratului Roşu se făgăduise diavolului, dacă îl va face să ia el pe fata împăratului.”

(*Greuceanu*)

Cerinţe:

A.

1. Prezentaţi structura fonetică şi lexicală a cuvântului *păţania*.
2. Precizaţi sensurile cuvintelor: *mangosit*, *se făgăduise*.
3. Indicaţi apoziţia din text şi precizaţi cazul acesteia.
4. Ilustraţi funcţia de atribut prepoziţional în cazuri diferite, folosind substantivul *Greuceanu*.
5. Stabiliţi felul ultimei propoziţii.

B.

1. Structura *boieri dumneavoastră* este alcătuită din:
   ☐ a) substantiv în V + pronume în V;
   ☐ b) substantiv în V + pronume în N;
   ☐ c) substantiv în N + pronume în N.

2. Verbul *a face* este:
☐ a) predicativ;
☐ b) copulativ;
☐ c) auxiliar.
3. Prescurtarea corectă este:
☐ a) dv.;
☐ b) d-v.;
☐ c) d-voastră.
4. Între P_2 şi P_3:
☐ a) există raport de coordonare;
☐ b) nu există raport de coordonare;
☐ c) există raport de interdependenţă.
5. Cuvântul *ia* este:
☐ a) polisemantic;
☐ b) omonim;
☐ c) paronim pentru alt cuvânt.

C.
1. În acest fragment se regăseşte motivul:
☐ a) înstrăinării;
☐ b) vânzării sufletelor;
☐ c) implicării forţelor malefice.
2. Artistul anonim foloseşte în scop expresiv şi:
☐ a) arhaisme;
☐ b) regionalisme;
☐ c) cuvinte populare.
3. Indicaţi rolul sintagmei *boieri dumneavoastră*.
4. Precizaţi rolul artistic al verbelor la modul imperativ.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *fler*, *auster*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a chema*, *a răsări*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *estival* – *festival*.
4. Corectaţi: „Cel mai străvechi este acel document".
5. Construiţi, respectând cerinţele, enunţuri cu:
a) articol genitival + pronume posesiv;
b) adjectiv substantivizat, V.

TESTUL 33

I. Prezentaţi rolul antitezei în caracterizarea personajelor din balada cultă *Paşa Hassan* de George Coşbuc.

II. Se dă textul:
„În ziua dintâi, doi vânători periră. A doua zi şi a treia zi mai căzură cinci şi se răniră doi. A patra zi căzu împuşcat însuşi comandantul artileriei leşeşti, dar mai periră trei din moldoveni. Numărul bravilor scădea pe toată ziua. Seara, adunându-se pe lângă foc, văzură că au sfârşit şi muniţiile şi merindele."

(Costache Negruzzi – *Sobieski şi românii*)

Cerinţe:

A.

1. Explicaţi de ce nu se pot despărţi în silabe cuvintele: *doi*, *mai*, *dar*.
2. Exemplificaţi patru sensuri ale verbului *a cădea*.
3. Folosiţi cuvântul *însuşi* la feminin, caz G, pe lângă un substantiv.
4. Daţi exemple de alte două funcţii sintactice ale verbului la gerunziu.
5. Stabiliţi termenul regent al propoziţiei subordonate.

B.

1. Numeralul din text are valoare:
   ☐ a) substantivală;
   ☐ b) adjectivală;
   ☐ c) adverbială.
2. Cuvântul *seara* este:
   ☐ a) substantiv;
   ☐ b) adverb;
   ☐ c) adjectiv.
3. Structura *pe lângă* constituie:
   ☐ a) locuţiune prepoziţională;
   ☐ b) prepoziţie compusă;
   ☐ c) două prepoziţii simple.
4. Ultima propoziţie este:
   ☐ a) simplă;
   ☐ b) dezvoltată.
5. Cuvântul *merinde* este:
   ☐ a) arhaism;
   ☐ b) regionalism;
   ☐ c) termen popular.

C.

1. În acest fragment, numeralul:
   ☐ a) are valoare expresivă;
   ☐ b) constituie o implicare neutră a autorului;
   ☐ c) nu are valenţe artistice.
2. Fragmentul relatează:
   ☐ a) fapte reale;
   ☐ b) fapte imaginare;
   ☐ c) realul şi imaginarul constituie un tot.
3. Stabiliţi rolul enumeraţiei din textul dat.
4. Exprimaţi o scurtă observaţie asupra structurii sintactice a frazei date, în raport cu conţinutul ei.

III.
1. Folosiţi în enunţuri termenii: *periplu*, *elevat*.
2. Daţi sinonime neologice pentru cuvintele: *a roade*, *amurg*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *vedetă* – *vendetă*.
4. Corectaţi: „Ei convieţuiesc împreună de doi ani."
5. Construiţi, respectând cerinţele, enunţuri cu:
   a) pronumele relativ compus „ceea ce", introducând o propoziţie SB;
   b) structura: CT+PP+SB+CD+AT.

TESTUL 34

I. Povestiţi acţiunea fragmentului *Amintiri din copilărie* (studiat în clasa a VIII-a), păstrând nealterat dramatismul întâmplărilor.

II. Se dă textul:

„Urletul lui Tudor era o chemare. Pe uliţa satului, din râpa din dosul bisericii, se repeziră toţi flăcăii Şoimăreştilor călări, cu săbiile şi suliţele. (...) Iar pe Şoimaru îl priveau neamurile lui cum c-o mână trage de barbă trupul greu al boierului şi-l leapădă lângă piatra de mormânt pe care era însemnat numele lui Ionaşcu şi anul cumplit al morţii lui..."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.

1. Exemplificaţi modalităţile de despărţire la sfârşit de rând a cuvântului *neamurile*.
2. Prezentaţi structura lexicală a cuvintelor: *neamurile*, *însemnat*.
3. Exemplificaţi funcţia de nume predicativ a cuvântului *greu*, cu altă valoarea morfologică decât în text.
4. Contrageţi propoziţiile subordonate.
5. Indicaţi felul locuţiunilor din text.

B.

1. În fraza dată sunt:
   - ☐ a) două PN;
   - ☐ b) un PN;
   - ☐ c) nici un PN.
2. Verbul *a fi* este folosit în text cu valoare:
   - ☐ a) predicativă;
   - ☐ b) copulativă;
   - ☐ c) auxiliară.
3. Construcţia „neamurile lui" conţine:
   - ☐ a) un atribut adjectival;
   - ☐ b) un atribut pronominal;
   - ☐ c) un atribut apoziţional.
4. Cuvântul *o* are în text valoare de:
   - ☐ a) articol;
   - ☐ b) pronume;
   - ☐ c) numeral.
5. Adverbul *cum* are funcţia sintactică:
   - ☐ a) de complement circumstanţial de mod;
   - ☐ b) de complement indirect;
   - ☐ c) nu are funcţie sintactică.

C.

1. Textul conţine:
   - ☐ a) două procedee artistice;

☐ b) trei procedee artistice ;
☐ c) mai multe procedee artistice.
Exemplificaţi-le !

2. Prima propoziţie conţine :
☐ a) comparaţie ;
☐ b) epitet ;
☐ c) nu conţine nici un procedeu artistic.
3. Precizaţi modul în care verbele fac deosebirea între timpul povestirii şi cel al întâmplării propriu-zise.
4. Daţi alte sinonime termenilor *se repeziră*, *leapădă* şi constataţi expresivitatea lor.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii : *sinuos*, *abilitat*.
2. Daţi sinonime neologice pentru : *neprietenos*, *amăgitor*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime : *florar* – *floral*.
4. Corectaţi : „Totul este perfect de bine".
5. Construiţi, respectând cerinţele :
a) un PN alcătuit dintr-un nume predicativ subînţeles ;
b) o frază în care „cum" introduce o CZ.

TESTUL 35

I. Argumentaţi caracterul cult al baladei *Paşa Hassan* de George Coşbuc.

II. Se dă textul :

„Om aspru care doarme culcat pe-un buzdugan,
Ursan, pletos ca zimbrul, cu peptul gros şi lat,
Cu braţul de bărbat, cu pumnul apăsat,
E scurt la grai, năprasnic, la chip întunecos."

(Vasile Alecsandri – *Dan, căpitan de plai*)

Cerinţe :

A.

1. Explicaţi scrierea grupului „pe-un".
2. Stabiliţi categoria lexicală a cuvintelor : *grai*, *pept*.
3. Alcătuiţi două derivate cu sufix şi prefix de la cuvântul *gros*.
4. Indicaţi funcţia de nume predicativ în cazuri diferite a pronumelui relativ *care*.
5. Folosiţi adjectivul *întunecos* în G, cu funcţie de atribut adjectival.

B.

1. În această frază există :
☐ a) propoziţie incidentă ;
☐ b) propoziţie intercalată ;
☐ c) propoziţie împletită.
2. În ultimul vers există :
☐ a) un singur predicat ;
☐ b) două predicate ;
☐ c) trei predicate.

3. Cuvântul *apăsat* este:
 ☐ a) atribut adverbial;
 ☐ b) atribut verbal;
 ☐ c) atribut adjectival.
4. Cuvântul *năprasnic* este:
 ☐ a) adjectiv;
 ☐ b) adverb;
 ☐ c) substantiv.
5. Din punct de vedere fonetic, cuvântul *chip* are:
 ☐ a) 5 sunete;
 ☐ b) 4 sunete;
 ☐ c) 3 sunete.

C.

1. În acest fragment, portretul lui Ursan se realizează prin:
 ☐ a) comparaţie;
 ☐ b) hiperbolă;
 ☐ c) epitet.
2. Personajul Ursan este construit după modelul:
 ☐ a) baladelor;
 ☐ b) basmului;
 ☐ c) legendelor.
3. Urmăriţi valorificarea adjectivului şi la nivel stilistic.
4. Numiţi principalul rol al enumeraţiei.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *fictiv*, *serafic*.
 2. Daţi sinonime neologice pentru: *a se opri*, *singurătate*.
 3. Folosiţi corect următoarele paronime: *tapiserie – tapiţerie*.
 4. Corectaţi: „Acest timbru este foarte rarisim".
 5. Construiţi, respectând cerinţele:
 a) un PN cu verb copulativ subînţeles;
 b) o frază în care conjuncţia „să" introduce o AT.

TESTUL 36

I. Povestiţi şi comentaţi un episod care evidenţiază înţelepciunea bătrânului plăieş din opera *Sobieski şi românii* de Costache Negruzzi.

II. Se dă textul:

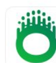
„Era voinică Agripina, tânără şi vânjoasă, dar povara cu care se lupta era peste puterile unei femei. Pe Vlad îl ducea în cârcă, pe Păunaş în poală, iar Măriuca, sleită de puteri şi ameţită, se ţinea de mamă-sa, ţinând-o de căpătâiul brâului."

(Gala Galaction – *La Vulturi!*)

Cerinţe:

A.

1. Despărţiţi în silabe cuvintele care conţin diftong.

2. Folosiţi alte două verbe copulative la moduri nepersonale şi indicaţi funcţia lor sintactică.
3. Selectaţi numele predicative şi arătaţi prin ce părţi de vorbire se exprimă.
4. Indicaţi forma la celelalte diateze a gerunziului din text.
5. Ilustraţi funcţiile sintactice construite fără prepoziţie ale pronumelui relativ *care*.

B.

1. Este corectă despărţirea:
   ☐ a) A-gri-pi-na;
   ☐ b) Ag-ri-pi-na.
2. Cuvântul *lupta* este:
   ☐ a) omonim;
   ☐ b) polisemantic;
   ☐ c) paronim.
3. Structura *mamă-sa* se analizează:
   ☐ a) în ansamblul ei;
   ☐ b) „mamă"; „sa".
4. Fragmentul conţine:
   ☐ a) 5 propoziţii;
   ☐ b) 6 propoziţii;
   ☐ c) 7 propoziţii.
5. Sintagma *de puteri* are funcţia:
   ☐ a) complement de agent;
   ☐ b) complement circumstanţial de cauză;
   ☐ c) complement indirect.

C.

1. În acest fragment, Agripina este caracterizată:
   ☐ a) direct;
   ☐ b) indirect;
   ☐ c) direct şi indirect.
2. Pasajul, sub raport compoziţional, se remarcă prin:
   ☐ a) simetrie;
   ☐ b) gradaţie;
   ☐ c) contraste.
3. Indicaţi trăsăturile Agripinei evidenţiate din acest fragment.
4. Precizaţi rolul enumeraţiilor.

III.
1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *dinamic*, *a venera*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *hoţie*, *oboseală*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *elipsă – eclipsă*.
4. Corectaţi:
   „El singur şi-a adus aportul la redactarea lucrării".
5. Construiţi, respectând cerinţele:
   a) locuţiune adverbială predicativă regentă pentru o propoziţie SB;
   b) enunţuri cu adjectivele *fix* şi *perplex* ca NP la plural.

TESTUL 37

I. Relevaţi importanţa conflictelor în opera sadoveniană *Neamul Şoimăreştilor* de Mihail Sadoveanu.

II. Se dă textul:

„Coasta era grozav de prăvălatică, şi Iablanicioara, după ce se învârtea şi se zvârcolea sus, printre stâncile ţăpure, cobora acum de-a dreptul, frângându-se din piatră în piatră şi zdrobind cu vuiet de fiecare piatră pare că nu apă, ci bulgări de zăpadă."

(Gala Galaction – *La Vulturi !*)

A.

1. Indicaţi numărul de litere şi de sunete din cuvântul *era*.
2. Precizaţi sensul şi clasa lexicală căreia îi aparţine cuvântul *ţăpure*.
3. Identificaţi locuţiunea din text şi exemplificaţi alte trei cu aceeaşi structură.
4. Ilustraţi schimbarea valorii gramaticale a unei locuţiuni.
5. Menţionaţi forma de G a pronumelui *fiecare* cu funcţia de complement circumstanţial de cauză.

B.

1. Predicatul în P_1 este:
   ☐ a) „era grozav";
   ☐ b) „era grozav de prăvălatică";
   ☐ c) „era... prăvălatică".
2. Verbul *pare* are valoare:
   ☐ a) predicativă;
   ☐ b) copulativă.
3. Sintagma *după ce* este:
   ☐ a) pronume relativ însoţit de prepoziţie;
   ☐ b) locuţiune conjuncţională;
   ☐ c) adverb relativ.
4. Verbul *frângându-se* este:
   ☐ a) verb predicativ;
   ☐ b) verb nepredicativ;
   ☐ c) verb unipersonal.
5. Atributul *fiecare* este în cazul:
   ☐ a) N;
   ☐ b) Ac;
   ☐ c) D.

C.

1. Descrierea sugerează impresia unei atmosfere:
   ☐ a) ostile;
   ☐ b) apăsătoare;
   ☐ c) zguduitoare.

2. Gerunziile sunt utilizate pentru:
   - ☐ a) armonii sonore;
   - ☐ b) aliteraţie;
   - ☐ c) timbrul consonantic.
3. Explicaţi rolul unei astfel de fraze arborescente.
4. Selectaţi personificările şi prezentaţi sugestiile lor în plan psihologic.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *autodidact*, *decent*.
2. Daţi sinonime neologice pentru *pustnic*, *asemănări*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *euforie – eufonie*.
4. Corectaţi: „A stat în Canada o perioadă de cam 4 ani".
5. Construiţi, respectând cerinţele, enunţuri cu:
   a) un adjectiv cu valoare de epitet;
   b) o locuţiune adjectivală la gradul superlativ.

TESTUL 38

I. Prezentaţi modul specific în care descrierea se împleteşte cu meditaţia în poezia *Vara* de George Coşbuc.

II. Se dă textul:

„Agripina se simţi rău de tot. Munţii şi pădurile se învârtiră cu ea şi toată greutatea trupului i se răsturnă în cap, ca apa dintr-o sticlă, în gâtul sticlei, când o întorci cu fundul în sus. Mai putu să gândească limpede: «Mi se urcă laptele la cap...»."

(Gala Galaction – *La Vulturi!*)

Cerinţe:

A.

1. Indicaţi derivate adjectivale de la adverbul *rău* şi prezentaţi structura lor fonetică şi lexicală.
2. Cuvântul *gâtul* are sens:
   - ☐ a) propriu principal;
   - ☐ b) propriu secundar;
   - ☐ c) figurat.
3. Schimbaţi valoarea morfologică a cuvântului *limpede*.
4. Ilustraţi funcţia de nume predicativ a adverbului *rău*.
5. Exemplificaţi funcţia de atribut substantival prepoziţional în alte cazuri decât cel din text.

B.

1. P_1 este:
   - ☐ a) PP independentă;
   - ☐ b) PP dezvoltată;
   - ☐ c) PP incidentă.
2. Ultima propoziţie este:
   - ☐ a) CI;
   - ☐ b) PP;
   - ☐ c) CD.

3. Pronumele *mi* este:
   ☐ a) pronume personal;
   ☐ b) pronume reflexiv;
   ☐ c) pronume personal, dativ posesiv.
4. Adverbul *când* nu poate introduce:
   ☐ a) AT;
   ☐ b) CDT;
   ☐ c) CNS.
5. Cuvântul *tot* este:
   ☐ a) adverb;
   ☐ b) pronume;
   ☐ c) aparţine unei locuţiuni.

C.

1. Fragmentul este o acumulare de imagini:
   ☐ a) metaforice;
   ☐ b) hiperbolice;
   ☐ c) personificatoare.
2. Pasajul este redactat în:
   ☐ a) stil indirect;
   ☐ b) stil indirect + direct;
   ☐ c) stil indirect + monolog interior.
3. Relevaţi rolul comparaţiei concrete.
4. Indicaţi două trăsături ale eroinei constante pe tot traseul evoluţiei sale.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *reflecţie*, *a revoca*.
2. Daţi sinonime neologice pentru cuvintele: *felurit*, *distrugător*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *disimila* – *disimula*.
4. Corectaţi: „Lalele şi trandafirii sunt albe”.
5. Construiţi, respectând cerinţele, enunţuri cu:
a) verbul *a se întâmpla* – regent pentru propoziţii SB, CT;
b) un adverb de timp provenit din substantiv, cu funcţie de complement circumstanţial de timp.

TESTUL 39

I. Prezentaţi poemul *Călin (File din poveste)* de Mihai Eminescu ca împletire de real şi fantastic.

II. Se dă textul:

„Era o linişte împărătească. Nu se auzeau decât tălăngile, din ce în ce mai depărtate, ale turmelor de deasupra. Gânduri-gânduri – nori şi corbi – treceau prin cugetul lui Dănilă: «Ce au căutat turcii până aici? Când au venit, ce vijelie i-a adus?».”

(Gala Galaction – *La Vulturi!*)

Cerinţe:

A.

1. Selectaţi cuvinte pentru a ilustra pe rând valoarea de vocală şi de semivocală a sunetelor.
2. Extrageţi adverbele şi precizaţi funcţia lor sintactică.
3. Transcrieţi din text verbele nepredicative şi precizaţi funcţia lor sintactică.
4. Explicaţi folosirea semnelor de punctuaţie.
5. Stabiliţi felul ultimelor trei propoziţii.

B.

1. În P_1 predicatul este:
   ☐ a) verbal;
   ☐ b) nominal.
2. Sintagma *din ce în ce* este:
   ☐ a) locuţiune adverbială;
   ☐ b) locuţiune conjuncţională;
   ☐ c) pronume relativ cu prepoziţie.
3. Pronumele interogative din text au funcţii de:
   ☐ a) 1 – subiect; 2 – atribut;
   ☐ b) 1 – complement; 2 – atribut.
   ☐ c) nu au funcţii sintactice pentru că nu au rol relaţional.
4. Verbul *nu se auzeau* este la diateza:
   ☐ a) activă;
   ☐ b) reflexivă;
   ☐ c) reflexiv-pasivă.
5. Cuvântul *decât* este:
   ☐ a) prepoziţie;
   ☐ b) adverb de mod;
   ☐ c) adverb fără funcţie sintactică.

C.

1. Structura „linişte *împărătească*" conţine:
   ☐ a) epitet;
   ☐ b) personificare;
   ☐ c) hiperbolă.
2. Prima propoziţie prezintă:
   ☐ a) un peisaj concret;
   ☐ b) profunde semnificaţii afective;
   ☐ c) o nuanţă psihologică.
3. Comentaţi sintagma „nori şi corbi".
4. Explicaţi utilizarea narativă a pasajului „Ce au căutat turcii până aici? Când au venit...".

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *compromis, a elucida*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *copie, a netezi*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *lector – rector*.
4. Corectaţi: „Roiul de albine zburau spre florile din grădină".

5. Construiţi, respectând cerinţele, enunţuri cu :
   a) un pronume personal, caz G, atribut ;
   b) un complement circumstanţial de cauză, caz Ac, substantiv defectiv de plural.

TESTUL 40

I. Elemente de umor în prezentarea nunţii micilor vieţuitoare din poemul *Călin (File din poveste)* de Mihai Eminescu.

II. Se dă textul :

„În această pace adâncă, în această fântână dintre munţi, plină de chipul şi de aleanul soarelui, pocni răcnetul deznădăjduit : «Fugiţi ! fugiţi ! Vin turcii ! ...» (...) Groaza vestei se prefăcu deodată în groaza faptului văzut cu ochii. Din fundul văii, pe unde se prăvălea Iablanicioara, coame de cai zbucniră într-o clipă şi în fiecare coamă câte un cap de turc."

(Gala Galaction – *La Vulturi !*)

Cerinţe :

A.

1. Daţi câte două exemple pentru a ilustra utilizarea prefixelor din text.
2. Selectaţi termenii care conţin hiat.
3. Demonstraţi prin exemple caracterul polisemantic al cuvântului *adâncă*.
4. Ilustraţi alte două situaţii de folosire a semnului exclamării decât cea din fragmentul dat.
5. Realizaţi expansiunea unui atribut din acest pasaj.

B.

1. Construcţia *într-o clipă* constituie :
   ☐ a) prepoziţie + substantiv ;
   ☐ b) locuţiune adverbială ;
   ☐ c) locuţiune adjectivală.
2. Cuvântul *câte* este :
   ☐ a) pronume relativ ;
   ☐ b) parte din numeral ;
   ☐ c) adjectiv pronominal relativ.
3. Propoziţiile situate între «...» sunt :
   ☐ a) principale ;
   ☐ b) CD ;
   ☐ c) AT.
4. În text există complemente circumstanţiale în cazul :
   ☐ a) Ac ;
   ☐ b) G ;
   ☐ c) Ac şi G.
5. Secvenţa subliniată din „...în groaza faptului *văzut cu ochii*" este :
   ☐ a) pleonastică ;
   ☐ b) expresivă ;
   ☐ c) admisibilă.

C.

1. Sintagma „fântână dintre munți" are valoare de:
   - ☐ a) comparație;
   - ☐ b) metaforă;
   - ☐ c) epitet.
2. Construcția „coame de cai" este:
   - ☐ a) metaforă;
   - ☐ b) sinecdocă;
   - ☐ c) metonimie.
3. Identificați epitetul și exemplificați alte epitete pe lângă substantivul din text.
4. Indicați relația care se stabilește între termenii „pace *adâncă*" și „strigăt *deznădăjduit*".

III. 1. Folosiți în enunțuri termenii: *demers*, *prelegere*.
2. Dați sinonime neologice: *întrecere*, *urmare*.
3. Folosiți corect următoarele paronime: *maestru* – *maistru*.
4. Corectați: „Promovabilitatea este în procent de 18 la sută".
5. Construiți, respectând cerințele exemple cu:
   a) o apoziție dezvoltată, caz G;
   b) o locuțiune adverbială, cu funcție de atribut.

TESTUL 41

I. Povestiți, motivați și interpretați finalul basmului *Greuceanu*.

II. Se dă textul:

„Agripina căută să răzbată cu urechea prin zgomotul și pocniturile Iablanicioarei, dar nu deosebi nimic. Își muie mâinile în spumele pârâului, își aruncă pe ochi câțiva pumni de apă, cum i-ar fi aruncat pe niște cărbuni aprinși, și luă pe Vlad în cârcă."

(Gala Galaction – *La Vulturi !*)

Cerințe:

A.

1. Cuvântul *urechea* conține:
   - ☐ a) diftong;
   - ☐ b) hiat;
   - ☐ c) nu apar aceste grupări.
2. Ilustrați omonimia: *ochi*; *iar* – *i-ar*;
3. Folosiți substantivul *spumă* cu patru sensuri diferite; precizați-le.
4. Contrageți propozițiile subordonate în părțile de propoziție corespunzătoare.
5. Formulați alte trei subordonate introduse prin *cum*.

B.

1. Cuvântul *și* are rol relațional:
   - ☐ a) la nivelul frazei;
   - ☐ b) la nivelul propoziției;
   - ☐ c) la nivelul propoziției și al frazei.

2. În text apar:
   ☐ a) atribut pronominal;
   ☐ b) atribut adjectival;
   ☐ c) nu apar astfel de atribute;
   ☐ d) ambele tipuri.
3. În raport de coordonare prin juxtapunere sunt:
   ☐ a) P_2 şi P_3;
   ☐ b) P_4 şi P_5;
   ☐ c) P_5 şi P_7.
4. Elementul relaţional *cum*:
   ☐ a) nu are funcţie sintactică;
   ☐ b) are funcţie de complement circumstanţial de mod;
   ☐ c) are funcţie de nume predicativ.
5. Structura „*îşi aruncă*" se analizează:
   ☐ a) *îşi* (atribut) + *aruncă* (verb);
   ☐ b) *îşi aruncă* (predicat);
   ☐ c) *îşi* (complement) + *aruncă* (verb).

C.

1. Pasajul narativ surprinde:
   ☐ a) încordarea;
   ☐ b) stăpânirea de sine;
   ☐ c) curajul.
2. Scriitorul vizează:
   ☐ a) planul exterior al acţiunii;
   ☐ b) planul interior al personajului;
   ☐ c) ambele planuri.
3. Identificaţi un motiv folcloric, relevând semnificaţia lui, în pasajul: „îşi aruncă pe ochi câţiva pumni de apă".
4. Indicaţi două caracteristici ale stilului lui Gala Galaction evidenţiate în acest fragment.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *vitalitate*, *recalcitrant*.
2. Daţi sinonime neologice pentru termenii: *avantajos*, *prezicător*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a dinamiza* – *a dinamita*.
4. Corectaţi: „Mi-a plăcut evoluţia protagoniştilor principali".
5. Construiţi, respectând cerinţele:
   a) o propoziţie eliptică de predicat, cu intonaţie predicativă;
   b) un complement circumstanţial de timp, G, exprimat prin pronume nehotărât.

TEST 42

I. Realizaţi rezumatul baladei culte *Paşa Hassan* de George Coşbuc.

II. Se dă textul:

„Ochi-şi negri d-arunca,
Peste câmpuri se uita
Şi departe ce-mi zărea?

Că-mi venea, mări, venea
Stăpânul
Moşiilor
şi domnul
Câmpiilor,
Manea, slutul
şi urâtul,
Manea, grosul
Ş-arţăgosul."

(*Toma Alimoş*)

Cerinţe :

A.

1. Precizaţi natura grupurilor vocalice : *ea* (venea), *ii* (câmpiilor), *ii* (ochii).
2. Indicaţi sinonime neologice pentru a desemna aspectul fizic al boierului *Manea*.
3. Analizaţi cuvântul *măre*, precizând partea de vorbire, funcţia sintactică şi rolul stilistic.
4. Stabiliţi felul propoziţiei nr. 4 ; dezvoltaţi apoi substantivul *stăpânul*.
5. Precizaţi rolul articolului în structura cuvintelor : *slutul*, *urâtul*.

B.

1. Cuvântul subliniat în „ochi-*şi*" este :
   ☐ a) pronume posesiv, dativ posesiv ;
   ☐ b) pronume personal, dativ posesiv ;
   ☐ c) pronume reflexiv, dativ posesiv.
2. Cuvântul *d* în „*d*-arunca" este :
   ☐ a) prepoziţie ;
   ☐ b) conjuncţie, element de legătură în frază ;
   ☐ c) conjuncţie, element de relaţie în propoziţie.
3. Precizaţi felul şi funcţia sintactică a cuvântului subliniat „Ce-*mi* zărea" :
   ☐ a) pronume personal, complement ;
   ☐ b) pronume personal, fără funcţie sintactică ;
   ☐ c) pronume reflexiv, complement.
4. În text termenul „ce" :
   ☐ a) este element de relaţie ;
   ☐ b) nu este element relaţional.
5. În text apar :
   ☐ a) atribute substantivale ;
   ☐ b) atribute adjectivale ;
   ☐ c) atribute pronominale.

C.

1. Stabiliţi ritmul, rima şi măsura acestor versuri.
2. Numiţi diferite modalităţi de caracterizare a personajelor literare.
3. Primul vers are valoare :
   ☐ a) metaforică ;
   ☐ b) hiperbolică ;
   ☐ c) personificatoare.
4. Numiţi operele studiate care se evidenţiază prin oralitatea stilului.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *dezarmant*, *grotesc*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a dezamăgi*, *folositor*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *original* – *originar*.
4. Corectaţi: „De aici drumurile se bifurcă în două".
5. Construiţi, conform cerinţelor, enunţuri cu:
a) PR aflată înaintea regentei;
b) substantivul *Iaşi* în cazul G, atribut.

TESTUL 43

I. Argumentaţi caracterul evocator al operei *Domnu Trandafir* de Mihail Sadoveanu.

II. Se dă textul:

„– D-alelei, murguţule,
D-alelei, drăguţule,
Ce-am gândit
Am izbândit,
Dar şi ceasul mi-a sosit.
Sapă-mi groapă din picior
Şi-mi aşterne fânişor,
Iar la cap şi la picioare
Pune-mi, pune-mi câte-o floare!"

(*Toma Alimoş*)

Cerinţe:

A.

1. Precizaţi patru sensuri ale cuvântului *picior*.
2. Integraţi substantivul *floare* într-o locuţiune; precizaţi felul ei.
3. Precizaţi funcţia sintactică a substantivului *murguţule*. Construiţi apoi un exemplu prin care acesta să devină apoziţie.
4. Ilustraţi funcţiile sintactice de complement în acuzativ ale substantivului *cap*.
5. Exemplificaţi alte valori morfologice ale cuvintelor: *iar*, *câte*.

B.

1. *Ce-am*, *mi-a* constituie:
☐ a) o silabă;
☐ b) două silabe.
Explicaţi.
2. În text există cuvinte:
☐ a) numai din fondul principal lexical;
☐ b) din masa vocabularului;
☐ c) din ambele categorii.
3. Realizaţi contragerea propoziţiei subordonate. Aceasta este:
☐ a) CD;
☐ b) SB;
☐ c) CZ.

4. În text există verbe:
   - ☐ a) predicative;
   - ☐ b) nepredicative;
   - ☐ c) impersonale.

5. Ilustraţi funcţiile de NP în cazuri diferite, utilizând substantivul *floare*. Acestea pot fi:
   - ☐ a) N şi Ac;
   - ☐ b) N, G, Ac;
   - ☐ c) N şi G;
   - ☐ d) N, G, D şi Ac.

C.

1. Indicaţi elementele care atestă caracterul popular.
2. Explicaţi rolul diminutivelor folosite de autorul anonim.
3. Completaţi:

   În operele studiate atitudinea în faţa morţii se caracterizează prin:

modalitate	exemple
a)	....
b)	....
c)	....

4. Definiţi ritmul şi exemplificaţi tipurile de ritm studiate:

ritm	exemple
a)	....
b)	....
c)	....

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *sceptic*, *convenţional.*
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a desfiinţa*, *burlac*.
3. Folosiţi următoarele paronime: *reflecţie – reflexie*.
4. Corectaţi: „Ziarele scriu despre contrabanda ilegală".
5. Construiţi conform cerinţelor exemple de:
   a) verb la diateza pasivă, mod conjunctiv;
   b) NP exprimat prin locuţiune adverbială.

TESTUL 44

I. Argumentaţi succint aprecierea operei *Iarna* de Vasile Alecsandri drept o descriere poetică.

II. Se dă textul:

„– Ce este de făcut, tată? întrebă tânărul vânător pe bătrânul care, rănit la picior, sta întins pe o laviţă.

– Câţi au pierit de-ai noştri?

– Zece.

– Şi nu mai avem nici praf, nici merinde?

– Nu.

– Dacă-i aşa, apoi mâni dimineaţă urcă-te pe poartă şi leagă în vârful sâneţii un ştergar alb; spune că închinăm cetatea cu tocmeală să ne lase slobozi să ieşim şi să ne ducem unde vom voi."

(Costache Negruzzi – *Sobieski şi românii*)

Cerinţe:

A.

1. Precizaţi numărul de litere şi de sunete din: *cetatea*, *ducem*, *închinăm*.
2. Explicaţi folosirea virgulelor 1, 3, 4 din text.
3. Stabiliţi felul propoziţiilor introduse prin conjuncţia *să*.
4. Introduceţi ultima propoziţie prin alt element de relaţie fără a-i schimba felul; numiţi acest element.
5. Daţi sinonime neologice pentru: *slobozi*, *tocmeală*, *a închina*.

B.

1. Cuvântul *poartă* este:
   - ☐ a) omonim;
   - ☐ b) polisemantic;
   - ☐ c) paronim al altui cuvânt.
2. În construcţia următoare, cuvântul subliniat „Ce este *de făcut*" este:
   - ☐ a) subiect;
   - ☐ b) NP;
   - ☐ c) complement.
3. Precizaţi valoarea morfologică a cuvintelor:

   nici
   - ☐ a) conjuncţie;
   - ☐ b) adverb;
   - ☐ c) prepoziţie;

   ai noştri
   - ☐ a) pronume posesiv;
   - ☐ b) adjectiv.
4. Indicaţi o altă valoare a cuvântului *câţi*:
   - ☐ a) adverb;
   - ☐ b) adjectiv relativ;
   - ☐ c) conjuncţie.
5. Pronumele *care* poate reprezenta un:
   - ☐ a) pronume nehotărât;
   - ☐ b) pronume demonstrativ.

   Exemplificaţi.

C.

1. Prezentaţi succint specificul dialogului selectat din opera *Sobieski şi românii*.
2. Comentaţi fragmentul dat sub raportul folosirii procedeelor artistice.
3. Antiteza în opera *Sobieski şi românii* apare în:
   - ☐ a) titlu;
   - ☐ b) construcţia personajelor;
   - ☐ c) natură.

4. Un fragment dialogat poate aparţine:
   ☐ a) operei epice;
   ☐ b) operei dramatice;
   ☐ c) operei lirice.

III. 1. Folosiţi în enunţuri: *şarmant*, *inoperant*.
   2. Daţi sinonime neologice pentru: *necuviincios*, *a învoi*.
   3. Folosiţi corect următoarele paronime: *temporar* – *temporal*.
   4. Corectaţi: „El şi-a făcut singur autocritica".
   5. Construiţi conform cerinţelor enunţuri cu:
      a) verbul *a fi* la un mod nepredicativ;
      b) adverbe corelative.

TESTUL 45

I. Susţineţi cu argumente caracterul epic al operei *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă (fragmentul studiat).

II. Se dă textul:

„Împăraţi pe care lumea nu putea să-i mai încapă
Au venit şi-n ţara noastră de-au cerut pământ şi apă –
Şi nu voi ca să mă laud, nici nu voi să te-nspăimânt,
Cum veniră, se făcură toţi o apă şi-un pământ."

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea III*)

Cerinţe:

A.

1. Stabiliţi rolul accentului în omonimia morfologică *voi*.
2. Indicaţi cinci sensuri ale cuvântului *lume*.
3. Indicaţi în propoziţii alte valori morfologice ale cuvântului *mai*.
4. Precizaţi valorile morfologice ale cuvintelor *toţi*, *o*, *un* din textul dat.
5. Stabiliţi felul predicatului din ultima propoziţie.

B.

1. Pronumele *pe care* are formă pentru:
   ☐ a) persoana I;
   ☐ b) persoana a III-a;
   ☐ c) nu are persoană.
2. Propoziţia nr. 4 este:
   ☐ a) CI;
   ☐ b) CZ;
   ☐ c) CS.
3. Termenul *voi* este:
   ☐ a) verb predicativ;
   ☐ b) verb copulativ;
   ☐ c) verb auxiliar.
   Motivaţi alegerea.

4. Precizaţi ce funcţie sintactică are adverbul *cum*:
   ☐ a) complement circumstanţial de mod;
   ☐ b) complement circumstanţial de timp;
   ☐ c) nu are funcţie sintactică.
5. Propoziţia penultimă este:
   ☐ a) CT;
   ☐ b) CM;
   ☐ c) CZ.

C.
1. Ilustraţi metafora şi personificarea din textele eminesciene studiate.
2. Enumeraţi diferite tipuri de personaje şi exemplificaţi (cu trimitere la textele studiate).
3. În secvenţa poetică selectată, poetul valorifică:
   ☐ a) dialogul;
   ☐ b) naraţiunea;
   ☐ c) descrierea.
4. Fragmentul selectat evidenţiază o creaţie:
   ☐ a) epico-lirică;
   ☐ b) epică;
   ☐ c) lirică;
   ☐ d) dramatică.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *protocolar*, *reticent*.
2. Daţi exemple de sinonime neologice pentru: *ucigaş*, *vestit*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a adapta – a adopta*.
4. Corectaţi: „Zvonuri mincinoase spun asta".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) o propoziţie CL introdusă prin adverb nehotărât compus;
   b) un adverb fără funcţie sintactică.

TESTUL 46

I. Prezentaţi succint, pornind de la poeziile studiate, specificul naturii în lirica eminesciană.

II. Se dă textul:

„Iată vine nunta-ntreagă – vornicel e-un grierel;
Îi sar purici înainte cu potcoave de oţel;
În veşmânt de catifele, un bondar rotund în pântec
Somnoros pe nas ca popii glăsuieşte-ncet un cântec;
O cojiţă de alună trag locuste, podu-l scutur,
Cu musteaţa răsucită, şede-n ea un mire flutur."

(Mihai Eminescu – *Călin* (*File din poveste*))

Cerinţe:

A.
1. Precizaţi structura fonetică a cuvintelor: *întreagă*, *popii*, *înainte*.

2. Explicaţi folosirea cratimei.
3. Indicaţi alte două valori morfologice ale cuvintelor: *un*, *înainte*.
4. Daţi patru antonime pentru patru cuvinte din text.
5. Realizaţi expansiunea unor atribute adjectivale şi substantivale.

B.

1. În text există:
   ☐ a) cuvinte populare;
   ☐ b) cuvinte arhaice;
   ☐ c) cuvinte regionale (moldovenisme).
   Stabiliţi forma lor literară.
2. Verbul „e" are valoare:
   ☐ a) predicativă;
   ☐ b) copulativă;
   ☐ c) auxiliară.
3. Explicaţi grafia pentru: *s-ar*, *sar*. Ele se numesc:
   ☐ a) omografe;
   ☐ b) omofone;
   ☐ c) omonime lexico-gramaticale.
4. Fraza este alcătuită din:
   ☐ a) 6 propoziţii principale;
   ☐ b) 7 propoziţii;
   ☐ c) 8 propoziţii.
5. În text există şi propoziţii:
   ☐ a) fără subiect;
   ☐ b) cu subiect subînţeles;
   ☐ c) cu subiect inclus.

C.

1. Indicaţi două elemente din textul dat care atestă originea folclorică a poemului *Călin* (*File din poveste*).
2. Indicaţi procedeele artistice folosite de poet pentru a individualiza nuntaşii.
3. Versurile prezintă:
   ☐ a) ritm trohaic;
   ☐ b) ritm iambic.
4. Arătaţi prin ce modalitate artistică prezintă aici Mihai Eminescu nunta gâzelor:
   ☐ a) naraţiune;
   ☐ b) descriere;
   ☐ c) hiperbolizare.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *vulgar*, *tendenţios*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a tăgădui*, *orăşenesc*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *emigrant* – *imigrant*.
4. Corectaţi: „Am văzut o pereche de doi îndrăgostiţi".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) o propoziţie PR care are ca regent un verb la modul infinitiv;
   b) un subiect exprimat prin verb la diateza reflexivă.

TESTUL 47

I. Povestiţi conţinutul schiţei *Vizită...* de I.L. Caragiale, evidenţiind ridicolul situaţiei relatate.

II. Se dă textul:

„Eu, fiind ascuns în cămară, cum aud unele ca aceste, iute mă suiu în pod, umflu pupăza de unde era, saiu cu dânsa pe sub straşina casei şi mă duc de-a dreptul în târgul vitelor, s-o vând, căci era tocmai lunea într-o zi de târg."

(Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe:

A.

1. Despărţiţi în silabe: *fiind*, *tocmai*, *într-o*, *târg*.
2. Ilustraţi alte valori morfologice ale lui *o* decât în text.
3. Stabiliţi felul propoziţiilor subordonate.
4. Indicaţi alte elemente relaţionale prin care se poate substitui conjuncţia *căci*.

B.

1. Pronumele *dânsa* este:
   - ☐ a) pronume personal;
   - ☐ b) pronume de politeţe (popular);
   - ☐ c) pronume demonstrativ (popular).
2. În structura *fiind ascuns*, verbul este:
   - ☐ a) predicativ;
   - ☐ b) copulativ;
   - ☐ c) auxiliar.
3. Cuvintele evidenţiate în construcţia „*de unde* era" constituie:
   - ☐ a) nume predicativ;
   - ☐ b) complement circumstanţial de loc;
   - ☐ c) complement indirect;
   - ☐ d) nu are funcţie sintactică.
4. Structura „de-a dreptul" reprezintă:
   - ☐ a) substantiv cu prepoziţie;
   - ☐ b) locuţiune adverbială;
   - ☐ c) locuţiune prepoziţională.
5. Cuvântul „lunea" este:
   - ☐ a) subiect;
   - ☐ b) nume predicativ;
   - ☐ c) complement direct.

C.

1. Comentaţi folosirea persoanei I în relatarea *Amintirilor*.
2. Evidenţiaţi patru elemente care atestă statutul de operă literară al *Amintirilor din copilărie* de Ion Creangă.

3. Indicaţi trăsătura prezentată în acest fragment din *Amintiri* :
   - ☐ a) şiretenia ;
   - ☐ b) naivitatea ;
   - ☐ c) curiozitatea.
4. Montajul narativ în capodopera lui Ion Creangă se realizează după :
   - ☐ a) cronologia evenimentelor ;
   - ☐ b) fluxul amintirilor ;
   - ☐ c) senzaţionalul povestirilor.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii : *prolix*, *amoral*.
2. Daţi sinonime neologice pentru : *sufletesc*, *a ocoli*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime : *stringent – astringent*.
4. Corectaţi : „Am cumpărat o gamă variată de sortimente de produse”.
5. Construiţi conform cerinţelor :
   a) o propoziţie CŢ fără element relaţional ;
   b) o locuţiune substantivală în Ac.

TESTUL 48

I. Povestiţi episodul luptei din poemul *Dan, căpitan de plai* de Vasile Alecsandri.

II. Se dă textul :

„Murgul jalnic râncheza,
Cu copita că-mi săpa,
Groapă mică că-i făcea,
Fânişor îi aşternea,
Floricele că-i sădea,
Cu trei lacrimi le stropea,
Drumul codri c-apuca
Şi mergea, măre, mergea
Pân' la paltinii trăzniţi ;
La voinicii propăsiţi.”

(*Toma Alimoş*)

Cerinţe :

A.

1. Puneţi în valoare omonimia cuvântului *sapă* şi polisemia verbului *a face*.
2. Explicaţi folosirea diminutivelor, precizaţi structura lexicală.
3. Explicaţi folosirea semnelor ortografice din text.
4. Ilustraţi patru funcţii sintactice ale unor forme neaccentuate de persoana I a pronumelor personale.
5. Adăugaţi pe lângă verbul *mergea* trei complemente circumstanţiale de loc exprimate prin părţi de vorbire diferite.

B.

1. Sunt corecte seriile :
   - ☐ a) a face, a apărea, a plăcea ;
   - ☐ b) a făcea, a apare, a place ;
   - ☐ c) a face, a apărea, a place.

2. Numeralul *trei* este în cazul:
   - ☐ a) N;
   - ☐ b) Ac;
   - ☐ c) G.
3. Propoziţia nr. 2 este:
   - ☐ a) PP;
   - ☐ b) CZ;
   - ☐ c) CD.

   Rescrieţi-o şi precizaţi structura ei sintactică.
4. În structura cuvântului *trăzniţi*, *i* reprezintă:
   - ☐ a) articol;
   - ☐ b) desinenţă;
   - ☐ c) face parte din temă.
5. În fraza dată există:
   - ☐ a) coordonare prin juxtapunere;
   - ☐ b) juxtapunere în subordonare;
   - ☐ c) nu există propoziţii juxtapuse.

C.
1. Enumeraţi momentele subiectului şi precizaţi rolul expoziţiunii.
2. Precizaţi procedeul artistic prin care haiducul este proiectat în fantastic.
3. Identificaţi în textele studiate personaje:
   - ☐ a) reale;
   - ☐ b) fantastice;
   - ☐ c) cu puteri fabuloase.
4. Definiţi balada cultă.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *inofensiv*, *vindicativ*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a depăşi*, *asemănător*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a enerva – a inerva*.
4. Corectaţi: „Totul se axează în jurul acestei probleme".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) o frază cu structura SB+PP+PR;
   b) „a ajunge", verb impersonal, regent pentru SB.

TESTUL 49

I. Prezentaţi mijloacele artistice de realizare a tabloului descriptiv al naturii din poemul *Călin* (*File din poveste*) de Mihai Eminescu.

II. Se dă textul:

„– Dar ştii că eşti amarnic la viaţă măi băiete? zise moşneagul de la o vreme, râzând. În ce te bizui de te îndârjeşti aşa, nepoate? Dec! nu cumva ai poftit să-mi iei viţica pentr-un cuc armenesc? Pesemne te mănâncă spinarea, cum văd eu, măi ţică, şi ia acuş te scarpin, dacă vrei, ba ş-un topor îţi fac, dacă mă crezi, de-i zice «aman, puiule!» când îi scăpa din mâna mea!"

(Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe:

A.

1. Indicaţi prin sinonime sensul cuvintelor: *amarnic*, *a te bizui*, *a se îndârji*.
2. Ilustraţi caracterul polisemantic al cuvântului *vreme*.
3. Indicaţi o altă valoare morfologică a cuvântului *ba*.
4. Indicaţi categoriile morfologice ale verbului *scăpa*.
5. Precizaţi felul propoziţiilor subordonate şi contrageţi ultima dintre ele.

B.

1. Forma corectă este:
   - ☐ a) acuş;
   - ☐ b) acuşi;
   - ☐ c) acu.
2. Interjecţiile din text:
   - ☐ a) au funcţii sintactice;
   - ☐ b) nu au funcţii sintactice.
3. Valoarea cuvântului *i* este:
   - ☐ a) verb copulativ;
   - ☐ b) pronume;
   - ☐ c) verb auxiliar.
4. Cuvântul *ce* este:
   - ☐ a) pronume relativ, element relaţional;
   - ☐ b) pronume interogativ;
   - ☐ c) pronume interogativ, element de relaţie.
5. În text există:
   - ☐ a) adverb de mod;
   - ☐ b) adverb relativ;
   - ☐ c) adverb de timp.

C.

1. Argumentaţi pornind de la fragmentul dat că opera *Amintiri din copilărie* este o creaţie complexă: epico-lirică şi dramatică.
2. Enumeraţi patru elemente care imprimă nota de oralitate în fragmentul selectat.
3. Prezentaţi prin completare elemente de limbaj popular, la nivel:
   a) lexical: ...
   b) fonetic: ...
   c) morfologic: ...
4. Originalitatea povestirii lui Ion Creangă, evidentă şi în acest pasaj, constă în:
   a) ...
   b) ...
   c) ...
   d) ...
   e) ...

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *justiţiar*, *banal*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *potrivnic*, *supărat*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a preveni* – *a proveni*.
4. Corectaţi: „Amintirea lui va dăinui permanent”.

5. Construiţi, conform cerinţelor:
   a) un PN incomplet;
   b) un exemplu de dativ etic.

TESTUL 50

I. Indicaţi sumar specificul îmbinării modurilor de expunere din opera *Greuceanu*.

II. Se dă textul:

„– Du răspuns M(ăriei) sale, zise bătrânul, că laude şi îngroziri de aste am mai auzit noi, şi tot nu ne-am spăriet. Mai bine M(ăria) sa şi-ar căuta de drum şi ar da pace unor oameni care nu i-am făcut nimică. Cetatea n-avem de gând să i-o dăm cu una, cu două, măcar că nu sunt în ea nici averi, nici merinde. Tot ce-i putem da este plumbul din puşce, pre care i-l vom trimite noi de pe ziduri, fără să se mai ostenească să vie înăuntru."

(Costache Negruzzi – *Sobieski şi românii*)

Cerinţe:

A.

1. Explicaţi din punct de vedere fonetic transformările: *ce-i*, *şi-ar*, *i-am*.
2. Indicaţi formele literare (neologice, dacă este posibil) pentru termenii arhaici din text.
3. Daţi exemple de patru locuţiuni care conţin verbul *a da*. Indicaţi sensul lor.
4. Precizaţi felul ultimelor cinci propoziţii din text.
5. Ilustraţi cu alte semne punctuaţia specifică propoziţiilor incidente din text.

B.

1. În text verbul *a fi* este folosit ca:
   ☐ a) verb auxiliar;
   ☐ b) verb copulativ;
   ☐ c) verb predicativ.
2. Cuvântul *tot* are în text valoare:
   ☐ a) adverb+pronume nehotărât;
   ☐ b) pronume nehotărât+adverb;
   ☐ c) adverb+adjectiv nehotărât.
3. În construcţia „Tot *ce*-i putem da", cuvântul subliniat este:
   ☐ a) conjuncţie, fără funcţie sintactică;
   ☐ b) pronume relativ, subiect;
   ☐ c) pronume relativ, complement direct.
4. Verbul din *să se mai ostenească* se analizează:
   ☐ a) „să ostenească";
   ☐ b) „să se mai ostenească";
   ☐ c) „să se ostenească".
5. În text sunt:
   ☐ a) locuţiuni verbale;
   ☐ b) locuţiuni adverbiale;
   ☐ c) locuţiuni conjuncţionale.

   Exemplificaţi-le.

C.

1. Adăugaţi trei epitete pe lângă substantivul *cetate*.
2. Selectaţi şi numiţi două procedee artistice din fragmentul dat.
3. Fragmentul citat face parte din:
   - ☐ a) expoziţiune;
   - ☐ b) intrigă;
   - ☐ c) desfăşurarea acţiunii.
4. Completaţi:
   Caracterul oral al răspunsului dat de bătrânul plăieş este susţinut de:
   a) …
   b) …
   c) …

III. 1. Stabiliţi accentul termenilor: *antic*, *regizor*.
2. Daţi sinonimele pentru cuvintele: *a însoţi*, *lacom*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *arbitral* – *arbitrar*.
4. Corectaţi: „Fortuit de împrejurări, omul povesteşte totul".
5. Construiţi, respectând cerinţele:
   a) un pronume personal, caz acuzativ, pe lângă verb la mod nepersonal;
   b) un pronume nehotărât, caz genitiv, cu prepoziţie, atribut.

TESTUL 51

I. Povestiţi episodul urmăririi lui Hassan de către Mihai, aşa cum apare în balada *Paşa Hassan* de George Coşbuc.

II. Se dă textul:

„Sălbaticul Vodă e-n zale şi-n fier,
Şi zalele-i zuruie crunte,
Gigantică poart-o cupolă pe frunte,
Şi vorba-i e tunet, răsufletul ger,
Iar barda-i din stânga ajunge la cer,
Şi vodă-i un munte."

(George Coşbuc – *Paşa Hassan*)

Cerinţe:

A.

1. Despărţiţi în silabe: *răsufletul*, *fier*, *frunte*.
2. Indicaţi sinonimele cuvintelor: *crunt*, *gigantic* şi daţi apoi antonimele lor.
3. Indicaţi trei situaţii de folosire a articolului în text.
4. Folosiţi substantivul *Vodă* cu articolul hotărât în cazul genitiv.
5. Dezvoltaţi în propoziţii corespunzătoare ultimul complement.

B.

1. Numele predicative sunt în cazul:
   - ☐ a) N;
   - ☐ b) G;
   - ☐ c) Ac.

2. În fraza dată există:
   - ☐ a) 5 propoziţii;
   - ☐ b) 6 propoziţii;
   - ☐ c) 7 propoziţii.
3. Ce deosebiri morfologice şi sintactice apar între elementele evidenţiate? Comentaţi-le!
   - ☐ a) vorba-*i* e tunet;
   - ☐ b) vorba *sa* e tunet;
   - ☐ c) vorba *lui* e tunet.
4. Verbul *ajunge* are valoare:
   - ☐ a) predicativă, personală;
   - ☐ b) copulativă;
   - ☐ c) predicativă, impersonală.
5. Conjuncţia *şi* are valoare:
   - ☐ a) copulativă;
   - ☐ b) adversativă;
   - ☐ c) conclusivă.

C.

1. Explicaţi rolul hiperbolei în contextul poeziei *Paşa Hassan*.
2. Precizaţi ritmul, rima şi măsura metrică a versurilor selectate.
3. În prezentarea lui Mihai în această strofă, George Coşbuc foloseşte:
   - ☐ a) antiteza;
   - ☐ b) monologul;
   - ☐ c) hiperbola.
4. În balada *Paşa Hassan*, ultimul vers are rol de:
   - ☐ a) sintetizare;
   - ☐ b) concluzie;
   - ☐ c) reluare.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *abis*, *abject*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *singur*, *scop*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *virtuos* – *virtuoz*.
4. Corectaţi: „Citeam despre un atac agresiv petrecut în Capitală."
5. Construiţi exemple conform cerinţelor:
   a) conjuncţia *dacă* să introducă o concesivă;
   b) pronumele relativ să aibă funcţie de complement direct.

TESTUL 52

I. Realizaţi în cel mult 25 de rânduri rezumatul capitolului „Morţii poruncesc celor vii", din romanul *Neamul Şoimăreştilor* de Mihail Sadoveanu.

II. „Eu, atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte? Mă abat pe la teiu cu gând să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dânsa: nu numaidecât pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ei."

(Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe:

A.

1. Exemplificaţi categoria cuvintelor compuse, despărţindu-le apoi în silabe.
2. Indicaţi sensul figurat al cuvintelor *noapte*, *drum*.
3. Precizaţi deosebirile gramaticale dintre: „din pricina *ei*" – „din pricina-*i*".
4. Puneţi verbul *a prinde* la modul conjunctiv la toate diatezele.
5. Indicaţi felul ultimei propoziţii, precizând raportul sintactic.

B.

1. În text există:
   ☐ a) locuţiuni verbale;
   ☐ b) locuţiuni adverbiale;
   ☐ c) locuţiuni conjuncţionale.
   Exemplificaţi!
2. Stabiliţi altă valoare decât în text a cuvântului *tot*:
   ☐ a) adverb;
   ☐ b) pronume;
   ☐ c) adjectiv.
3. Stabiliţi cazul pronumelui *ei*:
   ☐ a) G;
   ☐ b) N;
   ☐ c) D.
4. Formele populare din text vizează:
   ☐ a) acordul;
   ☐ b) pronunţia;
   ☐ c) lexicul.
5. Propoziţia „Cum zicea mama" este:
   ☐ a) CM;
   ☐ b) PP incidentă;
   ☐ c) PS incidentă.

C.

1. Modalităţile de caracterizare a lui Nică în partea a IV-a a *Amintirilor* sunt:
   ☐ a) caracterizare directă;
   ☐ b) caracterizare prin acţiune;
   ☐ c) caracterizare prin limbaj.
2. Interjecţiile folosite de Ion Creangă sunt un semn al:
   ☐ a) umorului;
   ☐ b) oralităţii;
   ☐ c) caracterului popular.
3. Precizaţi rolul proverbelor şi zicătorilor în opera lui Creangă (fragmentul studiat).
4. Indicaţi modurile de expunere şi specificul îmbinărilor în schiţă, nuvelă, roman.

III.

1. Folosiţi în enunţuri termenii: *subiectiv*, *exacerbare*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a aduna*, *a mânui*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *filiaţie* – *filieră*.
4. Corectaţi: „Mijloacele mass media au transmis evenimentele".
5. Construiţi conform cerinţelor enunţuri cu:
   a) o locuţiune verbală cu funcţie de complement;
   b) un adjectiv în cazul V.

TESTUL 53

I. Realizaţi rezumatul operei *La Vulturi !* de Gala Galaction.

II. Se dă textul :

„Închinar-aş armelor,
Armelor drăguţelor,
Armelor surorilor,
Dar şi ele-s fiare reci,
Puse-n teci
De lemne seci."

(*Toma Alimoş*)

Cerinţe :

A.

1. Enumeraţi patru complemente care se pot construi cu prepoziţia *de*. Exemplificaţi.
2. Transpuneţi verbul *închinar-aş* la diateza pasivă şi apoi reflexivă, la acelaşi mod şi timp.
3. Explicaţi utilizarea cratimei.
4. Stabiliţi numărul de sunete al cuvintelor : *teci*, *seci*, *reci*. Precizaţi dacă sunt cuvinte :
   ☐ a) monosilabice ;
   ☐ b) bisilabice.
5. Stabiliţi structura sintactică a versului al patrulea.

B.

1. Cuvântul *fiare* este :
   ☐ a) omonim ;
   ☐ b) polisemantic ;
   ☐ c) monosemantic.
2. Substantivul *fiare* este determinat de :
   ☐ a) două atribute adjectivale ;
   ☐ b) atribut adjectival+atribut adverbial.
3. Adjectivul *seci* este în cazul :
   ☐ a) N ;
   ☐ b) Ac ;
   ☐ c) G.
4. Folosiţi substantivul *armelor* în acelaşi caz împreună cu două prepoziţii specifice :
   ☐ a) „asupra", „împotriva" ;
   ☐ b) „datorită", „contrar".
5. Cuvântul *şi* se analizează :
   ☐ a) separat ;
   ☐ b) cu pronumele *ele* ;
   ☐ c) cu conjuncţia *dar*.

C.

1. Numiţi operele literare studiate în care se regăseşte tehnica evocatoare.
2. Textul dat conţine:
   ☐ a) naraţiune;
   ☐ b) descriere;
   ☐ c) dialog.
3. Numiţi procedeele artistice din acest fragment.
4. Precizaţi ritmul, rima şi măsura versurilor selectate.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *cordial*, *imperturbabil*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a dezamăgi*, *duşmănie*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *companie* – *campanie*.
4. Corectaţi: „Cromatica este viu colorată".
5. Construiţi conform cerinţelor enunţuri cu:
   a) un pronume reflexiv cu funcţie de atribut;
   b) un adjectiv substantivizat, caz D.

TESTUL 54

I. Caracterizaţi personajul Nică, erou al *Amintirilor din copilărie* de Ion Creangă.

II. Se dă textul:

„Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspândind fiori de gheaţă pe ai ţării umeri dalbi."

(Vasile Alecsandri – *Iarna*)

Cerinţe:

A.

1. Selectaţi cuvintele care conţin diftongi şi exemplificaţi cu acelaşi grup vocalic câte un hiat.
2. Exemplificaţi folosirea omofonelor: *ai*, *a-i*.
3. Cuvintele *fulgi*, *zbor*, *plutesc* fac parte din acelaşi câmp lexical sau din aceeaşi familie lexicală?
4. Dezvoltaţi în subordonata corespunzătoare un complement.
5. Exprimaţi complementul circumstanţial de mod în alte cazuri, cu prepoziţii specifice.

B.

1. În text există prepoziţii care cer cazul:
   ☐ a) Ac;
   ☐ b) G;
   ☐ c) D.
2. Indicaţi funcţia sintactică a verbului *răspândind* şi indicaţi dacă poate avea alte funcţii:
   ☐ a) subiect;
   ☐ b) nume predicativ;
   ☐ c) complement circumstanţial de mod.

3. Este corect:
   ☐ a) Un roi de fluturi albi zburau;
   ☐ b) Un roi de fluturi albi zbura;
   ☐ c) Un roi zburau.
4. Este corect:
   ☐ a) ghiaţă;
   ☐ b) gheaţă.
   Precizaţi numărul de litere şi de sunete din acest cuvânt.
5. Cuvântul *roi* are flexiune după:
   ☐ a) număr;
   ☐ b) gen;
   ☐ c) caz.

C.

1. Numiţi procedeele artistice şi comentaţi unul dintre acestea, la alegere.
2. Comentaţi aspectele prozodice ale versurilor selectate.
3. Tonul fundamental al poeziei este: ...
4. Registrul imagistic al versurilor vizează:
   a) ...
   b) ...

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *exod*, *exeget*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a cere*, *a îngădui*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *numerar – numeral*.
4. Corectaţi: „Nu e indicat să te surmenezi total în astfel de momente".
5. Construiţi enunţuri, folosind:
   a) verbe care nu admit subiect;
   b) adverbe corelative pentru o propoziţie CL.

TESTUL 55

I. Povestiţi deznodământul şi prezentaţi mesajul basmului *Greuceanu*.

II. Se dă textul:

„– Leşii sunt! strigă tânărul ce veni de curând şi pre care l-am auzit vorbind; şi-au schimbat drumul şi vin aici...

– La porţi, flăcăi! zise bătrânul. Încuieţi-le şi grămădiţi bolovani pe ziduri. Aşezaţi-vă toţi pe la metereze. Să nu zică leahul c-a intrat într-o cetate românească ca într-o ţarină pustie."

(Costache Negruzzi – *Sobieski şi românii*)

Cerinţe:

A.

1. Exemplificaţi calitatea de diftong şi hiat a grupului vocalic *ie* din cuvântul *pustie*.
2. Selectaţi arhaismele fonetice şi morfologice.
3. Realizaţi expansiunea cuvintelor *vorbind* şi *toţi* în propoziţii corespunzătoare.
4. Contrageţi ultima propoziţie în partea de propoziţie corespunzătoare.
5. Selectaţi propoziţiile simple din text.

B.

1. În structura „*Leşii* sunt”, cuvântul evidenţiat este:
   - ☐ a) subiect;
   - ☐ b) nume predicativ;
   - ☐ c) complement direct.
2. În text există:
   - ☐ a) o propoziţie incidentă;
   - ☐ b) o frază incidentă;
   - ☐ c) cuvinte incidente.
3. Construcţia „La porţi, flăcăi!” este:
   - ☐ a) un grup de cuvinte;
   - ☐ b) o propoziţie;
   - ☐ c) un enunţ neanalizabil.
4. În text apar:
   - ☐ a) verbe predicative;
   - ☐ b) verbe nepredicative şi predicative;
   - ☐ c) nu apar verbe nepredicative.
5. Structurile „încuieţi-*le*” şi „aşezaţi-*vă*” conţin:
   - ☐ a) ambele pronume personale;
   - ☐ b) ambele pronume reflexive;
   - ☐ c) pronume diferite.

C.

1. Comentaţi succint un procedeu artistic din text.
2. Prezentaţi rolul poetic al arhaismelor din acest fragment.
3. Modul de expunere dominant în întreaga operă este:
   - ☐ a) descrierea;
   - ☐ b) naraţiunea;
   - ☐ c) dialogul.

   Precizaţi rolul celui folosit în acest fragment.
4. Elementele care susţin ideea că *Sobieski şi românii* este o operă epică sunt:
   - ☐ a) personaje+acţiune;
   - ☐ b) acţiune+sentimente;
   - ☐ c) persoana a III-a+acţiune.

III.
1. Folosiţi în enunţuri termenii: *dezagreabil*, *renascentist*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a întări*, *citeţ*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a deconecta* – *a deconcerta*.
4. Corectaţi: „Eminescu a fost un mare geniu”.
5. Construiţi conform cerinţelor enunţuri cu:

   a) un atribut adverbial fără prepoziţie;

   b) pronumele relativ „cine” – atribut pronominal în cazul G.

TESTUL 56

I. Susţineţi cu argumente caracterul liric al poeziei *Vara* de George Coşbuc.

II. Se dă textul:

„Agripina îşi stoarse puterile cu oarbă înverşunare şi ieşi din pădure şi din coastă în poiana cu căpiţe. Poiana era pustie, dar turcii, dacă au luat-o pe drumul oilor, erau să ajungă şi ei tot acum! Vijelitul Iablanicioarei de-abia se mai auzea. Pacea locului era adâncă. Sus, în nesfârşirea albastră, vulturii se roteau cu neobosită măreţie."

(Gala Galaction – *La Vulturi!*)

Cerinţe:

A.

1. Enumeraţi şase derivate cu prefixe diferite.
2. Indicaţi valoarea de omonim a cuvintelor: *mai*, *pustiu*.
3. Stabiliţi felul conjuncţiei *dar* şi precizaţi rolul ei relaţional în text.
4. Explicaţi apartenenţa verbului *se auzea* la o anumită diateză verbală.
5. Puneţi verbul *se roteau* la diateza reflexivă, modul gerunziu.

B.

1. Cuvântul *îşi* este:
   - ☐ a) pronume reflexiv, atribut;
   - ☐ b) pronume reflexiv, complement;
   - ☐ c) pronume personal, complement.
2. Prepoziţia *cu* se analizează:
   - ☐ a) cu adjectivul;
   - ☐ b) cu substantivul;
   - ☐ c) independent.
3. Verbul *ieşi* are valoare:
   - ☐ a) predicativă;
   - ☐ b) copulativă.
4. Verbul *erau* este regent pentru:
   - ☐ a) SB;
   - ☐ b) PR;
   - ☐ c) CD.
5. Pronumele *o* din construcţia „au luat-o" este:
   - ☐ a) pronume personal în cazul acuzativ;
   - ☐ b) pronume personal cu valoare neutră;
   - ☐ c) pronume personal, complement direct.

C. Completaţi:

1. Fragmentul evidenţiază faptul că scriitorul urmăreşte proiecţia stărilor sufleteşti pe fundalul: …
2. Cuvântul *vulturii* este folosit cu rol stilistic ca:
   a) …
   b) …

3. Precizaţi mijloacele de caracterizare a personajului Agripina folosite de autor în acest fragment.
4. Numiţi şi comentaţi sumar procedeele artistice din fragmentul dat.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *meteoric*, *perfid*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a stârpi*, *sufletesc*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *instrucţie – instrucţiune*.
4. Corectaţi: „Ei au aniversat 4 ani".
5. Construiţi enunţuri, folosind:
a) un pronume relativ compus, subiect;
b) un complement circumstanţial de timp exprimat prin verb la infinitiv cu prepoziţie.

TESTUL 57

I. Descrieţi succint tabloul nunţii împărăteşti din poemul *Călin (File din poveste)* de Mihai Eminescu, indicând elementele specifice unei descrieri artistice.

II. Se dă textul:

„«– Stăi, paşă! Să piară azi unul din noi!»
Dar paşa mai tare zoreşte
Cu scările-n coapse fugaru-şi loveşte
Şi gâtul i-l bate cu pumnii-amândoi;
Cu ochii de sânge, cu barba vâlvoi
El zboară şoimeşte."

(George Coşbuc – *Paşa Hassan*)

Cerinţe:

A.

1. Argumentaţi omonimia termenilor *noi, mai, dar*.
2. Indicaţi seria sinonimică a verbelor *a pieri, a lovi*.
3. Argumentaţi folosirea cratimei.
4. Folosind pronumele nehotărât, ilustraţi alte două funcţii sintactice în acelaşi caz.
5. Prezentaţi două asemănări între conjuncţie şi prepoziţie.

B.

1. Precizaţi gradele de comparaţie ale adjectivelor din text:
☐ a) comparativ;
☐ b) superlativ;
☐ c) pozitiv.
2. Precizaţi modul verbului evidenţiat în „*Să piară* azi..."
☐ a) conjunctiv;
☐ b) indicativ;
☐ c) imperativ.
3. Propoziţia iniţială are:
☐ a) subiect inclus;
☐ b) subiect subînţeles;
☐ c) nu are subiect;
☐ d) subiectul *paşă*.

4. Observând specificul lor, continuaţi seria substantivelor:
☐ a) ochi, ...
☐ b) sânge, ...
5. În text există:
☐ a) adjectiv pronominal;
☐ b) atribut pronominal;
☐ c) atribut adverbial.

C.
1. Evidenţiaţi rolul descrierii în această strofă.
2. Pornind de la text, indicaţi două asemănări şi două deosebiri de ordin artistic şi stilistic între balada populară şi cea cultă.
3. Efectele artistice ale strofei citate sunt realizate prin:
☐ a) hiperbolă;
☐ b) antiteză;
☐ c) comparaţie;
☐ d) epitet.
4. Strofa citată face parte din:
☐ a) intrigă;
☐ b) desfăşurarea acţiunii;
☐ c) punctul culminant.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *a emigra, ilar*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *veşnic, zgârcit*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *focal – focar*.
4. Corectaţi: „Boala sa poate fi tratabilă".
5. Construiţi conform cerinţelor enunţuri cu:
a) un pronume negativ, caz acuzativ, atribut;
b) un predicat nominal exprimat prin verb copulativ impersonal.

TESTUL 58

I. Argumentaţi succint încadrarea operei *Dan, căpitan de plai* de Vasile Alecsandri în specia poemului eroic.

II. Se dă textul:
„Mam' mare se ridică bătrâneşte şi se duce în coridor:
– Goe! puişorule! Goe! Goe!
Goe nicăieri.
– Vai de mine! ţipă cucoana, nu-i băiatul! unde e băiatul!... s-a prăpădit băiatul!
Şi toate cucoanele sar...
– A căzut din tren băiatul! Ţaţo, mor!"

(I.L. Caragiale – *D-l Goe...*)

Cerinţe:
A.
1. Realizaţi seria sinonimică a verbului *a zice*, în gradaţia sa.
2. Evidenţiaţi, în contexte adecvate, sensuri ale verbului *a se prăpădi*.

3. Folosiţi adjectivul pronominal din text în cazul G.
4. Construiţi cinci subordonate diferite al căror element regent să fie verbul *a căzut*.
5. Comentaţi subînţelegerea unor verbe predicative şi/sau copulative din textul dat.

B.

1. Segmentul „Vai de mine!":
   - ☐ a) este o propoziţie;
   - ☐ b) nu se constituie în propoziţie;
   - ☐ c) este enunţ neanalizabil.
2. În contextul „Nu-i băiatul!", predicatul este:
   - ☐ a) PV;
   - ☐ b) PN.
3. Identificaţi substantivele în cazul V şi precizaţi dacă:
   - ☐ a) au funcţie sintactică;
   - ☐ b) nu au funcţie sintactică.
4. Din punct de vedere gramatical, între verbele *a duce* şi *a se duce* există deosebiri de:
   - ☐ a) sens;
   - ☐ b) diateză;
   - ☐ c) mod.
5. „Unde e băiatul!" este o:
   - ☐ a) propoziţie simplă;
   - ☐ b) propoziţie dezvoltată;
   - ☐ c) propoziţie enunţiativă.

C.

1. Rolul dialogului în acest fragment este:
   - ☐ a) realizarea comicului;
   - ☐ b) surprinderea ridicolului;
   - ☐ c) caracterizarea personajelor.
2. În acest pasaj, I.L. Caragiale excelează ca:
   - ☐ a) scriitor descriptiv;
   - ☐ b) veritabil dramaturg;
   - ☐ c) scriitor epico-dramatic.
3. Caragiale satirizează aici:
   - a) ...
   - b) ...
   - c) ...
4. Influenţa vizibilă a artei dramatice asupra prozatorului I.L. Caragiale constă în:
   - a) ...
   - b) ...
   - c) ...

III. 1. Folosiţi în enunţuri: *paradisiac, involuntar*.
2. Daţi sinonime neologice pentru cuvintele: *a înveseli, nenorocire*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *accidental – accidentat*.
4. Corectaţi: „S-a rezolvat în procent de 80%".

5. Construiţi conform cerinţelor enunţuri cu:
   a) un adverb relativ fără funcţie sintactică;
   b) conjuncţia *dacă* element relaţional pentru o CZ.

TESTUL 59

I. Relevaţi imaginea naturii în poeziile *Vara* de George Coşbuc şi *Mai am un singur dor* de Mihai Eminescu.

II. Se dă textul:
„Bunicii mei sunt strănepoţii acelor oameni. Şi această istorisire de acum trei sute de ani, din vremea când strămoşii erau încă dârji, am scris-o în liniştea unei prisăci, având în inima mea răsunetul durerii lor."

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.

1. Enumeraţi şase cuvinte compuse şi derivate în acelaşi timp.
2. Despărţiţi în silabe termeni formaţi prin compunere.
3. Folosiţi adjectivul pronominal *mei* în cazul acuzativ.
4. Folosiţi în contexte cuvântul *mea* ca atribut adjectival şi atribut pronominal.
5. Precizaţi felul şi structura propoziţiei introduse prin adverbul *când*.

B.

1. Adverbul *încă* este:
   ☐ a) adverb de timp;
   ☐ b) adverb de mod cu funcţie sintactică;
   ☐ c) adverb de mod fără funcţie sintactică.
2. Primele două virgule marchează:
   ☐ a) juxtapunere;
   ☐ b) intercalare;
   ☐ c) incidenţă.
3. Verbul *având* este:
   ☐ a) verb predicativ;
   ☐ b) verb nepredicativ.
4. Adverbul *când* este:
   ☐ a) adverb relativ;
   ☐ b) adverb de timp;
   ☐ c) adverb corelativ.
5. Explicaţi ortografia cuvântului *strămoşii*:
   ☐ a) i_1 – articol, i_2 – articol;
   ☐ b) i_1 – desinenţă, i_2 – articol;
   ☐ c) i_1 – aparţine temei cuvântului, i_2 – desinenţă.

C.

1. Prezentaţi semnificaţia artistică a cuvântului „istorisire".
2. Evidenţiaţi specificul legăturii trecut – prezent (dintre generaţii) în viziunea sadoveniană din acest pasaj.

3. Rolul epilogului în acest roman este de:
   a) ...
   b) ...
   c) ...
4. Mihail Sadoveanu caracterizează personajul colectiv prin:
   a) ...
   b) ...
   c) ...

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *candid, defăimător*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a cotropi, dovadă*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a taxa – a tasa*.
4. Corectaţi: „Copilul are o caligrafie frumoasă".
5. Construiţi conform cerinţelor enunţuri cu:
   a) un adverb care determină un adjectiv;
   b) adverbul *cum* cu funcţie de nume predicativ într-o propoziţie subiectivă.

TESTUL 60

I. Argumentaţi încadrarea operei *La Vulturi!* de Gala Galaction în specia nuvelei.

II. Se dă textul:

„– Maneo, Maneo, fiară rea,
Vitejia ţi-e fuga,
Că, de m-ai junghiat hoţeşte,
Mi-ai fugit şi mişeleşte,
Ia mai stai ca să-ţi vorbesc,
Pagubele să-ţi plătesc,
Pagubele
Cu tăişul,
Faptele
Cu ascuţişul!"

(*Toma Alimoş*)

Cerinţe:

A.

1. Enumeraţi şase adverbe formate prin derivare după modelul din text.
2. Indicaţi sensurile substantivului *fiare*.
3. Precizaţi felul ultimelor trei propoziţii.
4. Realizaţi expansiunea cuvântului *mişeleşte*.
5. Precizaţi felul articolelor din text şi exemplificaţi celelalte tipuri de articol.

B.

1. Este corectă despărţirea în silabe:
   ☐ a) fi-a-ră, re-a, fu-ga;
   ☐ b) fia-ră, rea, fu-ga;
   ☐ c) fi-a-ră, rea, fug-a.

2. În text apar pronume cu valoare stilistică:
   ☐ a) D etic;
   ☐ b) D posesiv;
   ☐ c) pronume cu valoare neutră.
3. Structura „fiară rea” este alcătuită din:
   ☐ a) substantiv în N + adj. în N;
   ☐ b) substantiv în V + adj. în N;
   ☐ c) substantiv în V + adj. în V.
4. Cuvântul *şi* are valoare de:
   ☐ a) conjuncţie fără funcţie sintactică;
   ☐ b) adverb cu funcţie sintactică;
   ☐ c) adverb fără funcţie sintactică.
5. În text există pronume cu:
   ☐ a) formă accentuată;
   ☐ b) formă neaccentuată;
   ☐ c) cu ambele forme.

C.

1. Sintagma „fiară rea” este:
   ☐ a) metaforă;
   ☐ b) comparaţie;
   ☐ c) epitet.
2. Numiţi operele studiate care valorifică limbajul popular.
3. Definiţi şi exemplificaţi comparaţia.
4. Stabiliţi patru caracteristici importante ale speciei basm.

III.
1. Folosiţi în enunţuri termenii: *cinic, exasperant*.
2. Daţi sinonimele neologice pentru: *a aşeza, nevinovat*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *orgie* – *urgie*.
4. Corectaţi: „Am împodobit cu ornamente bradul de Crăciun”.
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) verb impersonal cu pronume în Ac;
   b) conjuncţia *şi* cu sens adversativ.

TESTUL 61

I. Susţineţi caracterul de operă literară al *Amintirilor din copilărie (fragment)* de Ion Creangă.

II. Se dă textul:

„Pare-că şi trunchii vecinici poartă suflete sub coajă,
Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.”

(Mihai Eminescu – *Călin (File din poveste)*)

Cerinţe:

A.

1. Despărţiţi în silabe: *suflete*, *coajă*, *printre*, *glas*.
2. Selectaţi cuvintele care prezintă abateri de la limba literară. Motivaţi folosirea lor.

3. Încadraţi într-o clasă lexicală cuvintele: *proastă, vrajă*. Argumentaţi.
4. Precizaţi felul ultimei propoziţii şi contrageţi în partea de propoziţie corespunzătoare.
5. Ilustraţi o altă valoare morfologică a cuvintelor *ce, lor*.

B.

1. Verbul *a părea* din text este:
   - ☐ a) predicativ, personal;
   - ☐ b) copulativ;
   - ☐ c) predicativ, impersonal.
2. Este corect:
   - ☐ a) coaje;
   - ☐ b) coarjă;
   - ☐ c) coajă.
3. Verbul *a părea* la diateza reflexivă poate fi regent:
   - ☐ a) SB;
   - ☐ b) PR;
   - ☐ c) CD.

   Exemplificaţi.
4. Precizaţi articolele substantivului din structura: „cu a glasului lor vrajă":
   - ☐ a) articol hotărât;
   - ☐ b) articol genitival + hotărât;
   - ☐ c) articol nehotărât + hotărât.
5. Pronumele *ce* poate intra în componenţa unei locuţiuni:
   - ☐ a) conjuncţionale;
   - ☐ b) adverbiale;
   - ☐ c) substantivale.

C.

1. Prezentaţi rolul personificării în versurile selectate.
2. Prezentaţi succint efectul artistic realizat prin intermediul inversiunii.

   Completaţi:
3. Peisajul descris în aceste versuri este:

   a) ...

   b) ...

   c) ...
4. Elementele de factură populară care se regăsesc în versurile date sunt:

   a) ...

   b) ...

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *umanitate, maliţios*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *ruşinos, vinovat*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *lacună – lagună*.
4. Corectaţi: „Numitul avea antecedente penale mai vechi".
5. Construiţi conform cerinţelor:

   a) un pronume posesiv, persoana I, caz G;

   b) un adjectiv pronominal, demonstrativ, caz D.

TESTUL 62

I. Realizaţi în maxim 25 de rânduri rezumatul operei *Sobieski şi românii* de Costache Negruzzi.

II. Se dă textul:

„Pe inimă şi paloş rugina nu s-au pus
O! Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi zile de trai
Pân' ce-oi strivi toţi lupii, toţi şerpii de pe plai!
Fă tu să-mi pară numai atunci paloşul greu
Când inima-nceta-va să bată-n pieptul meu,
Şi-atunci inima numai de-a bate să încete
Când voi culca sub ţărnă a duşmanilor cete!"

(Vasile Alecsandri – *Dan, căpitan de plai*)

Cerinţe:

A.

1. Daţi sinonime cuvintelor: *plai, ţărnă, cete*.
2. Ilustraţi caracterul polisemantic al cuvintelor: *a strivi, a bate*.
3. Enumeraţi verbele nepredicative din text.
4. Explicaţi folosirea semnelor ortografice.
5. Construiţi trei subordonate diferite al căror element regent să fie câte o locuţiune; precizaţi felul ei.

B.

1. Grupurile vocalice ale cuvintelor din rimă conţin:
   ☐ a) diftong;
   ☐ b) hiat;
   ☐ c) ambele.
2. În text există:
   ☐ a) adjective propriu-zise;
   ☐ b) adjective pronominale; precizaţi cazul lor;
   ☐ c) adjective invariabile.
3. Structura „numai de-a bate" se analizează:
   ☐ a) în ansamblu;
   ☐ b) numai de; a bate;
   ☐ c) numai; de-a bate.
4. Contrageţi ultima propoziţie subordonată:
   ☐ a) CŢ;
   ☐ b) CT;
   ☐ c) CZ.
5. Precizaţi funcţiile sintactice ale elementelor relaţionale:
   ☐ a) pronume relative;
   ☐ b) conjuncţii;
   ☐ c) adverbe relative;
   ☐ d) prepoziţii.

C.

1. În fragmentul dat apar :
   - ☐ a) personificări ;
   - ☐ b) metafore ;
   - ☐ c) epitete ;
   - ☐ d) inversiuni.
2. Structura „Doamne sfinte" exprimă :
   - ☐ a) invocație ;
   - ☐ b) rugă fierbinte ;
   - ☐ c) admirație.
3. Comentați sugestiile stilistice realizate prin termenii populari.
4. Enumerați trăsăturile caracteristice ale eroului principal care reies din aceste versuri.

III. 1. Folosiți în enunțuri termenii : *pueril, decent*.
2. Dați sinonime neologice : *îndemânatec, izgonit*.
3. Folosiți corect următoarele paronime : *miner – minier*.
4. Corectați : „Învățătura te perfecționează deplin".
5. Construiți conform cerințelor :
   a) un complement circumstanțial de loc, caz D ;
   b) un adjectiv invariabil, nume predicativ.

TESTUL 63

I. Prezentați succint concepția despre viață și moarte din poezia *Vara* de George Coșbuc.

II. Se dă textul :

„Însă a doua zi după asta, iaca și mătușa Măriuca lui moș Andrei vine la noi, c-o falcă-n ceriu și cu una-n pământ și se ia la ciondănit cu mama din pricinea mea.

– Mai auzit-ai dumneata cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza, care, zicea mătușa cu jale, ne trezește des-dimineață la lucru de atâția ani ?"

(Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

Cerințe :

A.

1. Explicați prin sinonime cuvântul *jale*.
2. Indicați partea de vorbire, funcția sintactică și rolul stilistic al cuvântului *iaca*.
3. Ilustrați funcția de atribut a pronumelui *noi*.
4. Stabiliți felul penultimei propoziții și explicați punctuația ei.
5. Contrageți propoziția atributivă.

B.

1. Indicați rostirea recomandabilă :
   - ☐ a) iată ;
   - ☐ b) iaca ;
   - ☐ c) iacătă.

2. Cuvintele evidenţiate (mătuşa *Măriuca*, moş *Andrei*) sunt:
☐ a) apoziţii în N;
☐ b) atribute în Ac;
☐ c) subiect.
3. Se scrie şi se pronunţă corect:
☐ a) des-dimineaţă;
☐ b) dis-dimineaţă;
☐ c) dis-de-dimineaţă.
4. În text există:
☐ a) locuţiuni substantivale;
☐ b) locuţiuni adverbiale;
☐ c) locuţiuni verbale;
☐ d) locuţiuni prepoziţionale.
Selectaţi-le!
5. Sintagma „din pricina mea" este în cazul:
☐ a) G;
☐ b) D;
☐ c) Ac.

C.

1. Fragmentul selectat prezintă:
☐ a) stil direct;
☐ b) stil indirect;
☐ c) stil indirect liber.
2. Limba populară folosită de Ion Creangă este deosebit de expresivă. Argumentaţi prin exemple din textul studiat.
3. Umorul popular din partea a IV-a a *Amintirilor* se realizează prin:
a) ...
b) ...
4. Ion Creangă este un maestru al:
a) ...
b) ...
c) ...

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *aritmic*, *destins*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a jigni*, *cuviincios*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *pensie* – *pensiune*.
4. Corectaţi: „Filmul s-a încheiat cu un happy-end fericit".
5. Construiţi conform cerinţelor:
a) un adjectiv cu funcţie sintactică de complement indirect;
b) un NP exprimat prin locuţiune adjectivală.

TESTUL 64

I. Povestiţi firul epic urmărind specificul expoziţiunii din opera *La Vulturi*, de Gala Galaction.

II. Se dă textul:

„Şi cum stam eu acum şi mă chiteam în capul meu că şerpe cu pene nu poate să fie, după cum auzisem din oameni că se află prin scorburi câteodată şi şerpi, unde nu mă îmbărbătez în sine-mi şi iar bag mâna să scot pupăza... pe ce-a fi... dar ea, sărmana, se vede că se mistuise de frica mea prin cotloanele scorburei, undeva, căci n-am mai dat de dânsa nicăieri; parcă intrase în pământ."

(Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe:

A.

1. Despărţiţi în silabe cuvintele: *cotloanele, scorburi, câteodată, undeva.*
2. Indicaţi sinonimele cuvintelor: *chiteam, sărmana, câteodată, mă îmbărbătez.*
3. Stabiliţi valoarea verbului *a fi* din text şi exemplificaţi valoarea sa de verb copulativ impersonal.
4. Stabiliţi felul primelor 5 propoziţii din fraza dată.
5. Indicaţi segmentarea corectă a propoziţiilor din structura: „că şarpe cu pene nu poate să fie".

B.

1. Elementul relaţional „cum" este:
   - ☐ a) adverb relativ, complement circumstanţial de mod;
   - ☐ b) adverb relativ, fără funcţie sintactică;
   - ☐ c) conjuncţie.
2. Pronumele „mi" (în sine-*mi*) are cazul:
   - ☐ a) G;
   - ☐ b) Ac;
   - ☐ c) D.
3. În construcţia: „Mă îmbărbătez *în sinea* mea", cuvântul subliniat este:
   - ☐ a) pronume reflexiv;
   - ☐ b) substantiv;
   - ☐ c) adverb.
4. În frază există:
   - ☐ a) SB;
   - ☐ b) PR;
   - ☐ c) AT.
5. În construcţia „se poate duce", verbul are diateza:
   - ☐ a) activă;
   - ☐ b) reflexivă;
   - ☐ c) pasivă.

C.
1. În *Amintiri din copilărie*, Ion Creangă este :
   ☐ a) narator ;
   ☐ b) erou ;
   ☐ c) evocator.
2. Creangă a realizat personajului Nică un portret :
   ☐ a) complex ;
   ☐ b) fizic ;
   ☐ c) moral.
3. Prezentaţi succint specificul artei narative a lui Ion Creangă.
4. Susţineţi cu argumente faptul că Ion Creangă foloseşte tehnica orală a spunerii.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii : *subminare, nonconformist.*
2. Daţi sinonime neologice pentru : *nesuferit, întâmplător.*
3. Folosiţi corect următoarele paronime : *motivare – motivaţie.*
4. Corectaţi : „Ai grijă să nu îngheţi de frig ! ".
5. Construiţi conform cerinţelor :
   a) un complement circumstanţial de cauză exprimat prin verb la modul gerunziu, diateza reflexivă ;
   b) un nume predicativ exprimat prin pronume interogativ, caz Ac.

TESTUL 65

I. Argumentaţi într-o compunere faptul că Ion Creangă este un mare povestitor.

II. Se dă textul :

„Madam Popescu mai sărută o dată dulce pe maioraşul, îl scuipă, să nu-l deoache, şi-l lasă jos. El a pus sabia în teacă, salută milităreşte şi merge într-un colţ al salonului unde, pe două mese, pe canapea, pe foteluri şi pe jos, stau grămădite fel de fel de jucării..."

(I.L. Caragiale – *Vizită...*)

Cerinţe :

A.
1. Stabiliţi structura fonetică şi lexicală a cuvintelor derivate.
2. Comentaţi omonimia : *mai ; o dată.*
3. Argumentaţi caracterul polisemantic al verbului *a pune*.
4. Explicaţi folosirea cratimei în acest fragment.
5. Stabiliţi felul propoziţiilor subordonate din fraza dată.

B.
1. Substantivul *Popescu* este :
   ☐ a) atribut, caz N ;
   ☐ b) atribut, caz Ac ;
   ☐ c) subiect.
2. Sintagma „pe jos" este în cazul :
   ☐ a) Ac ;
   ☐ b) N ;
   ☐ c) nu are caz.

3. *O dată* este:
   - ☐ a) numeral adverbial;
   - ☐ b) substantiv;
   - ☐ c) numeral cardinal.
4. În text este ilustrată conversiunea:
   - ☐ a) adjectiv → adverb;
   - ☐ b) adverb → adjectiv.
5. În text există pronume care:
   - ☐ a) au categoria pesoanei;
   - ☐ b) nu au categoria persoanei;
   - ☐ c) ambele situaţii.

C.

1. Fragmentul selectat se evidenţiază prin:
   - ☐ a) comic;
   - ☐ b) ridicol;
   - ☐ c) obiectivitate.
2. În acest fragment naratorul este:
   - ☐ a) personaj-narator;
   - ☐ b) I.L. Caragiale;
   - ☐ c) un personaj prin excelenţă caragialian.
3. Identificaţi trei elemente specifice artei narative a lui I.L. Caragiale.
4. Precizaţi rolul stilistic al enumeraţiilor (juxtapunerii).

III.
1. Folosiţi în enunţuri termenii: *hâtru, juvenil.*
2. Daţi sinonime neologice pentru: *chemare, bănesc.*
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *consultare – consultaţie.*
4. Corectaţi: „El a avansat la stânga".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) un atribut substantival în caz D;
   b) un complement exprimat prin verb la diateza pasivă.

TESTUL 66

I. Argumentaţi caracterul epico-liric al fragmentului studiat din poemul *Călin(File din poveste)* de Mihai Eminescu.

II. Se dă textul:

„Dar ce zgomot se aude? Bâzâit ca de albine?
Toţi se uită cu mirare şi nu ştiu de unde vine,
Până văd păienjenişul între tufe ca un pod,
Peste care trece-n zgomot o mulţime de norod."

(Mihai Eminescu – *Călin(File din poveste)*)

Cerinţe:

A.

1. Folosiţi cu sens figurat termenii: *păienjenişul, bâzâit.*
2. Prezentaţi paronimele pornind de la: *pod, vine.*

3. Precizaţi felul P_2.
4. Indicaţi felul substantivului *mulţime* şi completaţi seria cu alte patru elemente.
5. Schimbaţi valoarea morfologică a cuvântului *toţi*, folosindu-l în cazul dativ.

B.

1. Selectaţi cuvintele care conţin hiat. Ele prezintă hiat:
   ☐ a) în interiorul cuvântului;
   ☐ b) în sintaxă fonetică.
   Cum se poate evita hiatul?
2. Cuvântul „ce" are valoare de:
   ☐ a) pronume relativ;
   ☐ b) adjectiv pronominal relativ;
   ☐ c) pronume interogativ;
   ☐ d) adjectiv pronominal interogativ.
3. Sintagma „de unde" este:
   ☐ a) complement, caz Ac;
   ☐ b) complement;
   ☐ c) atribut, caz Ac.
4. Ce propoziţii subordonate nu poate introduce pronumele *care*:
   ☐ a) CNS;
   ☐ b) PR;
   ☐ c) CL.
5. Fraza este alcătuită din:
   ☐ a) 5 propoziţii;
   ☐ b) 6 propoziţii;
   ☐ c) 7 propoziţii.

C.

1. Prezentaţi modul de expunere folosit în fragmentul dat din poemul *Călin*.
2. Indicaţi rolul construcţiilor interogative din primul vers.
3. Fragmentul selectat evidenţiază elemente care susţin:
   ☐ a) solemnitatea;
   ☐ b) umorul;
   ☐ c) duioşia;
   ☐ d) fabulosul.
4. Tonalitatea generală a poemului este: ...

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *intangibil, atemporal*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a vorbi, frumos*.
3. Folosiţi corect paronimele: *fragmentat – fragmentar*.
4. Corectaţi: „Fiecare dintre noi suntem solitari cu ei".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) verb la diateza reflexivă, mod imperativ;
   b) adverbul *cum* – nume predicativ într-o propoziţie atributivă.

TESTUL 67

I. Argumentaţi succint ideea că *Neamul Şoimăreştilor* de Mihail Sadoveanu este un roman.

II. Se dă textul:

„Mă trezeşte mama într-o dimineaţă din somn, cu vai-nevoie, zicându-mi: «Scoală, duglişule, înainte de răsăritul soarelui; iar vrei să te pupe cucul arminesc şi să te spurce, ca să nu-ţi meargă bine toată ziua»..."

(Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe:

A.

1. Stabiliţi accentul, numărul silabelor şi partea de vorbire a cuvintelor: *dimineaţa, ziua, înainte de*.
2. Precizaţi sensul cuvintelor populare folosite de Creangă şi indicaţi echivalentele din limba literară.
3. Indicaţi categoria morfologică a sintagmei: „cu vai-nevoie" şi enumeraţi alte patru exemple.
4. Stabiliţi funcţia sintactică a verbului la mod impersonal şi exemplificaţi alte trei.
5. Ilustraţi patru sensuri ale verbului *a merge* în locuţiuni (expresii).

B.

1. Cuvântul „mă" (*mă* trezeşte) este:
   - ☐ a) pronume personal;
   - ☐ b) pronume reflexiv;
   - ☐ c) pronume reflexiv – marca diatezei.
2. Termenul *iar* este:
   - ☐ a) conjuncţie;
   - ☐ b) interjecţie;
   - ☐ c) adverb.
3. Adverbul *bine* poate îndeplini funcţiile:
   - ☐ a) atribut;
   - ☐ b) subiect;
   - ☐ c) nume predicativ.

   Exemplificaţi-le.
4. Propoziţia P_2 este:
   - ☐ a) CD;
   - ☐ b) PP;
   - ☐ c) SB.
5. Indicaţi şi exemplificaţi alte propoziţii subordonate introduse prin conjuncţia „că":

   a) ...

   b) ...

   c) ...

   d) ...

C.

1. Opera *Amintiri din copilărie* este:
   - ☐ a) roman;
   - ☐ b) lung monolog;
   - ☐ c) scenetă dramatizată.
2. Trăsătura dominantă a operei lui Creangă este:
   - ☐ a) ironia;
   - ☐ b) umorul;
   - ☐ c) limbajul afectiv.
3. Prezentaţi două particularităţi ale scrisului lui Ion Creangă reliefate în acest fragment.
4. Susţineţi cu argumente că în *Amintiri din copilărie* autorul transfigurează limbajul popular.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *eroare, mutaţie*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a încolţi, izgonit*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a evoca – a invoca*.
4. Corectaţi: „El continuă să-şi menţină mai departe punctul de vedere".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) un atribut verbal exprimat prin verb la diateza pasivă;
   b) un adjectiv provenit din adverb cu funcţia de atribut.

TESTUL 68

I. Povestiţi episodul pedepsirii lui Stroe Orheianu de către viteazul Tudor Şoimaru, aşa cum este relatat de Mihail Sadoveanu în romanul *Neamul Şoimăreştilor*.

II. Se dă textul:

„– Te mai doare nasul, puişorule? întrebă mam'mare.
– Nu..., răspunde Goe.
– Să moară mam'mare?
– Să moară!
– Ad' să-l pupe mam' mare, că trece!"

(I.L. Caragiale – *D-l Goe...*)

Cerinţe:

A.

1. Enumeraţi 6 cuvinte formate cu alţi diftongi decât cu cei din text.
2. Daţi exemple de termeni derivaţi din seria *puişor*..., sugerând intenţii variate.
3. Argumentaţi caracterul polisemantic al verbului *a trece*.
4. Daţi 5 sinonime pentru verbul *a muri*.
5. Explicaţi folosirea apostrofului.

B.

1. În structura: „Goe, *puişorule*!" cuvântul subliniat este:
   - ☐ a) caz N, subiect;
   - ☐ b) caz V, fără funcţie sintactică;
   - ☐ c) caz V, atribut.

2. Indicaţi modul verbului „să moară" :
   - ☐ a) conjunctiv ;
   - ☐ b) imperativ ;
   - ☐ c) indicativ.
3. Precizaţi felul ultimei propoziţii :
   - ☐ a) CI ;
   - ☐ b) CZ ;
   - ☐ c) CS.
4. În text există :
   - ☐ a) 6 PP ;
   - ☐ b) 5 PP ;
   - ☐ c) 7 PP.
5. Verbul *doare* este urmat de :
   - ☐ a) complement direct ;
   - ☐ b) subiect ;
   - ☐ c) complement indirect.

C.

1. Indicaţi două trăsături ale personajului mam' mare desprinse din replicile date lui Goe.
2. Extrageţi din fragmentul selectat elementele care sunt specifice stilului retoric.
3. În schiţă rolul important îl deţine :
   - ☐ a) dialogul ;
   - ☐ b) naraţiunea ;
   - ☐ c) descrierea.
4. Fragmentul selectat atestă :
   - ☐ a) relaţiile dintre personaje ;
   - ☐ b) caracterul scenic ;
   - ☐ c) dramatismul situaţiei.

III.
1. Folosiţi în enunţuri termenii : *strident, amical.*
2. Daţi sinonime neologice pentru : *a îngropa, oboseală.*
3. Folosiţi corect următoarele paronime : *captivat – captivant.*
4. Corectaţi : „Am vizitat atelierul de cizmărie".
5. Construiţi conform cerinţelor :
   a) un substantiv cu funcţia de subiect al verbului *trebuie* ;
   b) un complement circumstanţial de loc exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată.

TESTUL 69

I. Argumentaţi succint faptul că *Paşa Hassan* de George Coşbuc este o baladă cultă.

II. Se dă textul :

„– Boierule, strigă Şoimaru cu ochii scăpărând, ai greşit dac-ai venit în vizuina lupului ! Eu mai am un braţ tare şi te voi aşeza cu pieptul pe mormântul părintelui meu, pe care tu l-ai ucis cu buzduganul lui Aron ! Ai ucis : ţi-a venit ceasul pedepsei ! "

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerințe:

A.

1. Folosiți în propoziții verbul *a se așeza* la persoana a III-a singular, mod indicativ.
2. Exemplificați o altă valoare morfologică a cuvântului *meu*, folosind cazul G.
3. Stabiliți felul propoziției numărul 3.
4. Indicați funcțiile sintactice ale pronumelor: *pe care*, *ți*, *l*.
5. Explicați folosirea semnului exclamării.

B.

1. Stabiliți și exemplificați faptul că substantivul „ceas" este:
   ☐ a) cuvânt polisemantic
   ☐ b) cuvânt omonim
2. Indicați funcția sintactică a cuvântului subliniat în structura: „cu ochii *scăpărând*":
   ☐ a) complement circumstanțial de mod;
   ☐ b) atribut adjectival;
   ☐ c) atribut verbal.
3. Precizați valoarea morfologică a verbului *a avea* din text:
   ☐ a) verb predicativ;
   ☐ b) verb impersonal;
   ☐ c) verb auxiliar.
4. *Lui* („*lui* Aron") aparține clasei gramaticale:
   ☐ a) pronume;
   ☐ b) articol hotărât;
   ☐ c) articol nehotărât.

Exemplificați folosirea sa împreună cu un substantiv feminin.

5. Ce tipuri de propoziții subordonate nu poate introduce conjuncția *dacă*:
   ☐ a) CNS;
   ☐ b) CL;
   ☐ c) CT.

C.

1. Dați două argumente din fragmentul selectat în sprijinul ideii că Sadoveanu este un neîntrecut psiholog.
2. Selectați și prezentați rolul termenilor figurați în planul narativ al fragmentului extras.
3. Tonalitatea imperativă a pasajului se explică prin:
   a) ...
   b) ...
   c) ...
4. Culoarea locală și atmosfera de epocă se realizează în acest fragment din romanul sadovenian prin:
   a) ...
   b) ...
   c) ...

III. 1. Folosiți în enunțuri termenii: *externat, feroce*.
2. Dați sinonime neologice pentru: *a făgădui, statornic*.
3. Folosiți corect următoarele paronime: *deferență – diferență*.
4. Corectați: „Alcoolemia în sânge era mărită".

5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) subiect exprimat prin verb impersonal;
   b) substantiv în cazul V, cu funcţie de atribut apoziţional.

TESTUL 70

I. Susţineţi cu argumente caracterul liric al poeziei *Iarna* de Vasile Alecsandri.

II. Se dă textul:

„Călăreţii împlu câmpul şi roiesc după un semn
Şi în caii lor sălbateci bat cu scările de lemn,
Pe copite iau în fugă faţa negrului pământ,
Lănci scânteie lungi în soare, arcuri se întind în vânt,
Şi ca nouri de aramă şi ca ropotul de grindeni,
Orizontu-ntunecându-l, vin săgeţi de pretutindeni,
Vâjâind ca vijelia şi ca plesnetul de ploaie...
Urlă câmpul şi de tropot şi de strigăt de bătaie."

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea III*)

Cerinţe:

A.

1. Daţi un exemplu din text în care sunetul *i* să reprezinte o vocală şi o semivocală.
2. Stabiliţi prin sinonime diferite sensuri ale cuvintelor: *orizont, bătaie*.
3. Indicaţi alte funcţii sintactice decât în text formate cu prepoziţia *de*.
4. Subliniaţi două cuvinte care nu au funcţie sintactică. Explicaţi.
5. Daţi exemple de 4 locuţiuni diferite din care să facă parte cuvântul *faţă*.

B.

1. În versul al treilea articolul *lui* este:
   - ☐ a) al substantivului;
   - ☐ b) al adjectivului;
   - ☐ c) este împrumutat de la substantiv.
2. Cuvântul *lor* este:
   - ☐ a) pronume posesiv;
   - ☐ b) adjectiv pronominal posesiv;
   - ☐ c) pronume personal.
3. Verbul *vâjâind* are funcţia sintactică de:
   - ☐ a) complement circumstanţial de timp;
   - ☐ b) atribut;
   - ☐ c) complement circumstanţial de mod.
4. Se poate realiza expansiunea unui:
   - ☐ a) predicat verbal (*împlu*);
   - ☐ b) predicat nominal;
   - ☐ c) numai a numelui predicativ.

5. Sintagma „de pretutindeni" este în cazul :
   ☐ a) A ;
   ☐ b) N ;
   ☐ c) nu are caz.

C.
1. Numiţi procedeul artistic din versul : „Vâjâind ca vijelia...".
2. Prezentaţi rolul stilistic al verbelor în această secvenţă poetică.
   Completaţi :
3. Mihai Eminescu îmbină cu măiestrie procedee artistice precum :
   a) ...
   b) ...
   c) ...
   Exemple :
4. Poetul Eminescu abordează în creaţiile sale ritmul :
   a) ....
   b) ...
   Exemple :

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii : *perpetuu, rudimentar*.
2. Daţi sinonime neologice pentru : *vedenie, stăruitor*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime : *suveran – suzeran*.
4. Corectaţi : „Cel mai esenţial este să-ţi faci planuri de viitor".
5. Construiţi conform cerinţelor :
   a) un adverb predicativ regent pentru o PS ; stabiliţi felul ei ;
   b) un verb nepredicativ la modul gerunziu ;

TESTUL 71

I. Argumentaţi succint încadrarea operei *Vizită...* de I.L. Caragiale în specia schiţei.

II. Se dă textul :

„– Nu vă supără fumul de tutun ? întreb eu pe madam Popescu.

– Vai de mine ! la noi se fumează... Bărbatu-meu fumează... şi... dumnealui... mi se pare că-i cam place.

Şi zicând «dumnealui», mama mi-arată râzând pe domnul maior.

– A ! zic eu, şi dumnealui ?

– Da, da, dumnealui ! să-l vezi ce caraghios e cu ţigara-n gură, să te prăpădeşti de râs... ca un om mare..."

(I.L. Caragiale – *Vizită...*)

Cerinţe :

A.
1. Precizaţi funcţia sintactică a cuvântului subliniat în sintagma „Madam *Popescu*" :
   ☐ a) atribut genitival ;
   ☐ b) atribut substantival prepoziţional ;
   ☐ c) atribut apoziţional.

2. Cuvântul *caraghios* conţine:
   ☐ a) diftong;
   ☐ b) hiat;
   ☐ c) triftong.
3. Exemplificaţi omonimia:
   cazuală: *dumnealui* (cazuri diferite);
   temporală: *supără* (valori temporale diferite).
4. Stabiliţi natura morfologică a verbului *se pare*:
   ☐ a) verb predicativ;
   ☐ b) verb copulativ;
   ☐ c) verb impersonal.
5. Verbul *se pare* este regent pentru:
   ☐ a) PR;
   ☐ b) CI;
   ☐ c) SB.

B.

1. Precizaţi alte funcţii sintactice ale vrebului *râzând*.
2. Stabiliţi valoarea morfologică a cuvântului *ce* („*ce* caraghios e...").
3. Indicaţi funcţia sintactică a cuvântului *şi* („*şi* dumnealui?").
4. Motivaţi folosirea «...».
5. Precizaţi felul şi structura ultimei propoziţii.

C.

1. Susţineţi cu argumente din text comicul şi ironia caragialească
2. Comentaţi utilizarea sintagmei: *domnul maior*.
3. Textul dialogat prezintă:
   ☐ a) oralitate;
   ☐ b) spontaneitate;
   ☐ c) ridicol.
4. În opera *Vizită* I.L. Caragiale satirizează:
   ☐ a) moravuri sociale;
   ☐ b) moravuri familiale;
   ☐ c) mahalaua.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *primordial, desuet*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *binevoitor, a bănuit*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *destins – distins*.
4. Corectaţi: „El preferă cel mai mult să citească".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) un pronume nehotărât, invariabil, cu funcţie de complement direct;
   b) substantiv în cazul V, articulat.

TESTUL 72

I. Povestiţi în 20 de rânduri desfăşurarea acţiunii operei *Sobieski şi românii* de Costache Negruzzi.

II. Se dă textul:

„Îndată se făcu loc moldovenilor, carii, luându-şi rănitii, se îndreptară către munţi. În vreme ce oastea se cobora încet la vale, iar cetatea cu porţile deschise, purtând pe zidurile sale urmele bombelor duşmăneşti, rămase singură pe culmea înverzită, ca un mare schelet uriaş."

(Costache Negruzzi – *Sobieski şi românii*)

Cerinţe:

A.

1. Despărţiţi în silabe cuvintele derivate din text.
2. Selectaţi arhaismele, precizaţi felul lor şi forma literară.
3. Precizaţi partea de vorbire şi funcţia sintactică a cuvântului *deschise* („porţile *deschise*").
4. Contrageţi propoziţiile subordonate.
5. Selectaţi din text un verb care poate avea forme la toate diatezele şi ilustraţi funcţia sa de complement.

B.

1. Propoziţia numărul trei are ca element relaţional:
   - ☐ a) conjuncţie;
   - ☐ b) locuţiune conjuncţională;
   - ☐ c) pronume relativ.
2. Verbul *purtând* are funcţia:
   - ☐ a) atribut verbal;
   - ☐ b) atribut adjectival;
   - ☐ c) complement circumstanţial de mod.
3. Verbul *rămâne* constituie:
   - ☐ a) predicat verbal;
   - ☐ b) predicat nominal;
   - ☐ c) predicat nominal incomplet.
4. În text există:
   - ☐ a) pronume posesiv;
   - ☐ b) pronume reflexiv – dativ posesiv;
   - ☐ c) adjectiv pronominal posesiv.
5. Verbul „a face" este:
   - ☐ a) predicat verbal;
   - ☐ b) predicat nominal;
   - ☐ c) predicat verbal în locuţiune.

C.

1. Transformaţi comparaţia din text într-o metaforă.
2. Prezentaţi patru caracteristici ale artei narative din acest fragment.

3. Alegeţi răspunsul corect:
– Cel mai pregnant procedeu artistic din text este:
☐ a) metaforă;
☐ b) hiperbolă;
☐ c) antiteză.
– Imaginea cetăţii în acest pasaj final este construită prin:
☐ a) simetrie;
☐ b) antiteză;
☐ c) alte procedee.

III. 1. Folosiţi în propoziţii cuvintele: *discipol, relicvă.*
2. Daţi sinonime neologice pentru: *nepotrivire, obişnuit.*
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *numeral – numerar.*
4. Corectaţi: „Cântăreţul a dat chiar el însuşi autografe publicului".
5. Construiţi conform cerinţelor:
a) un pronume personal, caz dativ, fără funcţie sintactică;
b) un substantiv în cazul genitiv, nearticulat.

TESTUL 73

I. Argumentaţi ideea că *Greuceanu* este o creaţie populară.

II. Se dă textul:

„Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împrejur, în depărtare,
Ca fantasme albe plopii înşiraţi se pierd în zare,
Şi pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se văd satele pierdute sub clăbucii albi de fum."

(Vasile Alecsandri – *Iarna*)

Cerinţe:

A.

1. Identificaţi în text cuvintele folosite cu sens figurat.
2. Explicaţi folosirea virgulei.
3. Notaţi patru locuţiuni adverbiale de loc.
4. Stabiliţi deosebirile gramaticale dintre: *Văd satele pierdute/ Se văd satele pierdute.*
5. Indicaţi locuţiuni care au în componenţa lor cuvântul *fără*. Precizaţi felul lor.

B.

1. Cuvântul *împrejur* este:
☐ a) arhaism fonetic;
☐ b) regionalism fonetic;
☐ c) regionalism lexical.
Motivaţi alegerea.
2. Verbul *se văd* este la diateza:
☐ a) pasivă;
☐ b) reflexivă;
☐ c) reflexiv-pasivă.

3. Verbul *e* are valoare:
   ☐ a) copulativă;
   ☐ b) predicativă;
   ☐ c) auxiliară.
4. Cuvântul *tot* are valoare de:
   ☐ a) pronume nehotărât;
   ☐ b) substantiv;
   ☐ c) adverb.
5. Complementele din text sunt în cazul:
   ☐ a) Ac;
   ☐ b) G;
   ☐ c) D.

C.
1. Prezentaţi efectul artistic al comparaţiei din strofa citată.
2. Motivaţi utilizarea enumeraţiei în această strofă din poezia *Iarna* de Vasile Alecsandri.
3. Enumeraţi trei argumente pentru a susţine că poezia *Iarna* de Vasile Alecsandri este o operă lirică:
   a) ...
   b) ...
   c) ...
4. Alegeţi varianta corectă:
   În acest pastel discursul poetic este marcat de:
   ☐ a) pitoresc;
   ☐ b) bucurie;
   ☐ c) admiraţie;
   ☐ d) mister.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *exaltat, snob*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *intrare, a născoci*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *omis – emis*.
4. Corectaţi: „O primă prioritate o constituie familia".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) un adjectiv posesiv în Ac;
   b) o propoziţie CT, introdusă prin conjuncţia *să*.

TESTUL 74

I. Argumentaţi ideea că opera *La Vulturi!* de Gala Galaction este o nuvelă socială cu elemente psihologice.

II. Se dă textul:
„A fost odată ca niciodată
A fost un împărat şi se numea împăratul Roşu."

(*Greuceanu*)

Cerinţe:

A.

1. Explicaţi grafia *împărat* şi daţi alte 4 exemple din aceeaşi serie.
2. Daţi exemple de cinci cuvinte compuse, precizând părţile de vorbire din componenţa lor.
3. Realizaţi expansiunea unui adverb din text în propoziţia corespunzătoare.
4. Explicaţi ortografia cuvintelor: *o dată, odată, o dată cu, la o dată ulterioară.*
5. Construiţi un enunţ în care substantivul *împărat* să îndeplinească o funcţie sintactică ce se construieşte întotdeauna cu prepoziţia. Precizaţi cazul şi funcţia sintactică.

B.

1. Verbul *a fost* are valoare:
   - ☐ a) predicativă;
   - ☐ b) copulativă;
   - ☐ c) auxiliară.
2. Termenul *odată* este:
   - ☐ a) substantiv;
   - ☐ b) adverb;
   - ☐ c) numeral.
3. Cuvântul *ca* are valoare de:
   - ☐ a) adverb;
   - ☐ b) prepoziţie;
   - ☐ c) prepoziţie provenită din adverb.
4. Predicatul ultimei propoziţii este:
   - ☐ a) „se numea";
   - ☐ b) „se numea împăratul";
   - ☐ c) „se numea împăratul Roşu".
5. Precizaţi cazul substantivelor din text:
   - ☐ a) N;
   - ☐ b) N şi Ac;
   - ☐ c) Ac.

C.

1. Comentaţi rolul repetiţiei în acest fragment.
2. Prezentaţi rolul şi semnificaţia formulei introductive de basm.
3. Enumeraţi alte nume de împărat şi explicaţi semnificaţia numelui.
4. Prezentaţi, prin contrast, alte formule de încheiere specifice basmului.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *postbelic, dependenţă.*
2. Daţi sinonime neologice pentru: *hrănitor, cinste.*
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *solidar – solitar.*
4. Corectaţi: „Ei s-au limitat numai la vizitarea Capitalei".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) un subiect exprimat prin verb;
   b) un atribut pronominal prepoziţional în caz G.

TESTUL 75

I. Povestiţi, indicând momentele subiectului, conţinutul poemului *Dan, căpitan de plai* de Vasile Alecsandri.

II. Se dă textul :

„– D-alelei, fecior de lele
Şi viteaz ca o muiere,
Nu fugi, că n-am dat vamă,
Nu fugi, c-o să-mi dai seamă ! ...”

(*Toma Alimoş*)

Cerinţe :

A.

1. Folosiţi în enunţuri cu sens figurat cuvintele : *vamă, viteaz*.
2. Precizaţi felul locuţiunilor din text.
3. Indicaţi diateza verbului „nu fugi ! ”. Transpuneţi verbul la diateza reflexivă, acelaşi mod.
4. Realizaţi seria sinonimică a substantivului *muiere*.
5. Precizaţi, având în vedere sensul din context, categoria lexicală a cuvântului *vamă*.

B.

1. Despărţirea corectă este :
   ☐ a) D-a-le-lei, fe-ci-or ;
   ☐ b) D-a-le-le-i, fe-cior ;
   ☐ c) D-a-le-lei, fe-cior.
2. Verbul *nu fugi* nu poate fi regent pentru :
   ☐ a) SB ;
   ☐ b) PR ;
   ☐ c) CNV.
   Motivaţi.
3. Versurile conţin :
   ☐ a) predicat verbal ;
   ☐ b) predicat nominal ;
   ☐ c) predicat verbal la diateza pasivă.
4. Cuvântul „ca” reprezintă :
   ☐ a) prepoziţie ;
   ☐ b) adverb ;
   ☐ c) prepoziţie provenită din adverb.
5. Sintagma „n-am dat vamă” se analizează :
   ☐ a) verb+substantiv ;
   ☐ b) verb+verb+substantiv ;
   ☐ c) în ansamblu.

C. Alegeţi varianta corectă.

1. Personajele caracterizate prin antiteză sunt specifice :
   ☐ a) basmului ;
   ☐ b) baladei ;
   ☐ c) nuvelei.

2. În pasajul selectat există:
   ☐ a) enumeraţie;
   ☐ b) comparaţie;
   ☐ c) metaforă.
3. Prezentaţi modalităţi de caracterizare a personajului negativ din specia basm.
4. Definiţi şi exemplificaţi repetiţia.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *insinuant, corosiv*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *lipsă, credincios*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *glacial – glaciar*.
4. Corectaţi: „El şi-a pierdut cheile-şi".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) pronume reflexiv, D posesiv;
   b) pronume posesiv, G, nume predicativ.

TESTUL 76

I. Susţineţi în cel mult 20 de rânduri caracterul popular al basmului *Greuceanu*.

II. Se dă textul:

„Până Toma se ţinea,
Murgul, măre, şi zbura,
Şi zbura tocmai ca vântul
Fără s-atingă pământul..."

(*Toma Alimoş*)

Cerinţe:

A.

1. Indicaţi sensurile proprii principale şi secundare, precum şi figurate ale verbului *a zbura*.
2. Adăugaţi pe lângă verbul *zbura* un pronume care să îndeplinească o funcţie sintactică ce apare întotdeauna fără prepoziţie.
3. Explicaţi folosirea semnelor de punctuaţie şi de ortografie.
4. Precizaţi felul ultimei propoziţii şi contrageţi-o în partea de propoziţie corespunzătoare.
5. Folosiţi două locuţiuni adverbiale pe lângă verbul *zbura*, adecvate în context.

B.

1. Este corect:
   ☐ a) a Tomei;
   ☐ b) a lui Toma;
   ☐ c) ambele forme.
2. În versul al treilea există:
   ☐ a) un adverb;
   ☐ b) două adverbe;
   ☐ c) trei adverbe.

3. Ultima propoziţie are ca element relaţional:
   ☐ a) conjuncţie simplă;
   ☐ b) locuţiune conjuncţională;
   ☐ c) conjuncţie compusă.
4. O altă valoare morfologică a cuvântului *fără* poate fi:
   ☐ a) prepoziţie;
   ☐ b) adverb;
   ☐ c) interjecţie.
5. Pronumele *se*:
   ☐ a) are funcţie sintactică;
   ☐ b) nu are funcţie sintactică.
   Motivaţi alegerea.

C.

1. În acest pasaj, personajul are dimensiuni:
   ☐ a) realiste;
   ☐ b) hiperbolice;
   ☐ c) fantastice.
2. Secvenţa redată are un rol important pentru:
   ☐ a) evocare;
   ☐ b) motivul comuniunii om – natură;
   ☐ c) dimensiunile morale ale personajului.
3. Numiţi modalităţile de caracterizare indirectă a personajului literar.
4. Prezentaţi, având în vedere contextul, două trăsături care atestă similitudini între basm şi baladă.

III.
1. Folosiţi în enunţuri termenii: *bizar, arogant.*
2. Daţi sinonime neologice pentru: *iad, făţarnic.*
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *accidentat – accidental.*
4. Corectaţi: „Ei au colaborat împreună de mulţi ani".
5. Construiţi:
   a) subiect exprimat prin verb la supin;
   b) adjectiv construit cu prefix la gradul superlativ absolut în cazul D.

TESTUL 77

I. Prezentaţi şi comentaţi însuşirile personajului Sobieski din opera *Sobieski şi românii* de Costache Negruzzi.

II. Se dă textul:

„– Cum! atâţia sunteţi?

– Zece din noi au pierit din mila Măriei tale.

– Voi aţi cutezat a vă împotrivi mie şi a-mi omorî atâţia viteji? zise regele. O, asta nu se va trece aşa! urmă turbat de mânie; trebuie o pildă pentru cei asemenea vouă, şi pilda va fi groaznică şi vrednică de faptă. Nu meritaţi a muri de sabie, ci de ştreang. Spânzuraţi-i!"

(Costache Negruzzi – *Sobieski şi românii*)

Cerinţe:

A.

1. Prezentaţi normele de scriere cu „î" şi „â", plecând de la modele din text.
2. Indicaţi valoarea numeralului *zece* şi exemplificaţi-le pe celelalte.
3. Indicaţi funcţia sintactică şi valoarea morfologică a cuvântului *atâţia*.
4. Selectaţi propoziţiile şi precizaţi cazul cu care se construiesc.
5. Realizaţi expansiunea cuvântului *groaznică*.

B.

1. În şirul de cuvinte *urmă, vouă, o, voi* sunt:
   - ☐ a) omonime;
   - ☐ b) paronime;
   - ☐ c) sinonime.
2. Predicatul propoziţiei „atâţia sunteţi" este:
   - ☐ a) PV;
   - ☐ b) PN;
   - ☐ c) PV la diateza pasivă.
3. Este corect:
   - ☐ a) nu merită a muri;
   - ☐ b) nu se merită a muri;
   - ☐ c) nu merită a se muri.
4. Verbul *trebuie*:
   - ☐ a) admite subiect;
   - ☐ b) nu admite subiect;
   - ☐ c) admite numai subiectivă.

Este corect:
   - ☐ a) Ei sunt cel mai bine pregătiţi;
   - ☐ b) Ei sunt cei mai bine pregătiţi.

5. Explicaţi omonimia *cei/ce-i*.

C.

1. În plan stilistic expresivitatea textului se manifestă prin:
   - ☐ a) frecvenţa verbului;
   - ☐ b) frecvenţa adjectivului;
   - ☐ c) lipsa procedeelor artistice.
2. Secvenţa *turbat de mânie* conţine:
   - ☐ a) personificare;
   - ☐ b) epitet;
   - ☐ c) nu conţine procedee artistice.
3. Regele Sobieski este:
   - ☐ a) personaj negativ;
   - ☐ b) personaj complex;
   - ☐ c) personaj simbolic.
4. Personajul Sobieski dovedeşte:
   - ☐ a) o concepţie realistă;
   - ☐ b) incisivitate;
   - ☐ c) impulsivitate.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii : *a expropria*, *preexistent*.
2. Daţi sinonime neologice pentru : *a muri, bătrâneţe*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime : *petrolier – petrolifer*.
4. Corectaţi : „Ce se exportă în afara ţării ?”.
5. Construiţi conform cerinţelor :
a) un complement circumstanţial de cauză exprimat prin pronume diferite în cazuri diferite ;
b) un verb la infinitiv cu valoare de imperativ.

TESTUL 78

I. Povestiţi şi comentaţi fuga disperată a paşei Hassan din balada cu acelaşi titlu de George Coşbuc.

II. Se dă textul :

„Atraşi în orizonturi de-a morţii rece pradă
Un fulger se aprinde în ochii lui pe loc.
«La luptă, Dane ! ţara-i în joc, ţara-i în foc ! »
Bătrânul Dan desprinde un paloş vechi din cui
Şi paloşul luceşte voios în mâna lui.
Bătrânul Dan pe sânu-i apasă a lui mână
Şi simte că tot bate o inimă română.”

(Vasile Alecsandri – *Dan, căpitan de plai*)

Cerinţe :

A.

1. Indicaţi silabele accentuate din primul vers.
2. Ilustraţi sensuri diferite ale cuvintelor : *pradă, orizont*.
3. Subliniaţi termenii folosiţi cu sens figurat. Folosiţi-i apoi în sens propriu.
4. Comentaţi importanţa topicii în exemplele :
„Bătrânul Dan” şi „Dan bătrânul”.
5. Contrageţi propoziţia subordonată din text în partea de propoziţie echivalentă.

B.

1. Predicatul propoziţiei „ţara-i în foc” este :
☐ a) PV ;
☐ b) PN.
2. Cuvântul *tot* are valoare de :
☐ a) pronume ;
☐ b) adverb ;
☐ c) adjectiv ;
şi are funcţia sintactică :
☐ a) complement circumstanţial de mod ;
☐ b) atribut ;
☐ c) nu are funcţie.

3. Construcţia: „La luptă, Dane!" reprezintă:
   - ☐ a) o propoziţie simplă;
   - ☐ b) nu reprezintă o propoziţie;
   - ☐ c) propoziţie eliptică.
4. Extrageţi substantivele cu prepoziţie şi indicaţi funcţia lor sintactică. Prepoziţiile sunt specifice cazurilor:
   - ☐ a) Ac;
   - ☐ b) G;
   - ☐ c) D.
5. Sintagma *pe loc* este:
   - ☐ a) substantiv+prepoziţie;
   - ☐ b) locuţiune adverbială;
   - ☐ c) prepoziţie+adverb.

C.

1. Selectaţi şi numiţi un procedeu artistic de rezonanţă folclorică din versurile citate.
2. Versul: „La luptă, Dane..." reprezintă un:
   - ☐ a) dialog;
   - ☐ b) monolog;
   - ☐ c) stil direct.
3. Explicaţi valoarea artistică a sintagmei: *inimă – română*.
4. Exemplificaţi inversiunea şi prezentaţi rolul ei stilistic în acest pasaj liric.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *solitar, invariabil.*
2. Daţi sinonime neologice pentru: *destăinuire, cerinţă.*
3. Folosiţi curent următoarele paronime: *glaciar-glaciar*.
4. Corectaţi: „Sportivii se pregătesc pentru performanţe de vârf".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) un NP exprimat prin adjectiv pe lângă un verb copulativ la modul gerunziu;
   b) o propoziţie SB cerută de verbul *a fi* impersonal.

TESTUL 79

I. Povestiţi fragmentul care constituie intriga romanului *Neamul Şoimăreştilor* de Mihail Sadoveanu.

II. Se dă textul:

„Lângă lacul care-n tremur somnoros şi lin se bate,
Vezi o masă mare-ntinsă cu făclii prealuminate
Căci din patru părţi a lumii împăraţi şi-mpărătese
Au venit ca să serbeze nunta gingaşei mirese;
Feţi-Frumoşi cu păr de aur, zmei cu solzii de oţele,
Cititorii cei de zodii şi şăgalnicul Pepele."

(Mihai Eminescu – *Călin(File din poveste)*)

Cerințe:

A.

1. Despărțiți în silabe cuvintele din primul vers.
2. Indicați 5 substantive formate după modelul: *Făt-Frumos*...
3. Numiți și exemplificați două cuvinte omonime din text.
4. Stabiliți felul propozițiilor subordonate din text.
5. Indicați alte două modalități diferite de introducere a propoziției nr. 3.

B.

1. În ultimul vers există:
   - ☐ a) 5 părți de propoziție;
   - ☐ b) 4 părți de propoziție;
   - ☐ c) 6 părți de propoziție.
2. Valoarea de propoziție a cuvântului „a" se poate întâlni la cazurile:
   - ☐ a) G;
   - ☐ b) Ac;
   - ☐ c) D.
3. Pronumele *care* are funcția:
   - ☐ a) atribut;
   - ☐ b) complement;
   - ☐ c) nu are funcție sintactică.
4. Verbul *se bate* este:
   - ☐ a) personal;
   - ☐ b) impersonal;
   - ☐ c) nepersonal.
5. Virgula este folosită pentru a marca:
   - ☐ a) intercalarea;
   - ☐ b) juxtapunerea;
   - ☐ c) cuvinte incidente.

C.

1. Numiți și exemplificați două figuri de stil diferite folosite în acest fragment de Mihai Eminescu.
2. Comentați specificul motivului legăturii om – natură așa cum apare în episodul poetic selectat.
3. Prezentați două asemănări vizibile în textul dat între poemul *Călin* și basmele populare românești.
4. Completați:
   Muzicalitatea versurilor este asigurată de:
   a) ...
   b) ...

III. 1. Folosiți în enunțuri termenii: *mimat, desuet*.
2. Dați sinonime neologice pentru: *vrajă, zgârcit*.
3. Folosiți corect următoarele paronime: *a consilia – a concilia*.
4. Corectați: „Voi schița sumar rezumatul operei."
5. Construiți conform cerințelor:
   a) pronumele nehotărât *cineva* NP în G;
   b) pronume reflexiv, Ac, complement.

TESTUL 80

I. Susţineţi cu argumente caracterul epic al poeziei *Paşa Hassan* de George Coşbuc.

II. Se dă textul:

„Eu? Îmi apăr sărăcia şi nevoile şi neamul...
Şi de-aceea tot ce mişcă-n ţara asta, râul, ramul,
Mi-e prieten numai mie, iară ţie duşman este,
Duşmănit vei fi de toate, făr-a prinde chiar de veste;
N-avem oşti, dară iubirea de moşie e un zid
Care nu se-nfiorează de-a ta faimă, Baiazid."

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea III*)

Cerinţe:

A.

1. Selectaţi din textul dat cuvintele care conţin hiat.
2. Daţi sinonime pentru cuvintele: *neamul, duşman, moşie*.
3. Indicaţi funcţia sintactică a cuvântului *asta* şi explicaţi alte două funcţii în acelaşi caz.
4. Indicaţi altă valoare gramaticală a cuvântului *iară*.
5. Enumeraţi adverbele din text şi precizaţi felul lor.

B.

1. Stabiliţi apartenenţa termenului *care* la categoria de cuvinte:
   ☐ a) omonime;
   ☐ b) polisemantice.
   Exemplificaţi.
2. Precizaţi valoarea morfologică a cuvântului *tot*:
   ☐ a) substantiv;
   ☐ b) pronume nehotărât;
   ☐ c) adverb.
3. Funcţia sintactică în text a pronumelui relativ *care* este:
   ☐ a) atribut adjectival;
   ☐ b) subiect;
   ☐ c) atribut pronominal.
4. Precizaţi cazul determinantului din sintagma „de-a ta faimă":
   ☐ a) G;
   ☐ b) Ac;
   ☐ c) N.
5. Stabiliţi structura penultimei propoziţii:
   ☐ a) NP+A+VC+S;
   ☐ b) S+A+PN;
   ☐ c) A+S+A+PN.

C.

1. Versurile conţin:
   ☐ a) enumeraţie;
   ☐ b) metaforă;
   ☐ c) antiteză;

2. Extrageţi termenii cu sens figurat.
3. Definiţi şi exemplificaţi elegia.
4. Prezentaţi câteva consideraţii asupra ritmului, rimei şi măsurii acestor versuri.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *resemnat, serafic*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a uşura, urmaş*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a eluda – a elucida*.
4. Corectaţi: „Ei vor veni câţi mai mulţi".
5. Construiţi conform cerinţelor:
a) un adjectiv fără grad de comparaţie, cu funcţia de NP;
b) un NP exprimat prin locuţiune verbală.

TESTUL 81

I. Alcătuiţi caracterizarea personajului principal din opera *Domnu Trandafir* de Mihail Sadoveanu.

II. Se dă textul:

„Greuceanu numaidecât se dete iarăşi de trei ori peste cap şi se făcu o muscă şi intră în cămara zmeilor. Acolo se ascunse într-o crăpătură de grindă de la tavanul casei şi ascultă la sfatul lor."

(*Greuceanu*)

Cerinţe:

A.

1. Despărţiţi în silabe: *numaidecât, muscă, crăpătură, grindă, sfat*.
2. Daţi sinonime neologice cuvintelor: *se făcu, tavan, sfat*.
3. Exemplificaţi patru locuţiuni (expresii) în componenţa cărora intră cuvântul *cap*.
4. Dezvoltaţi un atribut în propoziţia corespunzătoare şi precizaţi modificările survenite.
5. Indicaţi în exemple patru valori morfologice ale cuvântului *o*, precizând şi funcţiile sintactice.

B.

1. Precizaţi felul numeralului folosit în text:
☐ a) cardinal;
☐ b) distributiv;
☐ c) adverbial.
2. Verbul *se făcu* este:
☐ a) predicativ;
☐ b) copulativ.
3. Pronumele *lor* este în cazul:
☐ a) N;
☐ b) G;
☐ c) Ac.
4. În text există:
☐ a) adverbe de timp;
☐ b) adverbe de loc;
☐ c) adverbe de mod.

5. Pronumele *se* („*se* dete") este în cazul:
   - ☐ a) N;
   - ☐ b) D;
   - ☐ c) Ac;

Stabiliți dacă:
   - ☐ a) are funcție sintactică;
   - ☐ b) nu are funcție sintactică.

C.

1. Indicați două trăsături prezente în text ale basmului popular.
2. Enumerați patru expresii consacrate de basm.
3. Pesonajului Greuceanu i se construiește:
   - ☐ a) portretul fizic;
   - ☐ b) portretul moral;
   - ☐ c) portretul narativ.
4. Procedeele artistice specifice literaturii populare sunt:
   - ☐ a) hiperbola;
   - ☐ b) comparația;
   - ☐ c) metafora;
   - ☐ d) repetiția;
   - ☐ e) personificarea.

   Exemplificați din textul dat.

III. 1. Folosiți în enunțuri termenii: *transcarpatic, denotativ*.
2. Dați sinonime neologice pentru: *limbut, a înfia*.
3. Folosiți corect următoarele paronime: *a investi – a învesti*.
4. Corectați: „De la etaj vizionam panorama de ansamblu a orașului".
5. Construiți conform cerințelor:
   a) o subordonată SB având ca regent un verb la gerunziu;
   b) NP exprimat prin pronume negativ în Ac.

TESTUL 82

I. Urmărind firul narativ al romanului *Neamul Șoimăreștilor*, prezentați zbaterile lăuntrice ale personajului Tudor Șoimaru.

II. Se dă textul:

„Cad osabii ca și pâlcuri risipite pe câmpie,
În genunchi cădeau pedestrii, colo caii se răstoarnă,
Cad săgețile în valuri, care șuieră, se toarnă
Și, lovind în față, -n spate, ca și crivățul și gerul
Pe pământ lor li se pare că se năruie tot cerul."

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea III*)

Cerințe:

A.

1. Stabiliți natura grupurilor vocalice din al doilea vers.
2. Selectați cuvinte folosite cu sens figurat și utilizați-le apoi cu sensuri secundare.

3. Exemplificaţi caracterul verbului *se pare* pentru o propoziţie predicativă.
4. Stabiliţi felul ultimei propoziţii, după criteriile învăţate.
5. Precizaţi felul propoziţiilor aflate în raport de coordonare prin juxtapunere.

B.

1. Cuvântul *risipite* este:
   ☐ a) verb;
   ☐ b) adverb;
   ☐ c) adjectiv.
2. Stabiliţi clasa gramaticală în care se încadrează sintagmele: „în faţă,-n spate". Realizaţi apoi conversiunea lor:
   ☐ a) substantiv cu prepoziţie;
   ☐ b) locuţiuni adverbiale;
   ☐ c) locuţiuni prepoziţionale.
3. Verbul *se pare* este:
   ☐ a) impersonal;
   ☐ b) unipersonal;
   ☐ c) impersonal şi unipersonal.
4. În text „şi" are valoare de:
   ☐ a) conjuncţie;
   ☐ b) pronume;
   ☐ c) adverb.
5. În ultimul vers cuvântul *tot* este în cazul:
   ☐ a) Ac;
   ☐ b) D;
   ☐ c) N.

C.

1. Versurile selectate constituie secvenţă:
   ☐ a) epică;
   ☐ b) descriptivă;
   ☐ c) tablou descriptiv cu mare forţă epică.
2. Selectaţi procedeele artistice din această secvenţă poetică.
3. În textele eminesciene studiate, imaginea naturii se caracterizează prin:

Operă	Caracteristici
a)	....
b)	....

4. Comentaţi tonalitatea elegiacă a unor versuri eminesciene studiate.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *disimulare, bonom.*
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a scoate, pedeapsă.*
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *monah – monarh.*
4. Corectaţi: „Se aşteaptă numeroase averse de ploaie".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) un verb la modul infinitiv cu valoare predicativă;
   b) un pronume cu valoare neutră, caz Ac.

TESTUL 83

I. Rezumați acțiunea eroică din balada *Pașa Hassan* de George Coșbuc.

II. Se dă textul:

„Mii de fluturi mici albaștri, mii de roiuri de albine
Curg în râuri sclipitoare peste flori de miere-pline,
Împlu aerul văratic de mireasmă și răcoare
A popoarelor de muște sărbători murmuitoare".

(Mihai Eminescu – *Călin*(*File din poveste*))

Cerințe:

A.

1. Despărțiți în silabe cuvintele derivate.
2. Folosiți substantivul *flori* cu două propoziții specifice altor cazuri. Precizați funcțiile sintactice.
3. Formulați exemple în care verbul *a umple* să fie utilizat la:
   a) infinitiv, prezent, diateza pasivă;
   b) infinitiv, perfect, diateza activă;
4. Găsiți câte un sinonim și câte un antonim pentru cuvintele: *mici, curg, răcoare.*
5. Precizați cinci funcții sintactice ale substantivului *popor*, cu prepoziții.

B.

1. Precizați clasa lexicală în care se încadrează *împlu*:
   ☐ a) arhaism lexical;
   ☐ b) arhaism fonetic;
   ☐ c) arhaism morfologic.
2. Dezvoltați în propoziții echivalente termenul *murmuitoare*.
   Va rezulta:
   ☐ a) AT;
   ☐ b) CD;
   ☐ c) CI.
3. Ilustrați valoarea gramaticală diferită a cuvântului „a":
   ☐ a) prepoziție în Ac;
   ☐ b) prepoziție în D;
   ☐ c) prepoziție cu rol de marcă.
4. Prepoziția „de" poate însoți:
   ☐ a) substantiv;
   ☐ b) verb;
   ☐ c) adverb.
5. Forma corectă este:
   ☐ a) flutur;
   ☐ b) fluture.

C.

1. Versul al treilea conține o imagine:
   ☐ a) vizuală;
   ☐ b) olfactivă;
   ☐ c) motorie.

2. Indicaţi epitetele din fragmentul selectat.
   Completaţi :
3. Descrierea din aceste versuri are caracter :
   a) ...
   b) ...
4. Versurile selectate fac parte din :
   ☐ a) pastel ;
   ☐ b) basm în versuri ;
   ☐ c) poem epico-liric.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele : *lingvistic, aluziv*.
2. Daţi sinonime neologice pentru : *regret, sufletesc*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime : *comuniune – comunitate*.
4. Corectaţi : „El crează părintelui acela multe necazuri".
5. Construiţi conform cerinţelor :
   a) un substantiv în caz G precedat de două articole :
   b) un adverb, regent pentru CI.

TESTUL 84

I. Povestiţi întâlnirea lui Tudor Şoimaru cu satul natal, aşa cum este descrisă de Mihail Sadoveanu în romanul *Neamul Şoimăreştilor*.

II. Se dă textul :

„Ziua ninge, noaptea ninge, dimineaţa ninge iară ;
Cu o zale argintie se îmbracă mândra ţară
Soarele rotund şi palid se prevede printre nori
Ca un vis de tinereţe printre anii trecători."

(Vasile Alecsandri – *Iarna*)

Cerinţe :

A.

1. Descoperiţi în text cuvintele care conţin hiat.
2. Daţi alte cinci cuvinte formate cu prefixul *pre*.
3. Precizaţi valoarea morfologică a cuvântului *ziua* şi exemplificaţi-o cu alte trei elemente din sfera semantică temporală.
4. Folosiţi verbul *a îmbrăca*, diateza pasivă, mod gerunziu.
5. Înlocuiţi în textul dat un adjectiv sau adverb printr-o locuţiune corespunzătoare.

B.

1. În al doilea vers „o" are valoare de :
   ☐ a) numeral ;
   ☐ b) articol ;
   ☐ c) pronume.
2. Articolul „a" (mândr*a* ţară) aparţine :
   ☐ a) substantivului ;
   ☐ b) adjectivului ;
   ☐ c) este împrumutat de adjectiv.

3. Analizaţi sintactic şi morfologic complementele din text:
   ☐ a) CT;
   ☐ b) CM;
   ☐ c) CZ.
4. Dezvoltaţi în propoziţii corespunzătoare adverbul *dimineaţa*. El va fi:
   ☐ a) AT;
   ☐ b) CT;
   ☐ c) CL.
5. Este corectă forma:
   ☐ a) iar;
   ☐ b) iară;
   ☐ c) ambele forme.

C.
1. Indicaţi rolul strofei în structura compoziţională a poeziei *Iarna*.
2. Prezentaţi efectul stilistic al repetiţiei din această strofă.
3. Transformaţi comparaţia în metaforă, explicând schimbările survenite.
4. Completaţi:
   Sistemul imagistic al strofei este alcătuit din:

imagini	exemple
a)	....
b)	....
c)	....

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *afectiv, exil.*
2. Daţi sinonime morfologice pentru *gustos, felurit.*
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *invederat – învederat.*
4. Corectaţi: „Am văzut cu proprii mei ochi accidentul”.
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) un NP exprimat printr-un cuvânt cu triplă prefixare;
   b) un pronume posesiv, caz Ac, complement direct.

TESTUL 85

I. Urmăriţi raportul popular/cult în opera *Paşa Hassan* de George Coşbuc.

II. Se dă textul:

„Creştinul Dan, bătrânul cu suflet luminos,
Înalţ-a lui statură şi zice maiestuos:
«Ceahlăul sub furtună nu scade muşunoi!
Eu, Dan, sub vântul soartei să scad păgân, nu voi.
Deci nu-mi convine viaţa mişelnic câştigată,
Nici pata fărdelegei în fruntea mea săpată.
Ruşinea-i o rugină pe-o armă de viteaz,
Un verme ce mănâncă albeaţa din obraz».”

(Vasile Alecsandri – *Dan, căpitan de plai*)

Cerinţe:

A.

1. Despărţiţi în silabe: *fărdelege, soartă, albeaţă, suflet, maiestuos.*
2. Selectaţi cuvintele derivate şi stabiliţi felul sufixelor.
3. Daţi sinonime pentru termenii: *maiestuos, păgân, soartă.*
4. Contrageţi propoziţiile subordonate.
5. Motivaţi folosirea cratimei.

B.

1. Stabiliţi felul propoziţiei nr. 3:
   - ☐ a) CD;
   - ☐ b) CI;
   - ☐ c) PP.
2. Cuvintele evidenţiate în „Înalţ-*a lui* statură" reprezintă:
   - ☐ a) atribut adjectival;
   - ☐ b) complement;
   - ☐ c) atribut pronominal.
3. În text există:
   - ☐ a) o apoziţie;
   - ☐ b) două apoziţii;
   - ☐ c) nu există apoziţii.
4. Cuvântul *nici* este:
   - ☐ a) conjuncţie;
   - ☐ b) prepoziţie;
   - ☐ c) adverb.
5. Propoziţia „Viaţa mişelnic câştigată" are structura;
   - ☐ a) C+C+A;
   - ☐ b) S+C+A;
   - ☐ c) C+A+C.

C.

1. Fragmentul selectat constituie:
   - ☐ a) un monolog;
   - ☐ b) un dialog;
   - ☐ c) monolog interior.
2. Numiţi trei trăsături ale personajului principal evidenţiate în acest pasaj liric.
3. Selectaţi din text două elemente care atestă măreţia personajului Dan.
4. Selectaţi epitetele plasticizante şi prezentaţi rolul lor poetic.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *animozitate, inocent.*
2. Daţi sinonime neologice pentru: *hazliu, purtare.*
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a recuza – a refuza.*
4. Corectaţi: „Copilul colora dunele de nisip".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) o propoziţie subordonată introdusă prin elementul relaţional *decât*;
   b) un complement de agent exprimat prin pronume nehotărât.

·TESTUL 86

I. Urmăriţi, pe baza textelor studiate, specificul proiectării lirice a anotimpurilor la Vasile Alecsandri şi George Coşbuc.

II. Se dă textul:

„Nu-mi trebuie-a ta milă, nu vrem a tale daruri,
Tu îmi întinzi o cupă mult plină de amaruri,
Departe ea de mine!... mai drept e ca să mor!...
Iar dacă ai tu cuget şi-ţi pasă de-al meu dor,
Ghirai, mă lasă, lasă în ora morţii grele
Să mai sărut o dată pământul ţării mele!"

(Vasile Alecsandri – *Dan, căpitan de plai*)

Cerinţe:

A.

1. Ilustraţi o modalitate de evitare a unui hiat în text.
2. Comentaţi utilizarea formelor: *nu vreau, mă lasă*.
3. Indicaţi sinonime: *drept, cuget, milă*.
4. Stabiliţi felul propoziţiilor 4, 6.
5. Ilustraţi alte funcţii sintactice ale adverbului.

B.

1. Precizaţi cazul cuvintelor evidenţiate: „Nu-*mi* trebuie-*a ta milă*":
   - ☐ a) N, G, Ac;
   - ☐ b) D, N, N;
   - ☐ c) D, G, N.
2. În text există:
   - ☐ a) verbe personale;
   - ☐ b) verbe nepersonale;
   - ☐ c) verbe impersonale.
3. Structura „şi-ţi pasă de-al meu dor" conţine:
   - ☐ a) C+P+Aadj+C;
   - ☐ b) S+P+Apr+C;
   - ☐ c) C+P+Aadj+C.
4. În versul al treilea există:
   - ☐ a) PV, PV, PV;
   - ☐ b) PN, PN, PV;
   - ☐ c) PV, PN, PV.
5. Structura „o dată" constituie:
   - ☐ a) adverb;
   - ☐ b) numeral;
   - ☐ c) substantiv.

C.

1. Comentaţi răspunsul metaforic dat de Dan, bătrân şi viteaz căpitan, hanului tătar.

2. Versurile selectate evidenţiază faptul că Ghirai, hanul tătar, este impresionat de:
   a) ...
   b) ...
   c) ...
   (Calităţi ce completează portretul moral al eroului.)
3. Prezentaţi versurile date sub raportul versificaţiei.
4. Alegeţi răspunsul corect:
   Dan este erou de:
   ☐ a) poem eroic;
   ☐ b) legendă;
   ☐ c) poem legendar şi eroic.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *apoetic, oniric*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *sens, nesigur*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a invoca – a evoca*.
4. Corectaţi: „El şi ea va pleca mâine".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) o propoziţie interogativă conţinând un complement de agent;
   b) o propoziţie predicativă introdusă prin pronume nehotărât cu rol relaţional.

TESTUL 87

I. Imaginea naturii, aşa cum este prezentată de Mihai Eminescu în elegia *Mai am un singur dor*.

II. Se dă textul:

„– Ce gândeşti dumneata, moşule? Te joci cu marfa omului? Dacă nu ţi-a fost de cumpărat, la ce i-ai dat drumul? Că nu scapi nici cu giunca asta de mine! Înţeles-ai? Nu-ţi pare lucru de şagă! Şi mă băgam în seamă în ochii moşneagului, şi făceam un tărăboiu, de se strânsese lumea ca la comèdie împrejurul nostru; dă, iarmaroc nu era?!"

(Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe:

A.

1. Explicaţi rolul accentului: *comèdie, ochi*.
2. Comentaţi folosirea formelor populare.
3. Precizaţi felul propoziţiilor P1 şi P3.
4. Precizaţi valorile morfologice din text ale cuvântului *de*.
5. Precizaţi deosebirile gramaticale dintre complementele următoare:
   El se uită:
   a) împrejur...
   b) împrejurul casei...
   c) împrejurul său...
   d) împrejuru-i...

B.

1. În text există:
   - ☐ a) locuţiuni verbale;
   - ☐ b) locuţiuni adjectivale;
   - ☐ c) locuţiuni adverbiale.

   Precizaţi apoi sensul lor.
2. Cuvântul *dă* este:
   - ☐ a) verb;
   - ☐ b) interjecţie;
   - ☐ c) adverb de afirmaţie.
3. Ultimul predicat din text este:
   - ☐ a) PV;
   - ☐ b) PN.
4. Indicaţi felul propoziţiilor introduse prin *de*:
   - ☐ a) CZ;
   - ☐ b) CNS;
   - ☐ c) SC.
5. Structura *împrejurul nostru* se analizează:
   - ☐ a) în ansamblu;
   - ☐ b) adverb+pronume;
   - ☐ c) prepoziţie; pronume.

C.

1. Comentaţi tonalitatea nostalgică a *Amintirilor din copilărie*.
2. Enumeraţi elemente şi umor de oralitate din partea a IV-a.
3. Fragmentul redat aparţine:
   - ☐ a) stilului direct;
   - ☐ b) stilului indirect;
   - ☐ c) stilului indirect liber.
4. Precizaţi patru trăsături morale ale lui Nică:
   - a) …
   - b) …
   - c) …
   - d) …

III.
1. Folosiţi în enunţuri termenii: *a irupe*, *insolent*.
2. Daţi sinonime neologice pentru cuvintele: *a născoci*, *a înghiţi*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *funcţionar – funcţional*.
4. Corectaţi: „Protagonistul principal al filmului era din India”.
5. Construiţi conform cerinţelor:
   - a) un verb reflexiv impersonal, atribut;
   - b) o apoziţie exprimată prin pronume demonstrativ.

TESTUL 88

I. Povestiţi faptele aparţinând planului retrospectiv din nuvela *La Vulturi !* de Gala Galaction.

II. Se dă textul :

„Apoi încet-încet m-am furişat printre oameni, şi unde-am croit-o la fugă spre Humuleşti, uitându-mă înapoi să văd, nu mă ajunge moşneagul? Căci îmi era acum a scăpare de dânsul, drept să vă spun. Vorba aceea : «Lasă-l măi ! L-aş lăsa eu, dar nu mă lasă el acum ! »"

(Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe :

A.

1. Explicaţi din punct de vedere fonetic : *unde-am*, *ceea*.
2. Precizaţi sensurile contextuale ale cuvintelor : *a croi*, *a scăpare*.
3. Construiţi două propoziţii subordonate diferite care să aibă ca regent verbul *a ajunge* cu altă valoare morfologică decât în text.
4. Precizaţi felul şi funcţia pronumelui *mă* din secvenţele : „uitându-*mă*" şi „nu *mă* mai lăsa el".
5. Stabiliţi felul propoziţiilor 5 şi 6.
   Indicaţi numărul total al propoziţiilor din textul dat.

B.

1. Pronumele „o" din construcţia „am croit-*o* la fugă" are funcţia de :
   - ☐ a) complement direct ;
   - ☐ b) nu are funcţie ;
   - ☐ c) complement indirect.
2. Verbul evidenţiat „îmi *era*" are valoare :
   - ☐ a) predicativă ;
   - ☐ b) copulativă ;
   - ☐ c) impersonală.
3. Precizaţi valoarea morfologică a cuvântului subliniat în „vorba *aceea*" :
   - ☐ a) articol demonstrativ ;
   - ☐ b) adjectiv pronominal demonstrativ ;
   - ☐ c) pronume demonstrativ.
4. Precizaţi funcţia sintactică a cuvântului *a scăpare* :
   - ☐ a) complement direct ;
   - ☐ b) subiect ;
   - ☐ c) nume predicativ.
5. Adverbul relativ *unde* este :
   - ☐ a) element de relaţie subordonator ;
   - ☐ b) element de relaţie coordonator ;
   - ☐ c) nu are rol sintactic.

C.
1. Stabiliţi patru trăsături ale artei naraţiunii din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă.
2. Explicaţi rolul zicalelor populare în contextul literar al scrierii lui Creangă.
3. Prezentaţi două argumente pentru a susţine ideea că pasajul selectat constituie o evocare lirică.
4. Argumentaţi încadrarea operei *Amintiri din copilărie* într-o specie literară.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *virtuos*, *strigent*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *hotărâre*, *câştig*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a stimula* – *a simula*.
4. Corectaţi: „Acest medicament se găseşte extrem de rarisim".
5. Construiţi conform cerinţelor:
a) pronumele relativ *care* cu funcţie de complement indirect;
b) o propoziţie incidentă introdusă prin *cum*.

TESTUL 89

I. Prezentaţi imaginea satului tradiţional, aşa cum se reflectă în romanul *Neamul Şoimăreştilor* de Mihail Sadoveanu.

II. Se dă textul:
„– Vezi ce bine-i şade lui – zice mam' mare – cu costumul de marinel?
– Mamiţo, nu ţi-am spus că nu se zice marinel?
– Da cum?
– Marinal...
– Ei! ziceţi voi cum ştiţi: eu zic cum am apucat.
Aşa se zicea pe vremea mea, când a ieşit întâi moda asta la copii – marinel.
– Vezi, că sunteţi proaste amândouă? întrerupe tânărul Goe. Nu se zice nici marinal, nici marinel...
– Da cum, procopsitule? întreabă tanti Miţa cu un zâmbet simpatic.
– Mariner..."

(I.L. Caragiale – *D-l Goe...*)

Cerinţe:
A.
1. Motivaţi rolul accentului în cuvântul *copii*.
2. Cuvintele *marinal* şi *mariner* se deosebesc prin... şi se numesc...
3. Explicaţi sensul contextual prin sinonime: *procopsit, mam' mare, vremea*.
4. Ilustraţi schimbarea valorii gramaticale a unui adverb din text.
5. Precizaţi:
a) funcţiile sintactice ale substantivului *marinel* folosit în text;
b) valoarea verbului *a ieşit*.
6. Precizaţi funcţiile sintactice ale adverbului relativ *cum*. Ilustraţi funcţia sintactică de nume predicativ, introducând două propoziţii diferite.

B.

1. Structura: „Da cum, procopsitule?" este:
   - ☐ a) frază;
   - ☐ b) propoziţie dezvoltată;
   - ☐ c) propoziţie simplă;
   - ☐ d) enunţ neanalizabil.
2. Substantivul propriu „tanti *Miţa*" este în cazul:
   - ☐ a) N;
   - ☐ b) Ac;
   - ☐ c) V;

   şi are funcţia:
   - ☐ a) NP;
   - ☐ b) S;
   - ☐ c) A.
3. Indicaţi valoarea morfologică a cuvântului evidenţiat în „pe vremea *mea*", precizând cazul:
   - ☐ a) G;
   - ☐ b) D;
   - ☐ c) A.
4. Folosiţi verbul *a zice* la un mod nepersonal, la altă diateză decât cele folosite în text:
   - ☐ a) pasivă;
   - ☐ b) reflexivă;
   - ☐ c) activă.
5. Fraza conţine propoziţii incidente:
   - ☐ a) 3;
   - ☐ b) 4;
   - ☐ c) 2.

C.

1. Având în vedere dialogul selectat, încadraţi personajul Goe într-un anume tip de erou.
2. Fragmentul evidenţiază:
   - ☐ a) comic de limbaj;
   - ☐ b) comic de situaţie;
   - ☐ c) comic de caracter;
   - ☐ d) toate tipurile de comic enumerate.
3. Completaţi:

   Exprimaţi două trăsături morale ale lui Goe sugerate de autor în pasajul selectat:

   a) ......

   b) ......
4. Personajele *adulte* sunt conturate:
   - ☐ a) numai din trăsături negative;
   - ☐ b) trăsături negative şi pozitive;
   - ☐ c) trăsăturile pozitive devenite negative;
   - ☐ d) nu sunt individualizate.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *avataruri, raţiune.*
2. Daţi sinonime neologice pentru: *ţară, a alege.*
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a mina – a mima.*
4. Corectaţi: „A făcut prea mult abuz de alcool".
5. Construiţi conform cerinţelor:
a) un adjectiv pronominal de întărire, persoana I, feminin, G;
b) un complement circumstanţial de loc exprimat prin pronume diferite în două cazuri diferite.

TESTUL 90

I. Demonstraţi că poezia *Iarna* de Vasile Alecsandri este o operă literară.

II. Se dă textul:

„Cum? Când lumea mi-e deschisă, a privi gândeşti că pot
Ca întreg Aliotmanul să se-mpiedice de-un ciot?
O, tu nici visezi, bătrâne, câţi în cale mi s-au pus!
Toată floarea cea vestită a întregului Apus,
Tot ce stă în umbra crucii, împăraţi şi regi s-adună
Să dea piept cu uraganul ridicat de semilună."

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea III*)

Cerinţe:

A.

1. Enumeraţi 6 termeni monosilabici şi prezentaţi apartenenţa lor morfologică.
2. Indicaţi câte două situaţii de folosire a unor substantive comune ca nume proprii şi invers.
3. Precizaţi termenii folosiţi cu sens figurat şi utilizaţi-i cu sens propriu.
4. Indicaţi conjugările şi diatezele primelor patru verbe din text.
5. Enumeraţi patru locuţiuni verbale care conţin verbul *a da*.

B.

1. Stabiliţi valoarea morfologică a cuvântului *nici*:
☐ a) adverb;
☐ b) conjuncţie;
☐ c) pronume negativ.
2. Termenul *bătrâne* este:
☐ a) substantiv, caz N;
☐ b) adjectiv, caz V;
☐ c) substantiv, caz V.
3. Verbul *a privi* este:
☐ a) complement direct;
☐ b) complement indirect;
☐ c) subiect.
4. Precizaţi elementul de relaţie al propoziţiilor din al doilea vers:
☐ a) conjuncţie;
☐ b) adverb relativ;
☐ c) adverb interogativ.

5. Cuvântul subliniat din structura: „floarea *cea* vestită” este:
☐ a) pronume demonstrativ;
☐ b) articol demonstrativ;
☐ c) adjectiv demonstrativ.

C.
1. Comentaţi ritmul, rima şi măsura versurilor selectate.
2. Selectaţi procedeele artistice din acest discurs:

procedee artistice	exemple
....	....

3. Prezentaţi succint rolul personificării în poemul *Călin*.
4. Argumentaţi influenţa folclorului asupra textelor poetice eminesciene pe care le-aţi studiat.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *voluptate, maiestuos*.
2. Daţi sinonime neologice pentru termenii: *plăcut, scăpare*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *eminent – iminent*.
4. Corectaţi: „Vom participa cu toţii la sărbătoarea festivă de mâine”.
5. Construiţi conform cerinţelor:
a) o frază cu trei propoziţii SB în lanţ (PP+SB+SB+SB);
b) un atribut pronominal în D.

TESTUL 91

I. Povestiţi fragmentul care constituie punctul culminant al romanului *Neamul Şoimăreştilor* de Mihail Sadoveanu.

II. Se dă textul:

„Deodată glasurile răzeşilor, ale tuturor neamurilor lui, se ridicară şi braţe multe se întinseră spre el ca să-l îmbrăţişeze. Deodată oşteanul îşi simţi pieptul înfierbântat de o căldură necunoscută.”

(Mihail Sadoveanu – *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe:

A.
1. Indicaţi cuvintele derivate şi precizaţi structura lor lexicală
2. Despărţiţi în silabe: *deodată, neamurilor, spre, pieptul, ca să-l îmbrăţişeze*.
3. Realizaţi schimbarea valorii morfologice a cuvintelor: *tuturor, înfierbântat, şi*.
4. Scrieţi varianta corectă de acord pentru următoarele situaţii:
a) copii *a* vecinului;
b) vecin *a căror* copii.
5. Completaţi cu alte patru substantive colective seria substantivului *neam*.

B.
1. Cuvântul *tuturor* este:
☐ a) pronume nehotărât, caz G;
☐ b) adjectiv pronominal nehotărât, caz G;
☐ c) pronume nehotărât, caz Ac.

2. Stabiliţi deosebirile gramaticale dintre termenii evidenţiaţi:

parte vorbire	funcţie sintactică
....	....

☐ a) neamurile *lui*;
☐ b) neamurile *sale*;
☐ c) nemurile-*i*.
☐ d) neamurile-*şi*

3. Pronumele *îşi* este:
☐ a) pronume personal, complement;
☐ b) pronume reflexiv, atribut;
☐ c) pronume reflexiv, complement.

4. În sintagma „pieptul *înfierbântat*", cuvântul subliniat este:
☐ a) atribut verbal;
☐ b) atribut adjectival;
☐ c) atribut adverbial.

5. Este corect:
☐ a) îşi simţi pieptul;
☐ b) îşi simţi pieptul său;
☐ c) îşi simţi pieptul lui.

Motivaţi alegerea.

C.

1. Fragmentul selectat aparţine:
☐ a) intrigii;
☐ b) expoziţiunii;
☐ c) desfăşurării acţiunii.
2. Relevaţi semnificaţia elementelor psihologice din ultima propoziţie a textului dat.
3. Prezentaţi o trăsătură a personajului colectiv, evidenţiată în acest fragment.
4. Indicaţi elementele substratului liric din pasajul selectat.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *reticent, sinistru*
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a opri, părere.*
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *a colabora – a corobora.*
4. Corectaţi: „Nutresc frumoase sentimente sufleteşti pentru ea".
5. Construiţi, conform cerinţelor:
a) propoziţii conţinând un subiect subînţeles, respectiv subiect nedeterminat;
b) o propoziţie CD care are ca element regent o interjecţie.

TESTUL 92

I. Povestiţi, urmărind conflictul, episoadele basmului *Greuceanu.*

II. Se dă textul:

„S-ar fi trântit întreagă în omătul ce fierbea la nodurile Iablanicioarei şi-ar fi secat şuvoiul dintr-o sorbire, dar mai avea atâta minte să cugete că ar fi rămas pe jos trăsnită, copiii s-ar fi prăpădit şi osteneala ei de până atunci ar fi fost de prisos."

(Gala Galaction – *La Vulturi!*)

Cerinţe:

A.

1. Explicaţi folosirea cratimei. Este ea obligatorie?
2. Indicaţi funcţiile sintactice de A, S, NP ale pronumelui relativ din text.
3. Indicaţi felul şi rolul fiecărui termen al predicatului din ultima propoziţie.
4. Stabiliţi rolul verbului *a fi* din structura „s-ar fi trântit".
5. Indicaţi prin exemple alte tipuri de locuţiuni decât cele existente în text.

B.

1. Cuvântul *nodurile* este:
   - ☐ a) omonim;
   - ☐ b) polisemantic;
   - ☐ c) monosemantic;
   - ☐ d) paronim.
2. Pronumele *ce* este:
   - ☐ a) pronume relativ, A;
   - ☐ b) interogativ;
   - ☐ c) relativ, S.
3. „Trăsnită" este:
   - ☐ a) adjectiv, NP;
   - ☐ b) verb, NP;
   - ☐ c) adverb, complement circumstanţial de mod.
4. În sintagma: „osteneala *ei*", cuvântul subliniat este:
   - ☐ a) pronume, posesiv, G;
   - ☐ b) adjectiv, pronominal posesiv, N;
   - ☐ c) pronume personal, G.
5. Verbul *să cugete* este regent pentru:
   - ☐ a) CD;
   - ☐ b) CI;
   - ☐ c) CS.

C.

1. Evidenţiaţi expresivitatea construcţiei: „omătul ce fierbea".
2. Fragmentul reflectă:
   - ☐ a) legătura om – natură;
   - ☐ b) proiecţia stărilor sufleteşti.
3. Prezentaţi semnificaţia valorilor temporale ale verbelor din text.
4. Motivaţi amploarea frazei.

III.
1. Folosiţi în enunţuri termenii: *ironic*, *monden*.
2. Daţi sinonime neologice cuvintelor: *omenire*, *a povesti*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *ori*, *or*.
4. Corectaţi: „Cel mai străvechi document se află la muzeu".
5. Construiţi conform cerinţelor:

   a) un pronume relativ, Ac, atribut adjectival;

   b) un NP exprimat prin adverb (verb copulativ exprimat; verb copulativ subînţeles).

TESTUL 93

I. Povestiţi un fragment semnificativ pentru împletirea elementelor reale şi fantastice din basmul *Greuceanu*.

II. Se dă textul:

„Când despre zări unde venea, măre, venea tatăl zmeilor, ca un tartor, cătrănit ce era, şi când ajunse la capul podului, sări calul lui de şaptezeci şi şapte de paşi înapoi. Se necăji zmeul de această întâmplare cât un lucru mare, şi unde răcni:

– Ah, mâncare-ar lupii carnea calului; că pe lumea asta nu mi-e frică de nimenea, doară de Greuceanu-de-Aur."

(*Greuceanu*)

Cerinţe:

A.

1. Selectaţi cuvintele care nu se pot despărţi în silabe şi argumentaţi.
2. Prezentaţi rolul stilistic al formei verbale inversate din fragmentul dat.
3. Selectaţi patru cuvinte care nu îndeplinesc funcţie sintactică.
4. Explicaţi folosirea semnelor de ortografie.
5. Prezentaţi rolul adverbelor relative din text.

B:

1. În text există cuvinte compuse:
   - ☐ a) prin alăturare;
   - ☐ b) prin contopire;
   - ☐ c) prin ambele procedee.

   Exemplificaţi!
2. În construcţia „cătrănit ce era" predicatul este:
   - ☐ a) era;
   - ☐ b) cătrănit era;
   - ☐ c) cătrănit ce era.
3. Structura „mi-e frică" conţine:
   - ☐ a) complement indirect + predicat nominal;
   - ☐ b) complement indirect + predicat verbal + subiect;
   - ☐ c) subiect + predicat nominal.
4. Cuvântul evidenţiat în „calul *lui*" este:
   - ☐ a) articol;
   - ☐ b) pronume posesive;
   - ☐ c) pronume personal.
5. Contrageţi ultima propoziţie din text. Ea este:
   - ☐ a) CZ;
   - ☐ b) CI;
   - ☐ c) CNV.

C.

1. Comentaţi rolul repetiţiei din fragmentul selectat.
2. Regăsiţi în textul dat trăsături caracteristice ale basmului.

3. Prezentaţi patru elemente care susţin oralitatea textului.
4. Identificaţi un epitet şi o comparaţie din text şi construiţi altele pe lângă substantivul *zmeu*.

III. 1. Folosiţi în propoziţii termenii: *dezechipa, geneză*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a mânca, naz*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *anual – anuar*.
4. Corectaţi: „Am ascultat cu interes antivorbitorii".
5. Construiţi conform cerinţelor:
a) un dativ posesiv însoţind un adjectiv;
b) un pronume reflexiv în construcţie pleonastică.

TESTUL 94

I. Încadraţi, cu argumente, opera *Amintiri din copilărie* în specia literară a romanului.

II. Se dă textul:

„Şi cum sta
De închina,
Codrul se cutremura,
Ulmi şi brazi
Se cletina,
Fagi şi paltini
Se pleca,
Fruntea
De i-o răcorea,
Mâna
De i-o săruta."

(*Toma Alimoş*)

Cerinţe:

A.

1. Alcătuiţi enunţuri în care cuvintele *se cutremura*, *închina* să fie folosite ca derivate adjectivale cu sens figurat.
2. Identificaţi forme populare şi explicaţi rolul lor.
3. Alcătuiţi enunţuri pentru a ilustra alte valori morfologice ale cuvântului „de".
4. Contrageţi în partea de propoziţie corespunzătoare două propoziţii subordonate.
5. Ce propoziţii subordonate poate introduce adverbul „cum". Exemplificaţi.

B.

1. Exemplificaţi din text:
a) doi termeni monosilabici;
b) doi termeni bisilabici;
c) doi termeni trisilabici.
2. Conjuncţia „de" introduce în text:
☐ a) CS;
☐ b) CNS;
☐ c) CZ.

3. Verbul *se pleca* este la diateza:
   - ☐ a) reflexivă;
   - ☐ b) activă;
   - ☐ c) reflexiv-pasivă.
4. Elementul relaţional „şi" aparţine:
   - ☐ a) propoziţiei 1;
   - ☐ b) propoziţiei 2;
   - ☐ c) propoziţiei 3;
   - ☐ d) nu aparţine propoziţiei.
5. Elementul relaţional „cum" are funcţia sintactică:
   - ☐ a) complement circumstanţial de cauză;
   - ☐ b) complement circumstanţial de mod;
   - ☐ c) nu are funcţie sintactică.

C.

1. Versurile selectate aparţin unei balade cu caracter:
   - ☐ a) eroic;
   - ☐ b) haiducesc;
   - ☐ c) mitic.
2. Stabiliţi măsura şi motivaţi folosirea versului scurt.
3. Trăsăturile literaturii populare sunt:
   - a) ...
   - b) ...
   - c) ...
   - d) ...
4. Evidenţiaţi raportul liric-epic-dramatic în structura unei opere studiate, la alegere.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *profesional*, *sarcastic*.
2. Daţi sinonime neologice: *a întreba*, *a împrumuta*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime: *insolent* – *indolent*.
4. Corectaţi: „Vizita ne-a surprins pe neaşteptate".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   - a) un subiect exprimat prin interjecţie;
   - b) un NP multiplu alcătuit din verbe.

TESTUL 95

I. Prezentaţi pe scurt conţinutul fragmentului studiat din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă, conturând imaginea simbolică a lui Nică.

II. Se dă textul:

„Pupăza, zbrr! pe-o dugheană şi, după ce mai odihneşte puţin, îşi iè apoi drumul în zbor spre Humuleşti şi mă lasă mare şi devreme cu lacrimile pe obraz, uitându-mă după dânsa!... Eu, atunci, haţ! de sumanul moşneagului, să-mi plătească paserea..."

(Ion Creangă – *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe:

A.

1. Explicaţi rolul accentului în cuvântul *iè*.
2. Recunoaşteţi şi explicaţi omonimia a două cuvinte din text.
3. Precizaţi funcţia sintactică a interjecţiei *zbrr !* şi exemplificaţi această funcţie cu alte interjecţii.
4. Realizaţi expansiunea verbului *uitându-mă* în propoziţia corespunzătoare.
5. Transformaţi complementul *spre Humuleşti* din cazul Ac în cazul G. Precizaţi transformările.

B.

1. În text există:
   - ☐ a) cuvinte derivate;
   - ☐ b) cuvinte compuse;
   - ☐ c) cuvinte care conţin triftongi.
2. Precizaţi felul propoziţiilor subordonate din text:
   - ☐ a) CT; CI;
   - ☐ b) CD; CT;
   - ☐ c) CT; CS.
3. În construcţia „să-*mi* plătească paserea" cuvântul subliniat are funcţia sintactică:
   - ☐ a) complement indirect;
   - ☐ b) atribut pronominal;
   - ☐ c) ambele funcţii.
4. Pronumele *dânsa* este:
   - ☐ a) pronume personal;
   - ☐ b) pronume de politeţe;
   - ☐ c) pronume nehotărât.
5. Verbul *se odihneşte* nu poate avea diateza:
   - ☐ a) activă;
   - ☐ b) pasivă;
   - ☐ c) reflexivă.

C.

1. Opera *Amintiri din copilărie* se caracterizează prin:
   - ☐ a) subiectivitate.
   - ☐ b) obiectivitate.
   - ☐ c) caracter evocativ.
2. Indicaţi două expresii care evidenţiază umorul marelui povestitor.
3. Citaţi elemente ale vorbirii populare şi prezentaţi rolul lor din punct de vedere artistic (fragmentul studiat).
4. Mijloacele de expresie imprimă fragmentului caracter predominant:
   - ☐ a) popular;
   - ☐ b) oral;
   - ☐ c) cult;
   - ☐ d) regional (moldovenesc).

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii: *ezoteric*, *consens*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a mări*, *a înainta*.

3. Folosiţi corect următoarele paronime: *incident* – *accident*.
4. Corectaţi: „Ea a refuzat să accepte darul".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) un verb copulativ în context, PN;
   b) un NP în caz Ac, numeral colectiv.

TESTUL 96

I. Caracterizaţi prin antiteză personajele principale poemul epic *Dan, căpitan de plai* de Vasile Alecsandri.

II. Se dă textul:

„În zadar striga-mpăratul ca şi leul în turbare,
Umbra morţii se-ntinde tot mai mare şi mai mare;
În zadar flamura verde o ridică înspre oaste,
Căci cuprinsă-i de pieire şi în faţă şi în coaste..."

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea III*)

Cerinţe:

A.

1. Indicaţi felul grupului vocalic *oa* din cuvintele din text şi exemplificaţi o altă valoare a lui.
2. Argumentaţi valoarea de cuvânt polisemantic a verbului *se-ntinde*.
3. Precizaţi felul predicatului din ultima propoziţie.
4. Identificaţi locuţiunile din text şi precizaţi felul lor.
5. Indicaţi alte elemente de relaţie pentru ultima propoziţie.

B.

1. În fragmentul dat:
   ☐ a) există cuvinte compuse;
   ☐ b) nu există cuvinte formate prin compunere;
2. Adjectivul *verde* este:
   ☐ a) variabil cu 4 forme flexionare;
   ☐ b) variabil cu 2 forme flexionare;
   ☐ c) invariabil.
3. *În faţă* este:
   ☐ a) locuţiune adverbială;
   ☐ b) substantiv cu prepoziţie;
   ☐ c) locuţiune prepoziţională.
4. În ultimul vers subiectul este:
   ☐ a) neexprimat, inclus;
   ☐ b) subînţeles;
   ☐ c) inexistent.
5. Cuvântul *tot* este:
   ☐ a) adverb;
   ☐ b) pronume;
   ☐ c) adverb locuţional.

C.
1. Procedeele artistice din ultimul vers sunt:
   a) …
   b) …
2. Numiţi două specii literare cultivate de poetul Eminescu.
3. Definiţi şi exemplificaţi inversiunea.
4. Scrieţi din memorie versuri din poeziile eminesciene studiate şi comentaţi elementele prozodice.

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *a agrea, indubitabil*.
2. Daţi sinonime neologice: *a termina, neschimbător*.
3. Folosiţi paronimele: *echitate – echitaţie*.
4. Corectaţi: „Un licean ale cărui părinţi sunt plecaţi a întârziat".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) interjecţie fără funcţie sintactică;
   b) subiect în caz Ac.

TESTUL 97

I. Alcătuiţi o compunere prin care să caracterizaţi succint personajul Agripina din opera *La Vulturi!* de Gala Galaction.

II. Se dă textul:

„După vremuri mulţi veniră, începând cu acel oaspe,
Ce din vechi se pomeneşte, cu Dariu a lui Istaspe;
Mulţi durară, după vremuri, peste Dunăre vrun pod,
De-au trecut cu spaima lumii şi mulţime de norod."

(Mihai Eminescu – *Scrisoarea III*)

Cerinţe:

A.
1. Plecând de la exemple din text, ilustraţi valoarea de hiat şi de diftong a aceluiaşi grup vocalic.
2. Indicaţi sensul contextual al cuvântului *vremuri*.
3. Selectaţi cuvintele arhaice din textul dat.
4. Indicaţi felul propoziţiilor subordonate.
5. Indicaţi alte valori morfologice ale cuvântului *de*.

B.
1. Cuvântul *vechi* conţine:
   ☐ a) 3 sunete;
   ☐ b) 5 sunete;
   ☐ c) 4 sunete.
2. Acest cuvânt este:
   ☐ a) monosilabic;
   ☐ b) bisilabic.

3. Cuvântul *durară* este:
   - ☐ a) arhaism lexical;
   - ☐ b) arhaism semantic;
   - ☐ c) regionalism.
4. Cuvântul *vechi* este:
   - ☐ a) substantiv;
   - ☐ b) adjectiv;
   - ☐ c) adverb.
5. Verbul din al doilea vers este la diateza:
   - ☐ a) activă;
   - ☐ b) pasivă;
   - ☐ c) reflexiv-pasivă.

C.

1. Selectaţi termenii cu sens figurat.
2. Stabiliţi rima şi exemplificaţi alte tipuri de rimă.
3. Expresivitatea versurilor este dată de utilizarea:
   - ☐ a) cuvintelor arhaice;
   - ☐ b) cuvintelor populare;
   - ☐ c) ambelor categorii.
4. Pasajul selectat este de factură:
   - ☐ a) narativă;
   - ☐ b) descriptivă;

   Argumentaţi.

III. 1. Construiţi contexte pentru: *intransigent*, *redutabil*.
2. Daţi sinonime neologice pentru: *a şovăi*, *a înainta*.
3. Folosiţi paronimele: *a insera* – *a înserа*.
4. Corectaţi: „Majoritatea oamenilor cred că ei înseşi vor rezolva".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) subiect în D, pronume relativ;
   b) complement indirect, adjectiv substantivizat.

TESTUL 98

I. Argumentaţi caracterul de personaj simbolic negativ al lui Hassan din balada coşbuciană *Paşa Hassan*.

II. Se dă textul:

„Iată craiul, socru-mare, rezemat în jilţ cu spată,
El pe capu-i poartă mitră şi-i cu barba pieptănată;
Ţapăn, drept, cu schiptru-n mână, şede-n perine de puf
Şi cu crengi îl apăr pagii de muscuţe şi zăduf..."

(Mihai Eminescu – *Călin*(*File din poveste*))

Cerinţe :

A.

1. Numiţi fenomenele fonetice din cuvintele : *craiul, capu-i, pagii.*
2. Indicaţi valorile morfologice ale cuvântului *drept.*
3. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *iată, rezemat.*
4. Selectaţi atributele din text şi precizaţi felul lor.
5. Indicaţi rolul virgulei în primul vers.

B.

1. Cuvântul *socru-mare* este :
   - ☐ a) locuţiune ;
   - ☐ b) cuvânt compus ;
   - ☐ c) două unităţi distincte.
2. Cuvântul *craiul* este :
   - ☐ a) subiect ;
   - ☐ b) complement direct ;
   - ☐ c) altă funcţie sintactică.
3. Verbul „i" din contextul „şi-*i* cu barba pieptănată" formează :
   - ☐ a) predicat verbal ;
   - ☐ b) predicat nominal.
4. Forma corectă este :
   - ☐ a) perne ;
   - ☐ b) perine.
5. Cuvântul *zăduf* înseamnă :
   - ☐ a) căldură ;
   - ☐ b) mireasmă ;
   - ☐ c) arşiţă.

C.

1. Indicaţi rolul stilistic al adjectivelor din versul dat.
2. Relevaţi rolul primului cuvânt din aceste versuri.
3. Versurile constituie :
   - ☐ a) portret ;
   - ☐ b) descriere ;
   - ☐ c) pasaj narativ.
4. Indicaţi mijloacele de expresivitate ale limbajului poetic din acest fragment.

III.
1. Construiţi contexte : *a uza, perfid.*
2. Daţi sinonime neologice : *scop, jignire.*
3. Folosiţi paronimele : *raport – report.*
4. Corectaţi : „Eu şi el continuu să scriu".
5. Construiţi conform cerinţelor :
   a) atribut pronominal în Ac ;
   b) locuţiune adjectivală, subiect.

TESTUL 99

I. Realizaţi rezumatul operei *Greuceanu*, explicând izbânda eroului principal.

II. Se dă textul:

„Şi cum să nu fie supărat şi năcăjit vestitul rege? El, Sobieski, fala leşilor, eroul creştinătăţii, mântuitorul Vienii, să fie nevoit pentru a doua oară a da pas turcilor, a se trage dinaintea tatarilor şi a moldovenilor...”

(Costache Negruzzi – *Sobieski şi românii*)

Cerinţe:

A.

1. Stabiliţi natura grupului vocalic *ii* din cuvântul „creştinătăţii”.
2. Extrageţi termenii arhaici din acest text şi stabiliţi felul lor.
3. Selectaţi trei cuvinte din text care nu au funcţie sintactică.
4. Realizaţi expansiunea atributelor prin care sunt exprimate titlurile nobiliare ale regelui polon.
5. Stabiliţi felul primei propoziţii subordonate.

B.

1. Predicatul primei propoziţii din textul dat este:
   - ☐ a) PV;
   - ☐ b) PN;
   - ☐ c) PV la diateza pasivă.
2. În textul selectat există:
   - ☐ a) atribute verbale;
   - ☐ b) atribute adjectivale;
   - ☐ c) atribute substantivale.
3. Cuvântul *dinaintea* din ultima propoziţie constituie:
   - ☐ a) adverb;
   - ☐ b) prepoziţie;
   - ☐ c) adjectiv.
4. Structura „eroul creştinătăţii” reprezintă:
   - ☐ a) apoziţie simplă;
   - ☐ b) apoziţie dezvoltată;
   - ☐ c) apoziţie explicativă.
5. În text există verbe la diateza:
   - ☐ a) activă;
   - ☐ b) pasivă;
   - ☐ c) reflexivă;
   - ☐ d) reflexivă cu sens pasiv.

   Exemplificaţi!

C.

1. Prezentaţi mijloacele expresive folosite de prozator în fragmentul selectat.
2. Precizaţi elementele prin care este redată culoarea de epocă în pasajul selectat.

3. Indicaţi rolul secvenţei descriptive.
4. Prezentaţi valenţele expresive ale enumerării titlurilor nobiliare ale regelui Sobieski.

III. 1. Folosiţi în enunţuri termenii : *a conlucra*, *disproporţionat*.
2. Daţi sinonime neologice cuvintelor : *învăţat*, *nepărtinitor*.
3. Folosiţi corect următoarele paronime : *a releva* – *a revela*.
4. Corectaţi greşelile din enunţul : „Zona de sud a fost inundată cu apă".
5. Construiţi conform cerinţelor :
a) adjectiv posesiv în Ac ;
b) NP exprimat prin adjectiv provenit din verb la modul participiu.

TESTUL 100

I. Comentaţi dialogul Nică – părinţi în fragmentul studiat din opera *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă.

II. Se dă textul :
„Ajungă atâta risipă, atâta jaf la vulturi, din mana bietei ţări şi din carnea noastră ! "
(G. Galaction – *La Vulturi !*)

Cerinţe :
A.
1. Explicaţi succint caracterul monosilabic al cuvântului *ţări* din text.
2. Alcătuiţi familia lexicală a unui cuvânt din text, la alegere.
3. Indicaţi sensul contextual al cuvintelor : *mana*, *bietei*.
4. Subliniaţi părţile principale de propoziţie din textul dat.
5. Realizaţi expansiunea cuvântului *atâta*.

B.
1. În cuvântul *bietei* („*bietei* ţări") sunt :
☐ a) două silabe ;
☐ b) trei silabe ;
☐ c) patru silabe.
2. Cuvântul „vulturi" din textul dat este folosit :
☐ a) cu sens propriu ;
☐ b) sens secundar ;
☐ c) sens figurat.
3. Verbul *ajungă* este :
☐ a) verb personal ;
☐ b) verb impersonal.
4. Sintagma „carnea noastră" conţine :
☐ a) substantiv + adjectiv în G ;
☐ b) substantiv + pronume în G ;
☐ c) substantiv + adjectiv în Ac.
5. În textul dat există raport de coordonare :
☐ a) prin juxtapunere ;
☐ b) juxtapunere şi coordonare copulativă ;
☐ c) coordonare adversativă.

C.

1. Indicaţi valoarea stilistică a verbului la imperativ din acest pasaj.
2. Susţineţi prin argumente caracterul simbolic al cuvintelor baciului Dănilă.
3. Fragmentul selectat constituie:
   - ☐ a) rugă;
   - ☐ b) rugă – avertisment;
   - ☐ c) meditaţie.
4. Enumeraţi patru trăsături ale bătrânului Dănilă care reies din această rugă:
   a) …
   b) …
   c) …
   d) …

III. 1. Folosiţi în enunţuri cuvintele: *aberant*, *tangenţial*.
2. Daţi sinonime neologice următorilor termeni: *greu*, *neprecis*.
3. Folosiţi paronimele: *racord – record*.
4. Corectaţi: „El trebuieşte să continuă".
5. Construiţi conform cerinţelor:
   a) cuvânt polisemantic, bisilabic, cu funcţie de atribut;
   b) verb impersonal şi unipersonal, mod gerunziu.

MODELE DE REZOLVARE A SUBIECTELOR DE LITERATURĂ

1. Redarea conţinutului unei opere literare

a) Rezumatul operei literare

Indicaţii metodice:

- redarea concisă a desfăşurării acţiunii;
- se bazează pe planul simplu al operei;
- nu include citate, nici dialog;
- presupune renunţarea la detalii;
- respectarea cronologiei evenimentelor;
- verbele se folosesc la timpurile perfect compus, prezent;
- acţiunea se povesteşte la persoana a III-a;
- nu sunt recomandate aprecierile critice asupra operei.

Sobieski şi românii

de Costache Negruzzi

Pe la sfârşitul lui septembrie 1686 regele polon Sobieski se întorcea acasă în urma unei lupte care nu îl încununase cu succes, ci dimpotrivă, îi adusese o mare dezonoare, atât lui, cât şi armatei sale. Hărţuită de armata duşmană, sleită de puteri şi înfometată, oastea polonă înainta spre casă, când în drumul său s-a ivit semeaţă Cetatea Neamţului, veche aşezare moldovenească. Văzând-o, regele Sobieski, furios şi cu gândul de a-şi vindeca orgoliul rănit, a hotărât să o cucerească, încredinţat că aceasta ascunde mari bogăţii şi rezerve de hrană, atât de necesare armatei sale. Urmând îndemnul propriului orgoliu, dar şi sfatul hatmanului Potoţki, Sobieski a început asaltul cetăţii imediat după refuzul de a se preda al celor nouăsprezece plăieşi.

După ce au rezistat vitejeşte cinci zile, timp în care zece dintre ei au murit, iar trei au fost răniţi, oştenii moldoveni au fost gata să predea cetatea polonezilor cu condiţia ca ei să fie lăsaţi liberi. Când s-au deschis porţile ca să iasă garnizoana din cetate, surprinderea şi furia regelui au fost atât de mari, încât la vederea plăieşilor era pe punctul de a-şi călca promisiunea făcută şi de a-i spânzura. Doar înţelepciunea hatmanului Iablonovski i-a scăpat pe oşteni de la o moarte sigură şi l-a ferit pe Sobieski de a face o mare greşeală. Dându-şi seama de nesăbuinţa sa, regele i-a eliberat pe moldoveni şi le-a răsplătit vitejia, nuvela încheindu-se cu plecarea lor spre munte şi cu retragerea oastei poloneze.

La Vulturi !

de Gala Galaction

Autorul prezintă destinul unui pumn de oameni dintr-o vale liniştită, înconjurată de culmile Scripetelui, unde moş Dănilă, un venetic supus de trei ori prăpădului adus de turci, şi-a făcut un sălaş ferit de groaza şi zbuciumul ce domina ţara. Ferit de tumultul vieţii din câmpie, bătrânul Dănilă, împreună cu alţi ciobani, îşi ducea traiul liniştit ca staroste al acestora. Una dintre fiicele lui, Agripina, locuia în vale cu copiii, căci pe ginerele lui, Păun Ozun, Dănilă l-a îndemnat să meargă pentru a-l susţine pe Tudor Vladimirescu în acţiunile care pregăteau ţării un alt viitor.

Într-o zi de vară limpede şi însorită, pe când satul era învăluit în lumină şi nemişcare, turcii au pătruns în valea Iablanicioarei. Având de apărat viaţa copiilor, Agripina a fugit către munţi pe cărarea cea mai scurtă, dar şi cea mai anevoioasă, gândindu-se şi la ciobanii satului care puteau fi surprinşi de turci nepregătiţi. Agripina a înfruntat muntele şi, cu mintea răvăşită după mersul epuizant, l-a ascuns pe micuţul Păunaş într-o căpiţă cu fân din poiana de sub Brăcinel şi i-a lăsat pe cei doi copii să plece singuri la bunicul lor. Auzind plânset de copil, Moş Dănilă s-a trezit din gândurile sale şi, aflând de la Măriuca cele întâmplate, a plecat cu ciobanii săi pentru a-l găsi pe Păunaş, dar nu au găsit decât scutecele însângerate. Pentru pierderea nepotului, Dănilă a plâns a doua oară în viaţa lui şi a adresat cerului câteva cuvinte, amestec de rugă şi revoltă, pentru a se pune capăt nesfârşitelor suferinţe ale acestui popor.

b) Povestirea textului artistic

Indicaţii metodice :
- relatarea amplă a conţinutului la persoana a III-a, pornind de la planul dezvoltat ;
- referiri la sentimentele eroilor ;
- folosirea unor expresii din text ;
- dialogurile se vor reda în stil indirect ;
- originalitatea exprimării.

Amintiri din copilărie

de Ion Creangă

– povestire –

Capitolul ultim al *Amintirilor* prezintă despărţirea dramatică de lumea ideal-mitică a casei părinteşti, a copilăriei. Nică vede în plecarea la Socola o tragedie, dincolo de ceea ce trăise anterior, căci „cine ştie dacă nu era pentru totdeauna".

Copilul încearcă să-şi convingă mama să renunţe la hotărârea ei, motivând că el se poate îmbolnăvi „de dorul ei" şi că „alţi băieţi rămân în sat şi tot mănâncă pâine pe lângă părinţii lor". Fermă pe poziţie, Smaranda Creangă vrea să-şi vadă copilul popă, om cu carte şi recurge la ameninţări („Pare-se că nu ştii tu moarea mea ! "), iar tatăl susţine

ideea plecării, căci „vreodată să fie şi el sprijin pentru iştialalţi". Nică se încăpăţânează să nu părăsească „satul cu tot farmecul frumuseţilor lui", „întemeiat în toată puterea cuvântului", „cu priveliştea lumii", „cu şezătorile, clăcile, horile şi toate petrecerile din sat, la care luam parte cu cea mai mare însufleţire!". Deşi convins că „nu-i chip de stat împotriva părinţilor", copilul – devenit „holtei" – hotărăşte să ajungă numai un „popă prost, cu preoteasă şi copii". Noaptea devine un adevărat calvar, iar momentul plecării este ales tocmai când „soarele răsare, vestind o zi frumoasă" de ziua „Tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul" şi când „fetele şi flăcăii, gătiţi frumos, în zi de sărbătoare, foiau prin sat, cu bucuria zugrăvită pe feţe". „Cu ochii înecaţi în lacrimi", Nică, cu impresia că se duce „surgun dracului pomană", urcă în căruţa lui Moş Luca cu doi cai „ca nişte zmei", după spusele mamei, în realitate „vlăguiţi din cale-afară, şi slabi, şi ogrijiţi ca nişte mâţi de cei leşinaţi". Copiii cer lui moş Luca „să mâne mai tare" pentru a estompa jalea după fiecare loc pe care îl lăsau în urmă. Ei îşi agăţau privirile de orice loc cunoscut, drumul până la Timişeşti fiind un lung şir de suspinuri. Ei înţeleg că „înstrăinarea lor este hotărâtă" o dată cu ieşirea definitivă din ţinuturile natale, de unde mai aruncară o „căutătură jalnică spre munţii Neamţului". Popasul de la Blăjeşti „peste Siretiu" alină suferinţa prin hazul întâmplărilor, „vai de neasul nostru" ...„puţin de nu era să rămânem chiori" din cauza fumului făcut spre a fi alungaţi ţânţarii. Continuându-şi drumul spre Iaşi „mai mult pe jos decât în căruţă", pentru că zmeii lui Moş Luca „se muiese de tot", cei trei sunt ţinta ironiei „ţăranilor noştri glumeţi" şi apoi a unui „flăcăuan al dracului" care îl îndeamnă să ţină bine „telegarii" „să nu ieie vânt, că Iaşul ista-i mare şi, Doamne fereşte, să nu faci vro primejdie!". Acoperiţi „peste tot c-un ţol" asemeni unor „drobi de sare", ajung la Socola, într-o lume nouă, la un „plop mare" unde personaje bizare, „cu nişte târsoage de barbe cât badanalele de mari", îşi mărturiseau „unul altuia păcatele".

Substanţa narativă a ultimului capitol reface rezumativ imaginea satului ca topos sacru în care se integrează casa părintească, iar atmosfera degajată de textul lui Creangă împleteşte regretul, nostalgia şi neliniştea în faţa unei noi etape. Adevărată odisee a înstrăinării, plecarea din sat echivalează cu moartea unei vârste şi renaşterea spre un alt univers, cu alte rigori şi legi.

c) Povestirea textului îmbinată cu alte cerinţe

Indicaţii metodice:

- relatarea întâmplărilor în succesiunea lor;
- integrarea secvenţei (fragmentului) în ansamblul operei;
- povestire selectivă, ţinând seama de cerinţele formulate;
- apelul la elemente generale de comentariu;
- semnificaţii ale elementelor esenţiale vizate de enunţ;
- respectarea condiţiilor unei povestiri adecvate (persoana a III-a, stil indirect, obiectivitate, sintagme din text, expresivitate);
- structurarea lucrării având în vedere raportarea la enunţ.

Greuceanu

– Povestirea deznodământului şi relevarea semnificaţiilor –

Cu multă măiestrie, într-o naraţiune densă şi dinamică, povestitorul popular prezintă, pe parcursul unor întâmplări semnificative, conflictul dintre forţele Binelui şi ale Răului, Greuceanu trecând cu bine peste toate încercările şi vicleşugurile zmeilor.

După ce îşi regăseşte fratele, Greuceanu izbuteşte să scape de urmărirea zmeoaicelor, cărora le dejoacă vicleşugurile, şi le omoară. Cu ajutorul chipului de fier ţinut în foc de Faurul-Pământului se descotorosesc de muma zmeoaicelor, dar noi încercări i se ivesc în cale. Când eroul se aştepta mai puţin, apare un diavol şchiop, care îl păcăleşte, furându-i paloşul fermecat. Acesta ajunge la un sfetnic viclean, care se prezintă împăratului Roşu drept eliberatorul astrelor şi vrea să se însoare, cât mai repede, cu fata acestuia.

Acuzat de înşelăciune, Greuceanu se întoarce la diavolul şchiop, prefăcut în stană de piatră, pe care, prefăcut în buzdugan, îl pedepseşte, luându-şi înapoi paloşul. Adevăratul erou se va face cunoscut la curtea împăratului, fratele său va fi eliberat, iar sfetnicul cel ticălos va fi pedepsit. La rugămintea lui Greuceanu, împăratul îl lasă în viaţă, dar îl alungă din împărăţie. Fratele lui Greuceanu a fost eliberat şi în final a avut loc nunta împărătească, iar petrecerea a ţinut trei săptămâni, ca o încununare a izbânzii binelui asupra răului.

Basmul ilustrează triumful adevărului, al dreptăţii, al adevărului, o dată cu supunerea forţelor malefice, impunând pilde de viaţă ce înnobilează omul. Profilul moral al personajului pozitiv este o întruchipare fericită a idealului uman în viziunea populară, o apoteozare a Eroului şi a izbânzilor sale. Basmul concepe existenţa în aşa fel încât cititorul (ascultătorul) să capete noi impulsuri în hotărârea de a birui toate obstacolele vieţii. Această încununare spirituală trezeşte admiraţie, dragoste de oameni, animând potenţialul uman, concretizare a unor principii de viaţă şi a unei filosofii de esenţă populară.

2. Identificarea şi povestirea momentelor subiectului

Indicaţii metodice: – se relatează întâmplările într-o anumită gradaţie; – fundamentarea teoretică a fiecărei secvenţe narative; – surprinderea relaţiilor interumane şi a trăsăturilor morale; – respectarea condiţiilor specifice demersului narativ.

La Vulturi!

de Gala Galaction

– Succesiunea momentelor subiectului –

În nuvela *La Vulturi!*, model de densitate stilistică în zugrăvirea complexă a destinului uman, Gala Galaction povesteşte o întâmplare dramatică în care tragicul povestit ne subjugă, ne obsedează, transformându-se până la urmă într-un rechizitoriu al propriei noastre conştiinţe.

Opera are o mare complexitate epică, concentrându-se asupra a două destine, al bătrânului Dănilă aflat la a treia pribegire (trecutul) şi al fiicei sale Agripina (prezentul), urmând două planuri : epic şi psihologic, într-o naraţiune dinamică, simbolică pentru tragediile seculare îndurate de neamul românesc.

Nuvela are o extinsă *parte expozitivă* ce cuprinde prezentarea naturii într-un cadru legendar şi baladesc, a locului acţiunii, „ca într-un cuib de vulturi" de pe valea sălbatică a Iablanicioarei, dând informaţii asupra timpului – prin implicarea mişcării lui Tudor Vladimirescu – şi asupra personajelor, în context larg descriptiv. Biografia bătrânului staroste Dănilă, care făcuse de trei ori avere şi de trei ori i-o spulberaseră năvălirile străine, reconstituie drumul unei vieţi, sugerând realităţile istorice şi sociale ale neamului românesc.

Intriga este condensată de strigătul disperat care anunţă năvălirea turcilor, tulburând liniştea locurilor şi pacea adâncă a amiezii însorite. Agripina îşi părăseşte îndeletnicirile gospodăreşti fugind disperată către stâna lui moş Dănilă. *Desfăşurarea acţiunii* subliniază groaza şi hotărârea de a alege o cărare „cumplită, care scotea sufletul din om pas cu pas" pentru a-şi salva, cu orice preţ, copiii. Descrierea cărării abrupte şi zbaterea dramatică de a birui „pieptul muntelui" ilustrează măiestria lui Gala Galaction de analist al pasiunilor intense. Acţiunea se desfăşoară într-un ritm alert, femeia luptând cu „o oarbă înverşunare", cu o povară peste puterile ei, ilustrată în prim-planuri ale cumulului dramatic.

Punctul culminant, privit din perspectivă psihologică, îl constituie starea paroxistică ce subliniază chinul urcuşului : „în pieptul ei ardea toată pădurea", iar „bătăile inimii erau bolovani încinşi, pieptul îi horcăia ca nişte foale". Dar jertfa mamei nu pare suficientă şi povestirea atinge tensiunea maximă pe treapta următoare : ascunderea lui Păunaş în căpiţa de fân din poiana Brăcinelului, când – sleită de puteri, înţelegând că nu va reuşi să ajungă la stână – Agripina îşi pierde rezistenţa psihică. Fluxul narativ liric şi dramatic pendulează între rezistenţă şi disperare, între linişte şi conflict, îmbinând calmul şi lumina cu zbuciumul şi marea dramă în care sunt incluşi Agripina şi Dănilă.

Tragic, *deznodământul* e cutremurător : moartea, cu valenţe simbolice, a lui Păunaş sfârtecat de fioroasele păsări de pradă (imagine simbolică a cotropitorilor) : „Păsările cerului coborând în poiană smulseră pe Păunaş din zbuciumul plânsului (...) în mijlocul unui popor nenorocit şi rob încă pe multă vreme". Durerea lui moş Dănilă atinge intensitatea maximă a suferinţei, acesta plângând a doua oară în viaţă pentru suferinţele trecute şi viitoare ale românilor. Cu sufletul pustiit de jale, bătrânul acuză o nedreptate deasupra celor omeneşti şi sufletul lui curat şi deznădăjduit se răzvrăteşte : „–Pune un hotar, Stăpâne, nenorocirii noastre ! Ajungă Sfinţiei Tale atâta jertfă ! Ajungă atâta risipă, atâta jaf la vulturi din mana bietei ţări şi din carnea noastră ! ". Este revolta unui popor, dar şi credinţa – conform idealurilor umane de tip popular – că un asemenea destin se va lumina cândva. Ruga patetică, înecată de revoltă, conţine o durere zguduitoare, pruncul sfâşiat de vulturi fiind un simbol al unei crâncene tragedii a poporului român.

Din perspectiva naraţiunii, deznodământul tinde să se suprapună peste punctul culminant, sugerând ideea că ceasul izbăvirii nu a sosit, că visul de libertate este amânat.

3. Povestirea şi comentarea unui moment (secvenţă, episod) al operei epice

Indicaţii metodice:
- integrarea fragmentului în ansamblul operei;
- unghiul de perspectivă al povestirii, cu concretizări la evenimentele relatate;
- raportul dintre realitate şi ficţiune;
- profilul descriptiv/narativ/liric al secvenţei;
- rolul, semnificaţia personajelor şi complexitatea relaţiilor din episodul respectiv;
- valenţele expresive ale lexicului şi alte aspecte ale stilului;
- semnificaţii majore ale momentului epic selectat prin raportare la ansamblul operei.

Sobieski şi românii

de Costache Negruzzi

– Elemente ale intrigii –

Un mare merit al lui Negruzzi rezidă în bogăţia, vioiciunea şi adevărul evocării literare, prin determinarea istorico-socială a personajelor. Naraţiunea, întretăiată de dialog, conţine două planuri epice care se vor contopi în finalul nuvelei, precum şi o succesiune de momente care dezvăluie treptat caracteristicile personajelor.

Regele polon, supărat şi necăjit deoarece „nu întâmpina în drumul său decât o fioroasă pustietate", hotărăşte să cucerească Cetatea Neamţului, ce se înălţa „trufaşă pe sprânceana dealului", satisfăcându-şi astfel trufia şi orgoliul de cuceritor. Hotărârea: „Aşa! să mergem dar să-l luăm" constituie intriga, ceea ce va declanşa conflictul pe care desfăşurarea acţiunii îl va amplifica prin confruntarea cu solul polonez care propune capitularea şi refuzul plin de demnitate al moldovenilor, prin scena luptei şi prin cea a predării cetăţii.

Regele Sobieski ia o hotărâre pripită tocmai pentru că solul trimis s-a întors fără izbândă, încercând a-şi vindeca orgoliul rănit printr-o victorie facilă. Nesocotind sfatul înţelept al hatmanului Iablonovski, Sobieski este convins că nimic nu-i poate sta în faţă, având în vedere numeroasele sale victorii. Acţionând sub impulsul supărării sale, căci „fusese nevoit pentru a doua oară a da pas turcilor, a se retrage dinaintea tătarilor şi a moldovenilor", regele polon pare a nu accepta postura de învins, nutrind speranţa că va găsi aici averi pe care să le prade. Intriga evidenţiază o trăsătură specifică a lui Sobieski – slăbiciunea de a se lăsa măgulit, influenţat, linguşit de sfetnicii săi: „Nu va zice lumea că o cetate s-a arătat dinaintea lui Sobieski fără a i se cuceri? N-avem tunuri, vom lua-o dar cu mâinile. Numele M(ăriei) tale e destul tun, zise Potoţki".

Al doilea element al intrigii îl reprezintă refuzul românilor de a închina cetatea: „Tot ce-i putem da este plumbul din puşce". Răspunsul dat solului se caracterizează prin respect faţă de Sobieski, evidenţiind mândria şi spiritul de sacrificiu al plăieşilor, o expresie a mândriei moldovenilor, în comportamentul cărora nu încape laşitatea. Gestul românilor este semnificativ pentru universul moral al acestor oameni: cutezanţă, linişte sufletească, curajul împotrivirii. Ironia accentuează exemplaritatea şi o dimensiune eroică

de comportare faţă de cei ce au râvnit pământul strămoşesc: „Nu purta grijă de capul nostru, domnule. Gândiţi-vă mai bine la al vostru". Ironia striveşte parcă trufaşele cuvinte ale solului polon, care repetă propunerea de capitulare: „Încă o dată vă întreb, vă închinaţi ori ba?". Răspunsul e categoric, fără replică, ferm, amintind de cel dat de Mircea cel Bătrân trufaşului Baiazid. Topit în masa plăieşilor anonimi, bătrânul şi înţeleptul lor conducător evidenţiază dârzenia şi simţul datoriei, aservite dragostei de patrie. Este de fapt hotărârea finală a celor 19 plăieşi care vor scrie, prin lupta şi jertfa lor, una dintre paginile de eroism din istoria străbună.

Intriga, foarte puternică, va genera un conflict (exterior) care va reliefa caracterele tuturor personajelor, aşezând faţă în faţă două tabere duşmane disproporţionate: o armată întreagă echipată cu tunuri şi o mână de oameni care nu renunţă la luptă, să nu zică leahul „că a intrat într-o cetate românească ca într-o cetate pustie".

4. Caracterizarea eroilor literari şi evidenţierea mijloacelor de caracterizare a acestora

Indicaţii metodice:
- stabilirea împrejurărilor în care este prezentat personajul;
- stabilirea poziţiei eroului în operă;
- evidenţierea trăsăturilor fizice şi morale, motivate de fapte, gânduri, vorbe;
- prezentarea mijloacelor specifice de caracterizare;
- atitudinea scriitorului faţă de personaj;
- mesajul etic şi estetic comunicat.

Dan, căpitan de plai

de Vasile Alecsandri

– Semnificaţiile personajului-Erou –

Într-o apreciere sugestivă, Emil Ghiţulescu nota în monografia *Vasile Alecsandri* că „în *Dumbrava Roşie* şi *Dan, căpitan de plai*, folclorul şi istoria, mitologicul şi realul, faptul atestat documentar şi cel păstrat din bătrâni se înlănţuie în permanenţă într-o textură originală, încărcată cu mari valenţe poetice".

Dan, căpitan de plai se apropie şi mai mult de eposurile populare, în care personajul are o identitate vagă, fiind mai mult un erou exponenţial pentru o întreagă categorie, ilustrând valori morale umane perene. Dan este, prin excelenţă, *eroul*, patriot autentic, păstrând nealterată iubirea de „moşie" şi de „legea strămoşească". El este egal cu sine însuşi pe parcursul poemului, iar secvenţele epice adună concentric trăsăturile portretului pentru a ilustra statura eroică a personajului-simbol.

În prima parte, cu valoare de expoziţiune, îl găsim în singurătatea muntelui, aproape de sufletul naturii, într-un peisaj aspru – „În peşteră de stâncă, pe-un munte păduratic". El contemplă derularea anotimpurilor, a zilelor, aparţinând unui registru diurn („privind cu veselie cum soarele răsare"), iar existenţa lui pare o lungă zi cosmică într-un paralelism deplin între *apusul zilei* şi *apusul vieţii*: „Aşa şi el apus-au din zile mari şi bune". Meditaţia se îndreaptă retrospectiv spre timpul eroic al tinereţii, numită sugestiv

„fantasma drăgălaşă a verdei tinereţi/ Ce fuge de răsuflul geroasei bătrâneţi". Motivul timpului ireversibil revine în versul – interogaţie retorică „când, când s-a toci oare a vremii lungă coasă ? ", ca semn al neliniştii existenţiale şi a laturii reflexive a eroului.

Relaţia profundă cu natura se dezvăluie şi în partea a doua. Dan este integrat peisajului, fiinţa umană şi natura participă la o relaţie de determinare reciprocă, ca prelungire a motivului popular al comuniunii om-natură. Ca un adevărat iniţiat, el ascultă „grăind doi vechi stejari" (personificare semnificativă), aflând despre năvălirile tătarilor. Imaginile răscolitoare şi apocaliptice ale ţării devastate trezesc vechea dorinţă de luptă şi dorul de libertate.

Prin intermediul monologului interior, se subliniază persistenţa eroismului, ca valoare morală supremă : „Pe inimă şi paloş rugina nu s-au pus/ O, Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi zile de trai/ Până ce-oi strivi toţi lupii, toţi şerpii de pe plai...". Textul are valoare de rugă-invocaţie către divinitate, dar şi de jurământ sfânt, adevărat cod de onoare al personajului.

Prezenţa lui Ursan, personaj introdus în al treilea cânt, conferă simetrie construcţiei personajelor aflate într-o sugestivă complementaritate temperamentală. Îi apropie însă dragostea de ţară, demnitatea faptei, a gestului eroic, puterea sacrificiului. Ursan luminează personalitatea complexă a eroului principal, aducând dimensiunea prieteniei autentice.

Ambii eroi se raportează la un model eroic, modelul domnitorului Ştefan, care simbolizează pentru istoria ţării momentul de libertate şi stabilitate supremă.

Lupta se derulează dramatic, ca o confruntare de forţe stihiale, personajul se defineşte acum prin acţiunea eroică, prin gestul impetuos şi măiestria de oştean adevărat, într-o gradaţie ascendentă spre punctul culminant fixat în secvenţa a şasea – tumultul luptei şi rănirea lui Dan.

Înfrânţi, sătenii se retrag, dar Dan este luat prizonier, dincolo de Nistru. Deznodământul din partea a şaptea completează un portret epopeic, de erou legendar. Confruntarea lui Dan cu Ghirai, hanul tătarilor, este în totalitate simbolică, realizându-se scenic, în solemnitatea unei adevărate drame. Întrebarea iminentă a hanului : „Ce simte firul ierbii când coasa e vecină ? " primeşte răspunsul cuvenit : „Ea pleacă fruntea-n pace, răspunse căpitanul/ Căci are să renască mai fragedă la anul ! ", condensând încrederea în forţa de regenerare a poporului şi în continuitatea aceloraşi valori morale.

De altfel, hanul tătar pare să cunoască renumele personajului, devenit erou de legendă : „Te ştiu de mult pe tine, cunosc al tău renume". Ghirai propune iertarea în schimbul renunţării la „legea strămoşească". Sintagma acoperă o multitudine de semnificaţii – credinţa creştină, datina, codul moral nescris, dar sfânt al românilor, esenţa calităţii de român. Răspunsul calm şi demn uimeşte şi impune respect, fiind simbolic în totalitate. Metafora Ceahlăului trimite la înălţimea morală, la rezistenţa în timp a personajului devenit prin transfer simbolic munte de piatră, permanenţă temporală şi reper al unei geografii şi istorii spirituale a românilor.

„Ceahlăul sub furtună nu scade muşunoi ! / Eu, Dan, sub vântul soartei să cad păgân nu voi." Versurile continuă aforistic, reprezentând concepţia de viaţă a eroului, a românilor înşişi, într-un decalog de reguli etern valabile :

„Deci nu-mi convine viaţa mişelnic câştigată
Nici pata fărdelegii în fruntea mea săpată.
Ruşinea-i o rugină pe-o armă de viteaz,
Un vierme ce mănâncă albeaţa din obraz".

Monologul continuă sugerând prin simbolistica cromatică un crez, un ideal de viață trăită cu demnitate, albul fiind culoarea senectuții, dar și a purității morale:

„Alb am trăit un secul pe plaiul strămoșesc
Și vreu cu fața albă, senin să mă sfârșesc,
Ca dup-o viață lungă, ferită de rușine,
Mormântul meu să fie curat și alb ca mine".

Versurile se grupează în două zone semantice antitetice – onoare și dezonoare, însoțite de metafore și alegorii adecvate.

Tot în sfera simbolului se încadrează și ultima rugăminte rostită de erou – dorința de a revedea pământul țării, pentru un ultim sărut. Vorbele hanului marchează o mutație semnificativă de atitudine – de la revoltă, spre admirație și apoi, spre prețuire.

Întâlnirea cu țara este solemnă și patetică, adevărată clipă de grație. Eroul îngenunchează și sărută cu sfințenie pământul „ce tresare" și „care-l recunoaște". Pasajul degajă un aer de măreție sublimă, caracteristic tragediilor antice. Moartea lui este inevitabilă, datorită vârstei și rănilor, iar recunoașterea eroismului chiar de către dușman este un elogiu suprem care recuperează parțial și demnitatea hanului:

„O, Dan viteaz, ferice ca tine care piere".

Realizarea artistică a personajului se susține și prin varietatea procedeelor de caracterizare. Dan este prezentat direct de autor într-un portret preponderent moral: retras, reflexiv, dar și energic, activ și dramatic când țara este în pericol. De asemenea, se sugerează relația profundă cu natura, ale cărei elemente mitologizate și antropomorfizate îl recunosc și îi glăsuiesc într-un limbaj cifrat, aluziv.

Autorul subliniază măreția și demnitatea personajului chiar și în momentul robiei.

Eroul este prezentat și din perspectiva altor personaje, mai precis prin Ghirai. Acesta îi cunoaște vitejia legendară, dar și înțelepciunea și îi apreciază demnitatea, credința și devotamentul suprem pentru țară.

Personajul însuși se prezintă prin vorbe, prin adresări directe, prin monologul ce precede plecarea la luptă, adevărat jurământ de credință. Cuvintele traduc patosul trăirii și au aspectul simbolic, metaforic al textelor sacre.

Trăsăturile personajului se completează în derularea faptelor de vitejie, din relația cu celelalte personaje (Ursan, Ghirai), iar limbajul său exprimă înțelepciunea, experiența de viață, acordul universului lăuntric cu legea străveche a neamului.

Dan devine din personaj principal un erou simbolic, identificându-se cu imaginea românului prin doar câteva coordonate esențiale: înțelepciune, integrare într-un peisaj natural cu semnificația de spațiu vital, respectarea unui cod al onoarei și al demnității umane și naționale, curajul faptei eroice, refuzul trădării și echilibrul demn în fața morții.

Viziunea folclorică, misterul discret, cadrul natural atins de magie, perspectiva mitologizantă apropie poemul și implicit personajul principal de eposurile vechi populare, în care acesta evoluează într-o atmosferă mitică precizând determinările istorice, aparținând atemporalității, timpului și tiparelor mitice. Trăsăturile lui Dan, actele de vitejie și noblețe, limbajul greu de semnificații argumentează dimensiunea de personaj-simbol care concentrează calități și atitudini morale definitorii pentru poporul român.

La Vulturi !

de Gala Galaction

– Repere portretistice ale personajului Dănilă –

După prezentarea peisajului – spaţiu simbolic al întâmplărilor narate – atenţia se concentrează asupra baciului Dănilă, „starostele ciobanilor din partea locului", om care trecuse prin „multe suferinţe şi încercase multe vaduri de amărăciune". Eroii lui Gala Galaction par să coboare din istorie, evocând vremuri apuse şi zbuciumate. Ei probează trăsături morale pozitive, dârzenie, fermitate, dar şi o bogată viaţă lăuntrică. Destinul lor este sinuos, eroii cunosc vitregia vremurilor, sunt apăsaţi de o soartă nedreaptă, dar prin tăria de caracter se ridică deasupra primejdiilor. Un traseu similar de viaţă urmează şi personajul Dănilă.

Casa şi gospodăria lui se detaşează prin aspectul impunător, dar naratorul precizează că acesta era „venetic de pe plai", prezentând apoi o biografie tragică, ce se poate raporta simbolic la destinul poporului însuşi.

Imaginea lui Dănilă este surprinsă în mişcare, prin acumularea unor secvenţe care indică drumul devenirii. Acesta fusese legat de glie şi suportase „puhoiul năvălirilor străine", care i-au spulberat de trei ori averea strânsă cu trudă. Va părăsi locurile natale, urcând la munte pentru a deveni cioban. Deşi mâhnit, eroul are puterea de a depăşi propria durere, întinzându-şi neamul şi întâietatea în Valea Iablanicioarei.

Existenţa acestui personaj fictiv este proiectată pe fundalul luptei lui Tudor Vladimirescu pentru împlinirea dreptăţii, aşezând astfel naraţiunea într-un context istoric precis, deşi semnificaţiile întâmplărilor indică o permanenţă în lupta poporului pentru continuitate. Dănilă sprijină mişcarea lui Tudor Vladimirescu, plătind şi „îmbrăcând" un grup de tineri care se vor alătura luptei lui Tudor, conduşi fiind de ginerele său, Păun Ozun, un alt model de „român falnic, trup şi suflet de viteaz".

Portretul eroului capătă contur prin prezentarea indirectă – fapte, gesturi, atitudini semnificative pentru ipostaza de patriot autentic.

O altă secvenţă aduce personajul în prezentul nuvelei, după incursiunea retrospectivă în trecutul său dureros. El aşteaptă neliniştit veşti de la cei plecaţi alături de Tudor, rugându-se cu un aer de sfinţenie şi înţelepciune a vârstei, alteori îşi linişteşte fiica, pe Agripina, sau visează la „ce are să fie peste patruzeci-cincizeci de ani pe plaiul dezrobit de Tudor". Un simbol al acestui viitor este copilul Păunaş, considerat, metaforic, un Mesia al vremurilor viitoare.

Bătrânul Dănilă reapare spre finalul povestirii, după ce Agripina, epuizată de oboseala urcuşului dramatic, aduce vestea tragică a sosirii turcilor şi a devastărilor făcute de aceştia. El auzise zgomotul de pistoale, dar „le luase drept vreo glumă ciobănească". Pierdut în gânduri, neliniştit, eroul este caracterizat acum printr-o lume interioară bogată, redată prin *tehnica monologului interior şi interogaţii retorice*: „Încotro să fie Tudor şi ai lui? Tot în Bucureşti ori aiurea? Ce a făcut el de atâta vreme?". Prin analiză psihologică se sugerează „neliniştea", gândurile, zbuciumul sufletesc.

Vestea că turcii au năvălit în sat descătuşează energii şi dinamizează discursul. Bătrânul cheamă în ajutor ciobanii mai tineri, plecând în întâmpinarea duşmanului.

Prin procedeele simetriei, al gradaţiei şi al contrastelor, nuvela deschide un nou tablou de natură, peste care pluteşte o „linişte împărătească". În centrul observaţiei se află bătrânul predestinat să treacă printr-o altă încercare dramatică. Prin tehnica

anticipării, învolburarea gândurilor este sugerată prin metafora plasticizantă „treceau nori şi corbi", anticipare a unei noi încercări tragice. Căutându-l pe Păunaş, lăsat de Agripina într-o căpiţă de fân, el descoperă fânul răvăşit, pentru că „păsările cerului coborâseră în poiană şi smulseseră pe Păunaş din zbuciumul plânsului (...), din tot vaietul şi chinul unei vieţi omeneşti în mijlocul unui popor nenorocit şi rob încă pe multă vreme".

Deznodământul tragic are semnificaţii simbolice, arătând că nu venise vremea eliberării acestui neam greu încercat. Simbolică este şi invocaţia către divinitate, rugă rostită de Dănilă, dublată de o meditaţie tragică şi profetică:

„Pune un lăstar, Stăpâne, nenorocirii noastre! Ajungă Sfinţeniei tale atâta jaf la vulturi, din mana bietei ţări şi din carnea noastră!". Cuvintele dezvăluie şi iubirea de ţară a eroului, şi durerea adâncă, dar şi speranţa într-un destin mai bun.

Secvenţa încheie un portret memorabil, convertind personajul de ficţiune în personaj-simbol al destinului unui popor cu care se identifică. Complexitatea caracterului se susţine prin epica densă, alternanţa episoadelor care evocă sau prezintă în mişcare un erou puternic, sublim în tragedia existenţei sale, integrat într-un spaţiu românesc definitoriu pentru sensibilitatea şi bogăţia noastră sufletească. Această lume aspră înseamnă natură şi oameni, asprime şi tărie, o frumuseţe rurală, gestul eroic, demnitatea trăirii şi asumarea tragică a propriului destin.

La Vulturi !

de Gala Galaction

– Modalităţi de individualizare a personajului Agripina –

Prin personajele sale bine individualizate şi concepute cu acuitatea moralistului, a înţeleptului şi a observatorului prefacerilor general umane, Gala Galaction dă glas unui neam chinuit, răvăşit de doruri şi răzvrătiri neîmplinite, impunând un univers plin de dramatism, de visuri mărețe şi vaiet, de amar şi suferinţă.

Personaj principal, Agripina este prezentată în evoluţie din perspectiva portretului său interior, relevându-i-se dragostea maternă, voinţa, dârzenia, capacitatea de dăruire, „conturul" său artistic exprimând virtualitatea unei astfel de femei-erou. Fiică a lui Dănilă, soţie a lui Păun Ozun, mamă a trei copii, Agripina este prezentată de către autor prin *stilul direct* şi prin *dialog*, schiţându-i-se câteva trăsături sufleteşti: „Agripina, ca femeia, (...) când isprăvea cu treburile casei şi mai ales când sta şi-l punea la piept pe Păunaş, gândul la bărbatu-său, grija, teama de soarta lui o împresurau şi o întristau". Ea devine eroina unui episod de mare încordare dramatică, a cărui acţiune este declanşată de vestea neaşteptată a sosirii turcilor. Autorul pare a-şi provoca personajul punându-l într-o *situaţie-limită*, ce va sublinia imensa responsabilitate pe care o poartă ca mamă intuind primejdia, reliefând gesturile sublime pentru salvarea vieţii copiilor ei.

Surprinsă *indirect*, în mişcare şi încordare fizică („suia din greu"), eroina este caracterizată prin fapte, gânduri şi atitudini, care evidenţiază adevărata sa frumuseţe morală. Apelând la *descriere*, Gala Galaction subliniază eforturile supraomeneşti ale Agripinei care trebuia să urce „până i-a plesni inima din piept". Astfel se exprimă în cel mai înalt grad sentimentul matern: „Dacă ajunge la stână, poate să cadă şi să moară: au scăpat copilaşii, sângele lui Păun, rodul dragostei lor, lumina ochilor lui Dănilă". Aceste gânduri, redate în *stilul indirect liber* („Mai bine să lupte până când i-o plesni inima în piept!") se încheagă într-un adevărat *monolog interior* care prezintă zbuciumul femeii pe care iubirea de mamă o întăreşte mereu. Autorul notează senzaţiile eroinei pe

care oboseala o biruie treptat, apelând la metafore şi hiperbole ce gradează încrâncenarea supraomenească a Agripinei în lupta cu muntele, cu „culmile colţuroase". Galaction urmăreşte cu fină intuiţie psihologică frământările lăuntrice, notând încă de la început febrilitatea şi dramatismul gesturilor („ţâşni", „se repezi", „se strecură", „târându-i"), evidenţiind tensiunea ce pusese stăpânire pe sufletul femeii. Sfârşitul puterilor pare a fi tot mai aproape şi totuşi Agripina, cu Măriuca „în cârcă" şi cu Vlad legat „de capătul brâului", urcă în neştire către „masa de stânci şi cu poale de brazi pe care era stâna lui moş Dănilă". Cu toate acestea, ea îşi forţează potenţele umane, iar senzaţia de foc mistuitor („îl frigea", „i se topeau", „fierbeau") sugerează destrămarea făpturii sale. Scriitorul pătrunde subtil psihologia mamei, al cărei piept e „smăcinat ca şi şuvoiul de alături", stabilind analogii între zbaterea istovitoare a femeii şi „vuietul", „vâjâitul", „zgomotul şi pocniturile" Iablanicioarei. Propoziţiile principale, scurte, juxtapuse, împletirea stilului indirect cu cel direct şi cu cel indirect liber este sugestivă pentru impresia de panică, disperare, istovire şi tenacitate. Senzaţii reale („o sete groaznică") sau de delir („copacii se făceau roşii") într-o acumulare de imagini hiperbolice subliniază, într-un stil patetico-dramatic de o mare sensibilitate, evoluţia psihologiei umane în lupta cu destinul însuşi. Agripina „îşi stoarse puterile cu oarbă înverşunare", dar dragostea maternă („Dormi, dragul mamei? Laptele meu acum e foc şi otravă"), precum şi dăruirea sa sufletească („Tata n-a simţit primejdia. Trebuie să merg până la stână!") nu s-au epuizat, monologul interior grav dezvăluind drama sufletească, suferinţa ce urcă culmile tragicului existenţei umane. Percepţiile devin confuze, simţurile înregistrează deformat, iar autorul, prin compararea cu „o vită lovită între coarne", trece de la analiza conştiinţei zbuciumate la analiza naturii biologice a stărilor ei. Acum ea pare „nebună", dezechilibrată şi într-o astfel de stare Agripina ascunde pe Păunaş într-o căpiţă şi va ajunge la Dănilă „cu umbletul şi schimele unei nebune". Drama mamei atinge apogeul, ea ducându-şi povara fără a se cruţa, până la capătul puterilor, până cade „ca o capră sfâşiată". Natura potrivnică, sălbatică, ostilă (coasta „grozav de prăvălatică", culmile „colţuroase şi limpezi ca o cunună de securi") vibrează parcă în acord cu durerea halucinantă. Drama Agripinei, care, disperată, se luptă cu oboseala pentru a-şi salva viaţa şi onoarea („Cum să mai dea ochii cu tată-său! Ce mi-ai făcut cu copiii? Unde e nădejdea şi mângâierea mea?...") defineşte caracterul eroinei: curaj, voinţă, spirit de sacrificiu, putere de a influenţa destinul. Această experienţă de viaţă ce întregeşte profilul protagonistei a fost concepută de autor, urmărindu-se o gradaţie dinspre interior spre exterior, printr-un şir de episoade dinamice şi puternic dramatizate. Drumul Agripinei spre vârful muntelui (drumul în spaţiu, spre deosebire de drumul în timp al lui moş Dănilă) are sensul unei înălţări morale.

Analiza psihologică este modalitatea principală prin care scriitorul a încercat să descifreze trăirile interioare, zbuciumul, efortul supraomenesc, alimentând tragismul prozei lui Galaction, în fond o copleşitoare revărsare de viaţă, elementară, o continuă scurgere, o modulaţie neîntreruptă, asemănătoare timpului, purificată prin suferinţa tulburător umană. Personaj fictiv, Agripina este răspunsul dat de Gala Galaction terorii istoriei, în esenţă o oglindă străveche prin care capeţi puterea de a mai privi dincolo, în eterna căutare umană.

Personaj simbolic, Agripina are o forţă morală deosebită (ca a muntelui ce domină împrejurimile), impresionând prin efortul de care este capabilă în lupta cu destinul, „povară (...) peste puterile unei femei". Cititorii sunt fascinaţi de dârzenia acestei eroine, întruchipând la dimensiuni biblice imaginea durerii noastre multiseculare.

Domnu Trandafir

de Mihail Sadoveanu

– Arta portretului –

Evocator al celui mai bogat univers uman, creator al unui stil de o desăvârşită individualitate, Sadoveanu „ a tradus în limba română toate lucrurile şi faptele firii, sufletul lucrurilor şi trupul lucrurilor, sufletul faptelor şi trupul faptelor" (N. Stănescu).

El pare că descinde, precum rapsozii vechimii, din balade şi legende, căci imaginaţia sa – altoită pe fondul folcloric – evocă trecutul într-o viziune proprie, lirică, din care modernitatea operei trăieşte.

Sub forma unei lungi confesiuni epistolare către un prieten, M. Sadoveanu călătoreşte cu gândul prin locurile de altădată, evocând întâmplări care „au rămas vii", „luminoase", insistând asupra imaginii şcolii de altădată în povestirea *Domnu Trandafir*. Se prezintă personalitatea de neuitat a unui om simplu, care a rămas mereu în sufletul copilului de odinioară, într-o operă cu puternice rădăcini biografice (învăţătorul Busuioc) – dovadă a admiraţiei, a recunoştinţei faţă de „Domnu nostru".

Realizat într-o manieră clasică, portretul învăţătorului este privit în ansamblu („bine făcut"), fixând apoi fizionomia : „cu ochii foarte blajini", „puţin chel", „dinţi lungi, cu strungă mare la mijloc", totul pe un ton admirativ, de o mare delicateţe sufletească. Ca mai toţi învăţătorii, „domnul" este o expresie a bunătăţii, a simţului datoriei, a sincerităţii, a ataşamentului faţă de copii. Portretul său interior este conturat direct („avea un prisos de bunătate în el şi pentru că în acest suflet era ceva din credinţa şi din curăţenia unui apostol") şi indirect prin relatarea unor scene semnificative : lecţia de literatură, de muzică, inspecţia. Pe copii îi „privea întâi blând, cu un zâmbet liniştit", „ţinând cartea la piept, în dreptul inimii", „vorbea tare" şi-i învăţa pe copii cântecele eroice ale neamului. Gramatica şi aritmetica „se făceau bine", apropierea acestei fiinţe excepţionale impunea respect („se făcea o tăcere ca într-o biserică"), căci pentru el meseria era o vocaţie. El a rămas în amintirea elevilor prin învăţătura sufletească pe care le-o dăruise „şi ne dădea această învăţătură nu pentru că trebuia şi pentru că i se plătea, ci pentru că avea un prisos de bunătate în el şi pentru că în acest suflet era ceva din credinţa (...) unui apostol". Cu această ştiinţă şi bunătate sufletească învăţătorul i-a uimit pe neaşteptaţii oaspeţi care i-au trecut pragul şcolii. De un astfel de om devotat şcolii copiii se simţeau atât de ataşaţi, încât atunci când dascălul urma să fie mutat într-o altă comună, ei au hotărât să meargă cu el. El nu ţine numai lecţii, ci vibrează sufleteşte alături de elevii săi ; o dovadă sunt gesturile mici, aparent nesemnificative, vorbele calde cu care le răsplăteşte reuşitele şcolare.

Portretul interior sugerează dăruirea, bunătatea, blândeţea şi sensibilitatea unui om cu o înaltă conştiinţă profesională, care a luminat drumul devenirii multor generaţii. Harnic, spirit practic, Domnu Trandafir făcea fiecare lucru „cu rânduială", iar lecţiile dădeau întreaga măsură a talentului, a măiestriei didactice. El nu-şi făcea datoria „din pricină că se temea de cei mari", ci dintr-o chemare divină, dintr-o profundă dragoste faţă de copii. Şcolarii se simţeau „copiii lui", căci învăţătorul nu trăia pentru el, ci pentru copii, pe care i-a învăţat toată viaţa. Imagine luminoasă a dascălului, Domnu Trandafir rămâne un personaj memorabil, simbolizând puterea legăturii afective dintre elev şi mentorul său. Figura venerată a dascălului este rememorată afectiv pe un ton cald, familiar, admirativ, vibrând de recunoştinţă.

Simbol al codului moral românesc, Domnu Trandafir întruchipează o atitudine, un spirit intelectual, o sete de poezie, de poveste, pledând pentru modestie, cinste, adevăr, bunătate. „În locul acela odată a trăit un om" subliniază noblețea, esențializând un portret moral exemplar, un omagiu adus peste timp marelui dascăl. O cruce pe jumătate putrezită îi străjuiește mormântul, dar amintirea sa este eternă în sufletele celor pe care i-a îndrumat pe calea vieții și a învățăturii.

Figura de neuitat a vrednicului dascăl este evocată cu finețe prin mijloace de ordin sufletesc, liric, direct și indirect, cu prezentări expozitive și dialogate, ca o întruchipare a virtuților alese, a dăruirii de sine, o imagine generoasă, unică a învățătorului.

Stăpân pe mijloacele marii arte, Sadoveanu – printr-o suită de amintiri duioase – a fixat în eternitate copilăria fericită și imaginea memorabilă a dascălului aureolat de „credința și curățenia unui apostol", un OM între oameni, un OM pentru oameni.

Amintiri din copilărie

de Ion Creangă

– Nică – personaj-simbol –

Amintiri din copilărie, operă de povestitor genial, poartă în sine realitatea unui spațiu, a unui timp și a unui personaj peste care nu se poate trece oricum. Cu o scriitură de un rafinament estetic natural, Ion Creangă își populează capodopera cu personaje ieșite parcă din legendă, cu gesturi și vorbe, jocuri și inflexiuni subiective, încărcate de sens și cu o evidentă valoare simbolică.

Evocând copilăria „cea veselă și nevinovată", pe baza tehnicii povestirii în povestire, Creangă devine personaj în propria sa narațiune, unică matcă pentru farmecul acestei vârste, cu peripețiile ei. Romanul este construit cu un meșteșug sigur, proiectând în ficțiune, cu subtile nuanțe, personaje de o mare viabilitate. Nică, ipostază a scriitorului în anii copilăriei, prototip al „copilului universal", aparține unui timp și unui spațiu care implică cititorul într-un proces complex de adeziune. Paginile, deja antologice, povestind pățaniile copilului din Humulești, evidențiază o mobilitate și o euforie vitală, în care se pot recunoaște resturi de reprezentări mitice. Nică a lui Ștefan a Petrei, această individualitate cu identitate precisă, este o întruchipare a copilăriei ideale și, paradoxal, un mod particularizat de trăire. Cu inocența privirilor deschise spre lume ca spre o poveste, într-un univers de tip rural ce nu-și pierde nicicând fabulosul și pitorescul, Nică domină întâmplarea, familiarizându-se – sincer și autentic – cu litera și spiritul vieții.

Urmărind procesul desăvârșirii personalității eroului, autorul *Amintirilor din copilărie* rememorează din perspectiva omului matur acele întâmplări hazlii ale copilăriei care au contribuit la formarea sa ca om. Fiind o metaforă, personajul este o integritate de care se izbesc mai multe „evenimente", foarte numeroase și extrem de precis relatate, încât dă impresia că nu creează astfel de situații, ci doar le descoperă. Creangă povestește cu vervă despre furatul cireșelor de la mătușa Mărioara, despre cocioaba Irinucăi, despre joaca cu „mâțele de prin ocnițe și cotruțe" sau furtul pupezei – „ceasornicul satului" – ș.a., evidențiind zburdălnicia și nevinovăția acestei vârste. Simbol al copilului de oriunde și de oricând, Nică pare un năzdrăvan pus mereu pe șotii, fire veselă, inventivă, ingenioasă, un model de atitudine, febrilă, a minții lui agere și inventive, sub puterea unor mereu alte sentimente.

Dragostea de sat, de lumea în mijlocul căreia a crescut constituie temeiul dorinţei lui Nică de a rămâne acasă, cu „şezătorile, clăcile, horile şi toate petrecerile din sat", la care lua parte „cu cea mai mare însufleţire". Eroul va fi însă nevoit să plece „în loc strein şi aşa depărtat", „surgun, dracului pomană". Copleşit de tristeţe, Nică priveşte „spre satele şi locurile frumoase" ce rămân în urmă, pe când altele „necunoscute se înfăţişează înainte-ne". Prin autoadresare, scriitorul ne împărtăşeşte durerea în faţa stăruinţei mamei, teama de a se stinge printre străini de dorul mamei şi, în cele din urmă, împlinirea „voiei" Smarandei : plecarea la Socola. Nică îşi zice în sine : „Ce năcaz pe capul mieu", dar – destinul fiind pecetluit – cedează frământărilor „cu gândul feliu şi chip" ; „boţul de humă însufleţit", „plângând cu zece rânduri de lacrimi", îşi va continua drumul spre Iaşi. Plecarea brutală semnifică ruperea tuturor legăturilor cu matca, înstrăinarea de universul ideal, proiectare a unui sfârşit care prin hiperbolizare devine tragic. Fin analist, Creangă citeşte gândurile contradictorii ale eroului, efuziuni lirice conturează lumea copilăriei ideale într-un spaţiu paradisiac, prilej de a da viaţă peisajului cu care acesta se simte solidar. Călătoria „din hop în hop, tot înainte prin rătăcăniile Iaşului" însoţit de glumele „unora şi altora", reprezintă ieşirea din copilărie şi intrarea într-un univers nou, necunoscut, ostil. Se sugerează intrarea într-o altă vârstă, plecarea la Iaşi constituind „o dureroasă rupere de sine" (Vl. Streinu). Ajuns „holtei, din păcate", Nică acumulează experienţă de viaţă, Seminarul de la Socola marcându-i personalitatea, maturitatea, o înstrăinare de copilăria „veselă şi nevinovată", „vârsta cea fericită".

Focar al întregii desfăşurări epice, Nică – văzut în devenire – este o forţă care se extinde prin virtutea legilor ei interne. El află o adevărată savoare în trăirea zi de zi, într-un „ceremonial" în care descoperă locul potrivit pentru viziunea şi mentalitatea de copil. Astfel, scriitorul humuleştean îşi inventează prin Nică o copilărie fascinantă, singulară, eroul devenind un prototip al unei vârste, recompunând-o şi prezentându-ne-o scăldată în nostalgia unui paradis pierdut. Vârsta jucăuşă i-a deschis mereu copilului perspectiva unor noi „cuceriri", spiritul avid de cunoaştere deposedând lumea imediată, concretă, de aura ei misterioasă. Personajul se construieşte, devine, se produce în faţa cititorului, apărându-şi parcă fericirea de a-şi trăi copilăria. Conturat într-un ritm rapid prin numărul mare de acţiuni şi prin dialog (uneori dublat şi de monolog), portretul „zbânţuitului" de Nică dobândeşte valoarea simbolică a candorii, proprie vârstei pline de imaginaţie a copilăriei.

Neamul Şoimăreştilor

de Mihail Sadoveanu

– Caracterizarea personajului colectiv : Răzeşii –

Mihail Sadoveanu se declară descendent al neamului de răzeşi pentru care scrie cu sentimente de adâncă preţuire, dragoste şi compasiune, zugrăvind chipul interior al unei milenare civilizaţii româneşti. Respectând două mari principii ale realismului : veridicul şi verosimilul, romanticul Sadoveanu porneşte de la cunoaşterea izvoarelor istorice, izbutind – aşa cum observa criticul literar Pompiliu Constantinescu – „să se ridice deasupra datelor materiale, să le învăluie într-o atmosferă de irealitate *legendară*, să le dea un suflet şi o poezie (...), o atmosferă de vrajă". Tudor Vianu trasează, de asemenea, liniile devenirii unui spaţiu continuu sadovenianizat, constituit sub semnul evocării : „Lumea lui Sadoveanu este văzută în fantezie şi dintr-un unghi cu totul subiectiv".

Dimensiunea universului sadovenian este una prin excelență a vechimii, iar evocarea presupune alinierea la viața artistică a realității sub toate aspectele ei. Răzeșii din satul de lângă apa Răutului formează un neam, unit prin idealuri, neam care vine din vechime și care s-a extins ramificându-se (toți erau ai unui Șoimar) și pe care, în perspectiva veacurilor, „vremea necontenit i-a lovit pân ce le-a plecat frunțile adânc spre pământ". Personaj central prin care Sadoveanu actualizează etern spiritualitatea românească, răzeșii – moșii și strămoșii lui Tudor Șoimaru – își dezvăluie prin înseși numele lor simbolice dârzenia, cutezanța. Vremuri grele și destine tragice se derulează sub ochii cititorului, concomitent cu năzuința continuă spre libertate și dreptate întru apărarea vetrei străbune. Tudor Șoimaru se cristalizează ca exponent al acestui neam, înțelegând mecanismul acelui unanim devotament față de sat și țară. Șoimăreștii poartă cu sine povara anilor, înțelepciunea, vitejia, dar și curajul și energia tinereții, iar Sadoveanu se dovedește „meșter priceput" în surprinderea personalității colective „printr-o trăsătură unică, o imagine sau o comparație" (Tudor Vianu). Astfel, drama socială colectivă a Șoimăreștilor subliniază dragostea pentru pământ, bunul cel mai de preț, element al unei relații conflictuale, subliniind tragismul luptei și justețea cauzei din care se constituie proza sadoveniană. Pământul dă sens existenței personajelor de generații: „se trăgeau din bătrâni vechi care luptaseră pentru moșie și dobândiseră pământ pe vremurile lui Ștefan-Vodă cel Bătrân". Idealul de libertate este, de asemenea, o permanență spirituală a tuturor celor ce se simt ai universului comun lumii țărănești, spațiu revelatoriu, centru polarizant care astfel se socializează. Istoria este pentru răzeși istoria pământului strămoșesc, care se va suprapune în paginile romanului cu istoria aspră a unui neam.

Personajul colectiv se reflectă cu multă culoare în ipostaza spirituală a lui Tudor Șoimaru, care reînnoadă legăturile cu neamul strămoșesc. Cu un puternic cult al tradiției, Tudor al lui Ionașcu se împlinește ca un personaj tipic, devenind brațul de apărare a dreptății răzeșimii. Capitolul „Crucea răzeșilor" evidențiază legătura afectivă dintre generații, astfel că scopul lui Ionașcu, al lui moș Mihu și apoi al lui Tudor Șoimaru a fost și este apărarea libertății și demnității Șoimăreștilor. Oameni, fapte, destine se succedă, iar truda unora o vor prelua alții, urmând fluxul vieții, în perspectiva finalității sale, în relația cu socialul și cu un model uman al unei unice „ființe morale".

Deși greu încercat, neamul răzășesc s-a dovedit brav luptător, cutezător, energic, păstrător și continuator al idealurilor, eroic, căci aici, în vârtejul existențial, morții Șoimăreștilor poruncesc celor vii să-și apere și să-și păstreze pământurile și libertatea. Drama individuală din romanul sadovenian are un pronunțat caracter de baladă, creându-se impresia unei atmosfere rituale în care, din semnificații antitetice, prinde contur o figură excepțională, pe care cititorul este invitat să o creeze din umbrele trecutului și din pulverizările prezentului.

Acea pluralitate familială întemeiată pe legea strămoșească, pe conștiința continuității, respectând credința din bătrâni, acționează sub impulsul datoriei sacre față de ai săi: „la mormântul lui îngenunchem cu toții", pentru că și-a dat viața „pentru drepturile și ocinile strămoșești, sculând la război toate neamurile". Reflector al sensului istoriei, cu vorba cumpănită și plină de subînțelesuri, personajul colectiv este înfățișat într-o varietate de împrejurări, mediu de viață, reacții, atitudini, replici cu un simț foarte fin al detaliului. „Șoimaru este cuprins de mâini, îmbrățișat de veri și mătuși și glasurile lor rosteau numele lui." Șoimăreștii însumează un cod moral caracteristic poporului român în lupta

pentru adevăr, omenie şi demnitate. Amănunte semnificative fixează reacţiile personajului colectiv, în scene caracterizante, precum cea a pedepsirii boierului hapsân Stroe Orheianu de către viteazul Tudor Şoimaru.

Astfel privită, relaţia individ – istorie adaugă noi dimensiuni fiorului emoţiei colective, cu reverberaţii puternice în suferinţele seculare ale neamului de Şoimari: „Şi veniseră cu toţi Şoimăreştii, bătrâni, muieri şi copii; şi priveau cum trec fără încetare brăzdare cu şase boi şi apasă pe cornean oşteni, înnegrind şi asemănând încet bătătura unde sălăşluise stăpânirea Orheianului", scenă care – sub semnul focului – intră în zona arhetipului, a miticului.

Alcătuită din lumini şi umbre, viaţa răzeşilor este strâns legată de dorinţa de împlinire a dreptăţii, într-o perpetuă iluzie, cu atât mai tragică, cu cât aspiraţiile sunt mai înalte. Mihail Sadoveanu conturează profilul interior al răzeşilor pe linia orizontului deschis al vieţii lor de oameni simpli, dar de o profunzime răscolitoare, pe chipul cărora se poate citi timpul istoric, simbol dominant şi sentiment obsesiv ce proiectează întreaga evoluţie narativă pe dimensiunile dramaticului. Aşa cum sugerează şi titlul, naratorul nu urmăreşte persoana, ci o reţea de simboluri ascunse sub numele propriu Şoimaru, constelaţie de destine şi de tipuri umane caracteristice, evocate într-o atmosferă unică, irepetabilă, ce reprezintă nucleul care naşte textul romanului istoric.

Caracterizare comparativă. Structura antitetică a personajelor

Indicaţii metodice: – se stabilesc rolul şi simbolistica personajelor; – identificarea trăsăturilor şi prezentarea contrastantă a celuilalt personaj; – motivarea cu materialul faptic al operei studiate (citate din text); – sintetizarea trăsăturilor contrastante; – prezentarea atitudinii faţă de cele două personaje.

Paşa Hassan – Mihai Viteazul

de George Coşbuc

– Polarităţi absolute –

Temperament romantic, George Coşbuc a fost atras de marile teme eroice, oferind posterităţii poezii evocative în care reflectă aspiraţiile de libertate naţională ale neamului românesc.

Paşa Hassan este o creaţie-simbol în care se poate descoperi oricând filigranul celui care a scris-o, dar şi al poporului, al culturii române, elocventă mărturie a vitalităţii şi a puterii de creaţie a poporului nostru.

Poetul ardelean, respectând caracteristicile baladei populare, înfăţişează un moment din bătălia de la Călugăreni, în care voievodul muntean Mihai Viteazul întâlneşte în luptă cotropitorii pământului său strămoşesc. Operă epică în versuri, *Paşa Hassan* relatează o întâmplare din trecut, oprindu-se la o acţiune simplă, dar de un mare dramatism, cu personalităţi antitetice. Balada debutează cu imaginea lui Mihai Viteazul, văzut de către paşa Hassan în plan îndepărtat cum trece „cu fulgeru-n mână" prin oştirea duşmană,

insistând asupra însuşirilor de supraerou, care impun un simbol al vitejiei străbune. Având acelaşi orizont tematic ca şi baladele populare, păstrând elemente definitorii ale discursului narativ, Coşbuc apelează la resurse de rezonanţă folclorică, dar se şi îndepărtează de aceste surse, astfel că opera cultă *Paşa Hassan* constituie un punct de interferenţă a baladei culte cu cea populară.

Creaţia baladescă a lui Coşbuc îmbină planul narativ cu cel dramatic, marcând gradaţia acţiunii într-o suită de episoade şi tablouri dinamice, care evidenţiază curajul şi vitejia specifice poporului nostru. Spre deosebire de artistul anonim, George Coşbuc a concentrat desfăşurarea acţiunii asupra unei întâmplări revelatoare, când, la vederea gloriosului voievod român, paşa Hassan fuge îngrozit de provocarea cavalerească la luptă. Eroii sunt figuri reprezentative, portretele lor dezvăluindu-se reciproc, ca şi în baladele populare, prin atitudini, vorbe şi comportament. Domnitorul român îşi conduce oastea spre biruinţă, în vreme ce Hassan se mulţumeşte să dea porunci, rămânând departe de câmpul de luptă. Laş, conducătorul turc este doar un spectator – „de mirare e negru pământul" –, în timp ce Mihai Viteazul îşi face drum spre el, „trecând prin urdie ca lupu-ntre oi" înfruntând cu vitejie mulţimea duşmanului ce „în spatele oştirii muntene s-aruncă urlând".

În timp ce paşa Hassan este înfăţişat static, „sub poala pădurii", voievodul românilor este văzut în plină mişcare, în toate momentele acţiunii. Bun organizator şi strateg, călăuzit de un fierbinte patriotism, caracterizat de spirit de sacrificiu, viteazul Mihai este opusul paşei Hassan, incapabil de a acţiona şi de a conduce singur oştirile otomane. Atitudinea sa prefigurează laşitatea, trăsătura dominantă, opusă vitejiei conducătorului muntean. Vijelios, impetuos, viteaz, un exemplu, prin fapte, pentru ostaşii săi, Mihai Viteazul apare în postura unui zeu neîndurător, înspăimântăror, înfiorător pentru adversar. Prin aceasta, Coşbuc a realizat imaginea „fricii absolute", autorul insistând asupra reacţiilor şi a gesturilor necontrolate, a chipului desfigurat de groază („ochii de sânge", „barba vâlvoi", „e galben pierit" şi-i „dârdâie dinţii"). Portretul este realizat descriptiv într-o remarcabilă antiteză între chipul luminos al domnitorului român şi ridicolul unui cuceritor trufaş, dornic de mărire, pus în umbră de energia, curajul şi dârzenia (reliefate prin hiperbolă) specifice românilor. Erou legendar, Mihai Viteazul este perceput de Hassan asemeni unui munte, sugerându-se astfel impetuozitatea gloriosului domn, simbol al vitejiei şi al demnităţii neamului românesc. Receptând lupta prin ochii adversarului turc, autorul subliniază măreţia, dârzenia şi cutezanţa în înfruntarea armată a lui Mihai Viteazul, un supraom, un adevărat EROU.

Coşbuc, având ca punct de plecare opera *Românii supt Mihai Voievod Viteazul*, narează o acţiune eroică, punând în valoare aureola legendară a „ghiaurului" Mihai, proiectat în dimensiuni cosmice: „Iar barda-i din stânga ajunge la cer/ Şi vodă-i un munte". Hiperbola, dublată de antiteză, contribuie la conturarea unor trăsături proprii eroului de baladă: vitejie, putere de sacrificiu, curaj, subliniind superioritatea artistică a lui Coşbuc, adevărat maestru al baladei.

Ca şi în literatura populară, apriga înfruntare evidenţiază exemplaritatea personajului pozitiv, dar originală este în balada coşbuciană perspectiva narativă asupra faptelor prezentate. Într-o secvenţă panoramică („oştirea română se-ndeasă, cu vuiet curgând") este prezentată confruntarea armată, apoi sunt înfăţişaţi eroii, atenţia fiind reţinută de fuga lui Hassan urmărit („aleargă de groaza pierii bătut") de Mihai. Contribuţia naratorului obiectiv este limitată, totul fiind prezentat din prisma adversarului, cu accente dramatice.

De baladesc ţine tehnica hiperbolizării, procedeu preluat din folclor, înfăţişând un EROU neînduplecat, înspăimântător, înfiorător, subliniindu-se dimensiunea eroică a personajului prin confruntarea violentă, ce reliefează atitudinile contrastante ale protagoniştilor (vitejie/laşitate): „E vodă, ghiaurul Mihai" – „Dar paşa mai tare zoreşte".

George Coşbuc concepe poezia sub semnul spectacolului de groază trăit de Hassan, apelând la tehnica trăirii pe viu a unor întâmplări ridicate la rangul fabulosului. Reconstituind spectacolul dramatic şi comic, Coşbuc îşi înalţă eroul, impunându-l ca personaj excepţional, monumental, văzut ca un adevărat fenomen al naturii, pentru a-l lăsa totodată pe Hassan să se zbată în căderea ridicolă. Ca şi în balada populară, se urmăreşte o cât mai palpitantă desfăşurare a evenimentelor, în scopul de a „cointeresa" cititorul la cele narate, introducând noi incidente prin notarea reacţiilor fizice: „Şi-i dârdâie dinţii şi-i galben pierit", „Turbanul îi cade şi-l lasă căzut", „Îşi rupe cu mâna vestmântul", prin care se imprimă intrigii o evoluţie ascendentă. În varianta cultă elementele fabuloase sunt absente, dar monumentalitatea eroului, nu lipsit de grandoare şi patetism, este dobândită tocmai prin proporţiile uriaşe pe care le capătă în ochii dilataţi de spaimă ai turcului. Strofa sintetizează efectele întâlnirii „bietului paşă" cu „vodă ghiaurul", îmbinând ridicolul cu grandoarea mitologică şi cu sublimul, având aceeaşi înclinare către mitic a bardului popular.

În spiritul baladelor populare care manevrează cu multă dexteritate dialogul, cu o dinamică specială a verbului, George Coşbuc oscilează, începând cu strofa a IV-a, între cei doi conducători, urmărind modul cum chemării la dialog a lui Mihai i se răspunde cu fuga: „paşa-şi pierduse şi capul şi firea", zburând „şoimeşte", cuprins de laşitate. Planurile alternează ca într-un film, sugerând prin verbele de mişcare o prezenţă supranaturală, stihie a naturii, o „emanaţie monstruoasă a furiei universale" (P. Poantă): „se-ntoarce", „pleacă", „se-nvârte", „intră", „frânge", „bate-napoi", „vântură" – verbe care atestă măiestria tehnicii de evocare istorică folosită de poet. Îmbinarea măiestrită a mijloacelor de expunere, vocaţia epică şi dramatică dau un relief particular poeziei coşbuciene, situat sub semnul „lirismului obiectiv", sinteză a resorturilor poeziei populare, a nucleului ideatic şi a personalităţii poetului.

Poetul din Hordou, prin acuitatea figurativă şi auditivă a versurilor sale, a ajuns la culmile marii poezii româneşti, dovada fiind... *Paşa Hassan*, una dintre remarcabilele balade ale literaturii române.

5. Comentarea titlului operei literare

Indicaţii metodice:
- semnificaţii ale titlului, sensul propriu/figurat al termenilor;
- relaţia titlului cu textul;
- mesajul transmis de titlu;
- elemente care asigură valoarea afectivă a formulărilor;
- expresivitatea cuvintelor care îl alcătuiesc.

La Vulturi !

de Gala Galaction

– Simbolistica titlului –

La un prim nivel de interpretare, metafora-simbol din titlu are o simplă valoare toponimică, dar, adâncind semnificaţiile, se poate vorbi de simbolul vulturilor. Pe linie pozitivă, vulturii semnifică demnitatea acelor oameni din cătunul de munte, aspiraţiile lor, dorinţa de libertate, tăria de caracter, toate întruchipate prin personajele nuvelei. Sugestia de înălţime este dată de imaginea culmilor Scripetelui, unde locuia „un pumn de oameni" într-un simbolic „cuib de vulturi". Existenţa lor chinuită şi aspră va prelua măreţia şi sălbăticia naturii.

Aceeaşi imagine a vulturilor revine ca un leit-motiv prevestitor de întâmplări dramatice – „Numai în faţa cerului, mai sus decât brazii cei mai înalţi, *vulturii pluteau neobosit*, scăldându-şi aripile în lumină şi *dând fiorii morţii* păsăretului de casă". În final însă, conotaţia negativă a termenului implică duşmanii ţării, cei care au lăsat în urmă, ca păsările de pradă, „o largă spulberătură de fulgi cenuşii, ca după o încăierare între vulturi", deci jertfă, suferinţă şi moarte. Plânsul bătrânului este semnul acestei suferinţe şi al neputinţei de a schimba un destin potrivnic. De aceea ruga este şi imprecaţie, şi revoltă mocnită a unui neam înlănţuit.

D-l Goe...

de I.L. Caragiale

– Explicarea titlului –

Caragiale rămâne în literatura noastră „practicianul" neîntrecut al ironiei, mod de contemplare a existenţei, viziune estetică, procedeu artistic pentru surprinderea „lanţului slăbiciunilor" lumeşti.

Astfel, titlul *D-l Goe...* are o conotaţie specială, investind cu valoare de simbol personajul principal, un copil de vârstă şcolară, repetent deja, leneş, incult, răsfăţat şi impertinent. Succint, titlul sugerează ideea că întreaga acţiune gravitează în jurul personajului Goe, care are pretenţia de a fi considerat „domn", deşi faptele sale evidenţiază un infantilism accentuat. Goe este ţinta principală a satirei, băiat de „familie bună", cu un sentiment exagerat al propriei valori, întreţinut de „onorabila" familie. Astfel, Goe este văzut ca exponent al mediului din care face parte, căci în prim-planul creaţiilor caragialiene stă omul social, care dă la iveală un adevărat caracter comico-tragic pe măsură ce se lasă văzut şi auzit. Contrazisă de realitatea însăşi, pretenţia „damelor" de a face educaţie copilului Goe este expusă ridicolului. Caragiale critică, dar ţinta râsului nu e atât copilul, cât rezultatul educaţiei primite în familie. Goe, esenţializare a unei tipologii ironizate de autor, oferă o deschidere spre un univers uman şocant prin dezolanta suficienţă, primul termen al titlului – „domnul" – sugerând superioritatea condiţiei sale sociale, devenită trăsătură prin excelenţă morală.

Lăsând loc surprizei, punctele de suspensie exprimă hazul (devenit acuzator) faţă de deprinderile snoabe şi de râvna de a fi cineva, care stăpâneşte personajele, de la mic (Goe) la mare (mam' mare). Nume cu sonoritate aparte, „Goe" reprezintă un instantaneu, un personaj cu o poziţie socială determinată, vizând un grup social asupra căruia autorul

aruncă o privire ironică. Lumea lui I.L. Caragiale pare a nu depăşi nivelul paiaţelor, iar spectacolul ei „la vedere" relevă limitele unei lumi date, care îi displace scriitorului. Povestind cu vervă, neobosit, aservind naraţiunea faptelor prin care exercită „darul suveran de a crea oameni" (Eugen Lovinescu), I.L. Caragiale nu dă „nimic individual acestor tipuri, ci numai pecetea categoriei lor" (Garabet Ibrăileanu). Curios, întreprinzător, obraznic, lipsit de bun-simţ, tânărul Goe este un virtual reprezentant al „moftangiilor", în încercarea lor de a părea altfel decât ceea ce sunt în realitate.

Ironic de la titlu şi până la ultima frază, I.L. Caragiale ne impresionează prin puterea de observaţie şi de generalizare, prin fler tipologic şi naturaleţe epico-dramatică.

Amintiri din copilărie

de Ion Creangă

– Semnificaţii ale titlului –

Opera *Amintiri din copilărie* depăşeşte limitele prozei memorialistice, devenind un „roman" în care omul matur deapănă povestea propriei copilării mirifice, un univers al fericirii. Amintirile configurează scenariul unui joc miraculos, cu irizări mitice care ţin de inefabilul armoniei universale a vârstei paradisiace a copilului.

Titlul, încărcat cu o deosebită capacitate de sugestie, pregăteşte cititorul pentru întâlnirea cu o realitate idilică, paradis pierdut, trecut fabulos, invitând lectorul să se privească cu ochii dinăuntru, trăind experienţa recuperării unei lumi şi a unui timp sacru.

Amintirile lui Creangă reprezintă mitul copilăriei în literatura română, evocând într-o poveste („stau câteodată şi-mi aduc aminte...") întâmplări prin care se refac nu numai anii copilăriei, ci copilăria însăşi, „veselă şi nevinovată". Marele povestitor reînvie o epocă cu oameni şi întâmplări verosimile, o lume a tradiţiilor, un sat arhetipal cu o aureolă inconfundabilă, evocată de afectivitatea scriitorului. Opera păstrează nealterate impresiile luminoase ale locurilor şi ale oamenilor primului său univers, pătruns de un farmec particular, model al „copilăriei copilului universal" (George Călinescu). Scriind, Ion Creangă se construieşte pe sine şi de la acest grad de identificare începe să se făurească, tipologic, un fundal complex (oameni, împrejurimi, viaţă spirituală) ce va da impresia vieţii trăite în amploarea ei, un spectacol ce poartă pecetea autenticităţii. Document de existenţă, artistic întocmit, *Amintiri din copilărie* converteşte trecutul, parcă fabulos, într-o realitate unică, statornicind imaginea fericirii depline cu un sentiment de profundă nostalgie faţă de locurile şi oamenii Humuleştiului, leagănul copilăriei sale. Cu o artă desăvârşită, cititorul este purtat, cu fiecare poznă a lui Nică, prin hăţişurile vieţii, acumulând o experienţă în măsură să-l influenţeze ca personalitate.

Libertatea imaginaţiei, implicată în termenul generic „amintiri", stabileşte o modernă relaţie între adevăr-verosimil-imaginar, autorul jucând în acest roman autobiografic şi de ficţiune – gen *bildungsroman* – un rol complex de personaj-actor-regizor. Anii luminoşi ai copilăriei (universul familial, peripeţiile, iubirea pentru locuri, tradiţii, obiceiuri, limbă), lumea lui plină de minunăţii sunt reînviate subiectiv, pe un fundal obiectiv al satului din secolul al XIX-lea. Povestirea dinamică, jovială, cu încărcătură lirică – aşa cum anticipa titlul – stăpâneşte deplin o lume care parcă se naşte sub ochii noştri, corelând perspectivele temporale cu o briză de etern, sub a cărei vrajă cititorul prinde să viseze, asigurând unitatea de viziune a celor patru părţi.

O operă ca aceea a lui Ion Creangă, intitulată sobru şi neutru *Amintiri din copilărie*, este o mare şansă a epicii române, o pată de culoare în literatura noastră, o provocare în spiritul minunatei poveşti a lui Nică, unde – adânc sădită – arta de a râde mereu este propusă ca o soluţie existenţială.

6. Argumentarea/motivarea genului/speciei literare

Indicaţii metodice:
- referiri la definiţiile corespunzătoare genului/speciei;
- sublinierea şi comentarea trăsăturilor caracteristice;
- consideraţii asupra sentimentelor dominante şi a modurilor de expunere existente;
- relevarea modalităţilor artistice prin trimiteri la text;
- sintetizarea unor trăsături şi detalii desprinse din operă;
- relaţia autor – narator – personaj; eul poetic/eul narativ;
- relatare obiectivă/subiectivă.

Greuceanu

– Coordonate ale basmului popular –

Miracolul, ca fenomen necunoscut intrat în câmpul nostru de referinţă, completează specificul basmului, iar fenomenele pot fi explicate numai dacă admitem noi legi ale naturii. În interiorul povestirii, cititorul acceptă supranaturalul, evenimentele nu mai provoacă mirarea.

Naraţiunea se centrează pe lupta dintre *bine* şi *rău*, polarizare etică ce subliniază aspiraţia omului spre biruinţa valorilor morale. Greuceanu, ca personaj principal, simbolizează binele; el este preocupat de fericirea oamenilor, şi nu doar de răsplata posibilă pentru victorie – fata împăratului şi jumătate din împărăţie. Eroul se dovedeşte un om bun şi un prieten adevărat: înaintea plecării, obţine iertarea unor dezertori şi vede în ea un semn divin, este ataşat de fratele său, de care se desparte cu lacrimi („se îmbrăţişară şi plânseră ca nişte copii"). Relaţia cu Faurul-Pământului ilustrează valorile prieteniei, dar introduce şi o nouă dimensiune fantastico-mitologică. Acesta este un simbolic Hefaistos autohton, care cu măiestrie domină focul şi îmblânzeşte fierul. Sfatul lor sugerează un trecut comun şi presupunem că multe trăsături supranaturale ale personajului principal se explică prin această relaţie.

Lupta cu cei trei zmei creşte mereu în intensitate până la punctul culminant, dovedind virtuţile eroului, curajul său, îndemânarea, calităţile deosebite prin care domină supranaturalul.

Trăsăturile personajului se dovedesc nobile până în final, când cere împăratului iertarea sfetnicului viclean, ce-şi vânduse sufletul diavolului (întruchipare a mitului lui Faust) şi care provoacă o ultimă şi grea confruntare a lui Greuceanu cu forţele malefice, iraţionale.

Un mijloc de apărare specific basmului este şi *metamorfoza* – schimbarea unui om într-o fiinţă sau lucru, sugerând puterea magică. Greuceanu se schimbă în porumbel, în muscă sau buzdugan. Şi zmeoaicele au această putere de a se metamorfoza în pomi

fructiferi, izvoare, fântână etc. Se sugerează astfel proteismul, capacitatea liberă a ființelor năzdrăvane de a se preface în ceea ce voiesc, cât și încrederea în persistența spiritului vital, dorința naratorului de a izbăvi de moarte personajul pozitiv. Este și anularea limitei dintre materie și spirit, lege ce stă la baza tuturor deformărilor operate de fantastic. *Zmeii* fac parte dintre personajele fantastice, dar au și caracterele unui tiran feudal, cu case, arme, palate. Ei sunt însă ființe terifiante ce trăiesc pe celălalt tărâm, cu un portret fizic nedeslușit – ființă cu mari forțe fizice, un uriaș cu anatomie umană. Călinescu îi consideră, din punct de vedere mitologic și simbolic, expresie a naturii anorganice impetuoase, a lumii minerale (aramă, fier, argint, aur), a forțelor tehnice latente, personaje dotate cu putere înfricoșătoare, dar fără inteligență.

Cei trei zmei și zmeoaicele din basmul *Greuceanu* reprezintă gruparea forțelor supranaturale malefice, care trebuie învinse pentru ca binele și umanul să dăinuie în același cod valoric.

Obiectele miraculoase, adevărate talismane magice, au rolul de auxiliar care sprijină evoluția personajului principal pe drumul spre biruință. Acestea sunt cuțitul, care sugerează destinul celor doi frați, basmaua sau paloșul fermecat al lui Greuceanu.

La fel, *cifra trei* apare frecvent cu rolul simbolic de împlinire, prin marcarea celor trei etape/trepte: trei zmei, trei zmeoaice, eroul „se dete de trei ori peste cap și se făcu o muscă". Formulele specifice basmului închid o structură fixă, un univers narativ, ce se constituie dintr-o epică densă, amplă, deși liniară în evoluția momentelor subiectului. Formula de început, „A fost odată ca niciodată", deschide o lume fascinantă, un timp mitic în care imposibilul devine posibil. Formulele de mijloc au rolul de a restabili relația naratorului cu cititorul/ascultătorul, stimulează atenția și sunt o marcă a oralității stilului („Și-nainte cu poveste, că de-aicea mult mai este"/ „și se luptară, și se luptară... până ce osteniră"). Formulele de sfârșit („Și eu încălecai pe-o șa, și vă povestii d-voastră așa") închid universul supranatural și readuc cititorul în lumea reală.

În *Estetica basmului*, George Călinescu remarcă datele peisajului în povești, caracterizat prin „vagul toponimic" și „lipsa de determinări precise". Este un peisaj dublu – priveliștea din orizontul nostru și cea de „dincolo", de pe tărâmul celălalt. Esența morală a personajului determină un anume schematism, lipsa unor trăsături care să individualizeze precis. Greuceanu este eroul nobil, un adevărat „Făt-Frumos" cu virtuți și fapte de ordin eroic, săvârșește isprăvi imposibile și devine în final împărat, după ce a parcurs un traseu inițiatic, o vârstă și o criză din care a desprins sensurile majore ale vieții pentru a reprezenta și a conduce apoi o comunitate umană.

Compoziția basmului, deși mai complicată decât a altor specii narative, respectă o serie de clișee compoziționale, identificabile și în basmul *Greuceanu*: absența (eroul care pleacă), prejudicierea, mijlocirea, plecarea, înzestrarea (cu obiecte miraculoase), deplasarea spațială între două împărății, lupta, marcarea/însemnarea eroului pentru a fi recunoscut, victoria, remedierea prejudiciului, urmărirea/goana, pretențiile neîntemeiate, încercarea grea (descoperirea sfetnicului), demascarea, pedepsirea, căsătoria.

Finalul este un element definitoriu al basmului, se conjugă fericit cu începutul, fiind opusul acestuia, în concordanță cu linia ascendentă spre apoteozarea eroului. Mâhnirea provocată de dispariția soarelui și a lunii, aștri vitali ai omenirii, este compensată de veselia nunții care a ținut trei săptămâni.

Particularitățile artistice subliniază caracterul popular al creației prin oralitatea stilului, folosirea vorbirii directe, a dialogului sugestiv, a expresiilor verbale populare („Nu toate muștele fac miere", „umblând în saci", „luă în cap tot ce auzi"). Onomato-

peele nuanțează acustic discursul („înghiorț", „hâț în sus, hâț în jos"), termenii vechi (răvaș, pre, bre), provincialismele (culă, făuriște) conturează un stil specific al basmelor populare. De asemenea, figurile de stil sunt specifice basmelor : hiperbola („se zguduiau unul pe altul de se cutremura pământul"), personificarea („Auzind corbul aceste cuvinte aduse lui Greuceanu un cioc de apă dulce"), comparațiile („un nor vine după noi ca un vârtej", „mergeau repede ca vântul și lin ca gândul"). Tonalitatea textului crește și descrește, în funcție de intensitatea acțiunii și de trăirile personajului principal.

Deși întâmplările au un caracter fantastic, basmul *Greuceanu* reflectă felul de a gândi și a simți al poporului. Se exprimă aspirații, visuri spre o viață mai bună, dorința de a supune forțele distructive ale răului, speranța ca adevărul, binele și dreptatea să triumfe. Basmul propune un model uman de înaltă moralitate, ilustrând observația criticului George Călinescu : „basmul e un gen vast, depășind cu mult romanul, fiind mitologie, etică, știință, observare morală".

D-l Goe...

de I.L. Caragiale

– Particularități ale schiței –

Oameni care se mișcă și vorbesc, precum și stricta cinematografiere a mișcărilor și cuvintelor – iată care este secretul schițelor maestrului Caragiale. *Dl. Goe...* prezintă, într-un stil concis, cu puține notații descriptive, episodul călătoriei lui Goe, însoțit de cele trei „dame", la București, într-o succesiune de secvențe concentrate cu ajutorul dialogului. Întâmplările se derulează rapid, personajele sunt unele – perfect individualizate, altele – abia schițate, în acest crochiu vocea auctorială prezentând un comportament inacceptabil al unui copil, pe numele său Goe, și o atitudine condamnabilă a celor trei „cucoane" din familia sa. Arhitect iscusit, bun cunoscător al intrigii, I.L. Caragiale evidențiază ignoranța, superficialitatea, incultura și ridicolul clanului feminin din „onorabila" familie, model de comportament pentru copilul Goe, devenit o victimă a unui mod necorespunzător de educație. Scriitorul surprinde eroii, cu felul lor particular de a gândi și de a vorbi („zise zmucindu-se", „zbiară mai tare bătând din picioare", „țațo, mor!"), întâmplările alese de autor slujind esențializării tipologiei. Astfel, Goe este un simbol, tipul de copil răsfățat, care, prin aceeași îngroșare a liniilor ca și în *Vizită...*, apare ca întruchipare a proastei creșteri. Vorbirea incultă, ridicolă, sentimentală sugerează contrastul dintre esență și aparență, principala sursă a comicului.

Micile narațiuni ca *Vizită...* sau *D-l Goe...* se înrudesc mult cu teatrul, datorită dialogului care acoperă o mare parte a textului, redând vorbirea personajelor, epicul restrângându-și rolul la prezentarea mișcării și a atitudinii protagoniștilor. Operă epică de mică întindere, *D-l Goe...* permite cititorului să descopere o lume de vid moral și sufletesc, autenticitatea ei impunând-o „reprezentarea", prin care se substituie pasajele descriptive. Personajele (tipuri : Goe – incult, obraznic, impertinent) sunt urmărite într-o acțiune semnificativă, iar puținele elemente narative tind să aibă rolul unor „indicații de regie" pentru concretul, cotidianul unor vremuri, cu ceea ce aveau ele firesc și nefiresc, cu normalitatea și excepțiile lor.

Oglindă pitorească a lumii contemporane scriitorului, *D-l Goe* implică, într-un cadru restrâns (peronul, trenul), un număr redus de personaje, propunând un fir narativ scurt, fără digresiuni și episoade colaterale, un șir de pozne făcute de un copil obraznic și prost

educat, pe care – „observator direct şi auditiv" (Şerban Cioculescu) – I.L. Caragiale le sintetizează prin gest şi vorbire într-o structură tipic socială. *D-l Goe...*, înrudită tematic cu *Vizită...*, *Lanţul slăbiciunilor*, *Bacalaureat*, supune observaţiei familia ca mediu de creştere (din punct de vedere moral) al copilului. Personajele principale („tânărul Goe", mamiţa, mamiţica, tanti Miţa) sunt integrate într-un anume context social care le conferă individualitate şi semnificaţii mai largi pentru exprimarea, în mod convingător, a esenţei unei epoci. La limita dintre tragic şi comic, I.L. Caragiale creează un univers antologic, din care Goe se detaşează prin inconştienţa forţei sale tipologice.

7. Comentarea aspectelor legate de arta literară

Indicaţii metodice:
- elemente spaţiale şi temporale;
- selectarea şi comentarea unor imagini vizuale, auditive, olfactive, de mişcare, cromatice, sinestezice;
- urmărirea planurilor obiectiv/subiectiv în tehnica descrierii;
- forţa evocatoare a sintagmelor;
- efectele stilistice ale imaginii create;
- concluzii asupra conţinutului şi asupra formei artistice.

Călin(File de poveste)

de Mihai Eminescu

– Elemente descriptive: tabloul naturii feerice –

Împletirea posibilului cu imposibilul, a realului cu fabulosul rămâne în *Călin* o constantă a textului poetic. Fragmentul se deschide prin descrierea unui cadru natural cu elemente romantice: codrul, izvoarele, luna. Poetul creează o feerie singulară în literatura noastră, folosind personificarea ca principală figură de stil pentru a conferi viaţă materiei neînsufleţite.

Peisajul împrăştie lumină şi culoare prin elementele metaforice ale pădurii „de aramă" şi „de argint": „De treci codri de aramă de departe vezi albind/ Ş-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint./ Acolo, lângă isvoară, iarba pare de omăt,/ Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet". Prin comparaţie, iarba „pare de omăt" în lumina argintie şi difuză a lunii. Epitetul nuanţează imaginile, sugerând senzaţii cromatice, olfactive („flori albastre", „văzduh tămâiet"). Alteori sentimentul timpului, al eternităţii naturii abstractizează discursul – „trunchii vecinici".

Pătrunderea în pădurea de argint se face treptat, din planul depărtat în cel apropiat, spre un peisaj mirific, în care totul este armonie universală, între elementele căreia se prinde şi fiinţa umană. Picturalul se împleteşte cu auditivul, realul cu fantasticul. Alături de imaginea pădurii, a florilor, a întunericului risipit discret de lumina lunii, regăsim şi sugestii acustice – copacii „suspină", „izvoare zdrumicate", „suspină-n flori molatic", sărbătorile gâzelor sunt „murmuitoare".

Licărul izvoarelor se intuieşte „peste pietre suspinând", iar albastrul florilor „tremură în văzduhul tămâiet", aerul se umple de răcoare şi de miresme. Se creează astfel

adevărate sinestezii, îmbinări de imagini, receptate senzorial de diversitatea lor – „flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet".

Foşnetul răscolitor al pădurii sugerează viaţa ei ascunsă, codrul fiind umanizat prin sugestive personificări: „Pare că şi trunchii vecinici poartă suflete sub coajă/ Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă". Discursul poetic alunecă mereu între real şi fantastic. Este un peisaj aparent real, cu izvoare, copaci şi flori, dar imaginile artistice, sclipiciul de argint şi aramă, şoaptele copacilor, murmurul apelor, tremurul delicat al florilor deschid poarta fabulosului poetic.

Un joc de lumini şi umbre, „mândrul întuneric" şi „pădurea de argint" păstrează imaginea vrăjită, ireală a peisajului. Sclipirile de lumină argintie sunt aduse de ipostazele diferite ale apei – element esenţial în poezia eminesciană, simbolizând geneză, viaţă, mişcare, prospeţime. Apa apare ca „izvoare zdrumicate peste pietre licurind", alteori ca „harnici unde" cu „ropot dulce" sau ca „bulgări fluizi", inedită asociere între solid şi lichid, sugerând jocul iluzoriu al volumelor de apă. Metafora supremă a textului – „cuibar rotind de ape" – concentrează într-o sintagmă unică imaginea mişcătoare a meandrelor apei, învârtejirea lor concentrică, într-o veşnică împletire. Fluidului acvatic îi corespunde fluidul animat, un şuvoi de lumină şi culoare adus de hiperbola „mii de fluturi mici, albaştri, mii de roiuri de albine" sau de imaginea ce închide descrierea cadrului natural – „a popoarelor de muşte sărbători murmuitoare", revărsare a vieţii într-o eternă sărbătoare a naturii.

Vizită...

de I.L. Caragiale

– Elemente de artă literară în construcţia dialogului –

Adaptând proza la marea sa vocaţie de om de teatru, I.L. Caragiale creează şi re-creează mereu dialogul dintre sine şi personajele sale într-o scriitură realist-ironică, garantând totodată autenticitatea „stării civile" a eroilor.

Pentru dramaturgul I.L. Caragiale, evenimentele narate în *Momente şi schiţe* sunt mai ales un schimb de replici, determinând personajele să gândească în faţa cititorului. Se poate vorbi la I.L. Caragiale de o adevărată vocaţie a dialogului, pe care nu o putem recunoaşte la nici un alt scriitor român. În *Vizită...*, dialogul este sudat cu naraţiunea şi descrierea, dând impresia de firesc, de autenticitate. Utilizarea dialogului în această schiţă serveşte prezentării realităţii despre „teoria educaţiei" pe care doamna Popescu o susţine în faţa musafirului. Astfel, după ce vizitatorul îi comunică observaţia că „nu se prea vede la plimbare, la teatru, la petreceri", doamna Popescu i-a vorbit despre grija pe care trebuie s-o aibă pentru fiul ei, „mai ales când mama nu vrea să-l lase fără educaţie ! ". Dialogul este alimentat de conjunctura de moment, dar, în general, personajele „convorbesc" despre „vreme, despre sorţii agriculturii" şi tot ceea ce intră în „protocolul" vieţii de societate. Ionel vorbeşte puţin, replicile lui sunt scurte, obraznice şi categorice („Dar tu de ce tragi?), vorbe de „ştrengar", „deştept", „om mare". Naratorul din schiţa *Vizită...* îşi asumă un rol important, căci povesteşte şi transcrie dialogurile într-un mod parcă naiv, afişând o lipsă de tulburare faţă de atitudinile mamei şi ale „maiorului", pe care le condamnă prin aluzii nevinovate. Întreaga ironie se îndreaptă către mamă, care repetă fără nici un rezultat: „Ionel, Ionel... vrei să moară mama? ". Pofta de conversaţie nu scade, ci revine cu încăpăţânare, transformându-se într-o intrigantă şi mascată lipsă

de comunicare când Ionel devine agresiv prin sonoritatea jocurilor. Sărăcia concretă a comunicării, sugerând o anumită platitudine a universului uman descris, este întreţinută de întreruperea frecventă a conversaţiei, datorată isprăvilor lui Ionel. „Ionel nu s-astâmpără ! " – se aude glasul servitoarei, care reprezintă „vocea" realităţii, în evident contrast cu părerile laudative la adresa „puişorului". Doamna Popescu este obsedată de propriile idei despre isteţimea şi inteligenţa micuţului, glasul ei este mereu îngăduitor, iubitor, admirativ faţă de Ionel, iar dialogul pare că are rolul de a sublinia lipsa de responsabilitate în educarea fiului.

I.L. Caragiale, năzuind la realism, la autenticitatea scenelor povestite, denotă o lucidă observaţie şi analiză a oamenilor şi a comportamentelor, astfel că dialogurile sunt constituite din replici cu caracter într-adevăr oral. Episoadele colaterale, mici incidente banale („micul maior" fumează, toarnă cafea pe pantalonii musafirului etc.) exprimă reacţia tolerantă faţă de o anumită situaţie, admonestarea maternă fiind foarte blândă ; de pildă, domnul este liniştit de madam Popescu, fără scuze, că locul nu se pătează, „cafeaua iese cu niţică apă caldă". Astfel, dialogul defineşte şi relaţiile dintre personaje, determinând instituirea propriului adevăr, fiecare erou adoptând atitudini avantajoase pentru sine, ignorând, conştient sau nu, pe ceilalţi.

Chipurile zugrăvite au fost surprinse printr-o singură trăsătură dominantă de caracter. Astfel, Ionel (o altă vârstă a d-lui Goe) este un copil impulsiv, inconstant, stăpânit de dorinţa de a se remarca pentru a căpăta admiraţia celor din jur, etalându-şi superioritatea imaginară. În paginile schiţei *Vizită*... există un comic subtil, rezultat din antiteza dintre ostilitatea musafirului pentru băiat şi exagerata dragoste a mamei faţă de „puişorul" ei. Nimic nu excită mai fertil condeiul lui I.L. Caragiale şi nu pune mai bine în mişcare resorturile potenţiale ale talentului său decât dialogul cu realitatea înconjurătoare. Stilul conversativ, degajat, lipsit însă de spirit şi de vioiciune manevrează, prin povestirea naratorului-erou, toate armele persiflării, de la umorul mucalit la ironia incisivă. Astfel, personajele au devenit memorabile, îndeosebi cele reprobabile, care ţâşnesc din paginile cărţii, impunându-se ca nişte prezenţe istorice atestabile. Neutru, scriitorul simte nevoia să dea indicaţii asupra jocului de scenă, să comenteze pe lângă replicile şi reacţiile personajelor, ca şi cum n-ar voi să lase dubii asupra vanităţii şi a resorturilor morale, contrazise însă de realitatea însăşi : „– Vezi ? vezi dacă faci nebunii ? era să-mi scoţi ochiul... Ţi-ar fi plăcut să mă omori ? Sărută-mă să-mi treacă şi să te iert ! Maiorul sare de gâtul mamei şi o sărută. Mamei îi trece, iar eu, după ce am luat dulceaţă, mă pregătesc să sorb din cafea...". Caragiale nu vrea să altereze adevărul concepţiei „sănătoase" despre educaţie din familie, nici exactitatea cadrului de viaţă, nici autenticul personajelor principale. Protagoniştii supuşi observaţiei caragialiene, departe de a sugera o psihologie, exprimă în mod convingător esenţa unei epoci, revelatoare prin sensurile subtextuale ale dialogului : „– Ai văzut ce-ai făcut ! ... Nu ţi-am spus să te-astâmperi... Vezi ! ai supărat pe domnul ! ... al' dată n-o să-ţi mai aducă nici o jucărie ! " ; „– Nu e nimic ! iese... Cafeaua nu pătează ! iese cu niţică apă caldă ! ...".

Cititorul recepteazâ comicul momentului, sesizând distanţa enormă dintre esenţă şi aparenţă, atitudinea „exemplară" a mamei, „pedagogia" ad-hoc constituind oglinda deformantă în care poate fi privit viitorul om matur Ionel Popescu. Autorul utilizează cu artă dialogul, sub toate aspectele lui, de la sâmburele semantic la veridicitatea sa în contingent, scoţând maximum de efect. Caragiale a surprins personajele – în *Vizită*..., dar mai ales în schiţa *D-l Goe*... – cu felul lor particular de a gândi şi de a vorbi, făcând

din limbaj un mijloc de individualizare: „Ionel, mamă! ce ai? (...) Scuipă-l să nu mi-l deochi!"; „Nu ţi-am spus să nu te apropii de maşină... Vrei să moară mama?".

Scriitor mai complex decât se poate crede după caracterizările: „scriitor comic", „umorist", I.L. Caragiale, „mare creator de oameni", este autorul unui univers ce nu poate fi redus la o singură formulă. Caracterul unic al schiţelor sale este dat de voinţa de adevăr, prin satirizarea „lumii-lume", a citadinismului printr-o prospectare a vieţii publice şi de familie din anii începutului de secol, cu personaje care au devenit... caragialiene. Opera sa evidenţiază faptul că un Caragiale era necesar, căci „nea Iancu" este cel care vorbeşte despre noi: „Eu nu scriu decât despre viaţa noastră, căci alta nu cunosc şi nici nu mă interesează."

8. Interferenţa unor categorii artistice într-o operă literară

Indicaţii metodice:

I. *Relevarea*:
1. viziunii artistice;
2. contextului artistic al operei;
3. coordonatelor care permit împletirea armonioasă;
4. *valorii artistice a operei* din perspectiva interferenţei epic/liric, real/fantastic.

II. *Sesizarea*:
1. efectelor artistice ale combinării;
2. echilibrului realizat de noua structură;
3. influenţei acestei viziuni asupra figurilor de stil;
4. *interferenţei artistice* între epic/liric/dramatic.

Amintiri din copilărie

de Ion Creangă

– Arta narativă –

Opera lui Ion Creangă s-a impus în literatura naţională ca una dintre cele mai rezistente la proba timpului, pentru că a încorporat naivitatea şi „substanţa" sufletului inocent, prin valorificarea înalt creatoare a limbii populare, cu plasticitatea şi subtil învăluitoarea sa poezie conţinută.

Rangul de scriitor Creangă l-a obţinut greu, trudind asupra fiecărei fraze, cumpănind fiecare cuvânt din ţesătura sclipitoare a povestirii, fascinând prin arta desăvârşită a spunerii, izvorâtă dintr-o adâncă nevoie de a povesti şi de a-şi satisface mai întâi sieşi plăcerea interioară de a rememora anii fericiţi.

Scriitor epic, Ion Creangă a realizat în *Amintiri* o sinteză, ca viziune, mijloace şi armonie a principalelor genuri literare, lăsând senzaţia că se adresează unui auditor pe care îl cucereşte prin toate resursele de sugestie ale graiului oral. Impresionează caracterul de spectacol al povestirii, farmecul naraţiunii fiind rezultatul unei armonizări desăvârşite între povestire, descriere şi dialog, într-un stil simplu şi direct, impregnat de lirism.

Autorul joacă pe rând roluri variate, implicit cel de narator, într-o ficţiune literară; poetica măştilor dezvăluie astfel rafinamentul artistic al unui scriitor considerat multă vreme „poporal". Naratorul–erou resimte trecutul ca pe un prezent şi se produce, în linie modernă, ca actor, alternând evocarea nostalgică cu verva întâmplărilor relatate prin „farmecul şi savoarea fără pereche a dialogului" (G.I. Tohăneanu). Jovial, mucalit, Creangă se povesteşte pe sine, creează o familiaritate cu cititorul, căruia i se destăinuie. Sunt aduşi în „scenă" oameni vii (părinţi, prieteni, săteni etc.), care se exprimă cu tâlc în diferite momente ale unei acţiuni mobile, discontinue, dar care respiră o puternică autenticitate. Fundamentală în partea a IV-a a *Amintirilor* este „metafora drumului" (George Munteanu), pretext pentru prezentarea unor prototipuri umane, a spaţiului ţărănesc moldovenesc într-o fuziune real-fabulos specifică mentalităţii folclorice. Descrierile realiste, proiectările mitice, nimbul de basm, aura lirică se îmbină în curgerea epică cu dialogul, auoadresarea sau formele de stil indirect liber.

Arta *Amintirilor* constă în mare măsură în limbaj, identificat atât în vocea narativă, cât şi în vocile diverselor personaje, care, în virtutea unui cod moral nescris, exprimă cu o uimitoare dezinvoltură atitudini specifice comunităţii umane humuleştene, tradiţional arhaică.

Topind povestirea în dialog, suspensiile, exclamaţiile, adresarea directă: „căci nu vă pară şagă", autoadresarea („Apoi lasă-ţi, băiete, satul..." „Ei, ei! Halal!"), interogaţiile, interjecţiile, construcţiile incidente („Doamne fereşte") şi vorba populară („chiolhănosul", „ticăitul", „mort-copt") conferă o vibraţie puternică şi neîntreruptă unei opere care s-a născut dintr-o mare plăcere a taifasului. Proverbe, zicători („vorba ceea «Ursul nu joacă de bună-voie»", „Să dea Dumnezeu tot anul să fie sărbători şi numai o zi de lucru, şi atunci să fie praznic şi nuntă"), formele verbale inversate („ştiutu-v-am"), îmbinări neaşteptate de termeni („ne duceam surgun, dracului pomană") vizează efecte artistice deosebite, depăşind tehnica rapsodului popular. Scriitor jovial, de un umor sănătos, ţărănesc, Creangă râde din toată inima, comicul (de situaţie, de limbaj, de intenţie) păstrând parcă urmele originii folclorice. „Aici, ca şi în poveştile şi povestirile sale, Creangă execută trecerea de la nivelul popular al literaturii la nivelul ei cult pe o cale pur spontană... Poporul întreg a devenit artist individual în Creangă" (T. Vianu).

Evocarea stă sub semnul nostalgiei, al duioşiei şi al umorului hâtru, autorul devenind actorul care îşi retrăieşte copilăria pe o scenă imaginară, pendulând între sacru şi profan.

Preocupat să întreţină buna dispoziţie, Creangă trece de la lucruri serioase la glumă, de la ironie la autoironie, la aluzii („zmeii de cai") exprimând atitudini şi stări variate izvorâte dintr-o inimă bună, largă. Expresia „însurăţel de-al doilea" creează o atmosferă de umor, de amuzament, materializată în „limbajul coţcăresc" al scriitorului. Expresiile hazlii („a se scula cu noaptea în cap", „a da în mintea copiilor", „un ger de crapă lemnele"), diminutivele, augmentativele vădesc resurse inepuizabile ale artei povestitorului. Limbajul marcat afectiv [(Dragu-*mi* era satul nostru (...) Dragi-*mi* erau tata şi mama, fraţii şi surorile (...)] dublat de ironie („cu nişte târsoage de barbe cât badanalele de mari..."), fraza puternic evocatoare îmbină „dorul cu umorul" (Ovidiu Bârlea), este expresia artistică a optimismului, a dezinvolturii unei vârste, a căldurii sufleteşti a autorului. Făcând haz de necaz, Creangă povesteşte drumul spre Socola, „în harabana lui Moş Luca", ai cărui telegari, departe de a fi nişte „cai ca nişte zmei", sunt nişte „smârtoage, slabi şi ogrijiţi ca nişte cai de cei leşinaţi". Un „flăcăoan al dracului",

luându-l în râs, îl sfătuieşte pe moş Luca să-şi ţină bine telegarii, „să nu-i ieie vântul", pentru a nu face „vreo primejdie". Viziunea nostalgică realizată prin enumeraţia (comparaţia) iniţială este atenuată în final prin spectacolul mulţimii „de dăscălime adunată de pe la catiheţi (...) mărturisindu-şi unul altuia păcatele", înseninând naraţiunea.

Relieful frazei, savoarea şi pitorescul exprimării, dinamismul şi tensiunea naraţiunii asigură limbii lui Creangă un stil oral, dând impresia că prozatorul este un vorbitor în faţa unor ascultători. Relevanţa marii arte a acestui artist de geniu o constituie, paradoxal, calitatea unui *poeta faber*, „tipul de creator care elaborează cu alte mijloace decât ale spontanietăţii" (Eugen Simion).

Prin dialoguri şi monolog prind viaţă personaje cu o individualitate proprie, prin tehnica ironiei disimulate, a fanteziei verbale, a umorului spumos. Eroii se individualizează prin vorbire: „I-auzi, măi! Dac-ar şti el, chiolhănosul şi ticăitul de unde-au pornit astă-noapte, s-ar strânge lioarba acasă, n-ar mai dârdâi degeaba asupra căişorilor mei...".

Modul de a povesti are vizibile influenţe ale procedeelor dramatice, dialogul viu, dinamismul întăresc autenticitatea naraţiunii. „Limba nu aparţine lui Creangă, ci eroilor lui, chiar când el însuşi vorbeşte, căci el vorbeşte ca un erou subiectiv şi nu ca unul obiectiv" (G. Călinescu).

Farmecul operei lui Creangă stă în împletirea perfectă a oralităţii cu umorul, cu ironia (autoironia): „Şi mai bine să rămâi pe loc, Ioane, chiteam în mintea mea cea proastă, decât să plângi nemângâiet şi să te usuci, de dorul cui ştiu eu, văzând cu ochii...". Presărate cu măiestrie, locuţiunile populare („ţi-ar strânge leoarba acasă...), moldovenismele („ticăit", „am pâşlit-o", „te sclifoseşti") descreţesc frunţile, atenuează nostalgia, constituind o sursă de râs pentru cititor şi o dovadă a detaşării omului matur, artistul care deţine secretul unei inimitabile arte de a reflecta tumultul vieţii afective a eroului care face haz de necaz.

„Humorist înnăscut" (Nicolae Iorga), autor cărturăresc, dramaturg deghizat în prozator, un magician al cuvântului popular, acest mare povestitor humuleştean este o încununare supremă a vocaţiei unui popor care a dat la iveală „basme, ghicitori, eresuri...".

9. Analogii între opere (personaje, viziuni)

Indicaţii metodice:
Se vor aborda:
- structuri particulare ale fiecărei opere în discuţie;
- asemănări şi deosebiri, însoţite de argumente;
- argumentarea asocierilor făcute prin exemple;
- mijloace literare care susţin viziunile artistice respective;
- folosirea citatelor în sprijinul ideilor formulate.

Vizită... şi *D-l Goe...*

de I.L. Caragiale

– Categoria estetică a comicului –

Geniul de dramaturg al lui I.L. Caragiale se face simţit şi în schiţele *Vizită...* şi *D-l Goe...*, care, împreună cu celelalte „monumente”, se închează într-un tot unitar prin care se reflectă societatea românească de la 1900. Aceste „desăvârşite miniaturi”, prezentând lumea oraşului dominat de incultură, lichelism şi parvenitism, creează impresia unor comedii în care maestrul ne învaţă să râdem biciuind pretenţia de rafinament a burgheziei începutului de secol.

Spre deosebire de umorul operei lui Creangă, care binedispune, sporind cu fiecare „năzdrăvănie” voia bună, umorul sănătos, tonic, I.L. Caragiale apare ca un comediograf al mahalagismului, al snobismului, exagerând şi şarjând, apelând la singura armă cu care poate combate lipsurile de caracter ale „moftangiilor” : râsul. Satirizând „mahalaua”, văzută „ca o categorie culturală, sufletească” (Garabet Ibrăileanu), Caragiale dă viaţă unor personaje ridicole, conturându-le negativ, înjosindu-le, făcându-le antipatice şi subsumate devizei : „lume, lume, e ceva de speriat, pe onoarea mea ! ”.

Atât în *Vizită...*, cât şi în *D-l Goe...* autorul pare că nu creează caractere, ci compune roluri, astfel încât populează paginile cu eroi burghezi, funcţionari înalţi, copii ai acestora, presa, justiţia, viaţa mondenă sau politică, un univers variat, dominat de incultură şi obrăznicie. Comicul caragialian, „inefabil ca şi lirismul eminescian” (Garabet Ibrăileanu) trece de la *ironia fină la umor şi satiră usturătoare* o dată cu perindarea atâtor măşti vesele, ca într-un „imens carnaval”, un „vast bâlci”, o lume de-a-ndoaselea. În *Vizită...*, I.L. Caragiale apare ca un creator de scene memorabile, de replici fără egal, printre care comentariul subtil al naratorului-personaj evidenţiază dezaprobarea pentru educaţia greşită pe care o primesc copiii unor familii din *high-life*. *D-l Goe...* satirizează defecte şi atitudini sociale, sancţionând universul adultului reprezentat de „mam' mare”, „mamiţa” şi „tanti Miţa” care, ajunse la Bucureşti, urcă mulţumite în trăsură, inconştiente de comedia pe care au jucat-o. Umorul schiţelor studiate are la bază un comic realist, care – ca şi în cazul marilor autori satirici – izvorăşte în primul rând din discrepanţa dintre aparenţă şi esenţă, dintre ceea ce par şi ceea ce sunt cu adevărat oamenii zugrăviţi. Opera *Vizită...*, ca şi *D-l Goe...*, condamnă un tip de educaţie, adâncind cauzele care duc la apariţia acestui tip de copil prin prezentarea atitudinii familiei, de o toleranţă exagerată, izvorâtă dintr-o dragoste greşit înţeleasă şi inadecvat manifestată. Doamna Maria Popescu este convinsă că face sacrificii pentru educarea lui Ionel : „nu ştiţi dumneavoastră, bărbaţii, cât timp îi ia unei femei educaţia unui copil, mai ales când mama nu vrea să-l lase fără educaţie”, pe când realitatea este cu totul alta. În acţiune, Goe are acelaşi comportament de copil răsfăţat, fiind o copie în devenire a cucoanelor care se pretind educate, stilate, în realitate inculte, vulgare, cu limbaj de mahala. Inconştienţa doamnelor „de familie bună” privind „calităţile” lui Goe transpare în gesturile şi vorbele lor („Goe ! puişorule ! Goe ! Goe ! (...) vai de mine ! nu-i băiatul ! unde e băiatul ! ...s-a prăpădit băiatul ! (...) ţaţo, mor ! ”), în ceea ce Garabet Ibrăileanu numea „neasimilarea civilizaţiei”, „spoiala de civilizaţie” în purtare şi limbaj.

Există un *comic al situaţiilor* care izvorăşte din existenţa unor fapte neprevăzute (Ionel o „atacă” pe jupâneasă, toarnă cafea pe pantalonii musafirului sau chiar dulceaţă

în galoşi, iar Goe „se strâmbă la urâtul", rămâne „captiv" în „compartimentul în care nu intră decât o persoană" şi în final trage semnalul de alarmă). Scena fumatului în *Vizită...* face ca „eroul" să-şi piardă măreţia de „maior de roşiori", iar mama va trebui să recunoască în „vitejia" acestuia o greşeală periculoasă.

Reducerea „obiectului" la un moment semnificativ din viaţa personajelor, la o anume trăsătură creează, prin concentrarea şi vivacitatea narativă, *caractere comice* de proşti, lăudăroşi, mincinoşi, parveniţi, moftangii semiculţi, o lume foarte pitorească, în goana după senzaţional, după o imagine convenţională, dând lustru aparenţei, cu o dezagregare morală de esenţă. În cursul unei singure vizite la familia Popescu, naratorul – personajul povestitor – asistă la câteva scene care spun totul despre Ionel şi familia sa. Snobismul adulţilor din familia lui Goe reiese din desfăşurarea „marei comédii" într-o călătorie din urbea X la Bucureşti. Aşadar, Caragiale nu dezvăluie el însuşi caracterele personajelor, ci le înscenează într-o acţiune comică. Cele trei doamne se copilăresc în adoraţia lor faţă de Goe, iar pretenţiile, nobleţea şi distincţia socială, în fapt incultura, sunt surprinse prin vorbirea ridicol de sentimentală („Ad să-l pupe mam' mare", „Ce faci, soro, eşti nebună?") sau arogantă („Nu-i treaba dumitale, ce te amesteci dumneata!").

Prezentând ştrengăriile lui Ionel şi ale lui Goe, I.L. Caragiale îmbină comicul de situaţie cu cel de caracter, creând tipuri umane de neuitat pe care le caracterizează ridicolul. Astfel, creatorul obiectiv I.L. Caragiale schiţează un tablou de moravuri ale societăţii plecând de la prezentarea unor copii care „beneficiază" de principii educative aberante.

De asemenea, maestrul Caragiale exploatează diverse registre ale limbii în vederea realizării unei *portretistici caricaturale*. *Limbajul comic*, preţios, agramat, care încalcă normele gramaticale şi ale logicii, vorbirea anost de sentimentală („Pe mamiţica n-o pupi?", „Să moară mam' mare?"), excesul de diminutive („mamiţo", „puişorule") surprind ridicolul personajelor, incultura şi vulgaritatea lor. Printr-un soi de molipsire conştientă marcată de „admiraţie", povestitorul îşi însuşeşte ticul verbal al personajelor, redându-l în stil indirect liber cu „respect" şi „slăbiciune". Expresii precum „a da un ţipăt", „am observat doamnei", „îl scuipă pe puişor să nu-l deoache" constituie o modalitate de sugerare a unui *comic al intenţiei* de a provoca un haz nestăpânit, dublată de o atitudine critică demnă de un maestru al conformismului ironic.

„Pictor de moravuri nemilos" (George Călinescu), autorul *Momentelor şi schiţelor* alege nume fără egal, desemnând personaje tipic caragialiene. Ionel Popescu, un nume frecvent, reprezintă o categorie de anonimi, creând un tip anume de copil răsfăţat, insolent, precum este şi Goe, pe care însă I.L. Caragiale îl individualizează şi prin numele rar, sonor, în concordanţă cu stăruinţa doamnelor de a se face remarcat drept un „tânăr eminent".

Miţa este un nume adaptat la vocaţia de mahalagioaică a personajului, o parvenită cu „darul" pălăvrăgelii, trăind sub tirania pretenţiilor de „damă bună". Formulele „domn", „tânărul", „puişorul" arată infinita ştiinţă a dozării dezvăluirilor succesive, realizând un comic subtil prin antiteza între ostilitatea faţă de copil şi admiraţia familiei, într-o alchimie specifică ridicolului şi ironiei caragialiene.

Comicul caragialian este dublat de *dramatic*, căci dintr-o dată comedia încetează, îşi pierde hazul, dizolvându-se într-o ironie amară. Ironia şi-a făcut jocul, lumea tuturor Popeştilor, Ioneştilor apărea acum în adevărata ei lumină – vastă mascaradă – amestec de hilar şi de comice închipuiri – în care Ionel şi Goe, viitorii Lache şi Mache, sunt victime

ale iluziilor întreţinute de „pretenţiile", meritele şi calităţile care le lipsesc cu desăvârşire. Omul caragialian pare iremediabil denaturat, comicul grotesc, de altă natură decât în farsa tradiţională, vizând viaţa în totalitatea ei.

Geniu clasic şi realist cu vocaţia râsului, Ion Luca Caragiale face din comic o *metodă a adevărului*, rămânând un scriitor apropiat sensibilităţii noastre mai ales prin capacitatea de evocare a unei atmosfere ridicole, în care nimic nu este mai dramatic decât comicul.

Vizită... şi *D-l Goe...*

de I.L. Caragiale

– Ipostaze ale personajului copil –

O imagine exemplară a copilului de familie „onorabilă" aflăm în schiţa *Vizită...*, unde facem cunoştinţă cu un băieţel „de vreo opt anişori" foarte răsfăţat, travestit în „maior de cavalerie", care demonstrează, prin limbaj şi comportare, o acută lipsă de „educaţiune", o aroganţă şi o impertinenţă crasă, contrar principiilor de educaţie aduse insistent în discuţie de doamna Popescu – mama „grijulie". Din dorinţa de a imita maturii, de a ieşi în evidenţă, Ionel e îmbrăcat în costum de ofiţer, iar Goe de „mariner", o primă biruinţă a mult visatei superiorităţi şi distincţii a familiei. Ionel o loveşte pe mamă cu sabia, ignoră rugămintea acesteia de a se linişti, ilustrând memorabil legitimitatea iluziilor de „vitejie", supradimensionând rolul de „băiat mare", de adult în devenire („nu ştii ce ştrengar se face ...şi deştept..."). Goe, copil de familie, va mima cu aplomb maturitatea, spre hazul şi admiraţia cucoanelor, de pildă, când intervine în discuţia filologică cu replica „Vezi, că sunteţi proaste amândouă ? ", privit cu încântare de mam' mare : „Apoi de ! n-a învăţat toată lumea carte ca dumneata".

Aşadar, continuarea vieţii lui Ionel o putem citi în schiţa *D-l Goe...* unde copilul, deja elev, este dus la „bulivar" la 10 mai, „pentru ca să nu mai rămâie repetent şi anul acesta". Lacunele din educaţia familială vor marca existenţa şi pe parcursul şcolarizării, care în viziunea familiei poate „nenoroci pe un tânăr". Aşa cum Ionel se purta nepoliticos faţă de musafiri, răspunzând obraznic, Goe se „strâmbă la urâtul" care-i atrăsese atenţia că nu e voie să scoată capul pe fereastră. Tânărul Goe este un personaj tipic caragialian, bine individualizat, cu dominante trăsături negative : neascultare, obrăznicie, lipsă de respect faţă de adulţi. Imitând ridicol pe cei maturi, el comandă şi nu se supune, sancţionând cu impertinenţă un călător amabil, în timp ce familia îşi priveşte copilul şi nepotul cu admiraţie nedisimulată.

Poate că cei doi copii, la acest stadiu, ar putea fi aduşi pe drumul cel bun dacă părinţii ar observa purtarea „puişorilor" şi nu ar încuraja, cu o atitudine lipsită de fermitate, comportamentul inadecvat al acestora. Alintându-şi odraslele, madam Popescu, mamiţa, tanti Miţa şi mam' mare nu contenesc a se minuna de isteţimea „odorului", sărutându-l tandru şi scuipându-l să nu se deoache. „Nu ştii ce deştept... ! " este o viziune falsă a mamei, iar Goe – teribil de „simţitor" – fixează acelaşi primat al aparenţei asupra esenţei. Caragiale îngroaşă liniile în conturarea personajelor care apar caricatural, pedepsind prin râsul cititorului proasta creştere, precum şi ignoranţa zgomotoasă a adulţilor.

Acelaşi copil care nu învaţă, acelaşi răsfăţat, aceeaşi exagerată alintare, sub încurajările aceleiaşi mame îngăduitoare până la absurd faţă de greşelile copilului – toate se

regăsesc în copilul „ambiţios", în stare să se prăpădească dacă mai pierde încă un an din *Lanţul slăbiciunilor*, pregătind parazitismul şi comportamentul discutabil al lui Lache. Educaţi după principii greşite, Ovidiu Georgescu sau Mitică Dăscălescu sunt adolescenţi care consideră că poziţia socială constituie un argument solid pentru a transforma absurd nota 3 în onorabila notă 6. Ovidiu Georgescu ar putea deveni un veritabil Mitică, bucureşteanul care te ironizează la fiecare pas, ori un autentic Lache, care îşi pierde vremea prin berării, înşelându-şi mişeleşte prietenii.

Formate în copilărie, „onorabilele" pretenţii, snobismul, aroganţa, preţiozitatea se constituie în modele pentru noile generaţii, în acelaşi spaţiu închis, sufocant, sub pecetea şi deviza vremii : „O, Moft ! ". Personajelor caragialiene, ridicole „într-o lume a stereotipiei cotropitoare", a iluziilor, a aparenţelor, li se anulează trăsăturile individuale, accentuându-li-se în schimb acelea ale clasei sociale, simboluri care par că devorează eroii, impunând o mască drept protagonist.

10. Comentariul stilistic al unor versuri

Îndrumări metodice :
- originalitatea expresiei lirice ; atmosfera poetică ;
- reţele de semnificaţii ale imaginilor poetice ;
- studiul textului : particularităţi de limbaj ;
- cuvinte-cheie, imagini artistice (vizuale, auditive, olfactive, sinestezii) ;
- efecte speciale la nivel fonetic (eufonii), lexical şi gramatical ;
- abateri de la normele standard, vizând efecte artistice ;
- valenţe artistice ale elementelor prozodice.

Mai am un singur dor

de Mihai Eminescu

– Semnificaţii poetice –

În lirica eminesciană, sensurile nu vin din afara textului, ci se nasc din creşterea lui firească, conferind poetului, o dată în plus, statutul de creator exponenţial.

Poezie de confesiune sentimentală, de contemplaţie meditativă şi de reverie nostalgică, *Mai am un singur dor* constituie o meditaţie asupra destinului, provocată de o acută deznădejde în faţa unei lumi nedrepte.

Titlul elegiei susţine „un singur dor" ancestral, acela de reînscriere în procesul devenirii cosmice, o „întoarcere la fire" (*Demonism*). Se subliniază astfel ideea unicităţii, aspiraţiei către moarte, modalitate de realizare a armoniei om-cosmos, îndulcirea „cu dor de moarte" (*Peste vârfuri*) constituind o reintegrare în unitatea cosmică. Optimist şi dramatic, dorul de veşnicie vizează o detaşare de viaţă, o depăşire a efemerului uman, în fapt o continuare a vieţii, o proiectare în eternitate.

Tema „Mioriţei" lui Eminescu o reprezintă dorinţa geniului de a trece în universalitate, în infinitul universal. Cuvântul „dor" „tempereazǎ sentimentul dramatic al dorinţei de a muri" (Edgar Papu), căci „somnul morţii e reîntoarcerea conştiinţei pribegite în patria ei

cosmică : nu anulare, ci celebrare a lumii, nu anihilare a existenţei, ci reintegrare a ei în ordinea superioară odihnitoare şi veşnică a naturii" (Ioana Em. Petrescu).

Elegie filosofică, poezia testamentară *Mai am un singur dor* reia concepţia mioritică asupra trecerii în universalitate prin moarte. Astfel, moartea este proiectată ca un somn adânc şi lin într-o natură feerică, „pe-ntinsele ape", străjuit de codru şi de „cer senin". Ritualul este de prisos, poetul îşi doreşte „un pat/Din tinere ramuri" pentru a crea o armonie între mişcările sufletului şi ritmul naturii eterne. Metafora „somnul lin" exprimă dorinţa de stingere, de neantizare a propriei fiinţe, o tentativă în esenţă folclorică de liniştire, de odihnă, de intimitate. O nedefinită melancolie, o stare de însingurare, de tristeţe imprimă accente grave versurilor, o solemnitate rece a „marii treceri".

Strofa a II-a proiectează moartea susţinută de cuvinte-cheie : „de-oi *adormi* curând", „nu voi *mormânt* bogat", „iar când voi fi *pământ*", într-o ambianţă eminesciană : la marginea mării, în vecinătatea codrului, în susurul izvoarelor, „al serii rece vânt", străjuit de „teiul sfânt" şi de luceferi ce „o să-mi zâmbească iar". Peisaj cosmic şi terestru, sinteză de peisaj fizic şi spiritual, se configurează acel „orizont spaţial ondulat", cunoscută fiind îngemânarea cer-apă, „una din marile intuiţii ale peisagisticii eminesciene a fost tocmai aceasta : intuiţia unei esenţiale afinităţi simbolice între fire şi legănare, ca şi între fire şi muzică" (L. Blaga). Specifică liricii eminesciene este această pendulare între două stări afective opuse, dar egale ca intensitate a trăirii : voluptatea şi durerea, „farmecul dureros" al „dorului nemărginit" de „pacea eternă". Locul elementului uman este preluat de natură într-o paradoxală alăturare : *codru-mare.* Unitate de ordin afectiv, codrul este o prezenţă familiară eternă în curgerea veşnică a timpului, o vibraţie magică în ritmul vântului, variantă a valului mării. Marea nu este pentru Eminescu un prilej de pierdere în infinit sau simbol al dinamicii furtunoase, cât un sentiment al ondulaţiei, al unui anume sentiment melancolic al destinului ritmat interior ca o „alternanţă de suişuri şi de coborâşuri" (L. Blaga). Tensiunea interioară a versurilor constituie proiecţia unui suflet care năzuieşte să se contopească cu amploarea cosmică („marea" semnifică geneza, „cerul" – lumina), cu potenţialul de nemărginire.

În imaginarul eminescian luna, talanga şi vântul susţin melancolia, iar „teiul sfânt" asigură o aură de sfinţenie, de echilibru cosmic, o tonalitate calmă, un ritm grandios. Arhetip al romantismului, natura se află la limita dintre fizic şi psihic : foşnetul frunzelor, zgomotul izvoarelor, murmurul valurilor, sunetul tălăngii, cântul „aspru" al mării. „Toate se preschimbă în muzică şi astfel totul nu-i altceva decât proiecţia unui suflet care năzuieşte după moarte să-şi contopească solitudinea cu zbuciumul veşnic al naturii" (George Popa). Elementele cosmice (*cer*, *lună*, *luceferi*) şi cele umane terestre (*ape*, *izvoare*, *mare*) conturează un spaţiu al întrepătrunderii vieţii cu moartea, prin care poetul pare că se realizează.

Strofa a III-a surprinde condiţia spirituală după trecerea în nefiinţă odată cu anularea timpului şi a spaţiului de tip uman. Această „realitate" proiectată („cum n-oi mai fi *pribeag*"), prin schimbarea perspectivei temporale, aduce o stare de calm, linişte, umanizarea universului prin personificare inducând un echilibru interior, o seninătate mioritică. „Aducerile-aminte", metaforă a trecutului, a timpului pierdut, se opun eternităţii morţii, singurătăţii veşniciei, sub vegherea prietenoasă a „luceferilor" – prieteni. În spaţiul indefinit al sufletului eminescian, melancolia este înţeleasă ca tragic devenit suportabil, adică „netragic", uşor de identificat în atitudinile faţă de viaţă şi moarte din spaţiul românesc.

Om şi geniu, concret şi universal, „pământ" şi „singurătate", moarte şi eternitate alcătuiesc termenii unei antiteze, doi poli care se resping reciproc, între care se constituie imaginea eului poetic. Elementele fizice se răsfrâng în oglinda sufletului, într-o nouă deschidere către Fiinţă sau Nefiinţă, într-o perpetuă mişcare a destrămării, a dezamăgirii, a nelimitării în orizontul morţii nepieritoare.

Aspiraţia sufletească de a se vindeca de vremelnicie, de a participa la cosmic, sugerează atracţia spre absolut a geniului, un vis al „reîntregirii cosmice" într-o atmosferă de vibraţie magică. Stilistic, versul scurt de 6 silabe, melodicitatea interioară de vrajă, rima încrucişată şi îmbrăţişată „de lux" (Garabet Ibrăileanu) bazată pe paralelismul „dor/mor", limbajul de o mare simplitate, accentele afective (Dativul etic „deasupră-*mi*), împletirea originală a ritmurilor iambic şi amfibrahic, simbolurile deschid textul poetic către nemărginire, către inefabil, către tensiunea afectivă a dorului care nu se epuizează nicicând, forţă iradiantă eternă.

Vara

de George Coşbuc

– Comentariu stilistic secvenţial –

„Priveam fără de ţintă-n sus –
Într-o sălbatică splendoare
Vedeam Ceahlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaş cu fruntea-n soare,
De pază ţării noastre pus.
Şi ca o taină călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Şi n-avea aripi să mai zboare!
Şi tot văzduhul era plin
De cântece ciripitoare."

Poezie lirică, *Vara* prezintă gradat dimensiunile entuziasmului poetului, impresionat de frumuseţea verii, sentiment generat de comuniunea cu lumea telluricului şi a astralului. Dacă esenţa liricului stă în sunet şi culoare, atunci Coşbuc ajunge la o desăvârşită artă descriptivă a tabloului (static în această strofă), înzestrat cu o mare potenţialitate imaginativă.

La *nivel fonetic*, se remarcă frecvenţa vocalelor „e", „a" şi „u", „i", multitudine ce sugerează parcă o spaţialitate largă, armonia vocalică traducând armonia cadrului de natură descris. Poetul este înclinat spre meditaţie, conţinutul poeziei oprindu-se indirect asupra interiorităţii care se analizează pe sine. Repetiţia în rimă, alternanţa sunetelor finale consoană/vocală relevă această armonioasă contopire într-un circuit perpetuu, luminos, departe de efemeritate, în liniştea adâncă a naturii.

La *nivel lexical*, planul cosmic este descris prin epitete ce sugerează antrenarea întregii firi într-o armonie cu universul („sălbatică splendoare"), continuate de o insolită comparaţie „şi ca o taină călătoare", astfel că privirile cuprind spaţiul lumii astrale, deschizând largi perspective prin intermediul adjectivelor („imens senin", văzduh „plin",

„taină călătoare"). Personificat, „de pază ţării noastre pus", muntele este văzut printr-o metaforă hiperbolică „un uriaş cu fruntea-n soare", făcând legătura între planul cosmic şi cel terestru. „Sălbatică splendoare" este o splendidă imagine oximoronică prin care doi termeni abstracţi evocă măreţia Ceahlăului, văzut ca o axă a lumii pe care se sprijină cerul şi pământul. Imaginea muntelui are o simbolistică bogată, un garant al vieţii eterne, o scară ce poate înlesni ascensiunea omului spre înaltele valori spirituale. Loc de întâlnire dintre cer şi pământ, muntele este un fir de comunicare dintre cele două niveluri ale cosmosului, e lăcaş al zeilor în vechile credinţe. Contemplarea muntelui provoacă un elan spre piscuri, îndemnând la o participare activă la „simfonia" vieţii cosmice, insuflând speranţa eternităţii. Epitetul „zări *albastre*" este întregit de adjectivul antepus „*imens* senin" pentru a surprinde adâncimea, nemărginirea orizontului printr-o arie semantică amplă : „zări", „senin", „văzduh", „în sus", „departe", un tărâm îndepărtat, purtând un mister inaccesibil. Este parcă un moment când omul însingurat în sânul naturii pierde noţiunea de timp şi de spaţiu, întrucât „taine călătoare" (abstract şi dinamic), norii, acoperă vederea, dând totodată impresia de mişcare continuă, de putere a necunoscutului, a tainei Universului ce nu va fi atinsă de om, fărâmă infimă. Imaginea „plutea-ntr-acest imens senin" desăvârşeşte ideea paradisiacă a armoniei tuturor componentelor, într-o atmosferă de seninătate, pitoresc, cu reverberaţii în fondul afectiv al cititorului. Albastrul strălucitor, ca sugestie cromatică, se conjugă cu reflexiile în lumea solară a acestui peisaj, lăsând liberă imaginaţia, o deschidere simbolică. Comparaţia inedită, prin asocierea termenilor „nor"/„taină" relevă o notă pronunţată de ireal, de fabulos, accentuând cele două imagini esenţiale, aflate în raport de inextricabilă unitate. Rostirea poetică coşbuciană este limpede, simplă, muzicală, de o mare sobrietate şi forţă de plasticizare, într-un joc de termeni concreţi şi abstracţi.

Segmentul poetic construieşte tabloul pe câteva *imagini* vizuale („vedeam Ceahlăul la apus", un nor „plutea-ntr-acest imens senin") şi auditive („tot văzduhul era plin/ De cântece ciripitoare") făcând să transpară un sens optimist al existenţei, o altă latură a sufletului românesc, anume bucuria de a trăi.

Stratul morfologic impune la nivel verbal timpul imperfect pentru a sugera eternitatea naturii („priveam", „vedeam", „plutea", „n-avea", „era") care tensionează afectiv peisajul descris. Toate lucrurile firii sunt în noi, trebuie numai să le actualizăm, de unde bogăţia de date senzoriale, acumulate prin notaţii fine („priveam *fără de ţintă*-n sus", „*departe*-n zări albastre dus"). Este uluitoare această elementaritate distinctă a plasării substantivului în fiecare vers, precum şi a adjectivului pentru o redare exactă şi totodată plastică a realităţii. Trecerea din timpul obiectiv în cel sacru este marcată prin dimensiunea continuă, univocă a trecutului, evidenţiind triumful cuvântului ce stă să creeze acest moment de graţie.

Aceeaşi limpezime şi cursivitate apar şi la *nivel sintactic*, iar raportul dintre limbaj şi sentiment prezintă un schimb neîncetat de forţe, într-o expunere domoală. Modalitatea combinării cuvintelor evidenţiază accentul sporit pe determinant, adesea antepus, iar juxtapunerea implică coexistenţa la nivel cosmic a zonelor de rezonanţă a sentimentelor într-o corespondenţă perfectă, cu o nebănuită forţă poetică.

Inversiunea dominantă a întregului discurs poetic este în consonanţă cu predispoziţia pentru trăirea de ordin spiritual care tinde să se deschidă în faţa unei asemenea frumuseţi a naturii : „imens senin", „sălbatică splendoare".

La *nivel prozodic*, strofa are 12 versuri cu rimă complexă, măsură de 8-9 silabe şi ritm iambic. Versurile se referă atât la natura exterioară, dar sugerează şi starea sufletească, lăsând relaţia ascunsă de sens într-o stare saturată de lirism. Fluxul melodic dizolvă sensurile intime ale incandescenţei în structura difuză a strofei I ce va fi potenţată în strofele următoare.

11. Comentariul unor procedee artistice

Îndrumări metodice:
- decodarea principalelor semnificaţii ale textului/secvenţelor;
- surprinderea articulaţiilor stilistice;
- expresivitatea formelor şi a construcţiilor;
- prezentarea atributelor stilistice specifice autorului;
- farmecul limbajului poetic.

Paşa Hassan

de George Coşbuc

– Efecte artistice ale structurilor hiperbolice –

La conturarea unor trăsături proprii eroului de baladă contribuie în *Paşa Hassan* şi hiperbola, dublată de antiteză, prin care figura lui Mihai, în timp ce-şi urmăreşte adversarul, apare hiperbolizată, fiindcă spaima paşei Hassan – „imagine a fricii absolute" (P. Poantă) – atinge apogeul.

Prezenţa lui Mihai Viteazul este copleşitoare, domnitorul căpătând proporţii urieşeşti în ochii dilataţi de spaimă ai turcului. Imaginea domnitorului român se realizează ca un reflex al spaimei lui Hassan, tensionat la maximum. Din perspectiva paşei Hassan care fuge înspăimântat, voievodul ia proporţiile unui coşmar.

Forţa de sugerare şi de caracterizare a hiperbolei se regăseşte, anterior, în toate acţiunile domnitorului: „Aleargă năvală nebună/ Împrăştie singur pe câţi îi adună"; „El vine spre paşă: e groază şi vai". Anticipată de comparaţia hiperbolică („ca volbura toamnei se-nvârte el roată/ şi intră-n urdie ca lupu-ntre oi") de factură populară, energia fantastică a „ghiaurului" Mihai îl înspăimântă pe Hassan, cel care venise să semene moarte, astfel că laşitatea turcului „prinde dimensiuni groteşti" (P. Poantă).

Fuga înspăimântată este surprinsă prin hiperbolă: „cu ochi în sânge, cu barba vâlvoi", „Şi-i dârdâie dinţii şi-i galben pierit", cu notarea reacţiilor şi a gesturilor disperate: „Cu scările-n coapse fugaru-şi loveşte/ Şi gâtul i-l bate cu pumnii-amândoi!", evocarea fiind dominată de comic dublat de ironie.

Strofa-portret realizează o antiteză cu Paşa Hassan, exprimând într-un moment culminant un reflex al groazei, dar şi un simţ al grandiosului, al sublimului. Imaginea apocaliptică, unică în literatura română, subliniază monumentalitatea eroului care atinge proporţii colosale, în fapt o proiecţie interioară halucinantă:

„Sălbaticul vodă e-n zale şi fier.
Şi zalele-i zuruie crunte,
Gigantică poart-o cupolă pe frunte

Şi vorba-i e tunet, răsufletul ger,
Iar barda din stânga-i ajunge la cer,
Şi vodă-i un munte".

„Sălbaticul" vodă este o imagine impunătoare, dar terifiantă, subliniind monumentalitatea eroului. Imaginea hiperbolică îşi subsumează aliteraţia („zalele-i zuruie crunte..."), metafora („cupolă", „tunet", „ger"), epitetul („sălbaticul", „gigantică", „crunte"), iar ultimele două, hiperbola propriu-zisă, îl proiectează pe voievodul român în dimensiuni cosmice. Se conturează un personaj mitologic, văzut doar din perspectiva imaginii sale exterioare, „dilatarea" dimensiunilor fiind dictată de spaimă. Motivaţiile sunt gradate, Hassan îl percepe vizual şi auditiv, iar epitetul „sălbaticul" evidenţiază groaza lui Hassan faţă de forţa supraomenească a domnului român. Asemenea unui uriaş cu o „cupolă gigantică", Mihai Viteazul este comparat cu forţele stihiale ale naturii („tunet", „ger") ceea ce subliniază caracterul înspăimântător şi măreţ, surprinzând indirect psihologia conducătorului român. Ultimul vers, foarte scurt tocmai pentru a sublinia ideea, conţine percepţia uriaşă a lui Mihai, „un munte", simbol al eroismului neamului românesc. Vocabularul, cu o vigoare neobişnuită („fier", „zale", „tunet", „ger", „munte"), precum şi dislocarea versurilor („*gigantică*", poart-o cupolă pe frunte") contribuie la realizarea portretului supradimensionat al „ghiaurului".

Hiperbolizarea lui Mihai îl reduce la dimensiuni ridicole pe Hassan, astfel că ultima strofă prezintă, îmbinând ridicolul cu grandiosul, efectele întâlnirii năucitoare a „bietului paşă" cu „vodă ghiaurul" care „în toţi a băgat/ o groază nebună". Versurile legitimează o existenţă eroică, promovând o etică a luptei, sugerând marele ritm al devenirii întru nemurire a fiinţei naţionale.

Călin (File din poveste)

de Mihai Eminescu

– Rolul personificării : scena nunţii –

În poemul *Călin (File din poveste)*, de inspiraţie folclorică, fantasticul feeric domină tabloul nunţilor, susţinut artistic de personificări în versuri care împletesc armonios elemente populare cu cele ale poeziei culte.

La această nuntă fabuloasă sunt invitaţi împăraţi şi împărătese, feţi-frumoşi „cu păr de aur", „zmei cu solzii de stele" şi chiar şăgalnicul Pepelea, personaj de esenţă populară. Deşi nunta este împărătească, într-un tablou de mişcare poetul integrează toate datinile şi ritualurile nupţiale din lumea satului. Fundalul realist se susţine prin graiul popular, lexicul accesibil şi umorul discret din intervenţiile poetului.

Impresia de fabulos revine însă prin prezenţa nunilor – „mândrul soare" şi „mândra lună", substituire regăsită şi în *Mioriţa* sau în balada lui George Coşbuc, *Nunta Zamfirei*. Astfel, destinul omenesc este integrat armoniei cosmice.

După ce conturează o imagine de ansamblu, poetul, ca un adevărat portretist, prezintă eroii poveştii. Dimensiunea descriptivă a textului se constituie prin portretele sugestive realizate în partea a doua.

Iniţial, se descrie chipul craiului, „socrul mare", prin imagini vizuale. El „stă rezemat în jilţ cu spată", poartă pe cap „mitra", iar imaginile au solemnitate de curte

medievală, dar şi umor popular „ţapăn, drept, cu schiptru-n mână, şede-n perine de puf/ Şi cu crengi îl apăr pagii de muscuţe şi zăduf".

Textul poetic se fixează asupra celor doi miri, prezentaţi în acelaşi moment, într-o scenă de iubire împlinită: „Acum iată că din codru şi Călin mirele iese,/ care ţine-n a lui mână mâna gingaşei mirese".

Portretul fetei conturează o imagine feminină angelică:

„Şi foşnea uscat pe frunze poala lung-a albei rochii,
Faţa-i roşie ca mărul, de noroc i-s umezi ochii;
La pământ mai că ajunge al ei păr de aur moale,
Care-i cade peste braţe, peste umerele goale.
Astfel vine mlădioasă, trupul ei frumos îl poartă.
Flori albastre are-n păru-i şi o stea în frunte poartă!".

Portretul în alb este un simbol al purităţii în armonie cu chipul angelic şi părul „de aur". Eminescu realizează o imagine-simbol pentru feminitatea însăşi. Mireasa pare să se nască din natura vegetală, asemenea unei plante născute din seva pământului. Poetul surprinde delicateţea, dar şi senzualitatea fetei, iar însemnul divin „o stea în frunte poartă" transferă realul în imaginar. Florile şi steaua simbolizează frumuseţe, destin luminos, amănunte împrumutate din poezia populară.

În cromatica textului se remarcă prezenţa elementelor transparente, strălucitoare, în timp ce imaginile auditive au sonorităţi discrete, suave – izvoarele „suspină molatec", iar vioarele „răsună lin", fundal muzical delicat pentru petrecerea împărătească. Ca într-un ritual sacru, convoiul se aşază la masă, pentru a porni sărbătoarea.

Ultima parte a poeziei completează tabloul nunţii omeneşti, cu o altă nuntă din lumea măruntă a gâzelor, potenţând astfel latura fantastică a textului. Feeria este deplină prin contopirea umanului cu naturalul.

Nunta gâzelor este în întregime o personificare. Mirii sunt fluturele şi viorica, reprezentând regnul animal şi vegetal ce se asociază universului uman într-o posibilă armonie cosmică dată de sentimentul dragostei împlinite. La nuntă participă „o mulţime de norod", desfăşurată peste „păienjenişul între tufe ca un pod". Furnicile duc „de făină marii saci" pentru a face „plăcinte şi colaci". Albinele aduc mierea numită prin metaforă „colb mărunt de aur". Ironia se desprinde şi din imaginea bondarului „rotund în pântec", care în ipostaza de preot „somnoros pe nas ca popii glăsuieşte-ncet un cântec". Un greierel este „vornicelul" nunţii. Astfel, întreg ritualul nupţial este transferat în lumea micilor vieţuitoare, prin preluare şi oficiere simbolică a funcţiilor şi datinilor specific omeneşti.

Cu o mare forţă de plasticizare poetul combină metafora, epitetul şi personificarea ce conferă însufleţire acestui alai împletind armonios elemente de basm „fantastice", cu cele reale, evitând optimismul şi concepţia neamului asupra comuniunii om-natură, totul învăluit de un umor de sorginte populară.

Microstructuri artistice

• „Într-o sălbatică splendoare...”
(George Coşbuc – *Vara*)

Procedeu artistic frecvent în poezia coşbuciană, *inversiunea* (antepunerea adjectivului „sălbatică”) este un ecou în planul reflexivităţii al vrăjii naturii conferind o mai mare profunzime unei imagini de dimensiuni cosmice.

Aşezarea în poziţie iniţială a determinantului deplasează accentul asupra acestuia, impunând un relief specific, potenţat prin contrastul semantic dintre imaginea unei naturi sălbatice ce copleşeşte, nelinişteşte şi semnificaţia substantivului „splendoare”, care deschide perspectiva unui peisaj feeric şi umple sufletul de bucurie şi extaz.

Valoarea inversiunii creşte prin sugestia oximoronică a asocierii (cei doi termeni contrastanţi se alătură în aceeaşi imagine artistică pentru un efect artistic special).

• „Ca fantasme albe plopii înşiraţi se pierd în zare”
(Vasile Alecsandri – *Iarna*)

Plasticizând imaginea prin *comparaţie*, Vasile Alecsandri imprimă discursului liric un anume mister prin asocierea unui termen concret al realităţii materiale („plopii”) cu unul abstract de sorginte populară („fantasme”), în acordurile unei atmosfere de vrajă poetică. Dublată de o inversiune, comparaţia realizează o imagine unică ce produce o puternică impresie în sensibilitatea cititorului prin caracterul miraculos al termenului prim, mărind gradul de sensibilitate a fondului descriptiv.

12. Tehnica versificaţiei

Îndrumări metodice:
Se vor aborda:
– particularităţile stilistice ale textului;
– rolul elementelor prozodice pentru atmosfera lirică;
– organizarea substanţei lirice în acorduri specifice;
– forţa de sugestie a rimei şi a ritmului;
– bogăţia/raritatea/perfecţiunea elementelor de tehnică a versificaţiei în acord cu armonia ansamblului poetic.

Mai am un singur dor

de Mihai Eminescu

– Sugestii plastice şi muzicale –

„Poetul nepereche”, Mihai Eminescu, reprezintă momentul de biruinţă al poeziei româneşti după acumulările lirice anterioare, fiind numele care ne reprezintă cu sensibilitate şi vibraţie artistică în faţa universalităţii.

„Spațiul fizic românesc, aspirația spre desăvârșire, sensibilitatea în iubire, gravitatea meditației, protestul universului eminescian” (Augustin Z.N. Pop), regăsite și în elegia *Mai am un singur dor*.

Un pesimism „fluid”, „intuitiv”, expresie a dezgustului de viață într-o societate superficială, egoistă, învăluie strofele trasmițând o suavă și duioasă „dulce-amară” durere a geniului prin versuri de o adâncă vibrație și expresivitate. Urmărind relația sonoritate-semnificație, se observă valoarea sugestivă a accentuării sunetelor, a ritmului, a pauzelor, a rimelor dictate de un avânt sufletesc, de o seninătate deziluzionată. *Tonalitatea* ultimei strofe este firească, imaginile deprimante capătă treptat o vibrație duios-gingașă: „Cum n-oi mai fi pribeag/ De-atunci înainte,/ M-or troieni cu drag/ Aduceri aminte/ Luceferi, ce răsar/ Din umbră de cetini,/ Fiindu-mi prieteni,/ O să-mi zâmbească iar”. Poetul pleacă de la *imagini* concrete („marginea mării”, „codrul aproape”, „-ntinsele ape” pentru a ajunge la imagini reflexive: „va geme de patemi/Al mării aspru cânt.../Ci eu voi fi pământ/În singurătate-mi.”

Elegia contemplativ-filosofică *Mai am un singur dor* prin forma sa stilistică, prin muzicalitate întrupează sufletește ideea morții, cu înțeles tainic, cald și armonic. Plasarea cuvintelor în rimă, ecoul acestora sugerează armonia lumii în care visează să evadeze: pribe*ag*/dr*ag*; înai*nte* – ami*nte*; răs*ar* – i*ar*; ceti*ni* – priete*ni* etc.

Compoziția simplă și savantă în același timp evidențiază o gradație de la lumea fizică („nu voi sicriu bogat/Ci-mi împletiți un pat/Din tinere ramuri”) la lumea psihică („Alunece luna”, „Pătrunză talanga”) o corespondență ce „va geme de patimi/Al mării aspru cânt” dând impresia de apropiat – depărtat și de depărtat – apropiat, de unde un anume echilibru reflectat prin „somnul *lin*” sub pavăza teiului „sfânt” ca atmosferă sufletească.

Cu un deosebit rafinament *ritmul* reproduce exterior nuanțele afective, o orchestrare nuanțată, elegiac și amfibrahic. Astfel, dacă primul vers este construit pe sistemul iambic, în al doilea apar două grupări trisilabice cu accentul pe silaba mediană, permițând o gradare perfectă în plan mai dezvoltat, dând glas zbaterii între răceala vieții și „căldurii”, „morții eterne” ca unitate concretă sufletească: / _ / _ / _
_ / _ _ / _

Rima se circumscrie inefabilului eminescian, trădând o antiteză între sentimentul de revoltă față de societate și cel de dor de moarte, cuceritor, unic, infinit. Dispoziția rimelor, cu o egală frecvență a rimelor masculine și feminie, evidențiază o deplină stăpânire a tehnicii versificației, preferând rima încrucișată și apoi îmbrățișată ca efect sonor. Menite să întărească semnificația întregului vers, rimele par că fixează în durată absolutul, elanul sufletesc: *dor – mor*, *serii – mării*, *lin – senin*, *aproape – ape*, *flamuri – ramuri*, *bogat – pat*.

Consoanele *t*, *r*, *n*, *m* din strofa I sugerează fidelitatea, trecerea către vocalele deschise *a*, *e* evidențiază o anume predispoziție spre liniștire, iar sunetul *i* (înainte, troieni, luceferi, prieteni, patemi, singurătate-mi) spre final înalță până la înălțimile cerești într-un timbru unic. Voluptatea morții, proiecția ei în viitor (m-or troieni, o să-mi zâmbească, va geme) exprimă o neliniște potolită a eului poetic în acorduri grave, dar alerte ale confesiunii.

În strofele elegiei există o melodicitate diferită de ritmul considerat un element al tehnici exterioare. Caracterul muzical al versului decurge mai ales din calitatea melodică a cuvintelor: „veșted”, „alunece luna”, „pătrunză”, „să-și scuture”, semnificanți diferiți pentru receptarea ritmului interior.

Trecerea spre finalul poeziei împacă oscilaţiile spiritului eminescian, deschizând drumul spre adevărul propriei fiinţe. Strofa ultimă marchează o libertate a gândului, o proiecţie în viitor, figurând ca punct de tensiune pentru dezmărginirea frumuseţii în spaţiul infinit al sufletului omului de geniu.

Armonia ca ritmicitate în infinit este sugerată prin simboluri cosubstanţiale (marea, cerul) într-un act de armonizare a contrariilor. Perceperea universului ca imagine a armoniei, a melancoliei, dă naştere unui sentiment existenţial care naşte dorinţa morţii. În viziunea eminesciană moartea şi viaţa sunt manifestări echivalente ale ritmurilor universale, de aici rezultând „acea frenezie dionisiacă a morţii" (Tudor Vianu). Eul se regăseşte pe sine, aparţinând deopotrivă „centrului şi infinitului universului", „aproximându-l ca eternitate şi non-dualitate" (Sergiu Al. George).

Elegia *Mai am un singur dor* este o interogare asupra „eu"-lui neliniştit al poetului, asigurând tămăduirea răului metafizic. Abordarea nivelului imagistic şi prozodic reprezintă o deschidere spre o poetică eminesciană, proiecţie metaforică a eului romantic, căpătând dimensiuni cosmice, purificat prin meditaţie.

Caracteristic pentru lirismul eminescian este imprimarea tonului elegiac, duios şi grav prin violentarea cuvintelor, cratima asigurând independenţă metrică, un instrument al poeziei creat de Eminescu spre a da glas unei duiase melancolii („să-*mi* fie somnul lin", „nu-*mi* trebuie flamuri", „ci-*mi* împletiţi un pat").

Structura sintactică este liniară în strofa I, alcătuită doar din propoziţii principale, strofele următoare, în versurile de 6 silabe, extind însă rezonanţa sentimentală şi prin propoziţii secundare, tonalitatea luminoasă a morţii fiind topită într-o formă lirică descriptiv-narativă.

Linia sobră a elegiei, fiorul mioritic al viziunii trecerii în moarte, sunt susţinute de jocul accentelor, de liniile melodice care preiau acea imponderabilă armonie fermecătoare a morţii care ia „culorile" veşniciei.

Rezonanţele vocalelor „e", „i" care predomină în rima ultimei strofe (cetin*i* – prieten*i*, patem*i* – m*i*, înaint*e* – amint*e*) se repercutează asupra modulării şi intensifică timbrul unic al „dorului" de moarte. Topica inversată („pe-ntinsele ape", „tinere ramuri", „al serii rece vânt"), forţa expresivă a cuvântului într-un murmur de cântec („glas să dea", „cu zgomot cald", „pătrunză talanga") asigură fuziunea vizualului cu muzicalul în imagini („va geme de patemi/Al mării aspru cânt"), a planurilor conştiinţei şi al nefiinţei, într-o infinită deschidere de ordin afectiv: „în singurătate-*mi*".

Elemente de prozodie

Schemă recapitulativă:

- **versul** = un rând dintr-o poezie
- **măsura** = numărul silabelor dintr-un vers

– vers lung – 15-16 silabe

„Soarele rotund şi palid se prevede printre nori" (Vasile Alecsandri – *Iarna*)

– vers scurt – 3-4 silabe

„ulmi şi brazi,
se cletina
fagi şi paltini
se pleca..." (*Toma Alimoş*)

- *cezura* = pauză de tip metric, scindând – în cazul măsurilor de peste 12 silabe – versul în două emistihuri

„O! Dan vi-te-az//, fe-ri-ce ca ti-ne ca-re pe-re" (Vasile Alecsandri – *Dan, căpitan de plai*)

- *rima* = potrivirea sunetelor finale ale cuvintelor din versuri, începând cu vocala accentuată:

a) *împerecheată* (alăturată)

1 „Ziua ninge, noaptea ninge, dimineaţa ninge i*ară*
2. Cu o zale argintie se îmbracă mândra ţ*ară*"

(V. Alecsandri – *Iarna*)

b) *încrucişată*

1 „Manea stânga
2 şi-ntindea
3 să ia plosca
4 şi să bea..."

(*Toma Alimoş*)

c) *îmbrăţişată*

1 „Sălbatecul vodă e-n zale şi-n fier
2 Şi zalele-i zuruie crunte
3 Gigantică poart-o cupolă pe frunte
4 Şi vorba-i e tunet, răsufletul ger."

d) *monorima*

1 „Frunză verde de mălai,
2 Cine merge sus la rai?
3 Merge Dan, şoiman de plai...,

(Vasile Alecsandri – *Dan, căpitan de plai*)

e) *complexă*

„Cât de frumoasă te-ai gătit,
Naturo, tu! Ca o virgină
Cu umblet drag, cu chip iubit!
Aş vrea să plâng de fericit,
Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!
Mi-e inima de doruri plină,
Că-n ea s-au îngropat mereu
Ai mei, şi-o să mă-ngrop şi eu!
o mare e, dar mare lină–
Natură în mormântul meu
E totul cald, că e lumină!"

(George Coşbuc – *Vara*)

f) *imperfectă* (asonanţa)

„Mă priveşte şi m-ascultă
N-are gură să-mi răspundă"

(*Toma Alimoş*)

- *ritm* = succesiunea regulată a silabelor accentuate şi neaccentuate dintr-un vers.

a) *trohaic* – ritmul care admite accentul de intensitate pe silabele de număr impar

Zi-ua nin-ge, noap-tea nin-ge, di-mi-nea-ţa nin-ge ia-ră”

(Mihai Eminescu – *Mai am un singur dor*)

b) *iambic* – ritmul care admite accentul de intensitate pe silabele de număr par

„Plu-tea-ntr-acest i-mens se-nin”

(George Coşbuc – *Vara*)

c) *dactilic* – ritmul care admite accentul de intensitate numai pe silabele: 1, 4, 7, 10 etc.

„Scum-pă Mol-do-vă! ţa-ră de ja-le”

(Vasile Alecsandri)

d) *amfibrahic* – ritmul care admite accentul de intensitate numai pe silabele: 2, 5, 8, 11 etc.

Să-mi fie somnul lin
Şi co-drul a-aproa-pe

(Mihai Eminescu – *Mai am un singur dor*)

„Săl-ba-te-cul vo-dă e-n za-le şi-n fier”

(George Coşbuc – *Paşa Hassan*)

e) *anapestic* – ritmul care admite accentul de intensitate numai pe silabele: 3, 6, 9, 12.

„A tur-nu-ri-lor um-bre//pes-te un-de stau cul-ca-te”

(Grigore Alexandrescu – *Umbra lui Mircea la Cozia*)

În poezia modernă s-au impus poezii fără rimă, cu măsură diferită, cu *versuri albe* sau *vers liber* care diferă de la un creator la altul.

„Deodată ochiul devine gol pe dinăuntru
ca un tunel, privirea
se face una cu tine.”

(Nichita Stănescu – *A treia elegie*)

Elementele prozodice se convertesc în *fapte de stil*, aceasta însemnând că ele, oricât de măiestrit ar fi construite, nu trebuie apreciate prin ele însele, frumuseţea lor, este de părere George Călinescu, rezidă în felul în care participă la *imagine* şi la *ideea poetică*.

Reţineţi:

– *Iarna* de Vasile Alecsandri:
- ritm trohaic
- rimă pereche
- măsură de 16 silabe

– *Mai am un singur dor* de Mihai Eminescu:
- ritm iambic şi amfibrahic
- rimă încrucişată şi îmbrăţişată
- măsură – 6 silabe

- *Călin (File din poveste)* de Mihai Eminescu:
  - ritm trohaic
  - rimă împerecheată
  - măsură 14-18 silabe
- *Dan, căpitan de plai* de Vasile Alecsandri:
  - ritm iambic
  - rimă împerecheată
  - măsură 13-14 silabe
- *Paşa Hassan* de George Coşbuc:
  - ritm amfibrahic
  - rimă îmbrăţişată complexă
  - măsură 6-12 silabe
- *Vara* de George Coşbuc:
  - ritm iambic
  - rimă complexă împerecheată, îmbrăţişată şi încrucişată
  - măsură 8-10 silabe

REZOLVĂRI SELECTIVE ALE TESTELOR (1-50)

Testul 1

A.

1. Cratima marchează rostirea împreună a două părţi de vorbire diferite:
   doină-n = substantiv + prepoziţie;
   viaţa-n = substantiv + prepoziţie.

Din punct de vedere fonetic, se evită hiatul format la întâlnirea celor două cuvinte şi se păstrează măsura de 7-8 silabe.

2. a juca → jucăuş;
   a zbura → zburător;
3. a cânta → cânta+re.

În limba română actuală cuvântul *cântare* este considerat substantiv (provenit dintr-un infinitiv lung); astfel de cuvinte provenite din infinitivul lung sunt considerate substantive de origine verbală.

4. cete = substantiv colectiv
   Exemple: roi, turcime, cârd, studenţime, stejăriş, brădet.
5. *A fugi* = a o lua la sănătoasa;
   a-şi lua tălpăşiţa;
   a-şi lua picioarele la spinare;
   a o lua la goană.

B.

1 c; 2 b; 3 a; 4 a; 5 a.

C.

1 a; 2 a.

III. 1. standard = tip, model, şablon;
S-a propus un anumit *standard* de evaluare a cunoştinţelor.
chintesenţă = elementul cel mai valoros, principal al unui lucru.

2. a trage sforile = a aranja, a unelti, a complota;
în puterea vârstei = matur.

3. marcat = înregistrat, delimitat, evidenţiat printr-un semn distinctiv;
marcant = însemnat, important.
Inelul de aur era *marcat*.
Este membru *marcant* al comunităţii.

4. Ei se ajutau reciproc.

5. a) *Nimeni* nu a scris tema.
b) *Să pleci* acum!

Testul 2

A.

1. hiat
   Ce ai de scris?
   pronume interogativ + verb
   Ce-ai făcut?
   ce = pronume interogativ
   ai = verb
   Pronumele interogativ şi verbul auxiliar se rostesc în aceeaşi silabă, evitându-se hiatul.
   Nu doreşti un *ceai ?*
   substantiv
2. frumoasă, umblet, iubit, fericit, suflarea, divină, plăsmuit.
3. umblet *drag*
   adjectiv
   Te sărut *cu drag*.
   substantiv
4. a vrea;
   a simţi;
   a putea;
   a vedea;
   a plăsmui.
5. *Are* o casă[1]/ **care** *se zice*[2]/ **că** *este* foarte modern *amenajată*.[3]/
   care = pronume relativ care se alătură unui verb impersonal („se zice") ce nu admite subiect. Astfel, elementul relaţional „care" va fi subiect în propoziţia nr. 3.

B.

1 c; 2 c; 3 c; 4 b; 5 b (propoziţia 2 = prop. exclamativă eliptică de predicat).

C.

1 a, b, d; 2 b.

III.
1. loial = corect, sincer, cinstit
   Este *loial* cu prietenii săi.
   ingenios = dibaci, cu spirit inventiv
   Arhitectul a dovedit un spirit *ingenios*.
2. a se lăsa păgubaş = a renunţa
   a se duce pe apa sâmbetei = a dispărea, a se distruge, a se pierde.
3. abil = iscusit, descurcăreţ
   agil = vioi, sprinten
   Este un individ *abil* în intrigi.
   Un sportiv *agil* a câştigat competiţia.
4. El a îngheţat în staţie.
5. a) atribut verbal:
   A admirat apa *curgând* în valuri repezi.
   b) Vii[1]/ sau nu?[2]/
   (În P_2 se subînţelege verbul „vii".)

Testul 3

A.

1. lumínă = substantiv;
   lumină = verb la modul indicativ, timpul perfect simplu.
   Accentul are rolul de a diferenţia înţelesul şi apartenenţa cuvintelor la o anumită parte de vorbire. Astfel de cuvinte se numesc *omografe*.
2. mare = substantiv: *Marea* Neagră;
   = adjectiv: casă *mare*.
3. e plină = predicat nominal alcătuit din verbul copulativ „e", intranzitiv, conj. a IV-a, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, nr. sg. şi numele predicativ „plină", exprimat prin adjectiv variabil cu 4 forme flexionare, se acordă în număr, gen, caz cu substantivul determinat „inimă", gradul pozitiv.
4. 7 propoziţii.
5. meu = adjectiv pronominal posesiv
   pronume posesiv: *Al meu* este nou.
   şi = conjuncţie
   adverb: A *şi* plecat.
   pronumele reflexiv: *Şi*-a amintit poezia.
   mi = pronume personal
   pronume reflexiv: *Mi*-am amintit totul.

B.

1 c; 2 a; 3 a; 4 b; 5 c.

C.

1 a

Tautologia = repetarea aceluiaşi cuvânt, dar cu altă funcţie sintactică.

2 a

III. 1. fantasmagoric = neobişnuit, straniu
   Magicianul a creat o imagine *fantasmagorică*.
   dezolant = deprimant, jalnic
   Un peisaj *dezolant* de toamnă a fost pictat.
2. a-şi da viaţa = a se sacrifica;
   „ca pe tatăl nostru" = perfect, impecabil.
3. a prefera = a da prioritate unor interese, situaţii;
   a profera = a rosti injurii, ameninţări.
   A preferat romanul lui Balzac.
   Acest articol incisiv *proferează* injurii la adresa demnitarilor.
4. Filmul avea happy-end.
5. a) Cafeaua *este aburindă*. (cu valoare adjectivală)
   b) Avea expresia unui om *ferice*.

Testul 4

A.

1. mâna (substantiv)/mâná (verb la modul indicativ, timpul imperfect);
   lúptă (substantiv)/luptă (verb la prezent).
   Accentul diferenţiază sensul şi partea de vorbire pentru aceşti termeni.

Testul 3

A.

1. lumínă = substantiv;
   lumină = verb la modul indicativ, timpul perfect simplu.
   Accentul are rolul de a diferenţia înţelesul şi apartenenţa cuvintelor la o anumită parte de vorbire. Astfel de cuvinte se numesc *omografe*.
2. mare = substantiv: *Marea* Neagră;
   = adjectiv: casă *mare*.
3. e plină = predicat nominal alcătuit din verbul copulativ „e", intranzitiv, conj. a IV-a, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, nr. sg. şi numele predicativ „plină", exprimat prin adjectiv variabil cu 4 forme flexionare, se acordă în număr, gen, caz cu substantivul determinat „inimă", gradul pozitiv.
4. 7 propoziţii.
5. meu = adjectiv pronominal posesiv
   pronume posesiv: *Al meu* este nou.
   şi = conjuncţie
   adverb: A *şi* plecat.
   pronumele reflexiv: *Şi*-a amintit poezia.
   mi = pronume personal
   pronume reflexiv: *Mi*-am amintit totul.

B.

1 c; 2 a; 3 a; 4 b; 5 c.

C.

1 a

Tautologia = repetarea aceluiaşi cuvânt, dar cu altă funcţie sintactică.

2 a

III. 1. fantasmagoric = neobişnuit, straniu
Magicianul a creat o imagine *fantasmagorică*.
dezolant = deprimant, jalnic
Un peisaj *dezolant* de toamnă a fost pictat.
2. a-şi da viaţa = a se sacrifica;
„ca pe tatăl nostru" = perfect, impecabil.
3. a prefera = a da prioritate unor interese, situaţii;
a profera = a rosti injurii, ameninţări.
A preferat romanul lui Balzac.
Acest articol incisiv *proferează* injurii la adresa demnitarilor.
4. Filmul avea happy-end.
5. a) Cafeaua *este aburindă*. (cu valoare adjectivală)
b) Avea expresia unui om *ferice*.

Testul 4

A.

1. mâna (substantiv)/mâná (verb la modul indicativ, timpul imperfect);
   lúptă (substantiv)/luptă (verb la prezent).
   Accentul diferenţiază sensul şi partea de vorbire pentru aceşti termeni.

2. apus = vest
   Scris cu majusculă, cuvântul desemnează o grupare de ţări dintr-o anumită zonă.
3. *Ce* interese aveau ei?
4. Nu-i plăceau *fiarele* sălbatice (=animale)
   Fiarele de călcat ale bunicii au fost duse la *fiare* vechi.
5. tu = pronume personal, subiect;
   te = pronume reflexiv, marcă a diatezei reflexive, fără funcţie sintactică;
   ţi = pronume personal, complement indirect;
   s = pronume reflexiv, marcă a diatezei reflexive, fără funcţie sintactică;
   ce = pronume interogativ, subiect;
   (pe) ei = pronume personal, complement direct;
   ce = pronume interogativ, complement direct;
   i = pronume personal, complement direct.

B. 1 b; 2 c; 3 a; 4 a; 5 a.
C. 1 a, b, c; 2 b.

III. 1. sublim = minunat, superb, măreţ
   Am audiat un concert *sublim*.
   bizar = ciudat, straniu, extravagant
   Actorul are un stil *bizar*.
2. apă de ploaie = (ceva) neînsemnat, neglijabil, diluat;
   a pune rămăşag = a paria.
3. discordant = care nu se potriveşte, strident;
   discordat = care nu este acordat, dezacordat.
   Un sunet *discordant* s-a auzit în orchestră.
   A reparat instrumentul *discordat*.
4. Acest individ şi-a primit pedeapsa.
5. a) Totul e *datorită ţinerii de minte*.
   b) El a rezolvat *conform indicaţiilor primite*.

Testul 5

A.

1. cuvinte derivate: umilinţă, bunătate, răsplătiţi, ostenelile, iertare;
   cuvinte compuse: bunăvoie, de la
2. Meritele *lui Vodă* erau recunoscute şi de duşmani.
3. *am pus* – verb auxiliar;
   aveţi bunătate – verb component al locuţiunii.
   El *are* un suflet mare – verb predicativ.
4. gospodarilór – substantiv în cazul vocativ, izolat prin virgulă.
   Alte situaţii:
   Gospodarilor!
   Gospodarilor,... ...!
   ... ..., gospodarilor!
5. virgulele 1, 2 – încadrează un substantiv în cazul vocativ.
   virgulele 2, 3 – separă grafic o propoziţie incidentă.
   virgula 4 – izolează o propoziţie cauzală de regenta ei.

2. apus = vest
   Scris cu majusculă, cuvântul desemnează o grupare de ţări dintr-o anumită zonă.
3. *Ce* interese aveau ei?
4. Nu-i plăceau *fiarele* sălbatice (=animale)
   Fiarele de călcat ale bunicii au fost duse la *fiare* vechi.
5. tu = pronume personal, subiect;
   te = pronume reflexiv, marcă a diatezei reflexive, fără funcţie sintactică;
   ţi = pronume personal, complement indirect;
   s = pronume reflexiv, marcă a diatezei reflexive, fără funcţie sintactică;
   ce = pronume interogativ, subiect;
   (pe) ei = pronume personal, complement direct;
   ce = pronume interogativ, complement direct;
   i = pronume personal, complement direct.

B. 1 b; 2 c; 3 a; 4 a; 5 a.

C. 1 a, b, c; 2 b.

III. 1. sublim = minunat, superb, măreţ
   Am audiat un concert *sublim*.
   bizar = ciudat, straniu, extravagant
   Actorul are un stil *bizar*.
2. apă de ploaie = (ceva) neînsemnat, neglijabil, diluat;
   a pune rămăşag = a paria.
3. discordant = care nu se potriveşte, strident;
   discordat = care nu este acordat, dezacordat.
   Un sunet *discordant* s-a auzit în orchestră.
   A reparat instrumentul *discordat*.
4. Acest individ şi-a primit pedeapsa.
5. a) Totul e *datorită ţinerii de minte*.
   b) El a rezolvat *conform indicaţiilor primite*.

Testul 5

A.

1. cuvinte derivate: umilinţă, bunătate, răsplătiţi, ostenelile, iertare;
   cuvinte compuse: bunăvoie, de la
2. Meritele *lui Vodă* erau recunoscute şi de duşmani.
3. *am pus* – verb auxiliar;
   aveţi bunătate – verb component al locuţiunii.
   El *are* un suflet mare – verb predicativ.
4. gospodarilor – substantiv în cazul vocativ, izolat prin virgulă.
   Alte situaţii:
   Gospodarilor!
   Gospodarilor,.. ...!
   ... ..., gospodarilor!
5. virgulele 1, 2 – încadrează un substantiv în cazul vocativ.
   virgulele 2, 3 – separă grafic o propoziţie incidentă.
   virgula 4 – izolează o propoziţie cauzală de regenta ei.

B. 1 a; 2 b; 3 a; 4 b; 5 b.
C. 1 b, c; 2 b.

III. 1. melancolic = predispus visării și tristeții
Poetul are un vers *melancolic*.
malițios = răutăcios, sarcastic
A zâmbit *malițios* spre rivalul său.
2. om cu două fețe = ipocrit, disimulat;
a-și da cu părerea = a opina, a se pronunța.
3. captivat = preocupat total de ceva;
captivant = cuceritor, atrăgător, fermecător.
Era *captivat* de acțiunea filmului.
Discursul său era *captivant*.
4. Invitații se contraziceau.
5. a) Problema nu a fost rezolvată *de nimeni*.
b) Florile și iarba sunt înverzite.

Testul 6

A.
1. cer (čer) – o silabă trebuie să conțină obligatoriu o vocală
3 litere; 3 sunete;
ce-a (č-a) – o silabă, deci 3 litere; 2 sunete.
2. ce-a: *Ce-a* spus?
pronume interogativ + verb auxiliar
cea: Ea e *cea cuminte*.
articol demonstrativ adjectival
al: Caietul e *al* colegului.
articol posesiv-genitival
a-l: *A-l* lămuri e mai greu.
a = prepoziție cu rol de marcă a modului infinitiv + l = formă neaccentuată a pronumelui personal
cer (substantiv): Pe *cer* apăruse luna.
cer (verb): Ei *cer* un caiet.
noi (pronume): *Noi* vom scrie.
noi (adjectiv): Pantofii *noi* sunt acolo.
3. moșia *voastră* – adjectiv pronominal posesiv.
al meu – pronume posesiv.
4. c;
5. CS
„ca să-mi întregesc" → *pentru a-mi întregi*
CD
„ce-i al meu" → *averea mea*.

B. 1 a; 2 b; 3 b; 4 b; 5 c.
C. 1 a, b; 2 b, c.

III. 1. supliciu = tortură, caznă, chin
A asculta discursul lui interminabil era un *supliciu*.

sentinţă = maximă, aforism, hotărâre judecătorească
Filosoful a formulat în *sentinţe* gândirea sa metafizică.
2. a sta pe gânduri = a medita, a reflecta;
a lua peste picior = a persifla, a ironiza.
3. plat = turtit, lat, neted: Obiectul era *plat*.
aplanat = potolit, liniştit: Conflictul *aplanat* s-a stins treptat.
4. Aceasta era concluzia.
5. a) Nu voi uita *binele* pe care mi l-ai făcut.
b) El doarme *tun*.

Testul 7

A.

1. priv*ea*m, splend*oa*rea, ved*ea*m, frunt*ea*, s*oa*re, n*oa*stre.
2. frunte = cap: Era plasat *în fruntea* plutonului.
3. fără de = locuţiune prepoziţională.
zare = orizont, slavă, văzduh, tărie
Visurile au rămas *în zarea* tinereţii.
4. -n sus = complement circumstanţial de loc;
departe = = complement circumstanţial de loc.
5. *uriaş* → *un* uriaş
adjectiv + articolul are rol în substantivizarea adjectivului.

B. 1 b; 2 a; 3 c; 4 c; 5 b.
C. 1 c; 2 b.

III. 1. regenerare = refacere, înnoire, redeşteptare
Regenerarea naturii înseamnă primăvară.
rustic = simplu, nefinisat, ca la ţară, câmpenesc
Casa avea un interior *rustic*.
2. tras prin inel = suplu
a spăla putina = a se retrage, a dispărea
3. a credita = a împrumuta pe cineva cu bani
a acredita = a autoriza pe cineva să reprezinte guvernul în alte ţări
4. Eu însumi (însămi) continui să vorbesc.
5. a) *Datorită sieşi* a greşit.
b) *Bine era* să plecăm.
(NP+Vc)

Testul 8

A.

1. pribeg*ii*
i_1 = sunet ajutător în grupul *gi* şi desinenţă de plural;
i_2 = articol hotărât.
2. mişcat = emoţionat
3. Cartea este *pentru mine.* (NP)

Vino *cu mine*! (C indirect)
Cărţile *de la mine* sunt acolo. (A pronominal)
4. Romanul *este despre Tudor*.
5. Strigă bătrânul. = propoziţie simplă. (S ↔ P)

B. 1 a; 2 b; 3 b; 4 c; 5 c.

C. 1 b; 2 a, c.

III. 1. fastuos = de o impresionantă măreţie, lux, splendoare
Regele era însoţit de un alai *fastuos*.
extravagant = neobişnuit, ciudat, vrea să iasă din comun
Are un conţinut *extravagant*.
2. a sări în ochi = a se evidenţia;
cai verzi pe pereţi = lucruri incredibile, fantastice.
3. simplu = uşor de rezolvat, de înţeles, cinstit, necomplicat, neprefăcut;
simplist = superficial, mărginit.
A găsit un răspuns *simplu*.
Dovedeşte o abordare *simplistă* a problemei.
4. Sentimentele sale erau ardente.
5. a) În juru-*mi* erau numai flori. (caz dativ; locuţiune prepoziţională specifică genitivului)
b) Dă aceste cărţi *oricărui* elev!

Testul 9

A.

1. cer: 3 litere, 3 sunete (čer);
Greuceanu – 9 litere, 8 sunete.
2. cer (substantiv);
cer (verb).
omonime lexico-gramaticale
mai: substantiv: Au venit în luna *mai*.
adverb: Nu *mai* vin.
3. E bine *a aştepta*.(S)
Nu poate *aştepta* mult. (C direct).
4. cer
a) NP:
- nominativ: Acesta e *un cer* înnorat.
- genitiv: Priveliştea era a *unui cer* luminos.
b) A:
- nominativ: Acesta, *cerul*, e senin.
- acuzativ: Norii *de pe cer* erau trecători.
5. frate*le*;
Greuceanu*lui*;
locu*l*;
cuţitu*l*;
soare*le*;
lun*a* (articol hotărât enclitic).

B. 1 b; 2 b; 3 c; 4 a; 5 b.
C. 1 c; 2 a, b.

III. 1. somptuos = maiestuos, grandios
Admiram palatul *somptuos*.
a frustra = a lipsi de un drept, a înșela, a păgubi
A fost frustrat de drepturile sale legitime.
2. a tăia pofta cuiva = a întrerupe, a suspenda o situație;
a avea inima friptă = întristat, mâhnit, amărât.
3. conjunctură = împrejurări, condiții, circumstanțe, concurs de împrejurări;
conjectură = supoziție, prezumție.
4. El avea o anume noblețe.
5. a) Sfatul *cel de taină* nu avu loc.
b) *Dragă* mamă, îți voi mai scrie.

Testul 10

A.
1. *molțăm*it
radical (u > o; u > ă) + sufix verbal + sufix participial;
*moșneag*ul
radical + vocală de legătură + articol hotărât;
*privi*rea privi-re-a
radical + sufix verbal + articol hotărât;
*aprig*ă
radical + desinență;
*înghe*țat
prefix + radical + sufix verbal;
2. a îngheța
S_1: A înghețat în gerul iernii.
S_2: A înghețat apa.
S_3: A înghețat de frică.
S_4: A înghețat sângele în vine.
3. ce = complement direct
4. a – prepoziție cu rol de marcă a modului infinitiv: *a* citi;
– prepoziție – caz Ac: Miroase *a* busuioc.
5. SB: *E bine* [1]/ **dacă** *vii*[2]/. (PP, SB)
PR: Întrebarea *este* [1]/ **dacă** vii și tu[2]/. (PP, PR)
CD: *Nu știu* [1]/ **dacă** *vii*[2]/. (PP, CD)
CI: *Mă gândesc* [1]/ **dacă** *să vin* și eu[2]/. (PP, CI)

B. 1 b; 2 c; 3 c; 4 c; 5 b.
C. 1 c; 2 c.

III. 1. premeditat = plănuit după o îndelungă reflecţie
A aplicat planul *premeditat*.
exigent = pretenţios, sever
Este un spirit *exigent*.
2. a umbla pe coclauri = a vagabonda, a hoinări
a da cu tifla = a sfida, a dispreţui.
3. complement = funcţie sintactică: A studiat *complementul*.
compliment = vorbe de laudă cu scop de măgulire, flatare: A primit un *compliment* măgulitor.
4. Chiar el a spus asta.
El însuşi a spus asta.

CNS

5. a) Plângea atât de tare[1]/ *să* nu-l mai poţi opri[2]/.
b) Am văzut *roiul* de albine.

Testul 11

A.

1. vă-zut-ai, frun-ză, pris-to-lul
2. neînvins = invincibil, nebiruit, imbatabil
falnic = grandios, impozant, impunător
ne-mpăcat = crud, cumplit, aprig, încrâncenat
3. *câte* tabere – adjectiv pronominal relativ.
câtă frunză, câtă iarbă – adjectiv nehotărât.

CS

4. /ca *să steie* înainte-mi.../
→ *pentru a sta* înainte-mi (C.C. de scop)
5. P_7 = CD (P_6)
P_8 = CD (P_6)

B. 1 c; 2 c; 3 b; 4 a; 5 a.

C. 1 a, b, c; 2 c.

III. 1. imuabil = permanent, etern, care nu se schimbă;
oriental = persoană din Orient.
2. pământesc = terestru;
a se căi = a regreta.
3. carbonier = care se referă la cărbune;
carbonifer = care conţine zăcăminte de cărbune.
A verificat producţia *carbonieră*.
S-a descoperit o zonă *carboniferă*.
4. Cele două mii trebuie date colegului.
5. a) La cel 80 de *anişori*, el se comportă ca un tânăr.
b) Se auzi: *buff!*

Testul 12

A.

1. erau – 4 litere; 5 sunete = e/ie/;
   el /iel/ – 2 litere; 3 sunete.
2. în *inima* satului (= centru)
   în *inima* neamului (= suflet).
3. *stră*vechi, *stră*bun, *strămo*şesc.
4. erau = verb copulativ; am = verb auxiliar.
5. SB: E rău[1]/ **când** nu citeşti[2]/. (SB)
   PR: Întrebarea este[1]/ **când** se va termina totul[2]/. (PR)
   CI: Mă gândesc[1]/ **când** să plec[2]/. (CI)
   CŢ: **Când** aş fi acolo[1]/ altfel aş rezolva[2]/.

B. 1 a; 2 a; 3 b; 4 c; 5 b.

C. 1 a; 2 b, c.

III. 1. stimulent = îndemn, imbold, care stimulează
Aprecierea profesorului *este un stimulent* pentru elevul silitor.
imputabil = care poate fi reproşat cuiva, care obligă la plata unor pagube
Deficitul *este imputabil* conducerii întreprinderii.
2. a opri = a stopa, a anihila;
a încolţi = a germina.
3. atitudine = comportare, gest;
altitudine = înălţime mare.
El are o *atitudine* civilizată.
Alpinistul a atins *altitudinea* maximă a masivului.
4. Am destul de multe probleme de rezolvat.
5. a) Mergeau *câte doi* în coloană.
b) El a cumpărat mere *şi* caise.

Testul 13

A.

1. El *duce* copilul la şcoală. (diateza activă)
   Copilul *este dus* la şcoală. (diateza pasivă)
2. N – care
   G – a cărui / a cărei
   Ştie[1]/ **din cauza căruia** ai întârziat[2]/. (C.C. de cauză)
   Am văzut/ **în jurul căreia** se adunau toţi copiii[2]/. (C.C. de loc)
3. AT: Întrebarea [1]/ **dacă** îl voi căuta [2]/ mi-a pus-o el[2]/.
   SB: **Nu** se ştie [1]/ **dacă** va veni [2]/.

4. iară = conjuncție cu rol narativ;
unde şi-a înțărcat dracul copiii = expresie ce sugerează depărtarea.
Aceste forme populare asigură caracterul oral şi narativ al textului.
5. Gre-u-cea-nu, toc-mai, un-de-şi

B. 1 b; 2 b; 3 a; 4 c; 5 b.

C. 1 c; 2 c.

III. 1. sexagenar = persoană care a împlinit 60 de ani;
perisabil = care se strică uşor, care nu durează mult.
Acest aliment este *perisabil*.
În cadrul festiv au fost sărbătoriți *sexagenarii*.
2. om învățat = savant;
a-i face vânt = a expedia pe cineva.
3. atitudine = comportament, purtare;
aptitudine = înclinație, talent, înzestrare nativă.
4. Ele sunt cărți valoroase ale literaturii noastre.
5. a) *Închipui-şi-ar* asta?
b) Cartea *ar fi citită* de elevi dacă ar avea timp.

Testul 14

A.

1. mazur*ii*; *mei*; *tău*
2. prost = nechibzuit, negândit, greşit;
frânt = rupt, îndoit;
cuvânt = vorbă, termen, zicere, vocabulă.
3. a face = verb predicativ;
(un) bine = substantiv.
4. limba *lor* = pronume personal, caz genitiv;
ți-i brațul frânt = pronume personal, caz dativ (D posesiv).
5. CZ, PP, CZ

B. 1 b; 2 b; 3 a; 4 b; 5 b.

C. 1 c; 2 a.

III. 1. rudimentar = primitiv, neevoluat
Are un comportament *rudimentar*.
compatibil = care corespunde, care se potriveşte cu altceva
Temperamentele noastre *sunt compatibile*.
2. a da în vileag = a dezvălui;
a lăsa vorbă = a anunța, a da dispoziție.
3. fortuit = întâmplător, neprevăzut;
forțat = prin forță, prin violență.
4. El trebuie să se evalueze.
5. a) Şi *mi ți*-l urechi bine.
b) *Uite* casa!

Testul 15

A.

1. ridícă (indicativ, timpul prezent);
   ridică (indicativ, timpul perfectul simplu);
   mâníe (substantiv);
   mânié (verb) – perfectul simplu.
2. *De mult* timp n-am mai trecut pe la ei.
   Demult, bunica îmi citea poveşti.
3. săi
4. Izbucnind în lacrimi, nu a mai continuat dialogul.
5. mânie *grozavă* = adjectiv propriu-zis, variabil
   vorbe *blajine* şi *rânjite* = adjectiv propriu-zis, variabil; adjectiv provenit din verb la participiu, variabil;

B. 1 a; 2 b; 3 b; 4 c; 5 b.

C. 1 b; 2 a, c.

III. 1. bombastic = stil pretenţios în care abundă cuvinte mari, fără conţinut.
A formulat compunerea într-un stil *bombastic*.
premoniţie = presimţire, presentiment.
El are *o premoniţie* a nenorocirii.
2. a o lăsa baltă = a renunţa;
a face din ţânţar armăsar = a exagera.
3. a tasa = a îndesa, a reduce volumul prin apăsare;
a taxa = a plăti o sumă de bani în schimbul unor servicii sau ca impozit.
4. În clasa întâi s-a şi făcut curăţenie.
5. a) *Îşi* aduce cana.
b) *Atunci* voi veni, *când* spui.
Cum ştiu, *aşa* scriu.

Testul 16

A.

1. *poienii*
   radical (alternanţa vocalică a > e); (po*ia*nă – po*ie*ni) = alternanţă fonetică a > e;
   i_1 = disinenţă pentru G-D
   i_2 = articol hotărât
   poienii = c + v + v + s + c + v + s
2. lumină:
   – luminiscent;
   – luminat;
   – luminare;
   – neluminare;
   – luminos.

tânăr:
- tineret;
- a întineri;
- tinerel;
- a reîntineri;
- reîntinerire;
- întineritor.

3. vise: În *visele* sale totul era posibil.
   visuri: Ce *visuri* își făurise pentru viitor?
4. Am aflat *ceva*. (C. direct)
   Vorbesc *despre ceva*. (C. indirect)
   Cartea *este despre ceva* neobişnuit. (NP)
   A plecat *după ceva*. (C.C. scop)
5. AT
   CD

De unde vin[1]/ m-a întrebat[2]/.

B. 1 c; 2 c; 3 a; 4 a; 5 b.

C. 1 a; 2 b, c.

III. 1. cordial = amabil, binevoitor, plin de afecţiune
   A formulat un răspuns *cordial*.
   preferenţial = presupune o favoare, căruia i se dă întâietate.
   A rezolvat cererile *preferenţial*.
2. urâcios = antipatic;
   moarte = expiere, deces.
3. duză = ajutaj (termen tehnic);
   doză = lăcaş pentru conexiuni electrice.
4. Ele sunt cel mai bine pregătite.
5. a) Citi-se-va până luni?
   b) *Lui* George şi *lui* Gabi nu le-am spus nimic.

Testul 17

A.

a) Ei sunt *cei* buni.
   articol demonstrativ-adjectival;
   Ce-i acolo?
   pronume interogativ + verb predicativ;
   Ea e *cea mai bună*.
   element component al gradului de comparaţie superlativ relativ;
   Ce-a mai spus?
   pronume interogativ + verb auxiliar pentru formarea timpului perfect compus.

b) urgisiţi = năpăstuiţi;
   prigoniţi = oprimaţi, persecutaţi, asupriţi.

c) răzăşi = răzeşi;

d) pronume personal (în text);
   articol hotărât proclitic: *Lui George* i-am spus adevărul.

5. şi = conjuncţie cu rol relaţional *în propoziţie*.
„au fost urgisiţi *şi* prigoniţi" ; *şi* = element relaţional *în frază*, între două verbe la diateza pasivă, respectiv două propoziţii.

B. 1 b; 2 b; 3 b; 4 c; 5 c.

C. 1 a, d; 2 c.

III. 1. a se precipita = a se grăbi, a se agita;
sacrosanct = sfânt, sacru.
2. a pune faţă în faţă = a confrunta;
bun de gură = locvace.
3. comuniune = legătură strânsă, puternică;
comunitate = grup de oameni cu interese, credinţe, norme de viaţă comune.
4. Noi trebuia să plecăm.
5. a) Obiectivitatea *punctului de vedere* susţinut este vizibilă.
b) Aţi venit de la bunici? (Pronumele „voi" este subiect inclus.)

Testul 18

A.

1. *de-o*; *de-i*. Se formează o singură silabă şi totodată, prin evitarea hiatului, se creează un diftong descendent (v+s) şi respectă măsura şi ritmul versului.
le-om. Se creează un diftong prin alăturarea a două cuvinte rostite împreună, odată cu căderea sunetului iniţial al celui de-al doilea termen (vom).
2. război = bătălie, luptă;
scris = destinat, predestinat, sortit.
3. PR: Întrebarea lui *era*[1]/ de-l *vom vizita* curând[2]/.
CS: *A venit*[1]/ de *a luat* pachetele[2]/.
4. De-*o fi* una, de-*o fi* alta
verb predicativ = a se întâmpla.
e scris = verb auxiliar ptentru formarea diatezei pasive impersonale
de *e* pace, de-*i* război = verbe predicative (= a exista).
5. *de-o* fi
conjuncţie + verb auxiliar
Cratima marchează rostirea împreună a două părţi de vorbire diferite.
le-om duce
pronume personal, formă neaccentuată + verb auxiliar (vom)
de-i război
conjuncţie (= dacă) + verb predicativ „a fi" (= a exista)

B. 1 c; 2 b; 3 a; 4 a; 5 a.

C. 1 b, c; 2 a, c.

III. 1. sfidător = dispreţuitor, ostentativ
A dat un răspuns *sfidător*.
mapamond = toată lumea, hartă a globului terestru.
A urmărit evenimentele de pe *mapamond*.
2. măreţ = grandios, impunător;
a zice = a afirma, a relata.

3. confuzie = încurcătură;
   contuzie = leziune a țesuturilor sub piele.
   A făcut o *confuzie* între figurile de stil.
   Medicul a constatat *contuzia*.
4. Copilul avea o hemoragie mare.
5. a) El *a luat* cărți[1]/ **despre care** *auzise*[2]/ **că** *sunt necesare*[3]/ și caiete[1]/ **câte** să-i *ajungă*[4]/ și dicționare[1]/ **pentru câte** limbi *știa*[5]/.
   b) El recită *frumos*.(adverb provenit din adjectiv)

Testul 19

A.

1. mie – mi*i*
   i_2 = desinență de plural
   mi-i drag să-i privesc.
   pronume personal + formă a verbului „a fi"
   Merg *la* școală.
   prepoziție
   L-a văzut la cinematograf.
   formă neaccentuată a pronumelui personal + verb auxiliar (a avea) pentru formarea timpului perfect compus
   Nu *mai* vin (adverb)
   M-ai zăpăcit!
   m = pronume personal, formă neaccentuată;
   ai = verb auxiliar.
2. capete = creștete;
   poala = partea inferioară „a rochiei".
3. *cea*:
   Cea de acolo este colega mea.
   forma scurtă a pronumelui demonstrativ *aceea*;
   Ea e *cea mai drăguță*.
   articol adjectival, element component al gradului superlativ al adjectivului.

de:
   interjecție: De! ce pot face?
   conjuncție:
   – cu sensul „dacă": *De* va ninge, voi pleca la munte.
   – cu sensul „încă": Plângea *de* nu se mai oprea.
4. Determină substantive în cazul acuzativ și se acordă cu ele:
   – cea verde
   – pletoase
   – lucitoare
   – -ntunecoasă
5. *de* zgomot, *de* arme, *de* bucium, complement circumstanțial de cauză;
   la poala – complement circumstanțial de loc;
   de capete, *de* coifuri, atribut substantival;
   din umbra – complement circumstanțial de loc.

B. 1 c; 2 c; 3 a; 4 b; 5 a.
C. 1 b; 2 a.

III. 1. rutină = experienţă, îndemânare, a rezolva în aceeaşi manieră
Era apăsat de *rutina* meseriei.
spaţios = încăpător, vast, larg
Un apartament *spaţios* şi-a dorit toată viaţa.
2. pe-de-a-ndoaselea = contrar, opus;
a trece la fapte = a acţiona.
3. aventurist = care are caracter de aventură;
aventuros = plin de aventuri.
A formulat o soluţie *aventuristă*.
Romanul are un caracter *aventuros*.
4. Nimeni nu este perfect.
5. a) El vorbeşte *răguşit*.
b) 1. *Este bine* să citeşti.
2. *Bine* era să fi citit.
3. El *este* şi aşa destul de *bolnav*.

Testul 20

A.
1. Formele *cătră* şi *vestmânt* sunt termeni populari utilizaţi ca semn al simplităţii discursului şi evocare a unui univers rustic.
2. *vesel* cânt (= adjectiv); El merge *vesel*. (=adverb)
3. largul *lor* vestmânt
lor = pronume personal cu funcţie de atribut pronominal;
largul *său* vestmânt
său = adjectiv personal posesiv cu funcţie de atribut adjectival.
4. – „când" = adverb relativ; complement circumstanţial de timp;
– conjuncţiile nu au funcţie sintactică.
5.

diateza activă	diateza pasivă	diateza reflexivă
am întors	a fost întors	s-a întors
jucau	erau jucate	se jucau
saltă	sunt săltate	se săltau

B. 1 b; 2 b; 3 a; 4 c; 5 b.
C. 1 c; 2 b.

III. 1. stresant = care produce reacţii defavorabile organismului uman;
inopinat = neaşteptat, neprevăzut.
Atmosfera era *stresantă*.
M-a surprins viitorul *inopinat*.
2. veac = secol;
obişnuit = comun.

3. cauză = motiv, fenomen care generează altul;
   clauză = prevedere, stipulare, dispoziţie specială dintr-un act.
   Filosoful precizează *cauza* fenomenului.
   Contractul prevede o *clauză* importantă.
4. El continua să vorbească.
5. a) *Este interzis* să pleci acum.
   Totul *este nins*.
   b) Ce sublimă *este* simfonia!

Testul 21

A.

1. cuvinte:
   monosilabice: *cel*, *e*, *plin*, *de*, *şi*.
   bisilabice: *cine*-i?, *mare*, *strigă*, *Murgeni*, *Stroie*, *averi*, *fală*, *zise*, *aspru*, *Mihu*.
   trisilabice: *Şoimaru*, *boierul*, *răzăşul*.
2. înăbuşit = înecat, sugrumat;
   întunecat = încruntat, mohorât, posac, posomorât.
3. adverb → adjectiv
   aspru: Glasul *aspru* m-a tulburat.
4. Cine-i? Propoziţie principală, simplă, afirmativă, interogativă.
5. PP incidentă reprezentând planul comentariilor autorului.

B. 1 a; 2 a; 3 b; 4 b; 5 c.

C. 1 b; 2 b.

III. 1. pseudovaloare = valoare falsă
   Reuşita acestui impostor se bazează pe o *pseudovaloare*.
   dilemă = situaţie contradictorie care prezintă inconveniente
   Personajul Hamlet exprimă o *dilemă*.
2. veşnic = etern, perpetuu;
   plăcut = agreabil.
3. delicatese = produse fine
   A cumpărat *delicatese* pentru petrecere.
   delicateţe = fineţe, gingăşie
   Femeia se comportă cu *delicateţe*.
4. Intră!
5. a) Ştiu[1]/ *de unde vii*[2]/.
   b) a cânta → cântare
   infinitiv scurt → infinitiv lung
   Laudele *pentru cântare* le-a primit de la toţi invitaţii.

Testul 22

A.

1. a-ne-vo-*ioa*-să
   hiat + triftong
   tre-bu-*ia*
   hiat + diftong

2. muiere = femeie, nevastă, soţie;
   piept = coastă, versant.
3. „care"
   Atribut adjectival.: *Ştiu*[1]/ **de la care** elevi *ai luat* cărţile[2]/.
   N.P.: *Ştiu*[1]/ **pentru care** era fotografia[2]/.
   Atribut pronominal: *Ştia*[1]/ **ale cărui** cărţi *s-au pierdut*[2]/.
   AT
4. „...**pe care** *apucase* Agripina"
   cărarea *apucată* (atribut)
5. „poate"
   CZ: El *poate*[1]/ **fiindcă** *vrea*[2]/.
   CŢ: El *poate*[1]/ **dacă** *vrea*[2]/.

B. 1 c; 2 b; 3 b; 4 a; 5 a.
C. 1 b; 2 a.

III. 1. inefabil = inexprimabil;
   deziluzie = dezamăgire.
   Poezia eminesciană are un farmec *inefabil*.
   Eşecul lui era o *deziluzie* pentru părinţi.
2. vechi = antic;
   privitor = spectator.
3. transă = stare de semitrezire;
   tranşă = porţiune, secţiune, fragment.
   Bolnavul era în *transă* după sedativele administrate.
   A pierdut o *tranşă* din suma cuvenită.
4. El a rezumat conţinutul povestirii.
5. a) *Ambii* au răspuns corect.
   b) Dorinţa sa, adică *a se plimba*, era mare.

Testul 23

A.

1. inte*rr*egional, tran*ss*aharian, a*cc*ident.
2. cuvinte arhaice.
3. a-i veni în minte = a se gândi = locuţiune verbală;
   dintr-odată = imediat = locuţiune adverbială.
4. în text → şi-*i* veni în minte; i = C. indirect;
   ciolanele *lui* → *lui* = atribut pronominal;
   înainte-*i* → i = C.C. de loc.
   S: *El* scrie.
   NP: Cartea *este a lui*.
5. deodată = C.C. timp;
   necontenit = C.C. mod.

B. 1 a, b, c; 2 a; 3 a; 4 b; 5 b.
C. 1 a; 2 b.

III. 1. celibatar = burlac, bărbat necăsătorit;
   onestitate = cinste.

Bărbatul este un *celibatar* convins.
A plătit cu *onestitate* datoria.
2. teamă = temere;
necunoscut = tainic, anonim, neexplorat.
3. raport = dare de seamă; legătură între noţiuni, lucruri, fenomene;
report = sumă care se va aduna în continuare.
A elaborat un *raport* documentat.
Contabilul a stabilit *reportul* pentru anul următor.
4. Coboară până la noi!

5. a) **În vreme ce** *citea*[1]/, *plângea*[2]/. (CT, PP)
b) *Ştiu*[1]/ **ceea ce** *s-a întâmplat*[2]/.
ceea ce = subiect

Testul 24

A.

1. *şi-i*:
   – s-a format o singură silabă şi respectiv un diftong, alcătuit din vocală + semivocală (se înregistrează dispariţia vocalei *î* – şi/îi);
   – hiatul a fost astfel evitat.
   ne-a – diftong alcătuit din semivocala „e" şi vocala „a", rostite împreună.
2. a se supăra, a se irita, a se ofensa, a se mânia.
3. În text – C.C. mod: Îi spuse *înecându-se* în plâns.
   C.C. cauză: *Înecându-se* de plâns, nu mai putea vorbi.
   C.C. timp: *Înecându-se* de plâns, vedea şi ea ce înseamnă durerea.
4. Am văzut *poieniţa*.
   Prepoziţia „pe" se foloseşte atunci când complement direct exprimă nume de persoane, fiinţe umane.
5. *Nu vrea*[1]/ *să* ne *vadă*[2]/. (CD)
   Nu vrea *a* ne *vedea*. – C. direct.

B. 1 b, c; 2 b; 3 a; 4 b; 5 b.
C. 1 a; 2 a, b.

III. 1. pedant = preţios, meticulos, minuţios;
suveran = autoritate supremă, rege.
A adoptat un ton *pedant*.
Ceremonialul a fost deschis de *suveran*.
2. precupeţ = comerciant;
a strica = a deteriora.
3. a omite = a trece cu vederea, a scăpa din vedere;
a emite = a produce.
A omis un amănunt important.
Instrumentul *emite* sunete delicate.
4. Mass-media au transmis ştirea.
5. a) Ştiu[1]/ ceea ce s-a întâmplat[2]/.
= ceva

AT
Fata ceea[1]/ ce a venit[2]/ a adus veştile[1]/.
ceea = formă scurtă a demonstrativului *aceea*.
b) Veştile *de la celălalt* nu erau prea bune.

Testul 25

A.

1. *nn*: î*nn*egurat, î*nn*obilat, î*nn*orat;
   uu: ambig*uu*, perpet*uu*;
   oo: alc*oo*l, c*oo*perare;
   ee: id*ee*; al*ee*, orhid*ee*.
2. cuvinte arhaice.
3. *Şoimăreştii*
   radical + sufix + i_1 (desinenţă de plural) + i_2 (articol hotărât)
   = substantiv colectiv
4. Şi *unde* se porni o furtună!
   Nu are funcţie sintactică, cu rol stilistic.
5. Sta *drept*. (adverb)
   Fiecare are *dreptul* său. (substantiv)
   Drumul *drept* este mai scurt. (adjectiv)
   L-a luat *drept* martor. (prepoziţie)

B. 1 a; 2 b; 3 a; 4 b, c; 5 c.

C. 1 c; 2 a, b.

III. 1. autohton = pământean, băştinaş, indigen;
culpă = vină, greşeală.
A întâlnit un *autohton* al ţinutului.
Culpa sa era de neiertat.

2. cuviincios = decent, politicos, respectuos;
anevoios = dificil, greu, obositor.

3. ruletă = instrument de măsurare a lungimii; joc de noroc;
rulotă = vehicul dotat cu toate facilităţile.
A pierdut la *ruletă*.
Maşina era prevăzută cu o *rulotă* pentru excursii.

4. Dar nu a respectat condiţiile.
Totuşi nu a respectat condiţiile.

5. a) Nu ştiu[1]/ CD cât ai nevoie[2]/.
E înalt cât masa. – Ac.

b) E adevărat[1]/ (PP) că *nu va* mai *veni*[2]/? (SB)
VC + NP

Testul 26

A.

1. albei = v+c+c+v+c;
   rochii = c+v+c+v;
   aur = v+v+c;
   faţa = c+v+c+v.

2.

conjuncţie	prepoziţie	pronume
că	de	a lui
şi	peste	al ei
		ei
		i

codru, mâna, frunze, aur, moale, faţa = substantive.

3. -n, a, mân*a*, gingaşe*i*
4. acum = C.C. timp;
   şi = fără funcţie sintactică;
   uscat = C.C. mod;
   mai = predicat.
5. SB; AT.

B. 1 b; 2 a; 3 b; 4 c, a; 5 b.
C. 1 b; 2 b.

III. 1. a retracta = a nega o afirmaţie anterioară, a-şi retrage cuvintele;
culpabil = vinovat posibil.
A retractat afirmaţia anterioară din prudenţă.
Familia este *culpabilă* pentru comportarea copilului.
2. prielnic = favorabil;
distractiv = amuzant, agreabil.
3. românesc – care aparţine românilor;
romanesc – referitor la romane.
Pământul *românesc* este numit metaforic plai mioritic.
Discursul *romanesc* are o structură narativă.
4. El a revenit la ora 11.
SB PP CZ
5. a) **Dacă** *pleci*[1]/ *este* [2]/ **fiindcă** *ai timp* [3]/.
b) *Ţârâia* telefonul.

Testul 27

A.

1. Cratima marchează rostirea împreună a sunetelor respective
plutea-ntr-acest imens senin.
Silabe: 1 2 3 4

2. pli*n* / pli*c* ;
   *n*or / *d*or.
3. *tot* : în text – adjectiv pronominal nehotărât ;
   Știu *totul*. (substantiv) ;
   Tot nu a venit (adverb) ;
   Scriu *toți*. (pronume nehotărât) ;
   acest : în text – adjectiv pronominal demonstrativ.
   Merg la *acesta* (pronume demonstrativ).
   și : în text – conjuncție
   A *și* plecat. (adverb)
   Și-a scris tema ? (pronume reflexiv)
   Și-a amintit visul. (pronume reflexiv, marcă a diatezei reflexive)

   CI
4. *N-avea* aripi[1]/ să mai *zboare* [2]/.
   N-avea aripi *pentru a zbura*. (C. indirect)
5. Semnul exclamării marchează intonația exclamativă a construcției poetice.

B. 1 b ; 2 a ; 3 c ; 4 b ; 5 c.

C. 1 c ; 2 c.

III. 1. meschin = egoist, care nu este în stare de gesturi nobile ;
   fast = lux, pompă.
   Eroul negativ a dovedit un spirit *meschin*.
   Cartea descrie *fastul* curții medievale.
2. uimire = perplexitate ;
   neobișnuit = anormal, insolit, bizar.
3. statuar = referitor la statui
   A schițat un grup *statuar*.
   statutar = referitor la statut
   Votul membrilor era *statutar*.
4. Nu te mai limita la cifre !
5. a) *Înainte de a scrie*, citește lecția !
   b) Cântecul *cucului* era asurzitor.

Testul 28

A.

1. din*coa*ce, tr*ei*, l*ui*, *i-o*, puho*iu*l
2. *a trece*
   El *trece* strada. (= a traversa) ;
   El *a trecut* clasa. (= a promovat) ;
   N-*ați trecut* de mult pe la noi. (= a vizita) ;
   Nu i-*a trecut* boala. (= a se vindeca) ;
   Timpul *trece* neiertător. (= se scurge).
3. Dănilă = atribut apozițional, caz N ;
   fruntașul ciobanilor de pe Scripetele = apoziție alcătuită din substantive în cazurile N, G, Ac.
   multe = atribut adjectival, Ac ;

2. pli*n* / pli*c*;
   *n*or / *d*or.
3. *tot*: în text – adjectiv pronominal nehotărât;
   Ştiu *totul*. (substantiv);
   Tot nu a venit (adverb);
   Scriu *toţi*. (pronume nehotărât);
   acest: în text – adjectiv pronominal demonstrativ.
   Merg la *acesta* (pronume demonstrativ).
   şi: în text – conjuncţie
   A *şi* plecat. (adverb)
   Şi-a scris tema? (pronume reflexiv)
   Şi-a amintit visul. (pronume reflexiv, marcă a diatezei reflexive)

   CI
4. *N-avea* aripi[1]/ să mai *zboare* [2]/.
   N-avea aripi *pentru a zbura*. (C. indirect)
5. Semnul exclamării marchează intonaţia exclamativă a construcţiei poetice.

B. 1 b; 2 a; 3 c; 4 b; 5 c.

C. 1 c; 2 c.

III. 1. meschin = egoist, care nu este în stare de gesturi nobile;
   fast = lux, pompă.
   Eroul negativ a dovedit un spirit *meschin*.
   Cartea descrie *fastul* curţii medievale.
2. uimire = perplexitate;
   neobişnuit = anormal, insolit, bizar.
3. statuar = referitor la statui
   A schiţat un grup *statuar*.
   statutar = referitor la statut
   Votul membrilor era *statutar*.
4. Nu te mai limita la cifre!
5. a) *Înainte de a scrie*, citeşte lecţia!
   b) Cântecul *cucului* era asurzitor.

Testul 28

A.

1. dinc*oa*ce, tr*ei*, l*ui*, *i-o*, puho*iu*l
2. *a trece*
   El *trece* strada. (= a traversa);
   El *a trecut* clasa. (= a promovat);
   N-*aţi trecut* de mult pe la noi. (= a vizita);
   Nu i-*a trecut* boala. (= a se vindeca);
   Timpul *trece* neiertător. (= se scurge).
3. Dănilă = atribut apoziţional, caz N;
   fruntaşul ciobanilor de pe Scripetele = apoziţie alcătuită din substantive în cazurile N, G, Ac.
   multe = atribut adjectival, Ac;

de amărăciune = atribut substantival prepoziţional, Ac;
năvălirilor = atribut substantival genitival, G;
străin = atribut adjectival;
temeinic = atribut adjectival, N;
ce conace! = construcţie exclamativă cu sens superlativ.

4. „vaduri *de amărăciune*" (atribut)

AT
... vaduri/ **care** *au fost de amărăciune*/.

5. P_2 = AT coordonate copulativ, subordonate P_1.
P_1 = AT.

B. 1 c; 2 b; 3 b; 4 b; 5 a, b.

C. 1 b; 2 a, b.

III. 1. aport = contribuţie;
ardent = înflăcărat, înfocat.
Aportul colegului la realizarea lucrării este consistent.
El are un temperament *ardent*.
2. vitejie = eroism, curaj;
alcătuire = componenţă, structură.
3. modern = actual, nou;
monden = care preferă viaţa de societate.
A preferat un costum *modern*.
El a adoptat un stil *monden* de viaţă.
4. Să fii cuminte! Şi nu continua joaca.

SB
5. a) *Urmează*[1]/ să ne *întâlnim* peste o lună [2]/.
b) *Alergând*, a căzut.
C.C. cauză

Testul 29

A.

1. copacii = 7 litere, 6 sunete; frângea = 7 litere, 6 sunete; Iablonicioarei = 14 litere, 13 sunete.
2. zvâcneau, frângea, omătul... *fierbea*.
3. *Ce* limpede este apa izvorului!

CI
4. Mai *avea*-atâta *minte*[1]/ să *cugete* [2]/.
avea-atâta minte *pentru a cugeta* (C. indirect)
5. predicat nominal
ar fi fost de prisos
VC la modul condiţional optativ, timpul perfect + NP, exprimat prin locuţiune adverbială (= inutil);

B. 1 b, c; 2 c; 3 a; 4 b; 5 b.

C. 1 c; 2 b, c.

III. 1. aplomb = siguranță, obrăznicie, îndrăzneală
A răspuns cu *aplomb* întrebărilor dificile.
accepție = sens, înțeles
Cunosc această *accepție* a termenului.
2. naiv = candid, ingenuu, inocent;
a liniști = a (se) calma, a tempera.
3. aluzie = cuvânt prin care se sugerează ceva;
iluzie = nălucire, himeră.
A făcut o *aluzie* la adresa trecutului ei.
Planul lui pentru viitor era o *iluzie*.
4. În ceea ce privește problemele create, vor avea o rezolvare.
5. a) Hotărârea *celui de-al doilea* era înțeleaptă.
SB PP CS
b) **Dacă** *vii*[1]/ *este* [2]/ **ca să** *plecăm* la bunici [3]/.

Testul 30

A.
1. éra = substantiv;
erá = verb.
Accentul diferențiază sensul cuvintelor; astfel de cuvinte se numesc *omofone*.
2. supărat = necăjit, amărât, mâhnit, deprimat, abătut.
3. *lui* mai = articol hotărât proclitic;
lui vodă, *lui* nenea Vasile, în vara *lui* 1980.
4. *care*
Ac – NP
Știu[1]/ **despre care** *era* povestea[2]/.
C. indirect:
Știu[1]/ **despre care** *se discuta*[2]/.
C. agent:
Știu[1]/ **de către care** *a fost semnată* cererea[2]/.
CI
5. mâhnit/ că veștile... nu veneau/
= mâhnit *de lipsa* veștilor (C. indirect);
AT
pe care le aștepta/
= veștile *așteptate* (A).

B. 1 a; 2 c; 3 a; 4 b; 5 b.
C. 1 b; 2 a, c.

III. 1. a idealiza = a exagera calitățile, a atribui calități excepționale
Discipolul *a idealizat* imaginea maestrului.
afluență = mulțime de oameni, cantitate mare
S-a remarcat o *afluență* de spectatori la premieră.
2. a stărui = a insista, a persevera;
țară = stat.

3. decanta = a se limpezi ;
   deconta = a justifica, prin acte, folosirea unor sume de bani.
   A decantat substanţele din eprubetă.
   Vei deconta cheltuielile drumului.
4. El a scris, dar nu agreează această temă.
5. a) Ştiu **cum** *se cheamă* satul tău natal.
   NP VC
   b) Mărturiile *datorită unora* l-au salvat.

Testul 31

A.

1. grupările respective conţin hiat în sintaxa fonetică (la întâlnirea dintre cuvinte) :
   aş*a* /*a*pare ; d*e e*l ; p*e u*rme
2. vocale rostite în silabe diferite
   Ale gândurilor *valuri* erau atât de învolburate.
3. pe *urme* (substantiv în Ac, precedat de prepoziţie)
   în urmă (= înapoi) = locuţiune adverbială
   în urma lui = locuţiune prepoziţională pentru cazul G.
4. *înainte* – în text = adverb de loc
   El merge *înaintea ei*. – prepoziţie pentru cazul G ;
   aşa – în text = adverb de mod ;
   Aşa oameni n-am mai întâlnit. = adjectiv de origine adverbială.
5. călcând = C.C. de mod
   CM
   /**precum** *călca* cu paşi gigantici pe urme mai mărunte/

B. 1 a, b ; 2 a, b ; 3 a ; 4 a ; 5 b.

C. 1 a ; 2 b.

III. 1. afront = ofensă, jignire în public ;
   foileton = fragment dintr-o operă publicat în numere succesive ale unei reviste ;
   Atitudinea sa era un *afront* la adresa colegului.
   Am citit ultimul *foileton* publicat.
2. clădire = imobil ;
   necugetat = impulsiv.
3. mortal = care provoacă moartea ;
   mortar = material de construcţie compus din var, nisip, ciment şi apă, folosit ca element de legătură între cărămizi.
   A fost rănit *mortal*.
   Constructorul a folosit prea mult *mortar*.
4. El a avansat.
5. a) Sunetul *foc !* se auzi în noapte.
   S
   VC + NP
   b) A învăţa *înseamnă a studia*

Testul 32

A.

1. păţania – c+v+c+v+c+v+v
   *păţani*a
   radical + sufix + articol hotărât „a".
2. mangosit = bleg, neghiob, nătâng
   se făgăduise = a promite, a se obliga.
3. împăratului *Roşu*
   subst., G + apoziţie neacordată, N.
4. Lupta *împotriva lui Greuceanu* a fost grea. (G)
   Victoria *datorită lui Greuceanu* i-a mulţumit. (D)
   Paloşul *de la Greuceanu* nu i-a purtat noroc. (Ac)
5. CD

B. 1 c; 2 a; 3 a; 4 b; 5 a, c.

C. 1 b; 2 c.

III. 1. fler = capacitate de a intui rapid soluţia cea mai bună
Detectivul are *fler* în rezolvarea cazurilor.
auster = sobru, sever, aspru
Profesorul preferă un costum *auster*.
2. a chema = a apela, a cita;
răsărit = est.
3. estival = care are loc vara;
festival = manifestare artistică organizată periodic.
4. Acel document este *străvechi*.
5. a) Casa este *alor mei* (articol posesiv-genitival)
b) Ascultă-mă, *tinere !*

Testul 33

A.

1. doi – conţine un diftong ce nu poate fi segmentat;
   mai – o singură silabă (a – vocală, i – semivocală);
   dar – nu există silabă formată numai din consoană;
   Toate cele trei cuvinte sunt monosilabice.
2. El *a căzut* la examen. (= a fost respins)
   Au *căzut* frunzele copacului. (= s-au scuturat)
   S-a împiedicat şi a *căzut*. (= s-a prăbuşit)
   A *scăzut* temperatura în cameră. (= a descreşte)
3. Răspunsul era al fetei *înseşi*.
4. S-au întâlnit, *adunându-se* acolo. (C.C. timp)
   Am văzut *adunându-se* mulţimea. (C. direct)

CD

5. ... *văzură* / că au sfârşit şi muniţiile/
   verb tranzitiv regent pentru CD

B. 1 a, b; 2 b; 3 b; 4 b; 5 b.
C. 1 a; 2 c.

III. 1. periplu = călătorie
Periplul său prin Europa s-a sfârşit.
elevat = rafinat, distins
Criticul adoptă un discurs *elevat*.
2. a roade = a eroda, a uza;
amurg = crepuscul.
3. vedetă = artist cu mare popularitate;
vendetă = răzbunare sângeroasă.
4. Ei convieţuiesc de doi ani.

SB
5. a) ***S-a întâmplat***[1]/ **ceea ce** ***trebuia***[2]/.

CT PP SB CD AT
b) **Când** ***a venit***[1]/ ***se vedea***[2]/ **că** ***poate***[3]/ **să** ***ia hotărârile***[4]/ **care** ***erau urgente***[5]/.

Testul 34

A.
1. nea-murile, neamu-rile, neamuri-le
2. *neamuri*le
radical + desinenţă + articol hotărât „le";
în*semn*at
prefix + radical + sufix + desinenţă Ø.
3. în text – adjectiv
E greu să călătoreşti. (= adverb)
4. CI; CI; AT
„îl priveau neamurile *trăgând* c-o mână... şi *lepădând*" (C. indirect)

AT
piatra de mormânt / **pe care** era însemnat numele.../
piatra de mormânt *însemnată* cu numele lui Ionaşcu (A)

B. 1 b; 2 b, c; 3 b; 4 a; 5 a.
C. 1 b (comparaţie, enumeraţie şi epitet); 2 a.

III. 1. sinuos = cotit, şerpuitor;
abilitat = calificat, admis pentru o anumită funcţie.
Drumul *sinuos* cotea printre dealuri.
Era *abilitat* pentru a lucra pe calculator.
2. neprietenos = ostil;
amăgitor = iluzoriu.
3. florar = care vinde flori;
floral = cu aromă de flori.
Florarul a pregătit buchetele.
Un parfum *floral* a înmiresmat încăperea.
4. Totul este foarte bine.

5. a) Marea era calmă, dar el, nu.
Se subînţelege predicatul *nu era calm* în P_2;
CZ PP
b) Cum *era bolnav*[1]/, *a stat* în pat[2]/.

Testul 35

A.

1. pe-un
– rostirea împreună a două cuvinte diferite;
– se obţine o singură silabă pentru a respecta cerinţele metrice (ritm, măsură).
2. forme populare
3. grosolan
*în*groş*at*
*ne/în*groş*are*
4. „care", NP.
N: Ştiu[1]/ ***care este*** profesorul[2]/.
G: Ştiu[1]/ ***a căruia este*** casa[2]/.
Ac: Ştiu[1]/ ***despre care este*** vorba[2]/.
5. Umbrele colţului *întunecos* ne speriau.

B. 1 b; 2 b; 3 c; 4 a; 5 c.

C. 1 a, c; 2 a.

III. 1. fictiv = imaginar;
serafic = îngeresc, pur, nevinovat.
Întâmplarea relatată are un caracter *fictiv*.
Chipul *serafic* al prinţesei i-a emoţionat.
2. a opri = a sista, a stagna;
singurătate = solitudine.
3. tapiserie = ţesătură decorativă;
tapiţerie = parte a mobilei acoperită cu material special.
4. Acest timbru este foarte rar.
5. a) El e bun, ea – rea. (se subînţelege verbul *este* în a doua propoziţie)
b) Gândul[1a]/ ***să plec***[2]/ mă *străfulgerase*[1b]/.

Testul 36

A.

1. vo*i*nică = voi-ni-că, vânj*oa*să = vân-joa-să, un*ei* = u-nei, fem*ei* = fe-mei, po*a*lă = poa-lă, ţin*ea* = ţi-nea, căpătâ*iu*l = că-pă-tâ-iul.
2. **Devenind inginer**, lucra în fabrică.
verb copulativ în cadrul unui C.C. cauză
A ieşi *medic* este un lucru de durată.
verb copulativ în cadrul unui subiect
3. era *voinică, tânără, vânjoasă* – NP multiplu – adjectiv.

4. *ținând*-o – diateza activă;
   fi*ind* ținută – diateza pasivă;
   ținându-se – diateza reflexivă.
5. *Știu*[1]/ **care** *va veni*[2]/.
   care = S
   Știu[1]/ *care este* directorul[2]/.
   care = NP
   Știu[1]/ **căruia** *i-am spus*[2]/.
   care = C. indirect

B. 1 a; 2 a, b; 3 a; 4 b; 5 c.
C. 1 c; 2 b.

III. 1. dinamic = activ, în continuă mișcare
   Spiritul este *dinamic*.
   a venera = a cinsti, a respecta în mod deosebit
   Omul *venera* memoria părinților.
2. hoție = escrocherie;
   oboseală = surmenaj.
3. elipsă = figură de stil; loc geometric al punctelor într-un plan;
   eclipsă = întunecare totală sau parțială a unui astru.
   Eclipsa de soare este un fenomen astronomic interesant.
   Analiza sintactică a precizat *elipsa* predicatului.
4. El și-a adus contribuția la redáctarea lucrării.
5. a) *Cu siguranță*[1]/ că totul *va reuși*[2]/.
   locuțiune adverbială predicativă
   b) Punctele *erau fixe*.
   Ochii *păreau ficși*.
   Privirile lor *erau perplexe*.
   Oamenii *rămăseseră perplecși*.

Testul 37

A.
1. era /iera/ – 3 litere, 4 sunete.
2. țăpure = regionalism.
3. de-a dreptul = locuțiune adverbială;
   de-a curmezișul, de-a latul, de-a lungul.
4. Doarme *de-a curmezișul*. (locuțiune adverbială)
   Doarme *de-a curmezișul patului*. (locuțiune prepozițională)
5. Nu putem întârzia *din cauza fiecăruia*. (C.C. cauză)

B. 1 c; 2 a; 3 b; 4 b; 5 b.
C. 1 a, c; 2 c.

III. 1. autodidact = persoană care se instruiește singură;
   decent = cuviincios, politicos.
   Deși fără studii, omul s-a dovedit un *autodidact*.
   Elevul a răspuns *decent* la întrebarea profesorului.

2. pustnic = ascet;
   asemănări = similitudini.
3. euforie = stare de fericire, de bună dispoziţie, beatitudine;
   eufonie = armonie sonoră.
   Priveliştea mării ne-a creat o *stare de euforie*.
   Am comentat *eufonia* textului eminescian.
4. A stat în Canada cam patru ani.
5. a) Iarba *sfioasă* se înclina în faţa soarelui.
   b) El e *cel mai de treabă* vecin.

Testul 38

A.

1. răutăcios
   în*răi*t
   prefix + radical + sufix + desinenţă Ø.
2. b.
3. în text – adverb.
   Apa *limpede* era a izvorului de munte. (adjectiv)
4. *E rău* să nu citeşti.
5. D: Rezolvarea *conform planului* a fost corectă.
   G: Pledoaria *contra fumatului* ne-a sensibilizat.

B. 1 a,b; 2 b; 3 a; 4 c; 5 c.

C. 1 b; 2 c.

III. 1. reflecţie – gânduri, stare meditativă
   Reflecţiile filosofului aveau un caracter aforistic.
   a revoca = a anula, a contramanda
   A revocat întâlnirea stabilită.
2. felurit = variat, divers;
   distrugător = nociv, periculos.
3. a disimila = a se modifica un sunet dintr-un cuvânt, sub influenţa altui sunet asemănător din acel cuvânt;
   a disimula = a masca, a ascunde, a tăinui adevărata faţă a lucrurilor.
   Îşi *disimula* perfect intenţiile meschine.
4. Lalelele şi trandafirii sunt *albi*.
   pl. masc.

   PP SB
5. a) *Se întâmplă*[1]/ *să* mai *greşeşti*[2]/.

   PP SB
   Se întâmplă[1]/ când nu *eşti atent*[2]/.
   b) *Seara* ieşim la plimbare.

Testul 39

A.

1. semivocale:
   e: auz*e*am, *de*asupra;
   i: mai, *i-a*.
2. decât = nu are funcţie sintactică;
   de deasupra = atribut adverbial;
   până aici = C.C. loc;
   când = C.C. timp.
3. au *căutat*; au *venit*; a *adus*
   verb auxiliar, element component al PV
4. „...” – marchează reproducerea unui fragment dintr-o operă literară;
   – marchează finalul unor propoziţii şi fraze enunţiative;
   «...» – marchează monologul interior;
   – marchează grafic intonaţia interogativă;
   , – (virgula) marchează:
   a) juxtapunerea între ultimele două PP;
   b) în P_2 încadrează un atribut explicativ.
5. PP; PP; PP.

B. 1 a; 2 a; 3 b; 4 c; 5 c.

C. 1 a; 2 c.

III. 1. compromis = acord încheiat cu concesii reciproce, discreditat;
   Alianţa lor presupune *un compromis*.
   a elucida = a lămuri, a clarifica
   Ne-*am elucidat* asupra soluţiei problemei.
2. copie = duplicat;
   a netezi = a nivela.
3. lector = funcţie universitară; cititor;
   rector = conducător ştiinţific şi administrativ al facultăţilor dintr-un institut de învăţământ superior.
4. Roiul de albine *zbura* spre florile din grădină.
5. a) Cartea *lui* este nouă.
   b) El plânge *de jale*.

Testul 40

A.

1. pre – *pre*şcolar, *pre*mergător;
   dez – *dez*articula, *dez*batere.
2. deznădăjd*uit* u/i
   d*eo*dată e/o
   v*ăi*i ă/i
   f*i*ecare i/e
3. E o vale *adâncă*.
   El gândeşte *adânc*.

4. Copile ! (după substantive în V)
   Iată ! (după interjecții)
5. coame *de cai* (A)
   AT
   coame/ care *erau de cai*/

B. 1 b ; 2 b ; 3 a ; 4 c ; 5 a.
C. 1 b ; 2 b.

III. 1. demers = intervenție pe lângă cineva pentru a obține ceva ;
prelegere = curs, conferință.
A făcut un *demers* la tribunal pentru problema ta.
Am audiat *prelegerea* despre rolul educației.
2. întrecere = competiție ;
urmare = consecință.
3. maestru = persoană deosebit de înzestrată care îndrumă pe alții ;
maistru = specialist într-un domeniu tehnic.
Dirijorul era un *maestru* al baghetei.
Maistrul a verificat piesa proiectată.
4. Promovabilitatea este de 18%.
5. a) Cartea este a lui, a *copilului vecinului*.
b) Mersul *din când în când* pe la rude este indicat.

Testul 41

A.

1. c
2. ochi (substantiv) ; a ochí (verb) ;
   Iar n-ai venit la timp !
   adverb
   I-ar spune, dar nu are curaj.
   pronume personal ; verb auxiliar
3. Detergentul făcea multă *spumă*.
   Mama pregătea o *spumă* de fructe.
   Spuma clasei a participat doar la acest concurs.
4. CD
   căuta / să răzbată.... /
   = căuta *a răzbate* (complement direct)
   CM
   își aruncă pe ochi... apă / cum ar fi aruncat pe niște cărbuni/
   = își aruncă pe ochi apă *aruncând* ca pe niște cărbuni aprinși
   complement circumstanțial de mod

5. CT / PP
   Cum *a spus* aceasta[1]/ *a* și *plecat*/[2].

PP / AT
Întrebarea[1b]/ cum *am ajuns* la această concluzie[2]/ mi-*au pus*-o toți[1b]/.

PP / CI
Mă gândeam[1]/ cum *să rezolv* problema/[2].

B. 1 c ; 2 d ; 3 b ; 4 b ; 5 c.
C. 1 a ; 2 c.

4. Copile! (după substantive în V)
   Iată! (după interjecţii)
5. coame *de cai* (A)
   AT
   coame/ care *erau de cai*/

B. 1 b; 2 b; 3 a; 4 c; 5 a.
C. 1 b; 2 b.

III. 1. demers = intervenţie pe lângă cineva pentru a obţine ceva;
   prelegere = curs, conferinţă.
   A făcut un *demers* la tribunal pentru problema ta.
   Am audiat *prelegerea* despre rolul educaţiei.
2. întrecere = competiţie;
   urmare = consecinţă.
3. maestru = persoană deosebit de înzestrată care îndrumă pe alţii;
   maistru = specialist într-un domeniu tehnic.
   Dirijorul era un *maestru* al baghetei.
   Maistrul a verificat piesa proiectată.
4. Promovabilitatea este de 18%.
5. a) Cartea este a lui, a *copilului vecinului*.
   b) Mersul *din când în când* pe la rude este indicat.

Testul 41

A.

1. c
2. ochi (substantiv); a ochí (verb);
   Iar n-ai venit la timp!
   adverb
   I-ar spune, dar nu are curaj.
   pronume personal; verb auxiliar
3. Detergentul făcea multă *spumă*.
   Mama pregătea o *spumă* de fructe.
   Spuma clasei a participat doar la acest concurs.
4. CD
   căuta / să răzbată.... /
   = căuta *a răzbate* (complement direct) CM
   îşi aruncă pe ochi... apă / cum ar fi aruncat pe nişte cărbuni/
   = îşi aruncă pe ochi apă *aruncând* ca pe nişte cărbuni aprinşi
   complement circumstanţial de mod

5. CT PP
   Cum *a spus* aceasta[1]/ *a* şi *plecat*/[2].

   PP AT
   Întrebarea[1b]/ **cum** *am ajuns* la această concluzie[2]/ mi-*au pus*-o toţi[1b]/.

   PP CI
   Mă gândeam[1]/ **cum** *să rezolv* problema/[2].

B. 1 c; 2 d; 3 b; 4 b; 5 c.
C. 1 a; 2 c.

III. 1. vital = esenţial pentru viaţă, de bază, esenţial
Apa este un element *vital*.
recalcitrant = încăpăţânat, refractar, care se opune
Tânărul are un comportament *recalcitrant*.
2. avantajos = rentabil, profitabil, lucrativ convenabil;
prevăzător = circumspect, precaut, vigilent.
3. a dinamiza = a activiza, a pune în mişcare;
Aprecierile l-*au dinamizat*.
a dinamita = a pune dinamită.
A dinamitat podul pentru a opri teroriştii.
4. Mi-a plăcut evoluţia protagoniştilor.
5. a) *La arme!*
b) A sosit la ora trei, *în urma altora*.

Testul 42

A

1. ven*ea* = diftong ascendent (s + v);
câmp*ii*lor = vocale in hiat;
ochii = grupul nu conţine diftong, întrucât primul i aparţine grupului consonantic *chi*.
2. slut = dizgraţios, dezagreabil, diform;
3. mări = interjecţie, nu are funcţie sintactică, ci rol stilistic.
4. P_4= CD
PP SB
venea *stăpânul* → *venea*[1]/cine *era săpânul* moşiilor[2]/.
subiect
5. articolul hotărât enclitic „l" are rolul de a substantiva adjectivele „slut", „urât".

B. 1 c, 2 b, 3 b, 4 b, 5 a, b, c.
C. 3 a, 4 c

III. 1. dezarmant = care potoleşte furia, care determină pe cineva să capituleze;
Răspunsul său calm era *dezarmant*.
grotesc = caraghios, caricatural, ridicol;
A pictat un decor *grotesc*.
2. a dezamăgi = a deziluziona;
folositor = util.
3. original = nou, inedit, personal, exemplar;
originar = de baştină dintr-un anume loc, de provenienţă.
Creangă este *originar* din Humuleşti.
A propus un mod *original* de interpretare a romanului.
4. De aici drumurile se bifurcă.
PR PP
5. a) Ce *va spune* despre aceasta[1]/*era* întrebarea[2]/
b) Locuitorii/Iaşiului/ au participat la acea manifestare culturală.
Iaşilor

Testul 43

A.

1. picior = cuvânt polisemantic
   Piciorul mesei este dezmembrat.
   El este iute de *picior*.
   El trăieşte pe *picior* mare.
   Suprafaţa măsura trei *picioare*.
2. *în floarea vârstei* (= tânăr) – locuţiune adjectivală.
3. „D-alelei, *murguţule*" – substantiv în V, nu are funcţie sintactică ;
   Tu, *murguţule*, să nu uiţi asta. – determină pronumele personal „tu", pe care îl explicitează, preluând cazul acestuia (apoziţie acordată).
4. Ac – C. direct – I-am văzut *capul* printre uşi.
   – C. indirect – Să gândeşti *cu capul* tău!
   – C.C. loc – Avea *pe cap* o basma înflorată.
   – C. agent – Problema va fi rezolvată *de un cap* minunat.
5. „iar" – adverb : *Iar* nu a venit!
   – conjuncţie cu valoare adversativă : Eu veneam, *iar* ei plecau.
4. „câte" – pronume relativ : *Ştiu*[1]/**câte** *a cumpărat*[2]/.
   – adjectiv pronominal relativ : Ştiu[1]/**câte** pâini trebuie.
   – pronume interogativ : **Câte** să cumpăr?
   – pronume nehotărât : Să cumpere **câte** vor. (câte = oricâte)

B. 1 a (întrucât liniuţa de unire indică rostirea împreună).
2 c, 3 a, 4 a, b, 5 d.
N : Aceasta este *o floare* din grădina mea.
G : Petalele rupte sunt *ale florii* de pe geam.
D : Mireasma plăcută este *datorită florii*.
Ac : Apa din cană *era pentru floare*.

C. 3. a) interjecţii („d-alelei") ;
b) verbe la pers. I („am gândit", „am izbândit") ;
c) diminutive („murguţule", „drăguţule", „fănişor").
4. a) dialog ;
b) vocative („murguţule", „drăguţule") ;
c) repetiţii („*pune-mi, pune-mi* câte-o floare").

III. 1. sceptic = care are rezerve, îndoieli faţă de ceva ;
convenţional = artificial, stabilit prin convenţie, acceptat prin tradiţie.
Este *sceptic* în privinţa reuşitei la examen.
Am stabilit un sistem *convenţional* de comunicare.
2. a desfiinţa = a anula ;
burlac = celibatar.
3. reflecţie = gând, cugetare, părere, meditaţie ;
reflexie = răsfrângerea unei raze de lumină sau a unei unde solare.
Reflecţia lui despre viaţă era pesimistă.
Reflexia luminii este un fenomen optic interesant.
4. Ziarele scriu despre contrabandă.

5. a) El doreşte să fie ascultat.
b) PN: *Este de necrezut*[1]/ceea ce s-a întâmplat[2]/.
de necrezut = locuţiune adverbială de mod (= incredibil).

Testul 44

A. 1. cetatea – 7 litere/7 sunete;
ducem – 5 litere/5 sunete;
închinăm – 8 litere/8 sunete.
2. virgula 1 – marchează grafic apariţia unui substantiv în cazul V;
2, 3, 4 – încadrează o construcţie participală.
3. să ne lase slobozi = AT;
să ieşim = CS;
să ne ducem = CS.
4. CL: **unde** *vom voi*/;
CL: **oriunde** *vom voi*;
element de relaţie = pronume nehotărât.
5. slobozi = a elibera;
tocmeală = convenţie;
a închina = a preda.

B. 1 a, 2 a, 3 b; a, 4 c, 5 a; Să scrie *care* vrea.
C. 3 a, b; 4 a

III. 1. şarmant = fermecător, încântător
El afişă un zâmbet *şarmant*.
inoperant = cu care nu se poate lucra.
2. necuviincios = impertinent;
a (se) învoi = a scuti, a ceda.
3. temporar = trecător, vremelnic;
temporal = referitor la timp.
4. El şi-a făcut autocritica.
5. a) *Fiind bolnav*, n-a venit la şcoală.
b) El *acolo* va merge, *unde* i se va spune.
acolo............unde

Testul 45

A. 1. vói (pronume personal);
voí (verb, modul indicativ, timpul perfect simplu).
2. A venit multă *lume* la lansarea discului.
În *lumea* modei concurenţa este mare.
Spiritele comunicau din *lumea* cealaltă.
A participat *lumea* bună la acest eveniment.
3. În luna *mai* înfloresc copacii?
Pregătea un *mai* pentru a bate sacul cu porumb.

4. toţi = pronume nehotărât;
   o = articol nehotărât;
   un = articol nehotărât.
5. PN.

B. 1 c, 2 a, 3 a; are sens de sine stătător = a dori, 4 c, 5 a.

C. 3 a, b, 4 a.

III. 1. protocolar = solemn, ceremonios
A abordat un ton *protocolar* în conversaţia cu ambasadorul.
reticent = care are rezerve, ezitări, reţineri faţă de un lucru
Eşti *reticent* faţă de propunerea avansată.
2. ucigaş = asasin;
vestit = celebru, cunoscut, faimos.
3. a (se) adapta = a se obişnui;
S-a *adaptat* noii situaţii.
a adopta = a înfia, a accepta ideea (metoda etc.) altcuiva
A *adoptat* un alt stil de viaţă.
4. Zvonurile spun asta.
5. a) Voi merge[1]/**oriunde** voi vedea că e bine de stat[2]/.
b) El nu *mai* vine pe la şcoală.

Testul 46

A. 1. întreagă = v + c + c + c + s + v + c + v;
popii = c + v + c + v + s;
înainte = v + c + v + v + c + c + v.

2. nunta-ntreagă;
glăsuieşte-ncet;
podu-l scutur;
şede-n ea.
– cratima marchează elidarea sunetului „î” din poziţia iniţială a celui de-al doilea cuvânt, respectiv rostirea împreună a două părţi de vorbire diferite subst + adj; verb + adv; subst + pron; verb + prep.;
– se respectă versificaţia textului (măsura şi ritmul).

3. un: *Un* copil scrie, *alt* copil citeşte.
un = adjectiv pronominal nehotărât;
înainte: Merg *înaintea mamei*.
înaintea = prepoziţie specifică genitivului.

4. vine ≠ pleacă;
înainte ≠ înapoi;
somnoros ≠ vioi;
glăsuieşte ≠ tace.

5. potcoave *de oţel* → potcoave/**care** *erau de oţel*/ (AT)
de oţel = atribut substantival din care, prin expansiune, se obţine o propoziţie AT;

AT
bondar *rotund* → bondar/care *era rotund*/ ;
rotund = atribut adjectival ;
flutur = fluture ;
pântec = burtă ;
şede = şade ;
locuste = lăcuste.

B. 1 a, 2 b, 3 b, 4 a, 5 b.
C. 3 a, 4 a, b

III. 1. vulgar = trivial, grosolan, ordinar
El a folosit un termen *vulgar* în această altercaţie.
tendenţios = care insinuează, care este cu o tendinţă evidentă, insinunat
A comentat *tendenţios* intenţia noastră de implicare.
2. a tăgădui = a nega ;
orăşenesc = citadin.
3. emigrant = care părăseşte ţara pentru a se stabili altundeva ;
imigrant = care intră într-o ţară pentru a se stabili acolo.
Emigranţii au părăsit România.
Canada acceptă mulţi *imigranţi*.
4. Au văzut o pereche de îndrăgostiţi.

PR
5. a) *E bine* a deveni[1]/ceea ce ţi-*ai dorit*[2]/.
b) Aud *strigându-se*.

Testul 47

A.
1. fi-ind ; toc-mai ; în-tr-o ; târg.
2. Am întâlnit-*o* la bibliotecă. – pronume personal ;
O să mai vedem. – verb auxiliar ;
Am numai *o* carte. – numeral cardinal ;
O fată scrie, iar alta citeşte – adjectiv nehotărât.
3. cum aud unele ca aceste = CT ;
de unde era = CL ;
s-o vând = CS ;
căci era tocmai lunea într-o zi de târg = CZ.
4. căci = fiindcă, din cauză că, din pricină că, deoarece.

B. 1 a, 2 b, 3 b, 4 b, 5 a.
C. 3 b, 4 b.

III. 1. prolix = neclar, încărcat de detalii inutile
Savantul are un stil *prolix* în exprimare.
amoral = lipsit de moralitate
Prin comportamentul său *amoral* ignoră orice cod etic.

2. sufletesc = afectiv ;
a ocoli = a ezita, a eluda.
3. stringent = imperios necesar ;
astringent = care contractă ţesuturile vii.
4. Am cumpărat o gamă de sortimente.
CDT PP
5. a) Înveţi[1]/, vei şti[2]/
b) El are o bună *ţinere de minte* (= memorie).

Testul 48

A. 1. A cumpărat o *sapă*. (substantiv)
El *sapă* în grădina bunicilor. (verb)
El *face* curăţenie. (= a desfăşura o activitate)
Îi va *face* bine medicamentul. (= a vindeca)
Ce mai *faci*? (= Cum o mai duci?)
Mama *face* o prăjitură (= a prepara)
El îşi *face* temele. (= a redacta)

2. *Fâni*şor
radical + sufix diminutival
*flori*cele
radical + sufix diminutival
Sufixele diminutivale au rolul de a spori latura afectivă a textului şi duioşia relaţiei om-natură.

3. că-mi
că-i
c-apuca
pân'la = apostroful marchează lipsa accidentală a sunetului „ă" ;
– cratima indică rostirea împreună a două părţi de vorbire diferite :
conjuncţie + pronume (elipsa sunetului „î") ;
subst. + prepoziţie (elipsa sunetului „î") ;
conjuncţie + verb (elipsa sunetului „ă").
– se păstrează astfel măsura versurilor.

4. -mi – dativ etic, nu are funcţie sintactică
-i = C. indirect, pronume personal, D
ii = C. indirect ;
le = C. direct.

5. Mergea *în pădure*. – C.C. loc exprimat prin subst, Ac ;
Mergea *acolo*. – C.C. loc, exprimat prin adverb de loc ;
Mergea *de jur împrejur*. – C.C. loc, exprimat prin locuţiune adverbială de loc.

B. 1 a, 2 b, 3 că-mi săpa... cu copita = a, 4 b, 5 a.

C. 3 c, 4 c.

III. 1. inofensiv = care nu este periculos
Medicamentul este *inofensiv*.
vindicativ = răzbunător
A conceput un plan *vindicativ*.

2. a depăşi = a devansa ;
   asemănător = similar.
3. a enerva = a supăra, a înfuria ;
   a inerva = a produce o excitare a unui ţesut.
   Tonul tău ridicat l-*a enervat*.
   Ţesutul este puternic *inervat*.
4. Totul se axează pe această problemă.

   SB PP PR
5. a) **Dacă** *citeşti*[1]/ înseamnă[2]/ **că** *studiezi*[3]/.

   PP SB
   b) *Ajunge*[1]/ **cât** *ai studiat* ![2]/

Testul 49

A. 1. amarnic = grozav, straşnic ;
   a se bizui = a se baza, a conta pe cineva, a se sprijini ;
   a se îndârji = a se înverşuna, a se înteţi.
2. Pe *vremea* bunicii era altfel. (= epocă)
   Vremea va fi frumoasă. (= stare a atmosferei)
   E *vremea* să plec. (= moment)
   Ai *vreme* două săptămâni. (= răgaz)
3. ba = adverb
   Ba vii, *ba* nu vii. – conjuncţie
4. ii scăpa = vb. predicativ, diateza activă, conjugarea I, modul indicativ, timpul imperfect, pers. a II-a, nr. sg. viitor (vei scăpa).
5. „că eşti amarnic la viaţă, măi băiete" = CD ;
   de te îndârjeşti aşa, nepoate" = CNS ;
   „să-mi iei viţica pentr-un cuc armenesc" = CD ;
   „dacă vrei" = CDT ;
   „de-i zice" = CNS ;
   „când ii scăpa din mâna mea" = CT.

B. 1 b, 2 b, 3 c, 4 b, 5 a, b, c.

C. 3. (a) te mănâncă spinarea, cuc armenesc, ş-un *topor* îţi fac ;
   (b) acuş ;
   (c) măi, *nepoate* – subst. în vocativ, măi ţică, aman, ii scăpa = viitor popular.
4. a) lexic popular ;
   b) oralitate ;
   c) umor viu, ţărănesc ;
   d) individualizarea personajelor prin limbaj ;
   e) arta narativă.

III. 1. justiţiar = care are dreptul de a face dreptate
   Tudor Şoimaru a devenit *un justiţiar* al ţăranilor.
   banal = comun, obişnuit, lipsit de originalitate
   A formulat un exemplu *banal*.
2. potrivnic = adversar, inamic, ostil, divergent
   supărat = iritat, deprimat

3. a preveni = a înştiinţa înainte, a atrage atenţia asupra unui fapt
   a proveni = a se trage, a decurge din ceva
   Pacientul *a fost prevenit* asupra reacţiilor adverse ale medicamentului.
   Răspunsul greşit *provine* din neatenţie.
4. Amintirea lui va dăinui.
5. a) El *va deveni*[1]/ce şi-*au dorit* părinţii[2]/.
   În P_1 se află un PN incomplet, întrucât NP este exprimat la nivelul frazei prin propoziţia PR ;
   b) Şi *mi ţi-l* certă bine.

Testul 50

A. 1. ce-i – cratima indică rostirea împreună a celor două cuvinte (pron. relativ + pron. pers.) ;
   şi-ar – se formează un diftong „ia”, evitându-se hiatul iniţial ;
   i-au – se formează un triftong „iau”, evitându-se hiatul iniţial.
2. spăriet = speriat ;
   nimică = nimic ;
   merinde = alimente, hrană ;
   puşca = puşcă ;
   să se ostenească = să se obosească ;
   să vie = să vină ;
   pre care = pe care.
3. a da apă la moară = a încuraja, a stimula ;
   a da înpoi = a renunţa, a se retrage ;
   a da de veste = a anunţa ;
   a seda peste cap pentru ceva = a încerca cu orice preţ.
4. AT PP AT
   Tot[2]/ce-i *putem* da[1]/ este *plumbul* din puşce[2]/ **pre care** i-l *vom trimite* noi de pe
   CM CI
   ziduri,[3]/**fără** să *se* mai *ostenească*[4]/*să vie* înăuntru[5]/.
5. , zise bătrânul,
   – zise bătrânul –
   (zise bătrânul)

B. 1 c, 2 a, 3 c, 4 c, 5 a, b, c.
   şi-ar căuta de drum (= a pleca) = locuţiune verbală ;
   ar da pace (= a nu deranja) = locuţiune verbală ;
   n-avem de gând (= a intenţiona) = locuţiune verbală ;
   cu una, cu două (= uşor) = locuţiune adverbială ;
   măcar că (= deşi) = locuţiune conjuncţională.

C. 3 b.
   4 a) expresii populare ;
   b) dislocări topice ;
   c) adresare directă.

III. 1. antíc, regizór.
2. a însoţi = a acompania, a escorta;
lacom = avid, nesăţios.
3. arbitral = hotărât de arbitru;
arbitrar = după bunul plac, subiectiv.
A făcut un comentariu *arbitral* asupra meciului.
A propus un răspuns *arbitrar* pentru disputa noastră.
4. *Forţat* de împrejurări, omul povesti totul.
5. a) *A-l implica* şi pe el nu este bine.
l = pronume personal, formă neaccentuată, însoţeşte un verb la modul infinitiv;
b) Mărturia *contra unuia* însemna rezolvarea cazului.

COMPLEXITATEA FENOMENULUI GRAMATICAL. SINTAXA

1. SUBIECTUL

a) *Eu şi el* vom pleca la munte.
eu şi el = subiect exprimat prin pronume personale legate prin conjuncţia coordonatoare „şi".
b) Eu *cu el* voi pleca la munte.
eu = subiect + cu el = complement exprimat prin pronume personal cu prepoziţie.

*

a) Ninge.
subiect inexistent (acţiunea nu poate fi atribuită unei persoane).
b) Plec. √eu
subiect inclus (pers. I).

*

a) Au fost la noi?
√ei = subiect subînţeles (pers. a III-a).
b) Aţi fost la noi?
√voi = subiect inclus (pers. a II-a).

*

a) Copilul *a citit* lecţia[1]/ şi şi-*a scris* tema[2]/.
în P_2 subiectul este subînţeles √el (copilul).
b) *S-a scris* în ziare despre această poveste.
subiectul este nedeterminat.

*

a) Vine *ea bunica* şi ne face plăcinte.
pronumele „ea" anticipă subiectul „bunica".
b) Vine ea, *bunica*, ca să ne pregătească plăcinte.
bunica = apoziţie explicativă, izolată prin virgule.

*

a) *Şi el* a spus această poezie.
(şi) el = subiect dezvoltat (conţine şi adverbul de insistenţă „şi").
b) *El* a spus această poezie.
el = subiect simplu

*

PP SB

a) [El]^2/ *trebuie*^{1}/ *să plece*^{2}/.
verbul *trebuie* nu admite subiect-persoană („el"), cerând o propoziţie subiectivă. Pronumele „el" este subiect al verbului „să plece" din P_2.
b) Îmi trebuie *bani* de drum.
bani = subiect al verbului *trebuie* ; acest verb nu admite subiect – persoană.

*

a) *Rămân*^{1}/ *să* mai *discutăm* problema^2/.
√eu = subiect inclus în P_1, cerut de un verb predicativ personal ;
b) *Rămâne*^{1}/ *să* mai *discutăm* problema^2/.
subiect la nivelul frazei = SB, propoziţie ce are ca regent verbul predicativ impersonal „rămâne".
rămâne = verb impersonal (nu admite subiect), element regent pentru SB.

*

a) *Desigur*^{1}/ că *voi veni*^{2}/.
Predicatul în P_1 este exprimat printr-un adverb predicativ cu valoare impersonală ; acesta nu admite subiect, ci SB.
b) [El]^2/*desigur*^{1}/ că *va veni*^{2}/.
Datorită caracterului impersonal al adverbului, pronumele „el" nu este subiect în P_1, ci în P_2, intrând în relaţie cu verbul „va veni".

*

a) *Ionel* scrie.
propoziţie simplă alcătuită din subiect „Ionel" şi predicat verbal.
b) *Ionel*, scrie !
propoziţia conţine un substantiv în cazul V, izolat prin virgulă, cu formă de N, dar fără funcţie sintactică.

*

a) Se vede *casa* lui.
casa = subiect al verbului impersonal „se vede".
b) Am văzut *casa* lui.
Subiect inclus √eu.
casa = complement direct (regent verbal tranzitiv „am văzut").

*

a) *Moş Vasile* are o vârstă înaintată.
moş = subiect simplu, determinat de un nume propriu cu rol de *apoziţie* determinativă.
Vasile = apoziţie determinativă, simplă, neizolată.
b) *Cluj-Napoca* este un oraş cu vechi tradiţii.
subiect simplu, exprimat printr-un substantiv *compus*.
c) *Punctul* lui *de vedere* era interesant.
subiect simplu exprimat prin locuţiune substantivală (= opinie).

*

Subiect în cazul:
N: *Merele* sunt coapte.
G: *Ale copacului* aceluia sunt mai frumoase.
D: Dau mere/ *cui* doreşte.
cui = pronume relativ cu formă de caz D, care se poate substitui cu pronumele personal „el".
Ac: Se văd *la mere!*

*

a) *Nu-i ce citi?*
Această structură reprezintă o propoziţie, nu o frază.
predicat verbal „nu-i" + *subiect complex* alcătuit dintr-un pronume relativ „ce", fără rol relaţional + verbul la modul infinitiv „(a) citi" care nu poate constitui predicat. Întreaga structură, sub numele de construcţie infinitivală relativă, se poate dezvolta – pentru verificare – într-o propoziţie SB:
PP SB
Nu-i[1]/ ce *să citească*/[2].
verbul „a fi" impersonal este element regent al propoziţiei SB
b) *Se văd* codrii *arzând*
arzând = subiect pentru verbul impersonal „se văd".
codrii = subiect pentru verbul la modul gerunziu „arzând".
c) *Nefiind el* acasă, *noi am plecat*.
el = subiect al verbului „a fi" la modul gerunziu.
noi = subiect aflat în relaţie cu predicatul propoziţiei.

*

S P
a) *El a plecat* acasă.
Subiectul se află în vecinătatea predicatului (topică normală S+P).
b) *El*, fiind plecat mult timp, i-a plăcut să colinde meleaguri străine.
subiect izolat, căci verbul cu rol de predicat se află la distanţă, fapt ce determină dezacordul: el... i-a plăcut; corect: *lui*... i-a plăcut. O astfel de structură, caracterizată prin ruptură logico-sintactică în interiorul unei propoziţii/fraze, se numeşte *anacolut*.

*

NP S
a) *El* este *profesorul*.
S NP
b) *Profesorul* este *el*.
Substantivul „profesorul", articulat hotărât, este mai explicit decât pronumele personal „el", subliniindu-se astfel persoana despre care se vorbeşte în propoziţie. Topica poate influenţa astfel funcţiile sintactice.

*

PN S
a) *Adevăruri şi aproximaţii* este totul.
Acordul între subiect şi verbul copulativ la singular indică subiectul propoziţiei: „totul".

S. multiplu PN
b) *Adevăruri şi aproximaţii* sunt totul.
Acordul la plural indică drept subiect structura „adevăruri şi aproximaţii".

*

a) *Ce* se spune despre el?
ce = subiect, exprimat prin pronume *interogativ*.
b) *Ştiu*[1]/ *ce se spune* despre el[2]/.
ce = subiect, exprimat prin pronume *relativ*, cu rol relaţional în P_2.

2. PREDICATUL

a) El *este* în casă.
Verbul „a fi" are înţeles de sine stătător, este predicativ („se află"), formează un PV.
b) El *este* harnic.
Verbul „a fi" este copulativ, neavând înţeles deplin; cere o complinire prin numele predicativ.

*

PN
a) El *este curat*.
Vc + NP exprimat prin adjectiv (însuşire).
b) El *este* bine *curăţat / de mama /*.
de mama = complement de agent (S. logic).
PV exprimat prin verbul „a fi" cu valoare auxiliară şi verbul de conjugat „a curăţa".
Pentru verificare, dacă nu există în context, se poate adăuga complementul de agent (*de către cine ?*).

*

a) El *este cuminte, ordonat şi conştiincios*.
Vc + NP multiplu (însuşiri ale aceluiaşi subiect).
S PN S PN
b) El *este cuminte*[1]/, **dar** ea – *ordonată*[2]/.
În P_2, PN are verbul copulativ subînţeles.
Fraza conţine două propoziţii, respectiv două predicate care au subiecte diferite.

*

PN
a) El *este curajos, demn şi înţelept*.
Vc + NP multiplu exprimând trei însuşiri ale aceluiaşi subiect.
b) El *este chemat*[1]/, *mustrat*[2]/ **şi** *sancţionat* apoi[3]/.
3 propoziţii, 3 predicate verbale exprimate prin verbe la diateza pasivă (acţiuni diferite), cu verbul auxiliar „este" subînţeles în P_2 şi P_3 (√este mustrat; √este sancţionat).

*

PN
a) Cartea *este de recitit*.
de recititi = NP exprimat prin verb la modul supin.

b) *De recitit* cartea!
de recitit = predicat exprimat prin verb la modul supin; intonaţia predicativă indică valoarea de mod imperativ.

*

a) El *este* (PV) aici[1]/, ea – acolo[2]/.
fraza conţine 2 propoziţii; în P_2 verbul „a fi" cu valoare de Pv se subînţelege.

b) El *este harnic*[1]/ (PN), ea – *leneşă*[2]/ (PN incomplet).
În P_2 se subînţelege verbul copulativ √este.

c) El *este ordonat*[1]/ (PN), ea – *nu*[2]/.
În P_2 se subînţeleg atât verbul copulativ, cât şi numele predicativ √(nu) este ordonată.

*

a) El *este bolnav* (PN).
Vc + NP

b) *Fiind bolnav*, n-a venit la şcoală.
Vc + NP adjectival
Verbul copulativ, chiar la mod impersonal, se analizează împreună cu cuvântul care îi întregeşte sensul, cu specificarea că nu mai îndeplineşte funcţie de predicat. În text îndeplineşte funcţia de c.c. de cauză.

*

a) *Desigur*[1]/ (Pv) că *voi veni*[2]/.
Predicat verbal, exprimat prin adverb predicativ.

b) *Sigur*[1]/ (NP) că *vine*[2]/.
√*este* sigur – predicat nominal; verbul copulativ se subînţelege, „sigur" fiind doar NP

*

a) *E* iarnă (S).
e = predicat verbal (exprimă existenţa); iarnă = subiect

b) Mi-*e* sete (S).
mi = complement indirect
e = P. verbal (atestă existenţa unei senzaţii)
sete = subiect

c) Mă *doare* (PV) capul.
mă = complement indirect
capul = subiect

d) *Nu e bine* (PN) să pleci acum.
nu e = Vc; bine = NP. Rezultă o structură impersonală cu funcţie de PN.

*

PV
a) El *a trecut* strada deja.
a trecut = verb predicativ, cu înțeles de sine stătător (a traversat).

PN
b) El *a trecut ministru* recent.
Verbul „a trecut” este copulativ în acest context, prin sinonimie cu verbul *a deveni* (a devenit ministru).

*

Vc PR
a) El *a devenit*[1]/ ceea ce și-a dorit[2]/.
a devenit = verb copulativ personal, formează PN incomplet, regent pentru propoziția PR.

PV
b) Oamenii, cu toții, *devin* în această lume.
devin = se transformă, se schimbă
În acest context, având înțeles verbul „a deveni” poate forma și predicat verbal.

PP PN SB
c) Începe[1]/ *să devină limpede*[2]/ că ne-a înșelat[3]/.
să devină = verb copulativ impersonal, regent pentru SB.

*

PV SB
a) Se *pare*[1]/ că *va ninge*[2]/.
se pare = verb impersonal, diateza reflexivă, regent pentru SB, cu funcție de predicat verbal.

Pv SB
b) *Pare*[1]/ că *va ninge*[2]/.
pare = verb impersonal, diateza activă, regent pentru SB, cu funcție de predicat verbal.

PN
c) Totul *se pare fără rost*.
se pare = verb copulativ, la diateza reflexivă + NP exprimat prin locuțiune.

PN
d) Totul *pare fără rost*.
pare = verb copulativ, la diateza activă + NP exprimat prin locuțiune.

PV
e) *Îmi pare bine*[1]/ că te-am întâlnit[2]/.
predicat verbal exprimat prin locuțiune verbală (a se bucura).

f) Totul *pare* bine *rezolvat*.
predicat verbal exprimat prin verb predicativ.

*

a) *Desigur*[1]/ că *vin*[2]/. – desigur = predicat verbal, exprimat prin adverb predicativ.
b) El, *desigur*, *va veni*.
desigur = adverb de mod, cuvânt incident, nu are funcție sintactică.

*

a) El *poc !* un picior în ușă.
poc = predicat exprimat printr-o interjecție predicativă, care ține locul verbului *a trage*.

PV
b) El îi *trage* poc ! un picior.
poc = interjecţie cu funcţie de complement de mod, determină verbul-predicat „trage".

*

a) Casa *era veche şi neîngrijită*. Se evidenţiază un PN cu NP multiplu (elemente componente în raport de coordonare copulativă).
b) Casa *era veche, dar arătoasă*. PN cu NP multiplu (elemente componente în raport de coordonare adversativă).
c) Casa *era veche*[1]/ şi √*era neîngrijită* de nimeni[2]/.
PN în P_1 ; în P_2 – P verbal exprimat prin verb la diateza pasivă, cu verbul auxiliar subînţeles.

3. NUMELE PREDICATIV

a) Copilul *este rău*.
rău = adjectiv, se acordă cu substantivul în gen, nr., caz ;
(Copilul... rău/copiii... răi)
b) *Este rău* să nu citeşti.
rău = NP exprimat prin adverb care, fiind neflexibil, are statut de construcţie impersonală.

*

Cazul în care poate sta NP :
caz N : El *este elev*.
caz G. (+ art. posesiv-genitival) : Cartea *este a elevului*.
caz D. (+ prep. specifice) : Reuşita *este datorită elevului*.
caz Ac. (+ prepoziţii specifice) : Cartea *este pentru elevi*.

*

PN
a) Geamul *este vopsit, dar murdar*.
este = verb copulativ + NP multiplu, exprimat prin adjective care exprimă însuşiri.

PV
b) Geamul *este vopsit* de bunica.
este = verb auxiliar + participiul verbului de conjugat „a vopsi" aflat la diateza pasivă.

*

PN
a) Dorinţa lui *este de a deveni medic*.
este = verb copulativ + NP complex alcătuit din :
verbul copulativ „a deveni" urmat de NP „medic".
b) Dorinţa lui *este de a o lua la picior* mai repede.
este = verb copulativ + NP simplu exprimat prin locuţiune verbală (= a pleca) la mod nepersonal-infinitiv.

*

Topica numelui predicativ:

a) Vc + NP
Casa *este mare*.

b) NP + Vc
Bine era să fi venit.

c) Vc +... + NP
Cartea aceea *este*, citind-o atent, *interesantă*.

d) NP+... + Vc
Lesne cred că *a fost* să rezolve.

*

Evitaţi confuziile:

a) El *este un om* bun.
Vc + NP + adjectiv ce arată însuşirea substantivului (atribut).

b) El *este bun*.
Vc + NP

c) El *este bun de gură*.
Vc + NP exprimat prin locuţiune adjectivală (= guraliv, locvace).

d) El *este o bunătate de om*.
Vc + NP exprimat prin adjectiv la gradul superlativ absolut;

4. ATRIBUTUL

a) El, *elevul*, a lipsit.
elevul = apoziţie explicativă pentru cuvântul „*el*".

b) Elevul, *el*, a lipsit.
el = apoziţie explicativă, aflată după termenul explicat. Aşadar, topica poate constitui un element distinctiv.

*

a) Mă uitam la mâinile *tremurânde*.
tremurânde = atribut adjectival, exprimat printr-un adjectiv provenit din verb la modul gerunziu (acordat).

b) Mă uitam la mâinile *tremurând*.
tremurând = atribut verbal exprimat prin verb la modul gerunziu (neacordat).

*

a) Casa *lui* e departe.
lui = atribut *pronominal*, exprimat prin pronume personal, caz G.

b) Casa *sa* e departe.
sa = atribut *adjectival*, exprimat prin adjectiv pronominal, caz N.

c) Casa-*i* e departe. – i = atribut *pronominal*, exprimat prin pronume personal, caz D, formă neaccentuată, D. posesiv.

*

a) Casa *aceasta* e arătoasă.
aceasta = atribut *adjectival*, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ.
b) Casa *acestuia* e arătoasă.
acestuia = atribut *pronominal*, exprimat prin pronume demonstrativ (nu se acordă în gen şi caz cu substantivul determinat, deci nu poate deveni adjectiv):

Casa	acestuia
fem., caz N	masc., caz G

*

a) *Moş Mihu* povesteşte întâmplarea.
moş = subiect
Mihu = apoziţie, caz N, acelaşi caz cu substantivul determinat (apoziţie acordată).
b) L-am întâlnit *pe moş* Mihu.
pe moş = c. direct, caz Ac
Mihu = atribut apoziţional, caz N (apoziţie neacordată).

*

a) Dorinţa *de a da în vileag* taina era arzătoare.
de a da în vileag = atribut verbal (exprimat prin locuţiune verbală la modul infinitiv)
b) Dorinţa *de a se face profesor* era mare.
de a se face profesor = atribut complex format dintr-un verb copulativ, care – neavând sens deplin – cere un cuvânt care să-i întregească înţelesul, analizându-se împreună.

*

Copii, ascultaţi povestea!
copii = substantiv în cazul V, fără funcţie sintactică.
Dragi *copii*, ascultaţi povestea!
copii = substantiv în cazul V, fără funcţie sintactică.
dragi = adjectiv ce se acordă cu substantivul în gen, nr., caz, deci atribut adjectival în cazul V.
Voi, copii, ascultaţi povestea!
voi = pronume, cazul V, fără funcţie sintactică.
copii = substantiv, caz V, cu rol de explicitare a pronumelui „voi", al cărui caz îl preia, deci *apoziţie explicativă* în V.

*

a) El are *doi* copii.
doi = atribut *adjectival*, exprimat prin numeral ce determină un substantiv.
= numeral cu rol de determinant al substantivului *copii*.
b) *Douăzeci de copii* au plecat în excursie.
douăzeci = numeral cu rol de determinat şi cu valoare substantivală.
de copii = atribut *substantival*, exprimat prin substantiv ce determină un numeral.

*

a) Veştile *de acasă* sunt îmbucurătoare.
de acasă = atribut adverbial exprimat prin adverb precedat de prepoziţie ; adverbul nu are caz.

b) Prăjiturile *de casă* sunt foarte gustoase.
de casă = atribut substantival prepoziţional, caz Ac.

c) Maşina *de cusut* este nouă.
de cusut = atribut verbal, exprimat prin verb la modul supin (verbul nu are caz).

5. COMPLEMENT

a) Citesc *cartea*.
cartea = c. direct (în propoziţie există subiect inclus).

b) *Cartea* se citeşte cu interes.
cartea = subiect

*

a) Merg *cu el* în fiecare dimineaţă.
cu el = c. indirect – determină un verb intranzitiv.

b) Alergarea *cu el* este plăcută.
cu el = atribut – determină un substantiv provenit din verb la infinitivul lung (a alerga → alerga+re).

*

a) Îl chem *pe el*.
pe el = c. direct – determină un verb tranzitiv.

b) L-am rugat *ceva pe el*.
ceva = c. direct ;
pe el = c. direct determinând un verb bitranzitiv.

*

a) *Şi*-a scris.
şi = pronume reflexiv, complement indirect, determină un verb la diateza activă ;

b) *Şi*-a scris tema.
şi = pronume reflexiv, D posesiv, determină un substantiv (El scrie tema *sa* ; şi = sa), având funcţia de *atribut pronominal*.

*

a) El *îşi* aduce cartea.
îşi = pronume reflexiv cu funcţie sintactică de atribut (determină substantivul *cartea*) ;
– verbul este la diateza activă.

b) El *îşi* aduce aminte totul.
îşi = pronume reflexiv care se subliniază în cadrul predicatului, deci nu are funcţie sintactică, întrucât marchează diateza reflexivă a verbului din locuţiunea verbală.

*

a) El a luat-*o* de la şcoală.
o = c. direct, exprimat prin pronume personal.
b) El a luat-*o* la sănătoasa peste câmp.
o = pronume personal cu valoare neutră care face parte din locuţiune, deci nu se analizează separat.

*

a) El e certat *de profesor*.
de profesor = complement de agent (subiect logic), însoţeşte un verb la diateza pasivă.
b) Diploma *de profesor* era o dovadă.
de profesor = atribut substantival prepoziţional, determină un substantiv.

*

a) Mă uit *în jur*.
în jur = c.c. de loc, exprimat prin locuţiune adverbială.
b) Mă uit *în jurul casei*.
în jurul casei = c.c. de loc, exprimat prin substantivul „casei" precedat de locuţiunea prepoziţională „în jurul".
c) Mă uit *în juru-i*.
în juru-i = c.c. de loc, exprimat prin pronume personal, caz D, întrucât cazul G (pe care l-ar indica locuţiunea prepoziţională) nu are forme pronominale neaccentuate.

*

a) Învăţ *pentru teze*.
pentru teze = c.c. de scop (exprimă obiective *ulterioare*).
b) Iau pastilele *pentru durerea* de la picior.
pentru durerea = c.c. de cauză (exprimă un aspect *anterior*).

6. PROPOZIŢIA. FRAZA

a) El *a zis* (PP)[1]/ : *Vino* (PP) mai repede ![2]/.
P_2 = propoziţie principală (lipseşte elementul de relaţie ; este specifică folosirea semnului „ : ").

b) El *i-a zis* (PP)[1]/ să *vină* (CD) mai repede ![2]/.
P_2 = propoziţie secundară, determinând verbul tranzitiv „a zis" (apare conjuncţia subordonatoare „să").

*

a) *Ştiu* (PP)[1]/ că *citeşte* (CD) expresia[2]/.
ştiu = predicat exprimat prin verb personal, regent pentru CD.

b) PP: *Se știe*^{1}/ SB: că *citește* expresia^{2}/.
se știe = predicat exprimat prin verb impersonal, regent pentru SB.

*

a) SB + PP + PR:
SB: **Dacă** *vii*^{1}/ PP: *înseamnă*^{2}/ PR: **că** *ai rezolvat*^{3}/.
înseamnă = verb copulativ (cere PR) și impersonal în același timp (cere SB)

b) SB + PP + CZ:
SB: **Dacă** *vii*^{1}/ PP: *este*^{2}/ CZ: **fiindcă** *ai timp*^{3}/.
este = verb impersonal, predicativ – regent pentru SB; P_3 are element de relație specific propoziția CZ.

c) SB + PP + CS:
SB: **Dacă** *vii*^{1}/ PP: *este*^{2}/ CS: **ca** *să plecăm* mai repede^{3}/.
este = verb impersonal predicativ – regent pentru CS introdusă prin „ca să".

d) CDȚ + PP + PR
CDȚ: **Dacă** *înveți* numai^{1}/ PP: *este*^{2}/ PR: **că** *vei ști*^{3}/.
este = verb copulativ, regent pentru PR, constituind un predicat nominal incomplet.

*

a) CZ: **Pentru că** îi *este* rău^{1}/ PP: *s-a internat*^{2}/.
P_1 exprimă o acțiune *anterioară*, care a determinat-o pe cea din P_2, constituind deci o subordonată CZ.

b) PP: *S-a internat*^{1}/ CS: **pentru ca să** *repete* analizele^{2}/.
P_2 exprimă o acțiune ce se va înfăptui ulterior, reprezentând o subordonată CS.

*

a) PP: *(Se) poate*^{1}/ SB: *să se întâmple*^{2}/ SB: *să nu vie ?*^{3}/
se poate = verb impersonal, regent pentru SB.

b) PP: *Poate*^{1}/ CD: *să scrie*/^{2}.
poate = verb personal, tranzitiv, regent pentru CD (el poate).

c) PP: *Poate*^{1}/ SB: **că nu** *vei uita*^{2}/.
poate = adverb predicativ cu valoare impersonală, regent pentru SB.

*

a) PP: *Nu e bine*^{1}/ SB: **să** fumezi^{2}/.
În P_1 apare verbul „a fi" copulativ, într-o expresie verbală cu valoare impersonală, element regent pentru SB.

b) PP: *Este*^{1}/ SB: **cum** *a fost stabilit*^{2}/.
În P_1 apare verbul „a fi" predicativ, cu sensul de „a se întâmpla", cu valoare impersonală, regent pentru SB.

PP — PR

c) El *nu-i*[1]/ **ceea ce** *pare*[2]/.
În P_1 apare verbul „a fi" copulativ personal, regent pentru PR.

*

PP — PR

a) El *este*[1]/ **cum** *ştii*[2]/.
este = verb copulativ, regent pentru PR.

PP — CM

b) El *cântă*[1]/ **cum** *ştii*[2]/.
cântă = verb predicativ, regent pentru CM (*cum cântă*).

*

a) propoziţia intercalată:

AT — PP

El,[1a]/ **despre care** *ştii* atâtea[2b]/, *a* mai *făcut o figură*[1b]/.
P_1 = 1a + 1b

b) propoziţia dislocată:
Casa[1a]/ **pe care** o *moştenise*[2]/, banii[1b]/ **pe care** îi *primise*[3]/ şi avutul[1c]/ **care** *poate* [acum][5]/ **că** i-*a schimbat* viaţa,[5]/ n-o *mulţumeau*[1d]/.
1 = 1a + 1b + 1c + 1d
[acum] – are funcţie sintactică în P_5.

c) propoziţiile împletite:

PP — SB

El[1]/ *trebuie*[2]/ *să plece*[1]/.

PP — AT — SB

Avea o soră[1]/ **care** *se ştie*[2]/ **că** *era tare isteaţă*[3]/.
care = pronume relativ cu rol relaţional între P_1 şi P_2, dar cu funcţie sintactică în P_3.
care (= soră)... era tare isteaţă = funcţie sintactică de subiect.

*

1. *Propoziţiile incidente*:

PP — PPinc

a) *Vino*[1]/ *spuse* el[2]/.
P_2 = propoziţie principală incidentă.

b) El,[1]/ după cum *vezi*,[2]/ *n-a* mai *trecut* pe aici[1]/.
P_2 = propoziţie principală incidentă, aparent subordonată. Ea este singura propoziţie din planul comentariilor, deci nu poate fi subordonată.

2. *Frază incidentă*
El *n-a venit* încă[1]/, *zise* mama[2]/ **când** *se uita* pe geam[3]/ *să vadă* vreo maşină[4]/, **dar** *va apărea* îndată[5]/.

[P_1] dar [P_5]

P_2	PP inc.
P_3	CT inc.
P_4	CS inc.

P_2, P_3, P_4, reprezentând planul comentariilor, constituie o frază incidentă.

*

Elemente de relaţie

1. cu funcţie sintactică:

   PP CM
   El *scrie*^{1}/ **cum** *ştie*^{2}/.
   cum = adverb relativ cu funcţie sintactică de c.c. de mod în propoziţia pe care o introduce.

2. fără funcţie sintactică:

a) conjuncţiile + locuţiuni conjuncţionale.

   CSŢ PP
   Dacă vii^{1}/ plecăm împreună^{2}/.
   dacă = nu are funcţie sintactică.

b) adverb relativ cu rol stilistic:

   PP CNS
   Şi unde *se porniră* nişte tunete^{1}/ **de** *se speriară* cu mic cu mare^{2}/.

c) adverb relativ ce ţine locul unei conjuncţii, deci nu are funcţie sintactică:

   CZ PP
   Cum *era grăbit*,^{1}/ *n-a intrat* în casă^{2}/.
   adverbul „cum” este echivalent cu conjuncţia „fiindcă”, deci nu are funcţie sintactică.

*

PP PP inc.
Nu vine^{1}/, *a zis* el^{2}/.

P_2 = PP inc. ce nu se află în raport sintactic de coordonare cu P_1, întrucât fac parte din planuri diferite ale comunicării.

PP CD
El *a zis*^{1}/ **că** *nu vine*^{2}/.

P_2 = CD are ca element regent un verb tranzitiv din P_1, deci se află în raport de subordonare faţă de P_1.

*

a) Nu ştie^{1}/ **din cauză că** nu a fost la ore^{2}/.
   din cauză că = locuţiune conjuncţională, element de relaţie în frază, introduce CZ.

b) Nu ştie **din cauza** *absenţei* de la ore.
   din cauza = locuţiune prepoziţională, element de relaţie în propoziţie.

* * *

Elemente de relaţie în poziţii speciale

a) Copilul^{1}/ cu părinţii **căruia** am discutat^{2}/ *era prieten* cu vecinii mei^{1}/.
   În P_2 elementul de relaţie se află în poziţia postiniţială.

b) *A sosit*^{1}/ tocmai **când** nu îl mai *aşteptau*^{2}/.
   când = adverb relativ, element introductiv al P_2, însoţit de adverb;
   tocmai = adverb fără funcţie sintactică, cu rol de insistenţă asupra momentului temporal.

c) *A venit*^{1}/ **ca** acum şi aici **să** *afle* adevărul^{2}/.
   În P_2 elementul de relaţie este dislocat [ca... să].

d) Liniştit şi repede **de** *voi adormi* astă-seară[1]/ *e bine*[2]/.
de (dacă) = element de relaţie subordonator (poziţie postiniţială) pentru P_1.

*

a) *Face*[1]/ **cine** *ştie*[2]/.
cine = pronume relativ, element de relaţie în frază.
b) Face **cine**[1]/ **ce** *poate*[2]/.
cine = pronume nehotărât (= oricine), formă scurtă, nu are rol relaţional.

*

a) Unde [PP] *mergi* ?[1]/ Când [PP] *vii* ?[2]/
frază alcătuită din două propoziţii principale cu predicate exprimate.
b) **Unde**[1]/ şi **când** *mergem* ?[2]/
În P_1 se subînţelege verbul „mergem", este aşadar o propoziţie eliptică de predicat.

*

a) *Pronumele relativ* are funcţie sintactică în propoziţia pe care o introduce:

Ştiu /*ce* scrii.	– complement direct
Ştiu /*ce* idei ai.	– atribut
Ştiu /*ce* se zice.	– subiect
Ştiu /*ce a devenit* el.	– nume predicativ
Ştiu /*despre ce* vorbeşti.	– complement indirect

b) Pronume relativ cu funcţie sintactică în altă propoziţie:
[PP] *Ştiu*[1]/ **că** [CD] *are* un frate[2]/ **despre care** [AT] *se zice*[3]/ **că** *este un* [SB] bun *schior*[4]/.
care = pronume relativ cu funcţie sintactică în P_4.

*

Propoziţii reluate

a) **Că** [SB] *vii*[1]/ asta [PP] *se ştie*[2]/.
asta = subiect în P_2, cu rolul de a relua (rezuma) conţinutul propoziţiei P_1.
b) **Pe cine** mi-*ai* [CD] *recomandat*[1]/, l-*am* [PP] *întâlnit*[2]/.
l = complement direct cu rolul de a relua CD deja exprimată;

*

Regent la mod nepersonal:
SB:
Ştiindu-se[1]/ **că** [SB] *vine*[2]/ ne-*am pregătit* [PP] corespunzător[1]/.
ce se ştia?
P_2 – are ca regent verbul *a se şti*, verb reflexiv impersonal la modul gerunziu.
PR:
Devenind[1]/ **ce** şi-[PR]*a dorit*[2]/ *era mulţumit* sufleteşte[1]/.
P_2 – are ca element regent verbul copulativ *a deveni*, la modul gerunziu. Fiind verb copulativ, acesta cere o complinire, respectiv o propoziţie PR.

*

Părţile de vorbire fără funcţie sintactică sunt :

- vocativele : *Copile*, vino aici !
- articolul : Cas*a* e mare.
- prepoziţiile, locuţiunile prepoziţionale : Merg *cu* autobuzul. *În faţa* maşinii erau ei.
- conjuncţii, locuţiuni conjuncţionale : Ştiu *să* cos, *în vreme ce* tu nu ştii.
- unele interjecţii : *Of!* ce vreme !
- unele adverbe (nu, mai, numai, chiar, şi, tocmai etc.) : A *şi* plecat.
- adverbe relative cu rol stilistic : Şi *unde* se porni o furtună !
- adverbe relative ce ţin locul conjuncţiilor : *Cum* a venit, a şi plecat.
- dativ etic : Şi *mi ţi*-l drăgăli...
- pronume cu valoare neutră : A luat-*o* la sănătoasa. Dă-*i* înainte !
- cuvinte cu valoare conjuncţională (*decât, parcă*) : *Vorbeşte*[1] (PP)/ **parcă** îi (CM) *e frică*[2]/.

NOI STRATEGII DE ABORDARE A SUBIECTELOR DE LIMBĂ ŞI LITERATURĂ ROMÂNĂ, VIZÂND EXAMENELE DE CAPACITATE ŞI ADMITERE ÎN LICEE

I. Literatură

Restructurarea învăţământului românesc impune, prin examenul naţional de capacitate, o orientare nouă, cu accent pe îmbinarea operaţiilor gândirii şi ale memoriei, în relaţie cu imaginaţia şi personalitatea elevului. Noua programă de literatură a acestui examen a deplasat sensul procesului de instruire a elevului de la simpla acumulare de cunoştinţe la dezvoltarea gândirii şi formarea unor spirite creatoare. Astfel, un prim obiectiv îl constituie explicitarea textului literar studiat, de unde o importanţă sporită acordată lecturii operei studiate. *Rezumatele* şi *povestirile* vor proba gradul de cunoaştere a textului, permiţând aplicarea unui spirit ştiinţific riguros. Candidaţii vor trebui să exprime fluent gânduri şi idei, evitându-se lipsa de personalitate, precum şi reproducerea ideilor preluate din diverse surse. Creativitatea în interpretare se poate evidenţia prin demonstrarea şi argumentarea unor aprecieri critice consacrate, într-o provocare a elevului spre o interpretare corectă şi subtilă a sensurilor operelor literare. Tipurile de subiecte – de la rezumat (povestire), caracterizări de personaje, interpretări ale semnificaţiilor unui fragment literar, valorificări ale metodelor stilistice în analiza de text, observaţii asupra artei literare, aplicaţii ale elementelor de teoria literară, răspunsuri succinte sau dezvoltate la diverse întrebări – permit atât evidenţierea cunoştinţelor, cât şi a deprinderilor de studiere şi interpretare a textului literar. Elevii vor utiliza un limbaj nuanţat, cu atenţie asupra îmbinărilor contextuale, cu respectarea proprietăţii termenilor, într-o structură coerentă şi clară a frazei.

II. Limbă

Exerciţiile gramaticale propuse în vederea noilor examene vor investiga cunoştinţe din toate segmentele limbii române (lexic, fonetică, morfologie, sintaxă, punctuaţie), cu respectarea rigorilor lingvistice în exerciţii formulate în manieră clasică (analiză morfologică şi sintactică a frazei, valori morfologice diferite etc.), dar şi tip grilă, cu alegerea răspunsului corect. Alături de aplicarea elementelor esenţiale, se va insista asupra exerciţiilor de cultivare a exprimării prin identificarea particularităţilor evidenţiate de context, prin valorificarea limbajului neologic, prin recunoaşterea construcţiilor eronate şi reconstituirea enunţului după principiile limbii literare. Analiza gramaticală nu mai reprezintă o finalitate în sine, ci doar o etapă preliminară, un mijloc prin care se realizează abilităţile de comunicare corectă.

III. Competenţe ale elevului vizate prin tipurile de subiecte literare propuse pentru examenul naţional de capacitate

Receptarea noilor demersuri în verificarea cunoştinţelor de limbă şi literatură română şi a deprinderilor de a dialoga cu un text literar constituie o etapă esenţială pentru pregătirea eficientă în vederea confruntării elevilor cu un examen important. Este de reţinut necesitatea învăţării logice, valorizând creator cunoştinţele şi importanţa iniţierii în abordarea tipurilor noi de situaţii de învăţare. Elevii vor şti:

- să alcătuiască rezumatul/povestirea unei opere narative;
- să argumenteze integrarea într-o specie literară;
- să rezolve alte cerinţe, concomitent cu povestirea textului literar;
- să explice semnificaţiile titlului operelor/capitolelor studiate;
- să deducă şi să argumenteze trăsături de caracter ale personajelor;
- să dovedească aprofundarea conţinutului operei respective;
- să formuleze răspunsuri la întrebări şi să le argumenteze succint;
- să decodeze semnificaţia unor versuri;
- să explice un citat extras dintr-un text artistic;
- să analizeze textul poetic evidenţiind originalitatea stilului;
- să arate semnificaţia unor expresii poetice;
- să interpreteze principalele figuri de stil dintr-un fragment literar;
- să evidenţieze valoarea etică şi estetică a unor pasaje;
- să folosească în alte contexte cuvintele din text;
- să formuleze observaţii asupra artei literare;
- să stabilească analogii şi relaţii între personaje, opere, situaţii;
- să descifreze mecanismele de funcţionare a limbajului artistic;
- să exprime opinii şi valorizări proprii asupra operelor literare studiate.

Pentru atingerea acestor obiective, recomandăm în activitatea didactică următoarele demersuri:

- înţelegerea enunţului şi dezvoltarea conştientă a conţinutului respectiv;
- renunţarea la reproducerea comentariului integral de text;
- rezolvarea unor exerciţii cu caracter creator, având în vedere că examenele viitoare vor propune subiecte cu nivel performant.

BIBLIOGRAFIE CRITICĂ
(selectivă)

ANGELESCU, GABRIEL, *Dicționar de pleonasme*, Editura Coresi, București, 1995.

BÂRLEA, OVIDIU, *Folclorul românesc*, Editura Minerva, București, 1983.

CĂLINESCU, GEORGE, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, București, 1982.

CIOCULESCU, ŞERBAN, *Caragialiana*, Editura Minerva, București, 1987.

ITU, IUSTINA, *Dicționar de poezie*, Editura Orientul Latin, Brașov, 1994.

ITU, IUSTINA, *Dicționar de proză*, Editura Orientul Latin, Brașov, 1993.

SECHE, LUIZA, SECHE, MIRCEA, *Dicționarul de sinonime al limbii române*, Editura Academiei, București, 1982.

VIANU, TUDOR, *Arta prozatorilor români*, Editura Minerva, București, 1982.

* * *, *Mic dicționar de neologisme*, Editura Iriana, București, 1996.

* * *, *Dicționar practic al limbii române*, Editura Floarea Darurilor, București, 1995.

* * *, *Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.

* * *, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.

CUPRINS

În colecția **GYMNASIUM**

au apărut :

Cornelia Dumitrașcu Sechi, Silvia Bârsan Bârcă – *Îndrumar pentru receptarea textelor literare*
Rodica Luca – *Învățăm fizica rezolvând probleme*
Gheorghe Capșa – *Cartea examenului de capacitate. Limba română. Vocabular, fonetică, morfosintaxă*
Cornelia Dumitrașcu Sechi, Silvia Bârsan Bârcă – *Lecturi literare și noțiuni de teorie literară pentru examenul de capacitate*
Viorel Irimia, Costel Rotundu, Iuliana Rotundu – *Istorie. Geografie. Sinteze și teste pentru examenul de capacitate*
Liliana Balan – *Sintaxa. Caiet de lucru pentru clasa a VIII-a*
Magda-Agapia Neacșu (coord.) – *Matematică pentru capacitate și admitere în liceu*
* * * – *MEMOGIM. Memorator pentru gimnaziu. Noțiuni științifice fundamentale*
Mona Coțofan – *Morfologia. Caiet de lucru. Clasele V-VII*
Gheorghe Zamfir, Gabriela Băncilă, Victor Stoica, Marian Zamfir – *Probleme de fizică pentru gimnaziu*
Camelia Gavrilă, Mariana Chirilă – *Exerciții și teste de limba și literatura română. Abordări formative ale fenomenelor literare și gramaticale*

în pregătire :

Magda Agapia Neacșu, Livia Bosâncianu, Alina Teodorescu – *Matematică pentru clasa a V-a. Teste, exerciții și probleme*
Dorin Fiscutean (coord.) – *Limba și literatura română, matematică, istorie și geografie. Teste pentru capacitate*

Bun de tipar : noiembrie 1999. Apărut : 1999
Editura Polirom, B-dul Copou nr. 4 • P.O. Box 266, 6600, Iași
Tel. & Fax (032) 21.41.00 ; (032) 21.41.11 ;
(032) 21.74.40 (difuzare) ; E-mail : polirom@mail.dntis.ro
București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7 ;
Tel. : (01) 313.89.78, E-mail : polirom@dnt.ro

Tipografia MULTIPRINT Iași
Bd. T. Vladimirescu 87, Iași 6600
tel./fax: 032 211225, 211252

POLIROM

Limba și literatura română. Programa valabilă pentru examenul de capacitate 2000 • Teste propuse • Modele de rezolvare a subiectelor de literatură • Rezolvări selective ale testelor • Complexitatea fenomenului gramatical • Noi strategii de abordare a subiectelor de Limba și literatura română

«Utilitatea lucrării constă în faptul că oferă posibile subiecte pentru evaluarea nivelului de pregătire a elevilor, favorizând acomodarea cu viziunea cuprinzătoare a problematicii de examen. Testele intenționează formarea deprinderii de a sistematiza cunoștințele, de a concretiza și de a argumenta, în ideea flexibilizării gândirii elevului și cu intenția valorificării laturii creative în rezolvarea exercițiilor de limbă și literatură. Lucrarea răspunde nevoii acute a candidaților de a ști *ce* și *cum* trebuie să învețe.»

Camelia Gavrilă, Mariana Chirilă

Editura POLIROM
ISBN 973-683-361-5